

Ketabton.com

د طالبانو بیرته ستندیدل

د نیل یو هفتون پریس

دیکھو یو ہفتون پریس

د بیرته راستنیدو طالبان

افغانستان له دې وروسته امریکایان پاتې شول

حسن عباس

د بیل پوهنتون مطبوعاتې

نیو هیون او لندن

د چاپ حق © 2023 حسن عباس

ټول حقونه خوندي دي. دا کتاب ممکن په بشپړ يا برخه کې په هيڅ ډول (د متحده ايالاتو د کاپي حق قانون 107 او 108 برخي لخوا د کاپي کولو اجازه پرته او د عامه مطبوعاتو لپاره د بياکتونکو لخوا پرته) د خپرونکو لخوا ليکل شوي اجازي پرته بيا توليد نشي.

په دې کتاب کې د ټولو انځورونو لپاره د کره سرچينې چمتو کولو لپاره ټولي معقولې هڅې شوې دي. هر ډول توپيرونه يا نيمگړتياوې به په راتلونکو نسخو کې اصلاح شي.

د دې او نورو بيل پوهنتون پريس خپرونو په اړه معلوماتو لپاره، مهرباني وکړئ اړيکه ونيسئ:

د امريکا دفتر: sales.press@yale.edu

yalebooks.co

د اروپا دفتر: sales@yaleup.co.uk

yalebooks.co.uk

k

د Minion IDSUK (DataConnection) Ltd لخوا په

Pro کی ترتیب شوی د TJ Books, Padstow,
Cornwall لخوا په انگلستان کی چاپ شوی

د کانگرس کتابتون د کنترول شمیره: 2023931509

e-ISBN: 978-0-300-27119-5

د دې کتاب لپاره د کتالوگ ریکارډ د برتانوي کتابتون څخه شتون لري.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

د افغانستان د بنځو لپاره

د ډیجیټل پوهنتون پریس

دیکھو یو ہفتون پریس

منځپانگې

ix	د انځورونو لیست
1	پیژندنه: تاریخ خپل ځان تکراري
۲۶	1 د کابل لاره: پټه معامله، نوی طالبان او د کارتو نو کور
۷۲	2 له بغاوت څخه حکومتداري ته: څوک نن په افغانستان کې څوک دي؟
۱۰۵	3 طالبان: سیاستونه، سیاستونه او داخلي سیالۍ
۱۴۷	4 دیوبندیت، اسلام او دیني احکام د طالبانو
۱۷۷	5 د طالبانو متحدین او دښمنان: پاکستانیان طالبان او اسلامي دولت په خراسان کې (ISK)
۲۰۸	6 د طالبانو نړیوالې اړیکې
۲۳۷	پایله: د طالبانو راتلونکی
۲۵۴	لومړۍ ضمیمه: د کلیدي مرستیالانو لیست، رییسان ریاستونه، والیان او نظامي قوماندانان دوهم ضمیمه: د دارالعلوم حقاني فارغین ۲۵۸
	په افغانستان کې د لوړ پوړو رسمي پوستونو سائل

منڃپانگي

260	دريمه ضميمه: د امير د فرمان متن
	د نبځو د حقونو په اړه المؤمنين، دسمبر ۲۰۲۱
۲۶۳	يادښتونه
۲۸۶	<i>Bibliography</i> غوره کړئ
۲۹۲	اعترافونه
۲۹۴	شاخص

ډيډل يو هټون پريس

انځورګري

پلټونه

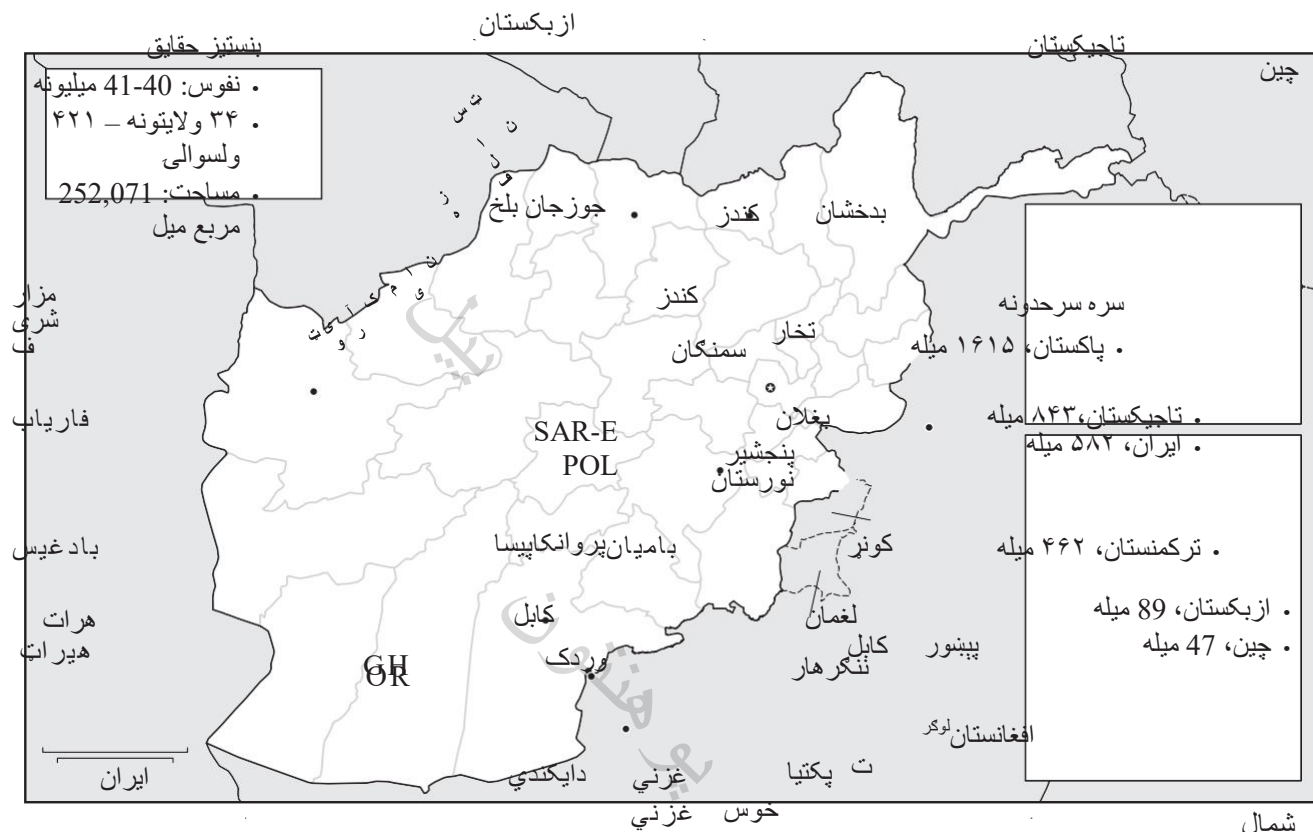
1. د امریکا استازی زلمی خلیزاد او د طالبانو استازی عبدالغني برادر د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۹ په دوحه کې د امریکا او طالبانو ترمنځ لاسلیک کړ. د بهرنیو چارو وزارت عکس د روڼ پرزیسوجا لخوا.
2. د امریکا د بهرنیو چارو وزیر مایک پومپيو د ۲۰۲۰ کال د سپتمبر په ۱۲ مه په دوحه کې د طالبانو له پلاوي سره وکتل. د بهرنیو چارو وزارت عکس د روڼ پرزیسوجا لخوا.
3. د طالبانو د پلاوي غړي د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د سولې د خبرو په پرانیست غونډه کې ګډون کوي، دوحه، د سپتمبر په ۱۲، ۲۰۲۰. کریم جعفر / AFP د ګیټي امیجز له لارې.
4. په سپین بولدک کې د پاکستان – افغانستان پوله، سپتمبر ۲۰۲۱. © جیک سیمکین.
5. د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي د پاکستان د بهرنیو چارو له وزیرې حنا رباني کهر سره وکتل، نومبر ۲۰۲۰. © مطبوعاتي برخه، د پاکستان سفارت کابل.
6. د متحده ایالاتو استازی زلمی خلیزاد د ۲۰۲۰ کال د نومبر په میاشت کې د خبرو اترو پرمهال د طالبانو پلاوي ته ښه راغلاست ووايه. د بهرنیو چارو وزارت عکس د روڼ پرزیسوجا لخوا.

انځورگري

7. د طالبانو هممهاله، کابل، اگست ۲۰۲۱. د امريکا غږ خبرونه.
8. طالب جنگيالي، کابل، اگست 2021. د امريکا غږ خبرونه.
9. افغان اتباع د ۲۰۲۱ کال د اگست په ۱۵، د امريکا د C-17 په وسيله له کابل څخه ليردول کيږي.
10. د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد واک تر لاسه کولو وروسته لومړۍ مطبوعاتي کنفرانس، د اگست په 17، 2021. عکس د هوشنگ هاشمي / AFP لخوا د گيت اميجز له لارې.
11. په کندهار کې د رسول الله صلى الله عليه وسلم پر زيارت د طالبانو بيرغ خورند دى. © جیک سيمکين.
12. د طالبانو د کورنيو چارو وزير سراج الدين حقاني د افغان پوليسو د فراغت په مراسمو کې له نويو استخدام شويو سره کتنه کوي، کابل، د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۵ مه. عکس د وکيل کوهسار لخوا
AFP / د گيتي عکسونو له لارې.
13. ملا يعقوب، ملا برادر او بشير نورزی، کابل، د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر ۱۹. عکس د وکيل کوهسار / AFP له لارې د گيتي اميجز له لارې.
14. افغان ميرمنې د "هزاره نسل وژني بندولو" په لاريون کې، کابل، د اکتوبر ۱، 2022. عکس د AFP لخوا د گيتي اميجز له لارې.
15. طالب جنگيالي د نورو په لومړۍ ورځ، کابل، د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۲۱ مه د کارته سخي په زيارت کې ولاړ دي. عکس د احمد سهيل ارمان / AFP لخوا د گيتي اميجز له لارې.

نقشي او چارټونه

xi	نقشه 1. افغانستان
۲۸	نقشه 2. د طالبانو لورېدل، د می - اگست 2021
۹۴	چارټ 1. په سرپرست حکومت کې د طالبانو مهم مشران
۹۵	چارټ 2. د کابينې نور مهم غړي

ڈیجیٹل یوہنٹون پریس

پيژندنه

تاريخ خپل ځان تکراروي

د اګست ۱۵، ۲۰۲۱- په کابل کې زورواکي څنگه سقوط وکړ. په دې پورې اړه لري چې تاسو څوک ځواکمن کړئ. کله چې هغه شیبه راوړسیده، په افغانستان کې تر ټولو ځواکمن کس چې دوه ځله ټاکل شوی ولسمشر اشرف غني بلل کېده، اوس ځان تر ټولو زیان منونکی وموند. د افغان تفرقي سیاست چې هغه یې یوه نه بېلېدونکې برخه وه، کابل یې د کلونو لپاره فلج کړی و. سیمه ییزو زورواکو او د هغوی ملاتړو شېکو په هیواد کې د قانون د حاکمیت هر ډول څرک په ماتولو سره په سیستماتیک ډول دولت کمزوری کړی دی. خو اوس دا ټول تاریخ و. د ۲۰۲۱ کال د اګست په لومړیو کې، غني پوه شو چې طالبان د بنار په دروازو کې دي، او هغه هم پوهېده چې په نړۍ کې تر ټولو لوی هدف د ده په شا و. کله چې هغه له خپلو پوځي قوماندانو څخه د وضعیت په اړه وپوښتل، دوی هغه ته وروستی خبره وکړه چې غوښتل یې واورې: د کابل شاوخوا کلیو د محافظتي اقداماتو په توګه معاملي کمې کړې، کله چې طالبانو دوی ته د لیدو لپاره هیڅ مقاومت وړاندې نه کړ. په اغیزمنه توګه، کابل د سقوط په لور روان و.

غني د طالبانو پر وړاندې د پوځي مقاومت په اړه فکر کاوه، خو د هغه د ډېرو فکرونو په څېر، دا فکر هم کوي

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

لنډه موده وه. د 2020 فبروري د متحده ايالاتو او طالبانو د "سولي" تړون وروسته، د هغه هيلې کمې شوې. له هغه ځايه، هر څه بنسټه لارل. د امريکا د بهرنيو چارو وزارت ځانگړي استازي زلمي خليلزاد چې د امريکا او طالبانو د مشرانو ترمنځ د خبرو مشري يې کوله، څو ځله هڅه وکړه چې غني قانع کړي چې له طالبانو سره کار وکړي. غني څرگنده کړه چې دا د تصور وړ نه ده او دا وړانديز يې په کلکه رد کړ. غني په کابل کې په خپلو وروستيو ورځو کې په خپل فکر کې ډېر دسيسه کوونکی و. هغه په دې باور وو چې پخوانی ولسمشر حامد کرزی، د هغه سياسي سيال عبدالله عبدالله او خليلزاد ټول د ده د ليري کولو لپاره دسيسې جوړې کړې وې او د طالبانو د يوه مشر ملا عبدالغني برادر په مشرۍ د کابل د نيولو لپاره يې لاره هواره کړه. کله چې هغه په ذهن کې دې نتيجې ته ورسيد چې نور نشي کولی د داسې يو پلان مخه ونيسي، هغه د طالبانو د سيال سراج الدين حقاني سره مهم امنيتي معلومات شريک کړل، ترڅو د هغه سره مرسته وکړي چې د نورو طالبانو ډلو په ځانگړې توگه د ملا برادر په وړاندې په کابل کې حرکت وکړي.¹ دا دواړه د غني لاره وه چې له خليلزاد څخه د هغه د گوښه کيدو "پلان" لپاره غچ واخلي او همدارنگه د 2014 کال د ولسمشرۍ کمپاين کې د هغه د ملاتړ لپاره د حقاني شبکې څخه د مننه کولو ځنډول څرگندونه. څومره چې کيسه د حيرانتيا وړ وي، دوه افغان داخلي ما ته دا تاييد کړه. د افغانستان د استخباراتو پخوانی مشر رحمت الله نبيل هم په 2014 کال کې د غني او حقاني ترمنځ د ټاکنو تفاهم ليک تاييدوي.² د پاکستان د استخباراتي ادارې (آی ايس آی)، د پاکستان د استخباراتو مرکزي ادارې (آی ايس آی)، د دې ترتيب ملاتړ کړی و.³

تر 2021 کال پورې افغانستان شل کاله په جگړه کې و. په کابل کې حکومت له امريکا څخه د لويو چکونو په اخيستلو دومره عادت شوی چې د افغانستان د بوديجې دوه پر دريمه برخه — که

پيژندنه

نور نه - د متحده ايالاتو د مستقيم تمويل له لارې راځي. د اروپايي اتحاديې په گډون نور متحدين اضافي مرستې کوي. افغانستان خپلې پېښې نه درلودې چې ودرېږي، او بالاخره غني په هيڅ حالت کې نه و چې فکر وکړي چې د افغانستان په اړه په خپلواکه توگه پريکړه وکړي کله چې امريکايانو د 2021 کال تر سپتمبر پورې له دې هيواد څخه د وتلو اراده اعلان کړه، هغه د دې حقيقت منلو څخه هم انکار وکړ. ، او د هغه په ضد کې د متحده ايالاتو له ټيم سره د همکارۍ هيڅ اميد مړ شو. په هر صورت، هغه په دې انگيرنه کې سمه وه چې طالبان به هيڅکله له هغه سره کار ونکړي او يا به د کوم ډيموکراتيک جوړښت سره واقعي همکاري وکړي. دوی څو لسيزې د افغانستان د اساسي قانون تر ټولو ستر دښمن په توگه تيري کړې، نو اوس به ولې ورسره کار کوي؟ غني د خپلې کابينې له ډېرو غړو سره يوځای د ۱۹۹۰ لسيزې د طالبانو ظلمونه په څرگند ډول ياد کړل. دوی په خپلو سرونو کې د هغه وخت وحشتناکه خاطري تکرار کړې، کله چې په هيواد کې تعصب او تاوتریخوالی حاکم و، د ښځو او اقليتونو په وړاندې د ځمکې د قانون سره ظلم. غني په دې باور و، چې له طالبانو سره د واک د وېش په هره احمقانه هڅه کې کار کول به د افغانستان د جمهوريت د اغېزمن پای په معنا وي. هغه د خپل نظر حق درلود، البته، خو سره له دې، هغه بايد هغه ژمني نه وای کړې چې د ساتلو چانس يې لږ دی. له ټېښتې لږ وخت مخکې يې د امريکا د بهرنيو چارو وزير انتوني بلينکن ته په تېليفون وويل چې هغه به تر مرگه جگړه وکړي. البته دا بايد نه وي.

وروستی شی چې يو څوک يې د ژوند يا مرگ بحران په جريان کې معامله کول غواړي جگړه ده. له بده مرغه د غني لپاره له خپلو دوو نږدې سلاکارانو سره هره ناسته له دې امله اغېزمنه شوه چې له يو بل څخه يې کرکه درلوده. دوی حمدالله محب، د هغه د ملي امنيت مشاور و- يو روښان 38 کلن افغان چې په لويديځ کې تعليم يافته دی چې مخکې يې د افغانستان د ملي امنيت سلاکار و.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په امریکا کې سفیر، په حقیقت کې د غني تر ټولو وفادار سړی. او امرالله صالح، د ولسمشر کلک مرستیال. د افغانستان په اړه، د پاکستان په اړه د هغه د خورا انتقادي نظرونو او دې نظر سره د زړه پورې تړاو لپاره پیژندل شوی چې طالبان د پاکستان د آی ایس آی توسیع دی.

دغو دواړو کسانو د کابل له واکه د طالبانو تر نسکورېدو مخکې په بدو ورځو کې له غني سره شپه او ورځ تېره کړه. د 2021 کال د اګست په 14، د طالبانو لخوا ښار ته د ننوتلو څخه یوازې یوه ورځ مخکې، غني د دوی دواړو سره د هغه خراب وضعیت په اړه خبرې کولې چې دوی ورسره مخ وو. په تمه، دوی د بحران سره د مقابلي څرنګوالي په اړه مخالف نظرونه وړاندې کړل. په هر صورت، د خبرو اترو په منځ کې، د دوی اختلاف د دوی لپاره د تاو تر څوالي سرچینه شوه. محب په خپل موبایل کې له خلیل حقاني څخه یو زنگ راغی، چې د حقاني ډلې یو مخکښ غړی دی، چې د طالبانو په لیکه کې ډېر نفوذ لري، په ټینگ خو دوستانه غږ یې مشوره ورکړه: "پرېږده او بهر شه."⁴

کله چې محب دغه لنډې خبرې وکړې، په انډېنمنه توګه یې له غني سره شریکه کړه چې هر څه ختم شول. د یوې شبې له ځنډ پرته، غني د دې مفکورې په اړه په عادي ډول رد ځواب ورکړ. هغه څرګنده کړه چې امریکایانو ورته ویلي وو چې طالبان به کابل ته نه ورځي او که یو څه بدل شوي وای نو خبرداری به یې ورکړی وای. غني ته ویل شوي وو چې د هغه یو لوړپوړی همکار سلام رحيمي چې څو ورځې له طالبانو سره په مخامخ خبرو کې بوخت و، یوه داسې طرحه جوړه کړې وه چې طالبان به یې په بدل کې د زور له لارې د ښار له نیولو ډډه وکړي. د واک د شریکولو یوه موقته معامله.⁵ هغه اوس تمه درلوده چې په قطر کې دا خبرې اترې به د یو ډول مخامخ ژغورنې معاملې ته لاره هواره کړي. که دا ناپوهي او ناپوهي

پيژندنه

د مقابلي ميکانيزم يا سراسر حماقت و، د هغه ناکامي چې د هر ډول پريکړه کونکي اقدام په ترسره کولو کې - د کابل د خوندي کولو يا د انتخاباتو په اړه د ستراتيژۍ په جوړولو کې - به ويجاړونکي وي.

د اگست په ۱۵ مه سهار، کابل ته د طالبانو د ننوتو خبرونه ورپېدل پيل شول، غني په ژور فکر کې اوس محب ته لارښوونه وکړه چې د امريکا له سفير سره اړيکه ونيسي، تر څو هغه څه چې دوی يې اورېدل، تاييد کړي. محب له امريکايانو سره سخت وخت درلود ځکه چې هغه زلمی خليلزاد هغه ته يو ډير هوښيار لوبغاړی بللی و چې په افغانستان کې يې د "وايسرای"

کيدو هيله درلوده.⁶ هغه وروسته له دې چې د امريکا له خوا له هر ډول دوه اړخيزو مصروفيتونو څخه مخنيوی وشو، په دې وروستيو کې د غني په ځانگړي غوښتنه د خليلزاد له بښنې وروسته يې ځان بېرته جوړ کړ. محب بل نظر درلود چې چا ته زنگ ووهي. د متحده ايالاتو د سفير پرځای، هغه د CIA سټيشن مشر ته ټيليفون وکړ، د هغه ارزونه خورا نا اميده وه. محب غني ته وويل چې شيان په حقيقت کې ويړونکي دي. د غني نږدې ملگرو په حقيقت کې لا دمخه د بحران د ژوريدو په تمه خپل سامانونه پکې کړي وو.

غني هيڅ لاره نه درلوده چې پوه شي ايا دا واقعا د کرښې بلې غاړې ته د CIA سټيشن مشر و، مگر محب ټينگار کاوه چې د وتلو وخت دی. امرالله صالح له يوې ورځې راهيسي ورک و. لکه څنگه چې هغه په خپل نظر کې گړندی و، صالح هم يو زړور سړی و، چې د طالبانو له خوا له څو ځانمرگو بريدونو څخه ژوندی پاتې شوی او خوندي پاتې شوی. دا به غير عادلانه وي چې هغه ته د ټينبنتي لپاره يو ډارن ووايست ځکه چې ممکن د طالبانو په وړاندې د هغه د بې رحمه مبارزې په پايله کې چې د طالبانو ډيری کورنی يې هم په نښه کړي وي، طالبان به هغه شکنجه کړي وي. کله چې په دې پوه شو چې غني يو له لاسه وتلی لامل و، نه شوای کولای په خپله کومه پرېکړه وکړي، کابل يې په بېره او خاموشي پرېښود. ټول موږ پوهيږو چې يو محلي کيب دی

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د مانۍ دروازې ته راغی او لیدل کیده چې هغه ته ننوتل، خولی او عینکې یې اغوستي وې. د ټکسي انتخاب په ښکاره ډول د دې لپاره و چې د لیدلو مخه ونیول شي او تر دې دمه هغه د پنجشیر دره ته رسیدلې، چې له کابل څخه شاوخوا 30 کیلومتره لرې، چیرته چې هغه فکر کاوه چې هغه به خوندي وي.⁷

د صالح په ورکېدو سره محب نور هم قانع شوی دوی د ژوند ژغورلو یوازینی لار چټکه ویستل وه. یوه داخلي چارواکي یې بي سي ته تایید کړه، "محیب غني ته ویلي چې طالبان په لاره دي او دوی به هغه ونیسي او ووژني."⁸ هغه شیبه چې دوی بحث کړی و مگر په سختۍ سره پلان شوی و په وروستي ساعت کې په دوی باندې ټینګار شوی و. حتی د هغه په وړاندې حقیقت د منلو وړ نه و، غني د محب لخوا د دوو چورلکو په لور روان شو چې دوی ته یې انتظار کاوه. که څه هم یو وروستی خنډ و - د محل یو څو څو فشار لرونکي ساتونکي دوی ته انتظار باسي؛ یوه چیغې وهلي لوبه پیل شوه مگر د تیښتې په ګوند کې یو څوک د وروستي ګامونو په اړه فکر کاوه. دوی ته د لارې څخه د وتلو لپاره پیسې ورکړل شوې. دغه چورلکه ازبکستان ته روانه شوه چې د غني دویم سفر متحده عربي اماراتو ته ولاړ. له شاته کتلو پرته د سپکاوی او بیرته وتل به خپل ملت ته د ولسمشر غني الوداع وي. په کابل کې د عبدالرشید دوستم، اسماعیل خان او عطا محمد نور په ګډون د پخوانیو پخوانیو جنګسالارانو څخه، چې د حامد کرزي او اشرف غني نږدې متحدین پاتې شوي، هیڅوک ونه موندل شول. دوی هم خپلې ژمنې - جعلی ژمنې لکه څنګه چې ثابتې شوې - د مرګ تر جګړې پورې پریښودې. غني د ناسمو پرېکړو له امله وغندل شي، خو د هغه لپاره داسې څه نه دي پاتې چې امر پرې وشي. افغان امنیتي ځواکونه، چې ډیری یې د میاشتو نه بلکې په اونیو کې معاش نه لري، په دې لیکنه کې لیدلي

پيژندنه

ديوال په پيل كې او د احتمالي ويني تويولو څخه وتبښتيد. غني د خپلو خلكو په سترگو كې لږ اعتبار درلود. ټول هغه څه چې په پاى كې يې درلودل د باوري كسانو يوه كوچنې ډله وه چې ډاډ ترلاسه كوي چې هغه خورا فلتير شوي معلومات ترلاسه كوي. اختلاف جرم گڼل كېده. لكه څنگه چې ژورناليست كيتي گنن په مناسبه توگه لنډيز وكړ: "د غني د واكمنۍ طرز اكثرا د متعصب او مغرور په توگه پيژندل شوى و، په ندرت سره يې د خپل حكومت مشوري ته پام كاوه او ډيرى وختونه يې په عامه توگه هغه څوك چې هغه ننگوي." ⁹ يو ښه مشر به واقعا په دې تياره ساعت كې بدلون رامېنځته كړى وي. يو ښه مشر هغه څه وو چې افغان ولس يې مستحق وو.

د غني د تبښتې د خبر اورېدل د واشنگټن لپاره يوه رېښتيني مايوسي وه، خو د حيرانتيا خبره نه وه. په هغه ورځ د سپيني ماڼۍ له يوه چارواكي سره زما په خبرو كې، ما يو په زړه پورې احساس واورېد: "كه دا هلكان لاهم د خپل هيواد لپاره جگړې ته چمتو نه وي او په هر لوري كې وتبښتي، ايا دوى واقعا زموږ د ملاتړ وړ دي؟" ¹⁰ د اگست په 16، 2021، ولسمشر بايدن په داسې حال كې چې د بشپړ وتلو پريكړه يې دفاع كوله، په خپله عامه وينا كې په دې ټكي ټينگار وكړ:

امريكايي پوځيان نه شي كولاى په يوه جگړه كې ودرېږي او په داسې جگړه كې مړه شي چې افغان ځواكونه د ځان لپاره د جگړې لپاره نه وي. . . . موږ يو ټريليون ډالر مصرف كړل. . . .

موږ دوى ته هره وسيله راكړه چې دوى ورته اړتيا لري هغه څه چې موږ ورته اړتيا لرو

دوى نشي كولى د راتلونكي لپاره د جگړې اراده چمتو كړي. ¹¹

دلته واقعا يو ټكى شتون لري، او يو معتبر دى، مگر بيا هم دا د واشنگټن له آرامۍ څخه دا ويل خورا اسانه دي. امريكا او متحدین يې نه شي كولاى چې په افغانستان كې د بې كفايته او فاسدو مشرانو په رايستلو او ځواكمنولو كې خپله لاس و هڼه له منځه يوسي.

بیرته راستنیدنه د طالبانو

له بده مرغه حقیقت دا دی چې له ۲۰۰۲ کال راهیسي طالبان په تدریجي ډول په افغانستان کې د یوې سترې ډلې او تر ټولو لوی ملیشي په توګه راڅرګند شول چې هیڅ سیمه ییزه ډله یا منظم ځواک یې د ننګولو وړتیا نه لري. د طالبانو مقاومت چې د هغوی د بیا راژوندي کیدو لامل کیږي په ښه توګه مستند شوی دی.¹² اوسپل د افغان امنیتي ځواکونو لپاره په منصفانه ډول، د کابل له سقوط څخه را په دې خوا په میاشتو کې د هغوی د تلفاتو شمیر "په حیرانونکې توګه لوړ" بلل شوی.¹³ لږ تر لږه دوی د کابل د سیاسي اشرافو په پرتله ښه کار وکړ. دا هم د یادولو وړ ده چې غني په پای کې دومره مغروره شوی و چې خپل ډیری مهم پولیس او نظامي قوماندانان یې له دندو ګوښه کړل فکر یې کاوه چې دوی به وفا دي، دا یو اقدام دی چې د متحده ایالاتو د کانګرس د څارنې ډلې د 2022 د می د راپور له مخې، د ځانګړي عمومي مفتش لپاره. د افغانستان بیارغونه، یا سیګار، نه یوازې د افغان امنیتي ځواکونو مورال کمزوری کړی، بلکې د جګړې هڅې یې هم ګډوډې کړې دي.¹⁴ دا یو راز دی چې ولې د سیګار راپورونه، ډیری وختونه سخت حقایق خپروي، په واشنگټن کې د لمر وړانګې نشي لیدلې.

د طالبانو د پېچلي تاریخ د درک کولو لپاره، موږ کولی شو ساده کړو دا په دریو مرحلو ویشل. په 1994 کې د دې ډلې له پیل او ظهور سره او په 2001 کې د متحده ایالاتو د اردو په لاس کې د دوی له سقوط سره پای ته رسیدو سره، موږ د طالبانو 1.0 لرو چې د دوی له زیږون څخه د دوی د لومړي دورې واک پورې اړه لري، او د دوی د 11/9 وروسته حتمي سقوط. دا یو یا دوه تعقیب شوکونه چې دوی به کاره وو، په اغیزمنه توګه په دښته کې او په تیښته کې. له هغه وروسته طالبان بیا سره تنظیم شول. د افغانستان – پاکستان پولې – د پاکستان پخوانی فدرالي اداره کېدونکې قبایلي – د غرونو په غرونو کې د دوی له اډو څخه کادرونه راوباسي او خپلې موخې یې بدلې کړې.

پيژندنه

سيمې (ڦاټا). د سټراټېژۍ جوړول او پلانونه د پاکستان په کوبټه ښار کې چې د طالبانو د رهبرۍ شورا په کې شتون درلود، روان واوس په آرامۍ سره ځای پرځای شوی و. په دې توگه د دوی دوهم پړاو پيل شو - له 2003 څخه تر 2018 پورې موږ طالبان 2.0 لرو - حرکت په ټول افغانستان کې په يوه ځواکمن بغاوت بدل شو. په نهايت کې، دا موږ نن ورځې ته رسوي. کله چې د طالبانو مشرانو د 2018-19 په شاوخوا کې له امريکا سره خبرې اترې پيل کړې، طالبان 3.0 د قطر په پلازمېنه دوحه کې د عصري غونډو په خونو کې زېږيدلی و. د طالبانو 3.0 زموږ د سترگو په وړاندې د دوی بيا زيږون دی: حتی که دوی په ايډيالوژيک ډول نه وي بدل شوي، افغانستان لري - او دوی د موافقت کولو پرته بله چاره نه لري، که دوی يې خوښوي يا نه. دوی بايد زده کړي چې د اخلاقي پوليسو او د خالصانو په توگه د عمل کولو مخه ونيسي، او خپلې انرژي د اغيزمنو مديرانو او د باور وړ مشرانو په لور واړوي - يو بشپړ نوی بالغيم، په نرمۍ سره. د نوي نسل او واک ته د نوي افشا کيدو سره، د دوی دنده دا ده چې خپل ځان بيا تصور او بيا تعريف کړي. د طالبانو د 3.0 په توگه د دوی پيژندنه او د دوی د واک موده به د دې له مخې ټاکل کيږي چې ايا دوی کولی شي دا خطرناکه دنده سرته ورسوي - او که دوی دا په دوی کې لري.

له نږدې درې لسيزو راهيسې موږ په افغانستان کې دغه افراطي ډله ليدلې، چې نړۍ ته يې ځان د "طالبانو" په توگه وړاندې کوي، چې د اسلامي مدرسو زده کوونکي دي. حقيقت دا دی چې يوازې لوړپوړي مشران چې لوړ پوړي سياسي دفترونه لري، د رهبري شورا غړي او د سازمان ځينې دويمې درجې مشران د افغانستان او پاکستان په مدرسو کې زده کړې کوي. د طالبانو اکثره پياده عسکر او عادي غړي بزگران، بزگران او د کوچنيو کچو سوداگر دي چې هيڅکله يې د ديني روزنې په څير هيڅ شی نه دی تير کړی.

بېرته راستنيدنه د طالبانو

قبيلوي کلتور او توکميز سياست لږ تر لږه د دوی د هويت سره د دوی د مذهبي تمايل په څير تړاو لري.

د دوی د سخت دريځی او تعصب او اوس د دوی بريا ته په کتو سره، ډيری عام څارونکي د طالبانو د ډولونو ترمنځ د توپير په بشپړ ډول درک کولو کې پاتې راغلي. د دوی د سازمان ناڅرگند طبيعت دوی هم پراسرار کړي. په داسې حال کې چې طالبانو بنيادي پخوا هم د يووالي او حتی سادگی انځور وړاندې کړی وي، خو په تاريخ کې لږ څه دومره تور او سپين دي. حقيقت دا دی چې ډيری شيان، او خلک هم، د څر رنگ مختلف رنگونه دي. طالبان هم مستثنی نه دي. په داسې حال کې چې د يو عام کتونکي لپاره دا اسانه ده چې دوی د يو متحد وجود په توگه وگوري، دوی هم د خپل يووالي په جوړښت کې درزونه لري، چې د بيا واک له خوند اخيستو راهيسې وده کوي. د بغاوت په پړاو کې، اختلافونه زيات شول، خو د يادولو وړ نه وو، ځکه چې دوی په بشپړه توگه د افغانستان گډوډ او بې واکه کولو ته وقف شوي وو. د افغانستان د راتلونکي لپاره د دوی په ليد کې توپيرونه اوس په ښکاره ډول راڅرگند شوي دي.

د ۲۰۲۱ کال د اگست په مياشت کې د کابل د سقوط تر ټولو مهم عامل دا و چې څنگه طالبانو له امريکا سره د خبرو اترو په ميز کې د سختې معاملې له لارې واک ته د بېرته ستنديو ستراتيژي جوړه کړه، په داسې حال کې چې د هدفې ځانمرگو بريدونو په گډون د تاوتريخوالي د زياتولو له لارې پر کابل فشارونه زيات شول. او دا واقعاً په زړه پورې ده، چې څنگه طالبان د دغو دوو عناصرو تر پوښښ لاندې، په پټه توگه د هېواد په گوټ گوټ کې له نفوذ لرونکو قومونو او ډلو سره په پټه اړيکه نيسي، چې هغوی قانع کړي. او د اړتيا په صورت کې هغوی ته په زور يا رشوت ورکړي. تر څو له طالبانو سره د سولې معامله غوره کړي. طالبان به له دې وروسته له هر ډول غچ اخيستو ډډه وکړي. طالبان د تسليمی د دلالي کولو په دې هنر ښه پوهيدل چې د تير وخت څخه يې دا کار کاوه

پيژندنه

ځواک لکه څنگه چې جیک و اټلنګ په سمه توګه وایي، "ډیری خلک، ځکه دوی باور نه درلود چې کابل به وکولای شي دوی وژغوري، تسلیم شول." ۱۵ نور نو، د رسنیو چمکونکي سرلیکونو سره په دوحه کې د طالبانو او امریکا په خبرو کې د پرمختګ په اړه، د طالبانو ظرفیت په خپل وزن کې زیات شوی دی. دې له طالبانو سره مرسته وکړه چې په اغېزمنه توګه کابل ته د هغوی د بیرته ستنیدو ناگزیرتیا وړاندې کړي.

طالبانو په تیرو کلونو کې د ټولنیزو رسنیو د پرمختللو وسایلو په کارولو کې مهارت درلود، لکه څنگه چې په دوحه کې د دوی مشر ویاند سهیل شاهین د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د ټویټر له ۳۵۰ زرو څخه ډیر پلویان درلودل (له هغه وخت راهیسې دا تقریباً دوه چنده شوي دي). ۱۶ همدا راز د افغانستان د اسلامي امارت د ویاند ذبیح الله مجاهد رسمي ټویټر اکاونټ هم له ۷۴۰ زرو څخه زیات پلویان لري. ۱۷ طالبان له ۲۰۰۹ کال څخه په یوټیوب، له ۲۰۱۱ څخه په ټویټر او فیسبوک او له ۲۰۱۶ کال څخه په انسټاګرام کې وو. په زړه پورې خبره دا ده چې طالبانو د خپل بغاوت په کلونو کې یو یا ممکن د عامه اړیکو شرکتونه استخدام کړي وو ترڅو د خپلو کلیدي نظریاتو په خپرولو سره په ټولنیزو رسنیو کې د دوی شتون اسانه کړي. د هڅاګانو په کارولو سره، په پلټ فارمونو کې د پیغامونو پراخول او د احتمالي ویروس عکسونو او ویډیو کلیپونو رامینځته کولو کې د دوی سره مرسته کول. ۱۸ په ۲۰۱۸ کې، د یوې معتبرې څیړنې له مخې، طالبانو حتی د افغانستان د دفاع وزارت په پرتله په ټویټر کې ډیر پیغامونه خپاره کړل، او په ډیرو ژبو! ۱۹ د تطبیق وړ او ځیرک ځواک، طالبانو خپل وروستی کمپاین په ۲۰۲۱ کال کې پیل کړی و چې له ټولو لوریو کابل ته نږدې شو؛ لومړی د خپل ځواک په ساحو کې د دوی شتون پیاوړی کوي - تقریباً د هیواد یو پر دریمه برخه - او بیا د دې مرکزونو شاوخوا ولسوالۍ نیول. دوهم پړاو په شمالي سیمو کې د ولسوالیو نیول وو.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

چې د هر چا لپاره حیرانتیا وه او د غني حکومت لپاره یې ډیر خجالت کاوه. دریم پړاو په ستراتیژیک ډول د ایران، پاکستان او تاجکستان سره د پولو کنټرول په غاړه واخیست. په ټوله کې دوی د والیتي مرکزونو د نیولو څخه ډډه وکړه ترڅو په دې ځایونو کې د افغان ځواکونو سره د مستقیمې لویې نښتې مخه ونیسي.²⁰ له بلې خوا، طالبانو په ډیرو ځایونو کې د سیمه ایزو مشرانو سره همکاري وکړه ترڅو افغان امنیتي ځواکونه قانع کړي چې د وینې تویدنې څخه مخنیوي لپاره خپلې پوستې تسلیم او یا پریري. طالبانو دولتي امنیتي مامورینو ته ۱۵۰ ډالر وړاندیز کړی وو (اکثره یې له میاشتنو معاشونو پرته) چې تسلیم شي او یوځای شي.^{۲۱} دې ټولو نه یوازې له طالبانو سره مرسته وکړه، بلکې داسې انګېرنه یې هم رامنځته کړه، چې افغان ځواکونه لږ تر لږه مقاومت نه کوي- یا حتی د طالبانو له لیکو سره یوځای کېږي.²² دې کار د طالبانو د شاوخوا 60,000 څخه تر 65,000 پیاوړه عسکرو مورال لوړ کړ. دا شمېرې هغه مهال هم زیاتې شوې کله چې بریا په نږدې ښکاري، ځکه چې د جنوب او ختیځ څخه ډیری پښتانه اوس په لالچ سره د جګړې د غنیمت په تمه دي. د اګست په لومړیو کې، طالبانو په پوره ډاډ احساس وکړ چې د والیتي مرکزونو په لوړ حرکت وکړي او په بریالیتوب سره یې په شمال کې مهم ښارونه - جلال آباد، کنډز او مزار شریف - نیول په نښه کړل. د ۲۰۲۱ ولسوالیو له نیمایي څخه زیاتې اوس د طالبانو په ولکه کې دي. دوی اوس په ساده ډول نه ودریدلي.

اکثره غربي کتونکو او شنونکو (زما په شمول) فکر کاوه چې لږ تر لږه کابل به سقوط ونه کړي، داسې انګیرل چې ټول افغان امنیتي ځواکونه به د دفاع لپاره سره راټول شي. بیا معلومه نه ده چې طالبانو څنګه د کابل په شاوخوا کې خپلې شتمنۍ او مواد مخکې له مخکې ځای پر ځای کړي وو، د کابل په مهمو ادارو کې یې خپل استخباراتي کارمندان په بریالیتوب سره ځای پر ځای کړي وو او منظمې تذکرې یې ترلاسه کړې وې. د حقاني څخه جاسوسان

پيژندنه

دغې ډلې د کابل د هوايي ډگر د امنيه قوماندانۍ په گډون گڼو وزارتونو او مهمو امنيتي ارگانونو ته نفوذ کړی و.²³ په کابل کې بېلابېل شخصي کاروبارونه او نړيوالو مرستندويه ادارو هم د طالبانو جاسوسان درلودل. په ښکاره ډول، طالبانو د واک ته د رسيدو لاره په ډير دقت سره جوړه کړې وه. دا يو د پام وړ عمليات وو او په ښکاره ډول د دوی د بېرته راستنيدو مخالف هرڅوک حيران کړل.

اوسني حالت ته په کتو، د ۲۰۲۱ کال د اگست په ۱۵ مه د واک د واگي په اخيستو کې د طالبانو تر ټولو سخته ننګونه دا وه چې څنگه له يوې ياغي ډلې څخه يوې سياسي ډلې ته چې حکومت پرمخ وړي، انتقال شي. دغه سازمان د ذهني بدلون ته اړتيا لري او که څه هم دوی مخکې په افغانستان کې حکومت کاوه، اوس د دې احساس سره مبارزه کوي چې افغانستان بدل شوی، که څه هم نه دی. او دا به ناسمه وي چې گومان وشي چې طالبان د اړيکو له طريقو، په ځانگړي توگه د ټولنيزو رسنيو، د عصري بنسټونو سره د افغانانو د افشا کولو او ښکېلتيا تر اغيزې پورې په ډيرو ډگرونو کې د بدلون له امله اغيزمن شوي ندي.

د طالبانو لومړنی شتمني د اورپکو غورځنگ لپاره اړين وسايل دي. ښه حکومتولي په بشپړه توگه مختلف مهارتونو ته اړتيا لري، او يو مختلف چلند ته اړتيا لري. جنگيالي نه روزل شوي او نه هم ډيری وختونه د مديرانو او عامه کارمندانو په توگه د خدمت کولو عادت لري. دا ډول ليرېدونه د وخت ضايع کول او همدارنگه د مشرتابه د درجي گډوډونکي کيدی شي. کامران بخاري، چې په وسله والو سازمانونو کې تخصص لري، يو گام مخکې ځي. له ما سره د خبرو په ترڅ کې هغه استدلال وکړ چې: "د واکمنۍ او حکومت کولو ټوله تجربه په احتمالي توگه د طالبانو د فکر ايډيالوژيکي برخه کمزوري کولی شي."²⁴ د دوی واقعيت د يو سياست د حاکميت سره مستقيم ټکر دی، او تر دې عناصرو پورې

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د هغه په نظر، د دوی راتلونکی خراب ښکاري. دا لید او د هغې لنډیز د یو ځوان طالب سرتیري په کیسه کې منعکس شوي، چې زه به یې دلته خالده ووايم. ما د هغه سره په تیر کال کې په بېلابېلو موضوعاتو بوخت وو.

په ۲۱ کلنۍ کې خالد یوازې د امریکایي ځواکونو تر واک لاندې خپل هېواد پېژني. هغه په ۱۹۹۰ لسیزه کې د طالبانو د ظالمانه واکمنۍ هیڅ یادونه نه درلوده، د دوی د ظلمونو څخه پرته د خبرو اترو څخه هیڅ خبر نه و. نو، لکه څنګه چې هغه د اګست په ۱۵، ۲۰۲۱ کابل ته داخل شو، خوشحاله او ځواکمن، هغه لاهم ډاډه نه و چې هغه په حقیقت کې څه ته ځي. هغه یوازې دومره پوهیده چې د هغه مشر، چې کیدای شي د هغه څخه ډیر لوی نه وي، مګر په پام کې نیولو سره، په جګړه کې د ټپي کیدو له امله لوړ اعتبار لري، په واکي ټاکنې کې یو پیغام ترلاسه کړی و چې دوی د ځایی افغان امنیت څخه نیولی دی. : "نور لار شه - ګړندی." دوی ته ویل شوي چې منزل یې د ولسمشرۍ ماڼۍ وه. خالد، په خپل هوندا موټرسایکل سپور و، پرته له دې چې پوه شي چې هغه چیرته دی، خپل مالک تعقیب کړ.

دا هغه ښار و چې هغه مخکې هم څارلی و، یو چیرې چې هغه حتی د یوه ځانمرګي بریدګر په جنازه کې هم برخه اخیستې وه. دا هغه ځای و چې د ښار په اړه د هغه پوهه پای ته ورسیده، د دې حقیقت سربیره چې دا د امریکایانو ملکیت و. او البته، دا چې هر هغه څه چې دوی یې لپاره مبارزه کوله دا د ویار په توګه بیرته ګڼل دي. هغه د نورو ملګرو سره ماڼۍ ته ننوت، د یوه متوقع امنیتي چارواکي لخوا یې ښه راغلاست ووايه چې لایې هم افغان پوځي جامې اغوستې وې - شاید د طالبانو خواخوږی وي چې د ولسمشرۍ امنیت ته یې ننوتی وي یا هغه څوک چې په سم وخت کې له طالبانو سره د ویرې له امله یوځای شوی و. د دوی په لاس وژل کېږي. د هغه په وړاندې د ماڼۍ د دروازو له لارې یوه نوي نړۍ، او نوي راتلونکي. کله چې هغه ته وویل شول، په مابښام کې، د خان موندلو لپاره

پيژندنه

په مانۍ كې د خوب لپاره يو ځاى، هغه حيران شو. هغه له خپلو دوو ملگرو سره د ودانۍ د سوځولو امر ته په انتظار وو او په دې فكر كې وو چې له كومه ځايه يې پيل كړي! هغه لږ پوه شو چې اوس د هغه نوي دنده د ودانۍ خوندي كول دي. د دوى نوى رول په حقيقت كې د ډيرى طالبانو پياده سرتيرو لپاره د حيرانتيا او حيرانتيا په توگه راغلى، ځكه چې دوى د حكومتدارۍ په اړه لږ څه پوهيږي. دوى ټول پوهيږل چې څنگه ويجاړ شي. دوى نه پوهيږي چې څنگه جوړ كړي.

د دې كتاب موخه دا ده چې د طالبانو د ليرد كيسه بيان كړي، د پخوانيو ځان جوړو عالمانو څخه نوي نړۍ ته ځوان، گرځنده، ټيكنالوژي پوهه، اخلاقي پوليس د نړۍ سره د دوى د شگو په توگه. كله چې دوى په اينه كې گوري، دوى ځواكمن اتلان وينې چې يو ځواكمن نړيوال ځواك ته يې ماتي وركړه او خپل ملت يې د ناغوسنل شوي يرغلگرو له ظلم څخه وژغوره. دا كتاب د هغو كسانو په اړه هم دى چې په انعكاس كې نه ليدل كيږي: د هغو كسانو بد حالت چې د دوى د عدم برداشت پاليسي پاى ته رسيدلي - عام افغانان، بنځي، ماشومان او اقليتونه. د طالبانو لپاره، دا مهمه نده چې تاسو مسلمان ياست - كه تاسو ورسره موافق نه ياست او اطاعت يې كوى، تاسو بل ياست. او د بل كيدل ممكن د مرگ سزا وي. دا كتاب همدومره د عامو افغانانو په اړه دى لكه څنگه چې د طالبانو په اړه دى - زه غواړم د هغو خلكو رښتيني حالت په ډاگه كړم چې په غير عادلانه ډول دې برخليک ته سپارل شوي: هغه افغانان چې د لسيزو راهيسې ورته ويل شوي، د نوري نړۍ تر څنگ. دا چې دوى به په كابل كې د لويديځ او سياستوالو لخوا وژغورل شي - يوازې شل كاله وروسته به په ورته حالت كې واچول شي او پرته له كوم فكر كولو پريښودل شي. د دې كتاب موخه دا ده چې د مذهب مفكوره تر لاسه كړي چې خړوب شوي - او همدارنگه د قبايليزم مفكوره چې د سرپرستۍ سره مخلوط شوي، يو زهرجن دى.

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د قوميت او توکميز دښمنۍ خوراک. په لنډه توگه، د هغو ټولو شيانو ترکيب چې د انسان د نړۍ په ليد کې د سخت او تنگ نظر کولو وژونکي ځواک لري. دا هغه انگيزه وه چې دا سطحي مفکوره يې رامېنځته کړه چې طالبان د خداى عسکر دي - يو خداى چې د تاوتریخوالي دفاع ته سخته اړتيا لري. دا هغه خلک دي (اکثره نارينه) د جنت لپاره د ټيکت خوندي کولو لپاره هر څه کولو ته ليواله دي، او دوى به عمل وکړي چې هرڅوک هلته هم واخلې - يا دوى په ځمکه کې خپل دوزخ ته وغندي. د اسلامي مدرسو د زده کړو زوال، په تېره بيا په جنوبي اسيا کې، دغه لويه ستونزه رامنځته کړې ده، چې د مذهبي اصولو له سياسي کولو سره د فرقه پالنې له پراخېدو سره تړاو لري. يو دليل دا کيدى شي چې د ټولو عملي موخو لپاره، د طالبانو پخوانۍ ايډيالوژي د "نوي مذهبي حرکت" په کټگورۍ کې راځي.

افغانستان چې د صوفيانو کور دى، ځنگه د جبري ايډيالوژيکي بدلون څخه تير شو، هم په کتاب کې په لنډه توگه څيړل شوى دى. افغانستان يو وخت د تصوف په رڼا او روحانيت کې ډوب و. دا بې له شکه. نه يوازې دا، که څه هم - سيمه ايز شعرونه او ژبي د هيواد له لارې د تصوف له لارې سره ټينگ تړلي دي. د پښتو او دري/فارسي ژبو يو شمېر د پام وړ شاعران مشهور تصوف وو، چې شعر يې د انسانيت، زغم، الهي مينې او رحم په شاوخوا کې و. په دې توگه پښتون او افغان هويت هم د عرفان او عرفان (روحاني پوهې) له رڼا څخه ډېر اغېزمن شول. د افغانستان دا صوفيانه دود اوس د يو موجود گواښ سره مخ دى.

دا کتاب د ديموکراتيک نظم د نصبولو لپاره د بهرنۍ مداخلې د وړتيا د عالي افسانې په اړه هم دى. دا

پيژندنه

درواغن مفكوره په تيرو څو كلونو كي خپل مري ساه ته رسيدلي او افغانستان يي وروستي گوزار وكړ. دا د غلط‌خ‌اى شوي ايډياليزم په اړه خورا ډير دى لكه څنگه چې دا د ځان فريب په اړه دى چې د خطرناك مقدار پيسو لخوا تمويل كيږي.

جار حانه جيو پوليتيكل په پراخه سويل لويديز اسيا كي سيالي - د سعودي عربستان - ايران - تركي له مثلي سيالي څخه نيولي د هند او پاكستان تر منځ سيالي - چې پر افغانستان ژوره اغيزه كوي، بله موضوع ده چې په كتاب كي څېړل شوې ده. په طالبانو باندې د نفوذ د زياتولو لپاره د قطر او متحده عربي اماراتو سيالي له پخوا څخه پيچلي صحنې ته نوره هم اضافه كړي ده. ايا چين به په نهايت كي د افغانستان په ثبات كي لوى رول ولوبوي دا بله موضوع ده چې د څيړني وړ ده.

دا له هېچا پته نه ده چې د هند - پاكستان رقابت او د دوى نيابتي جگړي افغانستان ته په داسي حال كي په راوستلو كي مهم رول لوبولى چې نن ورځ د يو بل انزوا او احتمالاً يو ځل بيا د نړيوال تروريزم په مركز بدليري. هند چې له افغانستان سره گډه پوله نه لري، خو له دغه هېواد سره تاريخي اړيكي لري، غوښتل يي په تېرو دوو لسيزو كي د پراختيايي مرستو له لاري د دى ستونزي د حل يوه برخه وي. دا هم غواړي چې په هېواد كي د پاكستان نفوذ وڅيري ځكه چې د پاكستان لخوا تمويل شوي هند ضد اوړپكي په افغانستان كي وده كړي وه كله چې د طالبانو په واك كي وو. د 2001-21 كلونو په اوږدو كي په كابل كي د هند د نفوذ له زياتيدو سره، پاكستان د محاصري او زيانمنونكي احساس وكړ. هند په كابل كي له خپل نفوذ څخه په استفادي د پاكستان ضد عناصرو له ملاتړ څخه ډډه نه ده كړي. د پاكستان لپاره دا ټول يو موجود گواښ بلل كېده - لبرترلره، دا هغه څه دي چې د هغه نظامي تاسيسات غواړي چې هرڅوك باور وكړي. له همدې امله د پاكستان لپاره د طالبانو ملاتړ په كار دى

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

بېلابېل هدفونه — د هند پر وړاندې د شا اړولو او وېرولو څخه تر څو ډاډ تر لاسه شي چې افغانستان د پاکستان د شا په توګه کار کوي. دا اندېښنه هم وه چې پښتانه چې د ډیورنډ کرښې له لارې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ویشل شوي، ممکن د یو خپلواک دولت د جوړولو خوب تعقیب کړي چې ډیری وختونه د پښتونستان په نوم یادېږي. دا ډول پېښه به د پاکستان لپاره د شپې خوب وي، نو په طبیعي توګه غواړي چې په هر قیمت یې مخنیوی وکړي.

حتی د امریکا او پاکستان د تروریزم ضد همکارۍ په وروستیو ورځو کې، اسلام آباد د امکان تر حده د طالبانو له هڅولو او حتی ځواکمنولو څخه ډډه نه وه کړې. د طالبانو لپاره د پاکستان ښکاره ملاتړ هیڅکله په حقیقت کې یوه پټه پروژې نه وه — داسې ښکاري چې داسې نه وه. د کلونو په اوږدو کې د ملیونونو افغان مهاجرینو کوربه توب او افغانستان ته د زرګونو مدرسو لوستو پاکستانیانو صادرو ل دا پروژې عملي کړه. په حقیقت کې، د پاکستان د پوځ د یوه پخواني مشر په وینا، دا ټول تمرین په افغانستان کې د پاکستان لپاره د ستراتیژیک ژورتیا د رامینځته کولو لپاره چمتو شوی و.^{۲۵} پاکستان د دغه ډول ناقصه تصور شوې اجنډا له لارې طالبانو ته په خپل زړه کې د ناوړین امنیتي اغیزې ډالۍ کړې. د "پاکستاني طالبانو" او "پنجابي طالبانو" په نومونو ډیری نوي وسله وال تنظیمونه او وروسته د دوی ځانګې - د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ په پاکستان کې تباهي رامینځته کړه. ۲۰۱۴ او په سخته توګه له مینځه وړل شوي، که څه هم له مینځه وړل شوي ندي. د افغان طالبانو د بیا راژوندي کیدو سره، هغوی هم د پاکستان — افغانستان په سرحدی سیمو کې د بیرته ستنیدو په حال کې دي. دا واقعا د وړاندوینې وړ و او زما په شمول د ډیری لخوا دقیق وړاندوینه شوې وه.^{۲۶}

پيژندنه

بله لويه موضوع چې په کتاب کې سپړل شوي د افغانستان او پاکستان دواړو په پښتون ميشته سيمو کې ټولنيز او همدارنگه د ديموگرافیک بدلون دی. له ۲۰۰۱ کال راهيسې د طالبانو سقوط او عروج د پاکستان په پښتني اکثريت سيمو کې ژورې اغيزې پرېښي دي، هغه سيمي چې د غفار خان په څير يو روښانفکره زيږيدلي، چې د يو پرمختللي او سيکولر غورځنگ مشري يې کوله چې تر نن ورځې پورې د پاکستان په خيبر کې ژوندی دی. پښتونخوا (KPK) صوبه. خان يو ژور مذهبي سړی و او د هند د افسانوي موهنداس کرم چند گاندي سره يې کار کاوه او دعا يې کوله پرته له دې چې د هغه د اسلامي ريښو په اړه ناامنه شي. هغه د پښتون هويت بيا تعريف کړی و او په هغه دود کې يې يو پرمختللی عنصر اضافه کړی و چې پخوا يې د ميني، ميلمه پالنې او کلتوري غرور لپاره پيژندل شوی و. د طالبانو کولو غمجنه خبره دا ده چې په ټول افغانستان او پاکستان کې د گڼو پښتنو له خوا د کثرت پالنې د فضا د کمولو لامل شوی دی.

په هر ځای کې د هنر او کلتور له لاسه ورکول د انسانيت لپاره يوه غميزه ده. دا ټولنيز بدلونونه په مستقيم او تياره توگه د تکثيريت، موسيقي او شعر لپاره د تبخير ځای لخوا اغيزمن شوي. پرمختللی ادبيات لاهم په سيمه کې توليديږي - دا هيڅکله نه ودرول شوي. خو د پاکستان - افغانستان په قبايلي سيمه کې بدلونونه په ځانگړې توگه ژورې ريښې او ويجارونکي ثابت شول. د افراطي هويت منل - چيرې چې مذهبي اورپکي د نوي نورم په توگه راڅرگنديږي او مشرانو ته د درناوي زاړه کلتوري ارزښتونه او د خبرو اترو له لارې د پخلاينې ټينگار له کړکې څخه بهر ايستل شوی دی. هغه څه چې د پاکستان دولت د دغو تحركاتو د ليدلو سره سره په درک کولو کې پاتې راغلی، هغه دا دی چې نه شي کيدلی

بیرته راستنیدنه د طالبانو

له یو ډول طالبانو سره دوستي او له بل سره دښمنان. دوی د خپلو سترگو په وړاندې نښې نښانې لیدلې مگر د دې منلو مقاومت یې وکړ. په دې بهیر کې یې په لسگونو زره کسان له لاسه ورکړل چې په هغو کې پوځیان، علماء، دیني عالمان او عام خلک شامل وو. داسې ښکاري چې په سختۍ سره کوم درسونه زده شوي.

دا کتاب څیرې چې زاړه طالبان څنگه د نوي نسل لپاره خپل مطابقت ساتي او پوښتنه کوي چې ایا دا واقعیا "نوي" طالبان دي او که نور هم ورته؟ ایا طالبان کولی شي دولت او ټولنه سره متحد کړي او له سیاسي او مذهبي دواړو سیالانو سره به څنگه چلند وکړي؟ د دې تحرکاتو د پوهیدو لپاره، دا اړینه ده چې د طالبانو دننه د مختلفو ډلو او ډلو په اړه روښانه وي. په نهایت کې، نورې افراطي اسلامي ډلې، دواړه ورته نظر لرونکي او سیالان، د طالبانو بیرته راستنیدل څنگه تعبیروي او د دوی له بیا ژوندی کیدو څخه څه پیغام اخلي؟ دوی څنگه غواړي له دوی سره اړیکه ونیسي؟ ایا دوی غواړي له طالبانو سره مرسته وکړي چې له ناکامۍ وژغورل شي؟ ایا طالبان به د دوی مشورو ته غور ونيسي او باور وکړي چې د دوی بریا د سیاسي اسلام له بریا سره برابره ده؟

دا مسائل په داسې حال کې څیړل کېږي چې د طالبانو شرایط، چاپیریال او شرایط په مختلفو بڼو بدل شوي دي. د بېلګې په توګه، د نن ورځې د طالبانو د افشا کېدو او د پوهاوي کچه له هغه څه سره سمون نه لري چې د ۱۹۹۰ لسیزې په منځ کې وو. دیجیټل انقلاب ډیر شیان بدل کړي، او حتی سیمه ایز سیاسي منظره په چټکۍ سره بدلیږي. طالبان د دې ټولو په منځ کې نه شي بدلیدلی.

دا کتاب پورتنیو پوښتنو ته په پاکستان، ایران او خلیجې هېوادونو کې له طالبانو او د هغوی له ډېرو ملګرو سره د مرکو له لارې ځوابونه لټوي. دا په سیمه ایز او همدارنګه د غوره راپور ورکولو څخه ډیره ګټه پورته کوي

پيژندنه

نړيوالې رسنۍ په ۱۹۹۰ لسيزه کې د طالبانو د وروستي واکمنۍ په پرتله نن ورځ ازاد خبريالان په افغانستان کې ډير لاس رسى لري.

د نړۍ د نورو هيوادونو په څير، د طالبانو ډيرى مشران، يا لږ تر لږه د دوى کارکونکي په ټولنيزو رسنيو کې شتون لري. دوى په ټويټر، فيسبوک او حتى انسټاگرام کې حسابونه لري، لکه څنگه چې مخکې يادونه وشوه. همدارنگه، د افغان حکومت ډيرى پخوانيو چارواکو په افغانستان کې پاتې کيدل غوره کړي، هڅه کوي تشرېح کړي چې طالبان څه کوي، او دوى د ټولنيزو رسنيو له لارې خپل نظرونه شريکوي. دا څيرنه د دې ټولو محتواو له تحليل څخه گټه پورته کوي. په اصل کې، بيا، دا هم د دوى د ځان اټکل شوي عامه داستان له لارې د دوى د پوهيدو هڅه ده. دا د دوى فکر ته يوه کرکۍ وړاندې کوي او ځينې تمايلات د دې منظم تعقيب څخه څرگند دي.

طالبان بنيادي د خپلې بريا په غبر کې ورغلي وي، خو لا هم دوى ته اوږده لاره په مخ کې ده. د دوى اصلي ازموينه اوس پيل کيږي. لکه څنگه چې موږ د ليدونکو په توگه په ليوالتيا سره گورو، دوى هم بايد د دوى د وړتيا له ډيريډو پوښتنو سره مخ شي. ايا دا کسان چې په دين او وسلو کې روزل شوي، د دې وړتيا لري چې هغه بنسټونه وساتي چې دوى ته په ميراث پاتې دي؟ او، له دې څخه ډير، د لږې تجربې سره، ايا دوى کولى شي په بشپړه توگه نوي جوړ کړي؟ که دوى غواړي چې لږې لار شي، دوى به د روزنې څرخ ته اړتيا ولري، د ډاډ لپاره، او د پيل کولو فشار. مگر يوازې که دوى د مرستې تر لاسه کولو ته ليواله وي دوى به يې له بهر څخه تر لاسه کړي. د سيگنالونو په واسطه ځي چې دوى د ليکلو په وخت کې ايښودل شوي (د 2022 په وروستيو کې)، که څه هم، داسې بريښي چې دوى غواړي.

په نهايت کې، اصلي مقاله دلته ازمول شوې دا ده چې واک ته د طالبانو بېرته راستنيدل په يو ډول د دې ډلې د بيا راژوندي کيدو تضمين کوي - ځکه چې دوى د وخت له بدلونونو څخه خوندي ندي.

بېرته راستنېدنه د طالبانو

طالبانو نه دی کړی په ایډیالوژیکي لحاظ ډیر بدلون راغلی خو د ننني طالبان د تیر وخت څخه چې دوی په واک کې وو توپیر لري. دوی په تیرو دوو لسیزو کې د متحده ایالاتو او د هغه د متحدینو سره د مبارزې څخه مهم درسونه زده کړل. لکه څنګه چې د دوحې په خبرو اترو کې د دوی د چلند او فعالیت څخه څرګندېږي، طالبان د دې وړتیا لري چې جوړجاړی وکړي او حتی د دوی ځینې سخت سیاسي نظرونه بدل کړي. زما څېړنه موندلې چې دوی د افغانستان د حکومت کولو نوي واقعیت سره سمون لري او په ځینو برخو کې، داسې ښکاري چې دوی د دوی په اړه د عامو انګیرنو څخه ماتوي. طالبان ثابت شوي چې عملي دي، خو دوی د هر ډول تګلارې له تعدیل څخه ډډه کوي چې فکر کوي د دوی داخلي یووالي تهدیدوي یا د دوی سیاسي بنسټ کمزوری کوي. په هر صورت، په کابل کې د نسبتاً متعصبو طالبانو او د افغانستان په دوهم لوی ښار، کندهار کې د هغوی د خورا محافظه کاره سیالانو تر منځ د جګړې کړنې، چې د طالبانو معنوي او سیاسي مرکز دی، د پخوا په شان د پالیسي د فلج لامل شوی دی. که دغه وېش او رقابت نور هم پسي خراب شي، ښايي د طالبانو لپاره ډېر ویجاړ شي. د ښځو پر زده کړو او کار کولو ظالمانه محدودیتونه ښيي چې تنګ نظري عناصر لا هم پیاوړي دي — یوه ناوړه نښه.

طالبان، البته، د نړیوالو اړیکو نوی احساس لري او په دې توګه بهرنی پالیسي د معاصر غورځنګ لپاره د لومړیتوبونو څخه دی، هغه څه چې په 1990 کلونو کې نه لیدل کېږي. طالبان 3.0 هم د بهرني نفوذ لپاره حساس دي - په اصل کې ځکه چې د افغانستان نوي اقتصادي زیربنا نشي کولی په انزوا کې کار وکړي. دوی په سیمه ایزه او نړیواله کچه د بنګیلتیا اړتیا پیژني. دوی غواړي خپل بانکونه د نړیوال بانکي سیستم سره وصل کړي. دوی

پيژندنه

د لوړ سرعت انټرنېټ ته اړتيا لري، او دوی د دولتي سازمانونو ترمنځ ښه ارتباط ته اړتيا لري، او داسې نور. دا ټول به په احتمالي توګه په عصري کولو اغېزه ولري، که دوی يې خوښوي يا نه. که څه هم دوی به دا څنګه اداره کړي - او حتی نور هم، ايا دوی به ځوانانو ته اجازه ورکړي چې دا اداره کړي - بالاخره به د طالبانو راتلونکی تعريف کړي.

کتاب د ښکېلتيا لپاره قوي قضيه رامېنځته کوي، کوم چې په هېڅ معنی د تاييد سره مساوي ندي. په هرصورت، د طالبانو او نړيوالې ټولنې تر منځ د اړيکو مخ په زياتيدونکي بيړنۍ اړتيا بايد درک شي - که يوازې د عادي افغانانو د ژوند د ښه والي لپاره وي. خبرې اترې، لږ تر لږه، د هغو کسانو لپاره چې د کمزوري وضعيت له امله اغېزمن شوي، د نوي پيل، نوي ژوند ليک لپاره دروازه پرانيزي. موږ بايد اجازه ورنکړو چې له تيرو سره زموږ سختې اړيکې د سبا د نيکمرغۍ څنډه شي. زما د پروفيسور په توګه، مرحوم راجر فشر، په خپل کتاب کې په روښانه توګه دا بيان کړی: "ننګونه د شخړو له منځه وړل نه بلکې د هغې بدلول دي. دا د دې لپاره ده چې موږ د خپلو اختلافاتو سره د مقابلي طريقه بدله کړو.²⁷ اجازه راکړئ موږ خپل ذهنونه په کافي اندازه خلاصو ترڅو هغه وضعيت بدل کړو چې موږ ځان په يوه اميد، احتمال او امکان کې موندلی يو. حتی د ښکېلتيا څخه انکار کول په اتوماتيک ډول دا اړين اړخونه له منځه وړي. او دا به څومره لوی خيانت وي. له طالبانو سره ښکېلتيا به په ډيره بده توګه د دوی د انا د انفلاسيون لامل شي - او په غوره توګه به هغه ملت او خلکو ته ژوند بيرته راشي چې له اوږدې مودې راهيسې د سولې او سوکالۍ مستحق دي.

دا هم ډېره مهمه ده چې طالبان د يوه مذهبي-سياسي غورځنګ او هم د يوې وسله والې ډلې په توګه زده کړي ته دوام ورکړي. د کټګورۍ په شرايطو کې، دوی په مينځ کې راځي، که څه هم په سمه توګه نه وي. څلور کتابونه ما ته ډير څه راکړل

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د ډلې او د هغوی معاصر سياست او ستراتيژي ته بصيرت. لومړی د کار تر مالکاسين په افغانستان کې د امريکا جگړه: يو تاريخ دی، د لومړي لاس حسابونو او مرکو پراساس د پام وړ ونډې، په ځانگړې توگه د دوحې د خبرو اترو د پايلو په اړه. دوهم د کريک وېټلاک د افغانستان کاغذونه دي، چې د پاليسي غلطۍ په اړه ارزښتناکه شاليد وړاندې کوي چې واک ته د طالبانو په راستنيدو کې يې مرسته کړې. دريم هغه کتاب دی چې د افغانستان د نوي قاضي القضاات ملا حکيم له خوا ليکل شوی، چې کار يې د ستر مشر هېت الله په معرفي کولو سره نن د طالبانو فکر ته يوه کړکۍ ده.^{۲۸} څلورم او وروستی يې د افغان تاريخپوه عبدالحی مطمئن له خوا، چې عنوان يې دی، طالبان: له دننه څخه يو مهم تاريخ دی، چې د عصري طالبانو د تاريخ شننه وړاندې کوي، چې ډېرې تشي ډکوي. برسېره پردې، د افغانستان د تحليلگرانو شبکې او د متحده ايالاتو د سولې انستيتيوت (USIP) څخه د پام وړ بصيرت لرونکي راپورونه، په ځانگړې توگه د انډريو واکينز او اسفنديار مير لخوا ليکل شوي، خورا گټور وو. په نهايت کې، په خراسان کې د اسلامي دولت (ISK) او پاکستاني طالبانو په اړه راپورونه د امير جدون او عبدالسيد لخوا د CTC سينټينيل لپاره، يوه غوره څيړنيزه خپرونه چې د پاول کروېکشانک لخوا په ډيره بڼه توگه ايډيټ شوې، خورا بڼه معلومات او بڼه تحليل وړاندې کړل. هغه کسان چې د کتاب لپاره مرکه شوي په اعترافونو کې مننه کيږي، مگر درې متخصصينو د نن ورځې د طالبانو د متحرکاتو په پوهيدو کې زما سره مرسته وکړه: محمد اسرار مدنی، د دارالعلوم حقانيه پخوانی استاد او د بين الافغاني خبرو اترو مدافع؛ سفير رابين رافيل، د متحده ايالاتو پخوانی ډيپلومات د غوره والي په توگه؛ او يو افغان طالب داخلي چې غواړي خپل نوم پټ وساتي.

پيژندنه

د يوې اعلاميې په توگه، زه بايد دا شريک کړم چې ما د 1980 او بيا د 1990 لسيزې په وروستيو کې د پاکستان له پښتنو سره ژوند کړی، زده کړې کړې او کار کړی دی. ما د ۲۰۰۱ کال په لومړيو کې د لوړو زده کړو لپاره متحده ايالاتو ته له تللو مخکې په ۱۹۹۷-۹۸ کې د KPK په دوو ولسواليو (چې بيا د شمال لويديځ سرحدي ولايت په نوم ياديږي) کې لنډه دنده ترسره کړې. د تفتيس پوهنتون د فليچر د حقوقو او ديپلوماسۍ په ښوونځي کې زما د دوکتورا لپاره، ما په 2004 کې زما لومړی لوی کتاب خپور کړ چې سرليک يې د افراطيت په لور د پاکستان حرکت: الله، اردو، او د تروريزم پر وړاندې د امريکا جگړه، د شوروي ضد "افغان جهاد" په اړه رڼا واچوله. په سيمه کې ټولنيز-سياسي تحركات بدل کړل چې د افراطيت د رجحاناتو لامل کيږي. په 2014 کې، د بيل پوهنتون پريس زما اکادميک څيړنه د طالبانو بيا راژوندي کول: د پاکستان - افغانستان په سرحد کې تاوتریخوالی او افراطيت تر سرليک لاندې خپره کړه، چېرې چې ما په سيمه کې د افراطيت په رجحاناتو تمرکز کولو خپلې ساحې تجربې، ارزونې او موندنې شريکې کړې. ما د افغانستان په گډون په جنوبي اسيا کې د امنيت، سياست او مذهب په اړه د واشنگټن ډي سي په ملي دفاعي پوهنتون او تر دې مخکې د کولمبيا په پوهنتون کې او د هارورډ کينيډي په ښوونځي کې له څه باندې يوې نيمې لسيزې راهيسې څېړنه او تدريس کړی دی. دا وروستی کار زما په پخوانيو څيړنو رامېنځته کوي او کيسه اوسني ته راوړي.

د کابل لاره

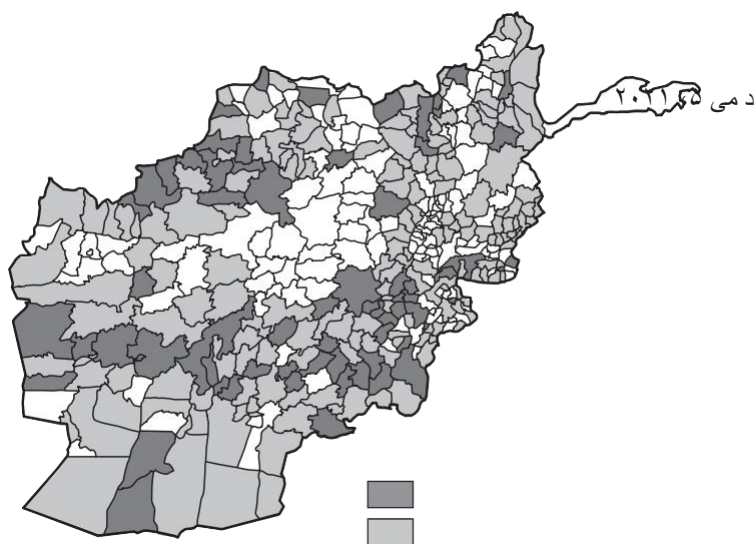
پټه معامله، نوي طالبان او د کارتونو کور

کابل ته د طالبانو راتگ د افغانستان د ولسمشر اشرف غني د تېښتې له خبر وروسته د اور په څېر په ټول افغانستان کې خپور شو. که څه هم يو څوک دا په گوته کوي، حقيقت دا دی چې د 2020 فبروري د متحده ايالاتو او طالبانو د سولي تړون طالبان په لويه کچه فعال او پياوړي کړل. دا فصل هغه شرايط څيړي چې د معاملي لامل کيږي او د خبرو اترو په جريان کې د لوبې متحرکات. دغه تړون ته په افغانستان او نورو ځايونو کې هم د طالبانو په گټه د يوه تړون په سترگه کتل کېدل. د طالبانو مشر ملا هبت الله اخوندزاده دغه تړون «د ټول مسلمان او مجاهد ملت يوه گډه بريا» بللې وه، چې دا يوه مبالغه ده.¹ تر اوسه طالبانو د کابل د نيولو نيت نه درلود. دا د بين الافغاني خبرو ناکامي هم وه چې د امريکا او طالبانو تر هوکړې وروسته د غني حکومت او طالبانو تر منځ خبرې اترې – چې واک ته د طالبانو د راتگ لپاره يې لاره هواره کړه. طالبان به ډېر ژر د افغانستان د برخليک د يوازيني حکم کوونکي په توگه راڅرگند شي.

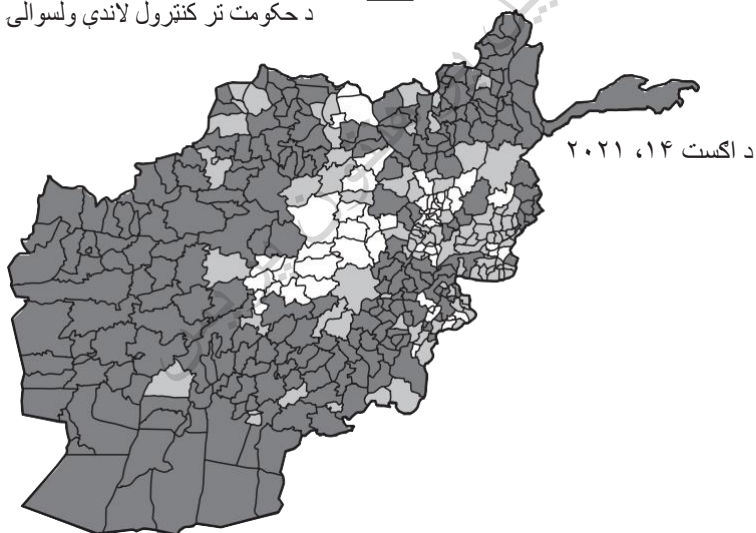
س‌ر ک‌ا‌ب‌ل ت‌ه

يو عامل چې د بغاوت په وروستي پړاو کې يې له طالبانو سره تر بل هر څه زياته مرسته کړې وه له زندانونو څخه د خپلو شاوخوا ۵۰۰۰ جنگياليو خوشې کول وو چې په هغو کې د څو سوو خطرناکو قانون ماتونکو په گډون چې په وژنو، اختطافونو او نشه يي توکو کې لاس درلود. قاچاق او حتی تروريزم. په داسې حال کې چې غني د مقاومت هڅه وکړه، د ترمپ ادارې د طالبانو له خوا د هوکړې له مخې د بنديانو د خوشې کولو د غوښتنې د کلک ملاتړي په توگه کار وکړ. د طالبانو يوه جگپوړي مشر ملا عبدالغني برادر چې په دوحه کې يې د مذاکراتي تيم مشري هم کوله، د تيليفونې خبرو په ترڅ کې له ترمپ څخه وغوښتل چې مداخله وکړي او د غني په اړه يې شکايت وکړ، چې دې کار ترمپ دې ته اړ کړ چې غني ته گواښ وکړي، «که داسې انگيرل کيږي چې د لوی انځور د کوچنيو مسلو لپاره قرباني کيږي نو موږ چمتو يو چې خپلې اړيکې بدلې کړو.² غني ومنله. هغه څه چې د طالبانو په گټه تمام شول هغه دا وو چې د تړون له مخې يې په خپل وخت شاوخوا ۱۰۰۰ افغان امنيتي پرسونل له زندانه خوشې کړي وو. د طالب بنديانو خلاصون يې له شکه د طالبانو مورال لوړ کړ او د هغو اضافي بشري منابعو له لارې يې مرسته وکړه چې په مهم وخت کې د دوی د مختلفو جگړو لپاره چمتو شوي وو. د بين الافغاني مذاکراتو په مېز کې دواړو خواوو د خپل توان په اندازه يو بل ته گوزارونه وکړل.³ زلمی خليلزاد او نور د هغه تيم وروستی امريکا غواړي وتل به د بين الافغاني مذاکراتو د بریا لپاره مشروط وي، خو ترمپ پر مهال ویش ټينگار وکړ. 4. بايين دا لاره نوره هم په کلکه تعقيب کړه.

هغه کسان چې د طالبانو سره مخالف وو اوس په څرگنده توگه ډير ويريدلي دي، د طالبانو د بيا راژوندي کيدو څرنگوالی د دوی د سترگو په وړاندې ښکاره کيږي، او ډيری يې د طالبانو فشار ته تسليم شوي.

د طالبانو تر کنټرول لاندې
ولسوالیو کې نښتې شوي دي
د حکومت تر کنټرول لاندې ولسوالی

نقشه ۲. د طالبانو واکمني، می – اگست ۲۰۲۱
سرچینې: د مختلفو سیمه ایزو او نړیوالو رسنیو راپورونه په شمول د اقتصاد پوه
او الجزیره

سر ککابل ته

د اطاعت غوښتنه وکړه. د دوی او د دوی د کورنۍ د غړو ژوند په خطر کې و. په مخکې کې د طالبانو پوځي برياليتوبونه گړندي او ډېر ويجاړونکي وو، په نتيجه کې حتی په شمال کې چې هيڅکله د دوی مرکز نه و. د دې ټولو رواني اغيزې څرگندې او څرگندې وې. د طالبانو لپاره هڅونه او د دوی د مخالفينو لپاره خپگان.

د طالبانو د مشرتابه انتقال

په 2020 کې د ليرد پيل کولو په دې آزمويې وخت کې، افغانستان اساساً بې رهبره و. ولسمشر غني په داسې حال کې خپل اعتبار او کنټرول له لاسه ورکړ چې د طالبانو هيڅ مشر په 2013 کې د هغه له پراسرار مړينې راهيسې د طالبانو د تحريک بنسټ ايښودونکي ملا محمد عمر (1960 زيږدیز کال) په حقيقت کې د بوټانو د ډکولو توان نه درلود. د افغانستان امير المومنين (له هغه وروسته امير) د طالبانو د لومړي حکومت (۱۹۹۶-۲۰۰۱) پر مهال، ملا عمر د ۲۰۰۱ کال د اکتوبر په مياشت کې د امريکا له يرغل وروسته دغه غورځنگ د بغاوت په توگه را ژوندی کړ او طالبان په بشپړه توگه له کابل څخه وشرل شول. د 2001 په وروستيو کې او د لنډ وخت لپاره، داسې بريښي چې دوی به په بې رحمۍ سره د تاريخ کثافاتو ته وسپارل شي. په داسې سختو شرايطو کې ملا عمر د نړۍ د تر ټولو ځواکمن پوځي ايتلاف په مقابل کې د طالبانو د بيا راژوندي کولو لپاره الهام او الهام اخيستی و. د طالبانو لپاره، دا د ډيويد او گوليات وضعيت و - او دوی بريالي ډيويد وو. د طالبانو لپاره د ملا عمر په شان د يوه نامتو شخصيت له لاسه ورکول ويجاړونکی و. هر عادي حرکت به په بشپړ ډول بې روحه شوی وي، او احتمال لري چې د داسې سختو ننگونو سره مخ کېدو وروسته په بشپړه توگه مړ شي. د طالبانو کيسه

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په دې معنی کې لیوالتیا کومه عادي کیسه نه ده. د طالبانو په رتبه او دوسیه کې د هغه افسانوي دریځ ته په پام سره، د 2013 کال د اپریل په 23 د کراچی په یوه روغتون کې د ملا عمر مړینه د طالبانو د مشرانو لخوا د 2015 کال تر جولای پورې - مخکې له دې چې افغان استخباراتو یې په ډاگه کړي، پټ ساتل شوی و.⁵ میلمانه مشر د خپل ژوند په اوږدو کې دوه نفوذ لرونکي مرستیالان درلودل - ملا عبدالغني برادر چې د طالبانو د تحریک له څلورو همکارانو څخه یو و او د دفاع پخوانی وزیر ملا عبیدالله اخند. وروستی په ۲۰۱۰ کال کې د پاکستان په یوه زندان کې د زړه د حملې له امله مړ شو چې په ۲۰۰۷ کال کې له اسامه بن لادن سره د نږدې اړیکو په شک ونيول شو او ملا برادر د امیر د څوکۍ لپاره د مخکېښ نوماند په توګه پاتې شو. یوازینی ستونزه دا وه چې ملا برادر (۱۹۶۸ زیږدیز کال) اوس له پاکستان سره مینه درلوده. د ملا عمر د لوړ رتبه مرستیال او د پام وړ پوځي قوماندان په توګه د هغه د اعتبار سربیره، هغه د ملا عمر کشر هم و. د ۲۰۰۱ کال په نوامبر کې د طالبانو له رانسکورېدو وروسته نوموړی په عمل کې د یاغیانو عملیاتي قوماندان و. که څه هم هغه دومره عملي و چې په دې پوه شو چې په هیواد کې د متحده ایالاتو قوي نظامي شتون ته په پام سره طالبان کولی شي په ښه توګه په ځمکه کې یو نظامي کړکېچ تر لاسه کړي او هغه د دې لامل شو چې د کابل له حکومت سره د پخلاينې ملاتړ شي. د دې لارې د تعقیب لپاره هغه د هغه وخت د افغان ولسمشر حامد کرزي له ورور ولي کرزي سره په پټه اړیکه درلوده. 6 دا هغه څه دي چې د پاکستان د امنیتي ځواکونو له خوا نیول شوی دی

2010. دا کوم عادي عملیات نه وو - لږ تر لږه نه.

په کراچی کې د ISI-CIA ګډ عملیات د CIA په غوښتنه پلان شوي وو. د پاکستان استخبارات په پیل کې د هدف د هویت په اړه په تیاره کې وو. په زړه پورې خبره دا ده چې په دې کې دواړه استخباراتي ادارې په ګډه کار کوي

سرکابل ته

قضيه دا په دردناکه توګه څرګنده شوه کله چې آی ایس آی د سي آی ای چارواکو ته اجازه ور نه کړه چې له برادر څخه تحقیقات وکړي.⁷ د پاکستانی استخباراتو له نظره ملا برادر نه غوښتل چې په خپله خوښه کومه پرېکړه وکړي! په پای کې هغه یو "میلمه" و چې د پاکستان له میلمه پالنې او ملاتړ څخه برخمن و. هغه تر ۲۰۱۳ کال پورې په زندان کې پاتې شو او بیا د آی ایس آی «مېلمستون» ته ولېږدول شو. د هغه سزا؟ تر څو د راتلونکو کلونو لپاره د پاکستان د استخباراتو په دومره آرامه توقیف کې پاتې شي. د هغه نږدې پنځوس نږدې ملګري به ورته سپکاوی وکړي.^۸ برادر ډیر هوښیار او نفوذ لرونکی و چې د اوږدې مودې لپاره له عمل څخه لیرې و، مګر د هغه وزرونه په کلکه ټوټه شوي وو - د هغه د الوتنې وړتیا د راتلونکي وخت لپاره محدوده کړه.

په دې توګه، قسمت به په بل نوماند باندې موسکا وکړي - په نسبي توګه ځوان 47 کلن ملا منصور اختر، د طالبانو مشر، چې د 2013 راهیسې د دې غورځنګ د عملیاتي مشر په توګه د طالبانو د ورځني چارو اداره کوله. د هغه دنده تر هغه وخته د پام وړ نه وه، چې د طالبانو په لومړي حکومت کې (1996-2001) په مختلفو رولونو کې - د کندهار د هوايي ډګر د امنیت مدیر، د هوايي چلند او ترانسپورت د وزیر په توګه، او د نظامي تجهیزاتو ترلاسه کولو لپاره اروپا ته د سفير په توګه دنده ترسره کوله.^۹ د ملګرو ملتونو د راپورونو له مخې د سوداګریزو ګټو تر څنګ - په عمده توګه د مخدره توکو قاچاق - هغه د کندهار د "سایه" والي په توګه هم دنده ترسره کړې.¹⁰ د 2006 او 2012 ترمنځ دوبي (او لږترلږه یو بحرین ته) د هغه پرله پسې سفرونه په پاکستانی پاسپورټ د ولی محمد تخلص په کارولو سره یو څه راز پاتې دی.¹¹

ملا منصور د لوړپوړو انتخاباتونو په منځ کې د مشرانو تر ټولو مشهور نه و. د کرشمې او کلچر نشتوالی

بېرته راستنېدنه د طالبانو

د اعتبار له مخې، هغه اساساً د ځواک وړې سړۍ و چې ډېری یې د هغه د سوداګرۍ هوښیار تیا او په خلیج کې د هغه شبکې لپاره پیژندل شوی و. د هغه په اړه په زړه پورې خبره، د متحده ایالاتو د استخباراتو د پخواني شنونکي په وینا، د هغه "د عطرو د پلورنې مشهور سفرونه دوی ته و، چیرې چې هغه د روسیې فاحشه او شاهي محافظت کې په آرامۍ سره پاتې شو." 12

هغه البته د پاکستان استخباراتي ادارې ته نږدې و، د هغو کسانو لپاره چې د طالبانو په لور پورې تړلو کې د لوړیدو لپاره یو اړین اعتبار و، په ځانګړې توګه د بغاوت په کلونو کې کله چې په پاکستان کې د دوی پټنځایونه د دوی لپاره د ژوند مهم کرښه وه. 13 د دې ترکیب ماتول سخت وو. ملا منصور په رسمي ډول د طالبانو د رهبرۍ شورا له خوا چې د ۲۰۱۵ کال د جولای په میاشت کې یې د پاکستان په کوټې ښار کې غونډه وکړه د طالبانو نوی امیر (مشر) وټاکل شو. او دوتنه د هغه منلو ته چمتو وه. د طالبانو یو شمېر جګپوړي مشران د هغه په اړه جدي اندېښنې لري. په قطر کې د طالبانو د سیاسي کمیسیون مشر سید محمد طیب اغا وروسته له هغه استعفا وکړه چې د افغانستان پر ځای په پاکستان کې د دا ډول مهمې غونډې پر ترسره کیدو خپل سخت اعتراض ثبت کړ چې په دې ډله کې د سخت اختلاف څرګندونه کوي. 14 د طالبانو سیاسي کمیسیون د ۲۰۱۲ کال له جنورۍ راهیسې د قطر په دوحه کې فعالیت کاوه، چې له دې بې طرفه ځای څخه په استفادې یې د افغانستان په جګړه کې د ښکیلو خواوو او ټولو خواوو ترمنځ د هوښیارو تماسونو او خبرو اترو لپاره کار کاوه. د طالبانو د مشر په توګه د ملا منصور د مشروعیت د ترلاسه کولو لپاره میاشتې وشوې، او د جګپوړو دیني عالمانو ډېری مداخلې له طالبانو سره یوځای شوې. 15 د خپل ګرځندګي په هڅه کې د طالبانو په مختلفو ډلو کې چې اوس راڅرګند شوي، هغه په چټکۍ سره په ټول افغانستان کې پوځي عملیات پراخ کړل،

سرک‌کابل ته

پش‌مول د توتاپ او چلیدونکي چریکي تاکتیکونو باندې ټینگار او غیر پښتنو ته د استخدام مرکز پراخول.¹⁶ د افغانستان په شمال کې د طالبانو د سپین بیرغ په رپولو کې د هغه بریاد 2015 په سپتمبر کې د کنډز ښار د هغه د مشرتابه موقوف پیاوړی کړ - دا د افغانستان د ټولو ولایتونو لومړنی مرکز و چې په 14 کلن بغاوت کې د طالبانو لاس ته ورغی.¹⁷ هغه دوه مرستیالان وگومارل، چې په راتلونکي کې به مهم رول ولوبوي: خورا محافظه کار عالم او پخوانی قاضي، ملا هبت الله اخندزاده او سراج الدین حقاني، د حقاني شبکې نفوذې پوځي قوماندان، چې د امریکا د متحده ایالاتو د مشر په توګه مشهوره ده. د گډو ځواکونو لوی درستیز، ادمیرل مایک مولن، "د پاکستان د استخباراتو د ریښتیني بازو په توګه."¹⁸ په سیاسي لحاظ، دا وود هغه لپاره سم‌ارت انتخابونه. هبت الله هم هغه څوک و چې په ۲۰۱۳ کال کې یې د یوه فتوا (دیني فرمان) په صادرولو سره د ملا عمر د مړینې د پټ ساتلو اجازه ورکړې وه. دې کار د ملا منصور لپاره دا ممکنه کړه چې په 2015 کې د هغه د اصلي مشرتوب تر منلو پورې د وژل شوي ملا عمر په استازیتوب مشري وکړي.¹⁹

په هرصورت، تقدیر د هغه لپاره بل څه درلودل. د ملا منصور د کار موده لنډمهاله ثابته شوه ځکه چې ایران ته د هغه دوستانه رسیدنه د وژونکو پایلو سره پراخه ثابته شوه. ملا منصور د ۲۰۱۶ کال د می په ۲۱ مه د پاکستان د بلوچستان ایالت له مرکز کوټې څخه ۱۴۰ کیلومتره لرې په نوشکي ولسوالۍ کې د امریکا د بي پیلوټه الوتکې په برید کې ووژل شو. د پاکستان رسمي غبرګون یو معیاري مطبوعاتي اعلامیه وه چې ویلي یې وو، "د ډرون برید د هغه د حاکمیت سرغړونه وه،" پداسې حال کې چې یوه چارواکي دا هم ویلي چې دا به د امریکا او پاکستان ترمنځ امنیتي او استخباراتي همکارۍ ته زیان ونه رسوي.²⁰

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د امریکا د بي پیلوټه الوتکو د بریدونو په اړه د پاکستان متضاد بیانونه تر هغه وخته معمول وو، خو دلته د اسلام اباد خاموشه غندنه بیا هم د حیرانتیا خبره وه ځکه چې دا په بلوچستان صوبه کې په ښه توګه پېښ شوي. په حقیقت کې، دا برید د طالبانو د "کوټي شورا" مرکز ته نږدې شوی، د پاکستان په نیمه خود مختاره فدرالي اداره کې قبایلي سیمو (فاتا) کې د پښتنو په قبایلي سیمه کې د منظمو بي پیلوټه الوتکو د بریدونو برعکس، چیرې چې د تحریک طالبان پاکستان مشران (TTP) او القاعده اکثره په ښه شوي. شیان خراب وو، د یقین لپاره. پاکستان یو څه پټ کړي وو.

د امریکا د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو د وزیر جان کیري په وروستیو څرګندونو کې ځینې بصیرت وړاندې شوي. په خبرپاڼه کې ویل شوي، "هغه [منصور] د سولي د خبرو اترو او د پخلاينې د بهیر مستقیم مخالف و." ۲۱ د متحده ایالاتو لخوا تمويل شوي پخلاينې توضیحات-په هغه وخت کې له طالبانو سره د سولي هڅې په پراخه کچه نه پیژندل کیدې، په داسې حال کې چې پاکستان په جلا توګه هڅه کوله چې د طالبانو او افغان حکومت ترمنځ د سولي خبرې پیل کړي. هغه څه چې کیري له ځانه سره ساتلي وو، هغه دا وو چې منصور له ایران څخه د راستنیدو پر مهال وویشتل شو، چیرې چې هغه له اوو اونیو څخه ډیر وخت تیر کړی و او خپله کورنۍ یې هلته میشته کړې وه. پاکستانی استخباراتو په طبعي ډول د منصور په اړه شکمن و، او په دې باور وو چې دوی په هغه باندې خپل گرفت له لاسه ورکړی دی. بیا هم، دوی د هغه لیدلو لپاره غمجن وو چې هغه بلې نړۍ ته لاړ. په واقعیت کې، یو لوړ پوړی پاکستانی چارواکی چې هغه ښه پیژني او په منظمه توګه یې ورسره اړیکه نیولې وه، بیا هم خپه شوم کله چې ما د ۲۰۲۲ په سپټمبر کې د هغه سره په خبرو اترو کې موضوع مطرح کړه. هغه د هغه په اړه یو څو توضیحات ورکړل چې د دوی په څیر په زړه پوري دي. بصیرت لرونکی نوموړي ویلي، چې د امریکا د استخباراتو د ارزونو پر خلاف، د ده په اند، منصور د کابل له حکومت سره د جوړجاړي لپاره غوره وګڼله او وروسته امریکا هم په دې اړه پښیمانه شو.

سر ککابل ته

هغه بهر. په ډير بصيرت سره، هغه وويل چې امريکا د پاکستان د استخباراتو سره د درون په نښه کولو توضيحات شريکوي. د بېلگې په توگه، لومړی اعتصاب د دې لپاره پلان شوی و چې منصور کوټي ته په لاره د چای او تشناب لپاره په يوه بازار کې ودرېد، خو په هغه ځای کې بريد به د هغه شاوخوا لسگونه کسان ووژل. په نهايت کې، هغه يو ساعت وروسته په نښه شو، کله چې هغه په خپل موټر کې يوازي د موټر چلونکي او د کورنۍ غړي سره و. د معلوماتو د شريکولو دغه کچه دا په ډاگه کوي چې پاکستان په دې عملياتو کې له امريکا سره همکاري کوله.

د دې خبرو په ترڅ کې مې له دغه چارواکي څخه وپوښتل چې ايا پاکستان ليواله دی چې ولې ملا منصور له کوټي څخه دوبي ته په منظم ډول سفر کوي؟ هغه ماته يادونه وکړه چې د منصور اړيکې له دوبي سره په ۱۹۹۰ لسيزه کې د طالبانو د لومړي حکومت پورې اړه لري کله چې هغه د هوايي چلند وزير په توگه دنده ترسره کوله. هغه به په منظمه توگه د سيمي څخه د شيخانو کوربه توب کاوه چې په افغانستان کې د مرغانو ښکار وگرځيد، او بالاخره يې د دوبي شاهي کورنۍ سره نږدې ملگرتيا جوړه کړه. دوبي ته د شخصي جيت سفرونو په بڼه او د ټولو حاضرينو عيش و آرام د يوه معزز شاهي ميلمه په توگه بيرته راستانه شول!

پورتنۍ کيسه په واشنگټن ډي سي کې د يوه لوړ پوه کس له تعقيبي کيسې سره په بڼه توگه غږيري چې په هغه وخت کې يې د خپلې دندې د يوې برخې په توگه د طالبانو فعاليتونه له نږدې څارل. په دې باور وو چې منصور د سولې په بهير کې يو لوی خنډ و، او په دې وخت کې (۱۶-۲۰۱۵) د امريکايي پوځيانو پر وړاندې تاوتريخوالی خورا لوړ و، امريکا د طالبانو دغه منابع او بڼه شبکې مشر له نږدې څاري چې منظم سفرونه کوي. دوبي - او يو څه اضافه نه و. نو د امريکا د ملي امنيت سلاکارې سوزان رايس

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د تېز او سخت ذهن په توگه شهرت لري، د 2016 د مارچ په وروستيو کي د دوبي شيخ ته تليفون وکړ او د کوچني احسان غوښتنه يې وکړه. شيخ به تليفون ته ځواب نه ورکاوه، ظاهراً د گالف لوبه به يې دومره جدي کوله چې د هيڅ خنډ سره مخ نه شو. کله چې په پای کي هغه ځواب ورکړ، خبرې اترې خورا خوندور نه وې، لږ تر لږه ووايست. راييس له شيخ څخه د امريکا غوښتنه څرگنده کړه، چې منصور دې په دوبي کي ونيول شي او امريکايي چارواکو ته دې وسپارل شي، چې په هېواد کي يې انتظار باسي. شيخ مخکي له دې چې هغې ته وويل شي بېننه و غوښته چې له هغه سره ډيره مرسته نه شي کيدای، ځکه چې منصور لا دمخه په الوتکه کي ايران ته تللی و. کله چې راييس و غوښتل چې الوتکه ودروي، هغه ځواب ورکړ چې دا يوه شخصي الوتکه وه، او له همدې امله نه شي گرځيدلی. راييس په دوام سره وپوښتل چې ايا د متحده عربي اماراتو جنګي الوتکي استخدام کيدی شي، چې شيخ ځواب ورکړ چې کافي وخت شتون نلري، او دا به په ډيپلوماتيک ډول خورا ستونزمن وي. دا په کافي اندازه روښانه کوي چې د ملا منصور د خونديتوب کچه څومره وه. شخصي شبکي کله ناکله کولی شي په اسانۍ سره له دولت څخه تر دولت پورې اړيکي تيرې کړي.

دا داخلي کيسې ښيي چې دا طالبان چې موږ اکثراً د يو ډول محافظه کار غار اوسيدونکي گڼو چې د جومات او مدرسي ترمينځ تيرېږي په حقيقت کي سياستوال، پاک او ساده دي. دوی هم خپل الکول او تاديه شوي سفرونه، ميرمنې او شخصي جټ الوتکي خوښوي. د دوی مذهبي لقبونه يوازې لقبونه دي، او دوی د غږ په پرتله لږ مقدس دي. دوی هغه څه کوي چې دوی يې اعلانوي چې د دوی دښمنان بايد ووژل شي. هلته هيڅ حيرانتيا نشته، که څه هم.

د طالبانو د راتلونکي امير ټاکنه تر ډېره بريده ثابته شوه مشرتابه شورا په پرتله مهم وروسته پوه شو. احتمال شته چې ټاکل شوی مشر به بالاخره په کندهار کي د محکمې له لاري د ملا عمر په نقش قدم کېږدي.

سرک کابل ته

په افغانستان کې د متحده ایالاتو او ناتو قوې حضور ته په پام سره، دا په هغه وخت کې تر ټولو غوره فرضیه وه. د لويديځو پلازمینو څخه په لسگونو ملیارد ډالر لاهم د افغاني بنسټونو د جوړولو په لور روان دي. او له دې سره سره بیا هم په افغانستان کې د امریکا د دولت جوړونې پروژه یوه ناورین ثابت شوه، چې د منلو جرأت یې په هیڅ صورت نه و. د امریکا پالیسي جوړونکو یا خو د افغانستان د بیارغونې لپاره د ځانګړي سرمقتش (سیکار) لخوا په منظم ډول چمتو شوي زیانمنونکي راپورونه نه لوستل، یا د دې جګړې د نه ختمیدونکي ماهیت په پام کې نیولو سره په تمرکز کولو کې ستونزه درلوده. هر څوک له افغانستانه ستړی شوی و، داسې ښکارېده چې له طالبانو پرته هر څوک.

د یکشنبې په ورځ، د ۲۰۱۶ کال د مې په ۲۲، له وژنې یوه ورځ وروسته، د ملا منصور ملګري په چټکۍ سره کوټې ته نږدې راټول شول چې د هغه د ځای ناستي په لټه کې شي، خو بريالۍ نه شول. د نیمروز د طالبانو د وخت د پخواني والي ملا رسول په مشرۍ د طالبانو جلا شوي سیالي ډلې دغه بهیر له نږدې څارلی. 22 د بله پلوه د امریکا استخباراتو هم د سراج الدین حقاني د نوي امیر په توګه د ټاکل کیدو په اړه اندیښنه درلوده. 23 په داسې حال کې چې د طالبانو په تحریک کې د حقاني ډلې نفوذ مخ په زیاتیدو دی، د داسې اقدام تمه کول ډیر ژر وو. دا د حیرانتیا خبره نه ده چې د متحده ایالاتو استخباراتو ارزونه چې په افغانستان کې د جګړې په ډګر کې د طالبانو انګیزه او تحرک معلوموي، کم وو، چې په نرمله توګه وویاست.

د ملا هېب الله اخنډزاده راپورته کېدل د طالبانو نوی مشر

د ملا منصور له وژل کېدو څو ورځې وروسته نوی امیر وټاکل شو غوره شوی. دا رول به له ملا پرته بل چا ته نه وي

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

هېت الله اخنډزاده، يو 55 کلن ديني عالم دی د طالبانو د معنوي مرکز کندهار څخه دی. چا اټکل کاوه چې پنځه کاله وروسته به په افغانستان کې د طالبانو د نوي حکومت ستر قومندان وي؟ هغه د خپلو سخت دريځو فتواگانو لپاره پېژندل شوی، هغه مخکې د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د افغانستان د سترې محکمې د مرستيال په توگه هم دنده ترسره کړې وه.²⁴ له دې وړاندې يې په گڼو صوبايي او پوځي محکمو کې قضايي دندې ترسره کړې، چې له امله يې د دومره لوړ مقام لپاره وړتيا پيدا شوه. د يو داسې غورځنگ لپاره چې د دين اصلي پېژندونکي په توگه وياړي مگر د دوی په اعلان شوي عقیده کې د پوهانو کمښت - د سني - حنفي - ديوبندي فرقي سره تړاو لري - د هېيت الله د اسلامي قانون/شریعت او ديني شاليد پوهه يو ارزښتناکه وړتيا ده. البته، هغه طالبان چې رېره او مناسب رنگه پگړۍ اغوندي او لاسونه يې په گلابي مرغیو بوخت ساتلي ترڅو د وفادارو خلکو برخه ولوبوي، يو درجن ډالر دي. هغه څوک چې واقعي د صحيفې څخه د فصل او آيت نقل کولو وړتيا لري (حتی که موږ د دوی متنازع تفسيرونه له پامه غورځوو) لږ دي. د طالبانو په حلقو کې، هېت الله د "شيخ الحديث" په نوم هم پېژندل کيږي، يو لقب د هغو کسانو لپاره ځانگړی شوی دی چې د اسلام د پيغمبر په وينا او کړنو پراخه پوهه لري. د افسوس وړ خبره دا ده چې د حديث هر هغه تفسير چې هغه يې اخيستی د نړۍ د اکثريت مسلمانانو له تفسير سره خورا توپير لري. سره له دې، د طالبانو په منځ کې د هغه وقار د هغه د غوښتل شوي وړتوبونو په شرايطو کې درک کيږي.

د دې شاليد سره، هېت الله په حقيقت کې د طالبانو په منځ کې يو لوی دی - د هغه کندهاري ريښې به يوازې په راتلونکو کلونو کې د دوی په منځ کې د هغه موقف ته وده ورکړي. د هغه قد د هغه د 23 کلن زوی عبدالر په مړينې نور هم پياوړی شو

سر ککابل ته

رحمان - چې د ۲۰۱۷ کال د جولای په میاشت کې یې په هلمند کې د افغان ځواکونو په یوه مرکز کې ځانمرګی برید ترسره کړ - هغه د خپلو ملګرو په منځ کې لا ډیر درناوی ترلاسه کړ. ۲۵

داسې ښکاري چې د طالبانو نوی لوړپوړی مشر په هره برخه کې د ملا عمر په څیر له ورته توکر څخه کټ شوی دی: په خپل مذهبي چلند کې سخت، په خپل چلند کې آرام، او د تبلیغاتو او مینه والو لپاره د ښکاره ناخوښۍ سره. هغه د یو سخت انضباطي په توګه شهرت لري، هغه ځانګړتیا چې د یو اصولي مشر په توګه د هغه حیثیت ته وده ورکوي. که چیرې د دې ډول شخصیت کلتور لپاره کوم شی ته اړتیا وي چې رېښه ونیسي، دا په حقیقت کې د یو مشر بې بنسټه احساس دی. په دې توګه، دا شخصیت یوازې د ملا د فزیکي بڼه له لارې پراخ شوی دی - هغه سخته بڼه او اوږده څر ریره لري، داخلي سړی د هغه بهرنۍ بڼه سره سمون لري. هغه کسان چې ملا هېت الله په لومړي سر کې پېژني وایي چې هغه د عکس اخیستل نه خوښوي او حتی د ګرځنده تلیفون په کارولو هم نه پوهیږي. ۲۶ که نور څه نه وي، هغه کولی شي لږترلږه د برېښنایي څارنې په عمر کې یو څه شخصي امنیت وساتي، چیرې چې دا کار ناممکن ښکاري! دا دقیقاً دا توضیحات دي چې دا ارقام خورا په زړه پوري کوي - دوی تقریباً په خطرناک ډول په سټیریوټایپونو کې مناسب دي. د دوی د واقعیت لنډیزونه ځینې وختونه حیرانونکي وي.

داسې ښکاري چې ملا هېت الله د ۲۰۰۱ کال په نومبر کې له کابل څخه د طالبانو تر شړلو وروسته تر ډېره د پاکستان کوټې ته څېرمه اوسېده او د کوټې د شورا اصلي برخه پاتې شوه. ۲۷ د ۲۰۱۳-۱۶ کلونو په اوږدو کې د ملا منصور د مرستیال په توګه دنده ترسره کول هغه په افغانستان کې د یاغیتوب په اړه د مهمو تنظیمي او قوماندې پریکړو په اړه بشپړ معلومات درلودل. خو د هېت الله زړه د جګړې په ډګر کې نه دی - هغه د ستراتیژیک په توګه ډیر کار کوي کله چې دا وي

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

د طالبانو د کمپاين مشري کوي. د پردې تر شا مگر تل دومره ښکېل دی، هغه لارښوونه کوي کله چې فلم د هغه په وړاندې پلي کيږي. مخکې له دې چې د امير په توگه راڅرگند شي، هغه کلونه کلونه کويټې ته نږدې د يوې وړې مدرسې اداره کول، د طالبانو د مشرانو نوي کدرونه چمتو کول. دې مسلک هغه ته اجازه ورکړه چې تمرين وکړي او د يو الهيات پوه په توگه د خپل لومړني مهارت سره اړيکه ونيسي، هغه څه چې هغه يې خوښوي. هغه د خپل مذهبي نړۍ ليد کې خورا سخت دی مگر د خبرو اترو او بحث لپاره خلاص دی، حتی په هغه مسلو کې چې هغه قوي نظر لري.^{۲۸}

په افغانستان کې د اورپکۍ مستقيم کنټرول ساتل په داسې حال کې چې په پاکستان کې کويټې ته نږدې اوسېدل په زياتيدونکې توگه ستونزمن وو، په ځانگړې توگه د ياغيټوب په وروستي او مهم پړاو کې (نږدې 2016-21). هغه په دې توگه په افغانستان کې خپلو پوځي قوماندانانو ته د موثريت لپاره زياته خپلواکي ورکړه، سره له دې چې د دې خطر موجود و چې د هغه قوماندې په پايله کې ضعيف شي.^{۲۹} بيا هم، هغه په ځمکه کې د څه شې په اړه بشپړ خبر و او حتی د ټولو ستونزو سره سره به د افغانستان دننه سفر وکړي، د خپلو قوماندانانو سره مشوره وکړي او لارښوونه وکړي. د 2017 په وروستيو کې هغه د کوتي شورا له ځينو غړو سره هلمند ته سفر وکړ چې د طالبانو ستراتيژي بيا ارزونه وکړي ځکه چې دوی د متحده ايالاتو او افغان ځواکونو له سخت مقاومت سره مخ دي.^{۳۰} د هغه هوښيارتيا د ځمکې د واقعيتونو په اړه د هغه د ژور پوهاوي له لارې وښودله چې هغه يې د طالبانو د طرز العملونو بياکتنې ته لاره هواره کړه: دوی د شپې له خوا د افغان پوستو په نښه کول پيل کړل، د افغان امنيتي ځواکونو سره د مستقيمي جگړې څخه ډډه کول، په ځانگړې توگه د افغان حکومت په مرکزونو کې، او مهم. په ښارونو کې د ځانمرگو بريدونو او وژنو کمپاينونه زيات شوي.^{۳۱} د ځانمرگي بريد پدیده، يوه وژونکې وسله، تر دې دمه د خپل ژوند بڼه خپله کړې وه. په زړه پورې، دا

سرک‌کابل ته

هيڅکله هم د طالبانو د دوديزو وسايلو برخه نه وه ځکه چې په افغانستان کې لومړی ځانمرگی بريد يوازې په 2003 کې ترسره شو. ^{۳۲} له هغه ځايه دا د طالبانو په هڅونکي موادو کې شامل شو، چې له عربي سرچينو څخه يې خورا پور اخيستی و. ملا هېت الله د ۲۰۰۸ کال په لومړيو کې ملا عمر ته مشوره ورکړې وه چې دغه ډارونکي تاکتيک دې په پراخه کچه پلي کړي. ^{۳۳} يوه لسيزه وروسته هغه بايد هيڅوک قانع نه کړي، ځکه چې هغه هغه و چې پزې يې کولې. د تاکتيک دې بدلون يقينا د طالبانو په گټه کار وکړ او د مشر په توگه يې د هېيت الله شهرت زيات کړ. د هغه د مرستيالانو انتخاب د هغه په پريکړه کولو کې مهم رول لوبولی و. د دوی له لارې هغه ډاډ ترلاسه کړی و چې هغه به د کوم مهم شې څخه بهر نه وي. هغه سراج الدين حقاني، چې تر ټولو وژونکی او غالب پوځي قومندان و، د امير د دفتر د مرستيال په توگه ساتلی او د ملا عمر ۲۶ کلن زوی ملا يعقوب (۱۹۹۰) ته يې بلنه ورکړه چې د هغه دويم مرستيال شي. يعقوب د پاکستان په بندي بنار کراچي کې په اسلامي مدرسو کې زده کړې کړې وې او د طالبانو په ځوانو غړو کې هم مشهور و. د ملا عمر د زوی په توگه هغه ته خپله يوه ټاکنيزه حوزه برابره کړه. هېت الله او يعقوب بني اريکي درلودې، په ځانگړي توگه

په 2013 کې د عمر له مړينې وروسته.

په کراچي کې د ملا يعقوب وخت تېرېدل د هغه اعتبار ته ارزښت ور زيات کړ او د هغه پر تکيه يې اغېز وکړ. د کوټي دشورا غړو په 2009-10 کې له کوټي څخه کراچي ته کډه کول پيل کړي وو چې په نېنه نه شي او ملا عمر پخپله د پاکستان د استخباراتو لخوا په 2011 کې د زړه له حملې وروسته کراچي ته کډه شو. ^{۳۴} هغه هلته په روغتون کې بستر شو، يعقوب د ناروغۍ په اوږدو کې د هغه وفادار ساتونکي په توگه کار کاوه. په حقيقت کې دا يعقوب وو چې د ملا عمر د غير طبيعي مړينې اواز يې رد کړي وې او په دې توگه يې د ملا عمر د مړينې خبرونه رد کړي وو.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د طالبانو په حلقو کې شهرت په دې وروستیو کې، یعقوب د طالبانو د سرپرست مشر په توګه د کار کولو چانس تر لاسه کړ کله چې هېیت الله د ۲۰۲۰ په می کې په کوویډ - ۱۹ اخته شو. ۳۵

په یو بل مهم پرمختګ کې، ملا هېت الله زیاته کړه په ۲۰۱۸ کې د هغه ټیم ته دریم مرستیال - دا ممکن بل څوک نه وي مګر ملا برادر چې د ۲۰۱۸ په اکتوبر کې د متحده ایالاتو د فشار له زیاتیدو وروسته د پاکستان له زندان څخه خوشې شو. د قطر په دوحه کې د طالبانو د سیاسي کمیسیون په مشرۍ د امریکا او طالبانو مستقیمې خبرې په چټکۍ سره پیل شوې او د طالبانو په مرکچي ټیم کې د برادر شاملیدل دغه بهیر ته ډیر اعتبار ورکړ. امریکا په ۲۰۱۲ کال کې له قطر څخه د طالبانو د سیاسي دفتر لپاره د ځای د برابرولو غوښتنه کړې وه او له هغه وخته تر اوسه دوه درجن طالب مشران له خپلو کورنیو سره دوحې ته تللي دي. ۳۶ دا د تصور وړ نه وه چې دا کار د ملا عمر له اجازې پرته شوی وي. په حقیقت کې دا د هغه پخوانی شخصي سکرتر طیب اغا و، چې په دوحه کې د سیاسي دفتر مشري په غاړه درلوده. نه یوازې دا چې ملا عمر په بشپړ ډول په تخت کې و، بلکې هغه په دوحه کې د طالبانو ډلې ته هم دنده وسپارله چې مستقیم راپور ورکړي. ۳۷ هغه یوازې یو شرط درلود: له افغانستان څخه د خپلو ځواکونو د ایستلو لپاره د امریکا څرګند تعهد. دا مسئله طالبانو ته دومره بنسټیزه وه چې د هغه ټولو جانشینانو په وفادارۍ سره د خبرو اترو دغه اساسي شرط تعقیب کړ.

د یادولو وړ ده چې د طالبانو په دننه کې د دوحې دفتر ته د ډیرو کسانو له خوا د شک په سترګه کتل کیدل. د ملا عمر او ملا منصور پخوانی سلاکار عبدالحی مطمین په خپل کتاب کې وایی چې طیب اغا د ملا عمر په مشروطه موافقه کې لاسوهنه کړې وه او خپل او د ملا عبدالسلام ضعیف ملګري یې په دوحه کې له هغه سره د یوځای کېدو لپاره غوره کړي وو. هغه هم ادعا وکړه

سر ککابل ته

د قطر نوبت اساسا د آلمان او متحده ايالاتو د استخباراتو لخوا تمويل شوی و. ۳۸ دا ډول انگيرني د طالبانو د ساحوي قوماندانانو او د طالبانو د دوحې په دفتر کې د کلونو لپاره د بنکيلو کسانو ترمنځ بې باوري رامنځته کړه.

په دوحه کې د امريکا او طالبانو پټې خبرې اترې (۲۰۱۸-)

(۲۱)

په کابل کې له ډېرو دروغو او گډوډيو وروسته جوړ شو او اسلام آباد، د متحده ايالاتو او طالبانو مستقيم مذاکرات په پای کې د ډونالډ ټرمپ د ولسمشرۍ پرمهال (2017-21) پيل شول. د طالبانو پرانيستی ليک چې د ۲۰۱۸ کال د فبرورۍ په ۱۴ د امريکا ولس ته په خطاب کې له امريکا سره د سولې مستقيم خبرو اترو ته چمتووالی ښودلی و (په دې شرط چې په کابل کې اوسنی رژيم خارج شوی وي) يوه بلنه وه چې له پامه غورځول يې گران کار دی. ۳۹ په احتياط سره جوړ شوی 2,800 کلمې ليک چې د متحده ايالاتو او ناټو ځواکونو د لوړ تلفاتو او د هيروينو د توليد د ډيريدو په اړه د متحده ايالاتو او ملگرو ملتونو احصايې په گوته کوي هم يو څرگند خبرداری و:

که چيرې د زور کارولو پاليسي نور سل کاله دوام وکړي، پايله به يې همداسې وي. . . لکه څنگه چې تاسو د ټرمپ د نوې ستراتيژۍ له پيل راهيسې په تيرو شپږو مياشتو کې ليدلې دي. ۴۰

ليک د يو څو متضاد حقايقو يو پياوړی ترکيب و، د طنز او ځيني مستقيمي خبرې. دې امريکا ته د دې په اړه چيغې وهلې چې څنگه يې په لسگونو مليار د ډالري منابع په کابل کې د «غلو او قاتلانو» په لاس ضايع کيږي، چې يو غربي چارواکی يې دې ته وهڅاوه چې په کلکه يې وويل:

بېرته راستنېدنه د طالبانو

"زه د دې ويلو څخه کرکه لرم، مگر دوی [طالبانو] په هغه ځای کې پزې بېل کړې چې یوازې د حقیقت په ویلو سره درد کوي." ^{۴۱} د لیک وخت سم و، ځکه چې د یو څه ابتدایي گډوډۍ وروسته، ترمپ اوس په واشنگتن ډي سي کې د واک ټولو مرکزونو ته دا روښانه کړه چې هغه واقعیا له طالبانو سره د خبرو اترو په برخه کې جدي دی. هغه باوري و چې نور هیڅ کار نه کوي. هغه دومره لرې نه و!

واشنگتن په حقیقت کې ځان په یو څه گډوډۍ کې موندلی و تر 2018 پورې. رسنۍ او همدارنګه د فکر کولو ټولنې اوس په مکرر ډول پوښتنه کوله: ایا د امریکا پلان کار کوي؟ لور پورو چارواکو، شنونکو او عادي مالیه ورکونکو په ورته ډول بحث کاوه چې ایا د متحده ایالاتو پالیسي چې د افغانستان د بیارغونې او طالبانو ته د ماتې ورکولو لپاره جوړه شوې وه، اغېزمنه او ګټوره وه. هغه حقیقت چې بیا هیڅوک هم منلو ته تیار نه ښکاريږي دا وو چې امریکا له شلو کلونو راهیسې په دې ستونزه کې پیسې لګوي په داسې حال کې چې په کابل کې ډیری سیاستوال او چارواکي د دې پیسو د اداره کولو دنده په غاړه لري په فساد کې ډوب وو. بیا د دې حقیقت څخه انکار وشو چې د ناټو او امریکا شتون د طالبانو د هڅولو یو قوي عامل و. د تاریخ د هر لوستونکي لپاره، دا پته نه وه چې افغانستان یوازینی هغه وخت متحد و کله چې دوی بهرنيان ایستل. که دا د پښتونولي (پښتني عزت) او قبیلوي اخلاقو او یا مذهبي ایډیالوژۍ ته رابښکته شوه، هر څه په یو ژور غرور کې ریښې درلودې چې د عزت او خپلواکۍ په ژور احساس پورې تړلي وې. که دا د لوري یا نیمګړتیا په معنی وي - لکه څنګه چې دا غیر منطقي ښکاري - د دې په نوم هرڅه قرباني کیدی شي. هیڅ شی اړین نه و. حقیقت دا دی چې دا د غیرت استحصالې احساس دی، انتخابي او هم د ځان خدمت کول، او طالبان د دې ریښتیني انعکاس دي.

سرک‌کابل ته

د کريډيټ ورکولو لپاره چيرې چې ورته اړتيا وي، حتی که يوازې د هغه د "امريکا لومړۍ" پاليسۍ يا اقتصادي انديښنو پراساس وي، ترمپ د افغانستان ننگونې ته زړه نه ښه کوي. هغه نه په ايډيالوژيک ډول د بوش په څير د تروريزم سره د مبارزې په اړه متمرکز و او نه د اوباما په څير متمرکز و. هغه په پوځ باندې د سخت فشار راوستلو څخه ډډه وکړه. هغه مخ په وړاندې او روښانه و، مستقيم يې دوی ته وويل چې د دوی ستراتيژي کار نه کوي او يو څه ته اړتيا ده چې په جدي توگه بدلون ومومي. د طالبانو په اړه د متحده ايالاتو د استخباراتو په ارزونو کې د هغه د باور کچه له پيل څخه خورا ټيټه وه او سي آي اي په ځانگړي ډول د هغه په تاثير کولو کې پاتې راغلی. ترمپ په ساده ډول چمتو نه و چې په وړاندې ډول په افغانستان کې د نه ختميدونکي ژمنې لاسليک کړي.

ولسمشر ترمپ په پيل کې (2017-18) په افغانستان کې يو تيريدونکی دريځ غوره کړی و چې د متحده ايالاتو نظامي قوماندانانو ته يې اجازه ورکړه چې د طالبانو په وړاندې بريد وکړي.^{۴۲} د پاکستان يوه سخته پاليسي په موازي ډول جوړه شوې وه، په دې هڅه کې چې پاکستان دې ته اړ کړي چې د طالبانو ملاتړ بند کړي. افغان هوايي ځواک ډير څه تر لاسه کړل جنګي چورلکې، مهمات، او د طالبانو په نښه کولو د هوايي بريدونو شمېر (حقيقي يا معلوم) هم څو چنده زيات شو، خو په دې منځ کې د ملکي تلفاتو شمېر هم لوړ شو.^{۴۳} طالبانو گرمي احساس کړه خو د هغوی د ملاتړ مرکز پاتې شونتيا د غني حکومت ضعيفه حکومتدارۍ د طالبانو ملاتړ ته لږ هڅونه وکړه چې اړخونه بدل کړي. په داسې حال کې چې د ملا هبت الله تر مشرۍ لاندې طالبانو په چټکۍ سره تطابق وکړ او پريکړه يې وکړه چې په ښارونو او ښارونو کې د دولتي چارواکو په هدفې وژنو او ځانمرگو بريدونو باندې ډير تمرکز وکړي تر څو رسمي اجازات گډوډ کړي او په کابل کې د ويره يوه نوې څپه رامنځ ته کړي.^{۴۴} پاليسي په جوړولو کې بريالۍ شوه په کابل او سپينه ماڼۍ کې نوره مايوسي. داسې نه بريښي چې د طالبانو په وړاندې واقعي کار وکړي.

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

اشراف غني، د افغانستان هغه وخت ولسمشر، غوښتل چې په دې ټولو کې د يو ليدونکي څخه زيات وي او په هوښيارۍ سره د 2018 کال د جون د مياشتې په نيمايي کې د کوچني اختر، د اسلامي رخصتۍ په ترڅ کې طالبانو ته د اوربند وړاندیز کولو په اړه فکر کوي. پر افغان امنيتي ځواکونو بريدونه، په منظمه توگه پر دولتي چارواکو چاپه وهل او په کابل او شاوخوا سيمو کې ځانمرگو بريدونو، حکومت بې باوره کړی و. د ټولو په حيرانتيا سره، ملا هبت الله په ځواب کې خپلو پياده عسکرو ته لارښوونه وکړه چې د رخصتۍ په جريان کې (په عمومي توگه درې ورځې) د کابل له ځواکونو سره له هر ډول جگړې څخه ډډه وکړي. له هغه وروسته چې څه وشول بې ساري وو: عام خلک، پوليس چارواکي او طالبان ټول په خوښۍ سره يو ځای شول، لمونځ يې وکړ، ډوډۍ يې خوړله او په گډه يې جشنونه کول، پرته له کومې ويرې او ويره. رسنۍ په څرگنده توگه په دې اړه بې رحمه شوې، د طالبانو انځورونه د ورځپاڼو په سرليکونو او تلويزيوني خپرونو کې خپرېدل. د جگړې کرښې په هوا کې ورکې شوې، داسې بريښي، او ناڅاپه د يوې آرامې راتلونکې لپاره هيله وه. سوله له هرڅه وروسته ممکنه وه.

د طالبانو سره د بنکيلتيا لپاره د خلکو په خپله خوښه راغونډېدل، او په آسانۍ سره چې طالبانو د خپلو مخالفينو په گډون له ټولو او بيلا بيلو سره اړيکه ونيوله، ښه نښه وه. دې کار د غني حکومت تر فشار لاندې راوست ځکه چې له طالبانو څخه د خپلو بنسټيزو غوښتنو په اړه جوړجاړي ته چمتو نه و. کابل له طالبانو غوښتل چې نوی سياسي او اساسي قانون په خپل ځای ومني او په هغه کې دننه عمل وکړي، په داسې حال کې چې امريکايان په افغانستان کې مېشت وو، طالبان د سولې خبرو ته چمتو نه وو. د اوربند له درېيمې ورځې وروسته د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد بس

سرکابل ته

د اوربند د غځولو په اړه د غني اعلان له پامه غورځول شوی او په کلکه يې اعلان کړی چې "زموږ جنگيالي به اوس په ټول هيواد کې د بهرنيو اشغالګرو او د هغوی د داخلي ګوداګيانو پر ضد خپل عمليات بيا پيلوي،" د دوی نيتونه خورا روښانه دي.^{۴۵} د طالبانو لپاره اوربند دوه موخې تر لاسه کړې: په ټول هېواد کې د عامه ښېګڼې رامنځته کول او له ستراتيژيک پلوه په عامه توګه د امريکا پر وړاندې د دې لپاره چې طالبان يو همغږي ځواک وي او مشران يې په واک کې وي. واشنگتن په عميق ډول غوږ نيولی و ځکه چې ټرمپ په بې صبرۍ سره د جوړجاړي لپاره د يوې لارې په لټه کې و - يو داسې تړون چې هغه به په کال کې په افغانستان کې د 27 مليارډ ډالرو نظامي لګښتونه سپموي.^{۴۶} هغه حتی د سپينې ما House ی کارمندانو ته چيغې وهلې، "زما معامله چيرې ده؟"^{۴۷}

ټرمپ د سولې خبرو لپاره د استازي په ټاکلو کې نور وخت ضايع نه کړ. د ۲۰۱۸ کال په سپتمبر کې، هغه زلمی خليلزاد، چې په افغاني ريښو کې يو مشهور امريکايی دی، د افغانستان د پخلاينې لپاره د امريکا د ځانګړي استازي په توګه په خپل نوي رول کې د سولې تړون تعقيبولو لپاره وټاکه. د واشنگتن په پاليسي حلقو کې د زل په نوم پيژندل شوی، هغه په اکاډيميا او د ډيپلوماسۍ نړۍ کې مخينه درلوده او مخکې يې د بن د تړون د مذاکره کوونکي په توګه دنده ترسره کړې وه، هغه ترتيب چې د سپتمبر د 11 له بريدونو وروسته "نوی" افغانستان رامينځته کړی. هغه له هغه وخت راهيسې د افغانستان په اړه د متحده ايالاتو د پاليسۍ په جوړولو کې ژوره ونډه درلوده، او حتی په جدي توګه يې فکر کاوه چې په افغانستان کې د لوړ رتبه مقام لپاره ځان کانديد کړي. د هغه ارمان څرګند وو. هغه د يو نه ستړي کيدونکي او ځواکمن شخص په توګه پيژندل شوی، هغه پرته له شکه دندې ته چمتو و. زل ته د نهو مياشتو په لنډه موده کې د طالبانو سره د سولې د تړون د پرې کولو لپاره ښکاره واک او ازاد لاس ورکړل شو. په افغانستان کې له دولت جوړونې سره د امريکا رومانس و

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

یو خراب پای ته رسیدل. د هغو کسانو لپاره چې د دې میوو څخه خوند اخلي، دا د ناڅاپي او ناڅاپي پای په څیر ښکاري، مگر حقیقت دا دی چې د دې خوب تعقیب لپاره دوه لسیزې او لس‌گونه ملیار د ډالر مصرف شوي. دا وخت و چې پریږده. که په سمه توګه ترسره شي، د پانګې اچونې اغیز به بالاخره یو څه ښکاره شي. بیا هم، دا د هغو کسانو لپاره د شکنجې لاره وه چې د طالبانو په وړاندې یې جګړه کړې او یا یې د افغانستان د بیارغونې په هڅو کې په هر ډول مرسته کړې. د لومړنیو شکونو او خنډونو سره سره، زل خوشحاله و چې د ټولو اړخونو ملاتړ یې ترلاسه کړ - ډیپلوماتان، جنرالان، جاسوسان او همدارنګه سیاستوال. له هغه سره د امریکا د بهرنیو چارو وزارت، پنتاګون او سپینې ماڼۍ لوړ پوړو چارواکو د امریکا په خبرو اترو کې مرسته کړې وه. که څه هم لږ شمیر په بشپړ ډول په عکس کې وو چې هغه څومره چمتو و - او ځواکمن شوی - لاړ شي. زلال د دوحې، کابل، اسلام اباد او واشنگټن ترمنځ تګ راتګ پیل کړ، داسې ښکارېده، چې هڅه یې دا وه، چې ټولو ته دا احساس ورکړي، چې دوی د سولې په هڅو کې برخه لري. په کابل کې د واکمن رژیم پرته، هرڅوک سمدلاسه په لیکه کې رابنګته شول. دوحه، چې د امریکا او طالبانو مستقیمې خبرې پکې روانې وې، اوس د پام وړ مرکز و. او د طالبانو مذاکره کوونکی ټیم هم ډیر ژر د بار بار الوتنې پوښتونه (اکثره د قطر ایرویز سره) ترلاسه کول پیل کړل، مګر د Zal په پرتله ډیر ورو، ځکه چې د دوی لاره ډیره لنډه وه: د دوحې - اسلام اباد بیرته ستنیدونکو الوتنو کې.^{۴۸} دا د طالبانو د خبرو لپاره تر ټولو خوندي لاره وه. د طالبانو د شورا او ملا هیبت الله څخه د لارښوونو او لارښوونو د ترلاسه کولو لپاره. امریکایي ټیم په دې کار راضي و ځکه چې د طالبانو د لوړ پوړو مشرانو پرته

ښکېلتیا، ټول تمرین ته هیڅ اشاره نه وه.

سره له دې، د امریکایانو لپاره، د طالبانو دننه د پلو ټپلو په اړه ډیری انګیرنې او اندېښنې شتون لري

سرک کابل ته

49

بېرته راستنيدنه د طالبانو

مذاکره کوونکی په سیاسي علومو کې د ماسټرۍ او په انګلیسي ژبه روانی سره، هغه د جګړې په ډګر کې د ډیپلوماسۍ په برخه کې د خپلو مهارتونو لپاره ډیر پیژندل شوی و. د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال (1996-2001)، هغه د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کوله او ډیری وخت یې د بهرنیو لیدونکو سره د اړیکو دنده درلوده. ۵۲ په زړه پورې خبره دا ده چې هغه په ۱۹۸۰ لسیزه کې په دهرادون کې د هند له پوځي اکاډمۍ (IMA) څخه فارغ شوی و. ۵۳ که څه هم دا وروستنی وړتیا د هغه لپاره کافي وه چې هغه د پاکستان د استخباراتو په سترګو کې شکمن کړي ځکه چې دوی هیڅکله هم په هغه بشپړ باور نه درلود که څه هم هغه کله ناکله له دوی سره نږدې کار کاوه. د متحده ایالاتو لپاره، هغه په کافي اندازه خپلواک ښکاره شو او دا د خبرو اترو په توګه د هغه اعتبار سره مرسته وکړه.

د 2018 په وروستیو کې د دواړو خواوو تر منځ ډیری لومړنۍ ناستې د ځمکنیو قواعدو په اړه بحث کولو کې مصرف شوي. طالبانو په بشپړه توګه د افغانستان د راتلونکي نظام په اړه د هر ډول شرطونو له منلو څخه انکار وکړ او ټینګار یې وکړ چې دا د افغانانو لپاره دی (یعنې پخپله) پریکړه وکړي او دا یې هم په کلکه څرګنده کړه چې دا به "اسلامي امارت" وي، هر څه چې معنی لري. د امریکا اړخ ډیر ژر پوه شو چې په دې ډول خبرو کې د پېښمانه کېدو هیڅ معنی نشته او دوی به دا روښانه کړي چې د امریکا لپاره له افغانستان څخه د تروریستي ګواښونو رامنځ ته کېدل تر ټولو مهمه اندېښنه ده. خبرې اتري له هغه وخت څخه ډیرې معنی لري. ۵۴

د 2019 په پیل کې خبرې اتري نورې هم ګرمې شوې. د متحده ایالاتو ټیم لومړی د انعطاف وړ ښودلو لپاره و، په حقیقت کې بنسټیز انعطاف پذیری. په پیل کې، د امریکا موخې دا وې: د طالبانو له خوا د القاعدې پریښودل، د دښمنۍ ختمول او په افغانستان کې سیاسي جوړجاړی، او د امریکا د استخباراتي شتمنیو او ږدمهاله شتون او په دننه کې د تروریسم ضد ظرفیت.

سر ککابل ته

افغانستان. ۵۵ د طالبانو لپاره د امريکا بشپړ وتل وواصلي هدف او دوی د خپل حکومت د مایل د پلي کولو هر ډول اراده درلوده کله چې دا پېښ شي. دوی د هدف وروستی برخه زړه ته نږدې ساتلې او هيڅکله يې روښانه نه کړه. بيا هم ټول هغه کسان چې هيڅکله يې د داسې سناريو تمه نه درلوده د طالبانو په اړه د دوی په پوهه کې کمی وو.

طالبانو له افغانستانه د امريکايي ځواکونو پر ژر او بشپړ وتلو ټينگار کړی دی. زل په پيل کې يوازې د طالبانو د ژمنې په بدل کې له افغانستان څخه د ځواکونو په تدريجي وتلو موافقه وکړه چې هيڅ نړيوالې ترهگرې ډلې ته به اجازه ورنکړي چې له افغانستان څخه د متحده ايالاتو او د هغه د متحدينو

په وړاندې بريدونه پيل کړي. ۵۶ پر پاکستان هم فشار راوړل شوی چې پر طالبانو له خپل ټول نفوذ څخه په استفادې دې په چټکۍ سره حرکت وکړي. پاکستان خپل وخت واخيست ځکه چې د دوی لپاره د طالبانو تر واک لاندې افغانستان معنی له افغانستان څخه د هند ایستل - د دوی اوږده مطلوب هدف او بنسټيز انگیزه د طالبانو ملاتړ کول دي. د دوی پالیسي ښه کار کوي، نو دوی به ولې په بېره کې وي؟ زل د پاکستان سره د نژدې کیدو لپاره ډیر کار وکړ او د وخت په تیریدو سره په پاکستان کې د دواړو نظامي او ملکي مشرانو سره ښه اړیکه جوړه کړه. یوه جگپوړي پاکستاني ډیپلوماټ چې د دوحې خبرې اترې يې له نږدې څارلې، له ما سره يې شریکه کړه چې په داسې حال کې چې د امريکا ټيم په حقیقت کې پاکستان د تړلو دروازو تر شا د خبرو پر مهال د مهمو ټکو په اړه پټ ساتلې و، پاکستان په جلا توګه د طالبانو په منځ کې د خپلو سرچینو څخه منظم او بشپړ معلومات ترلاسه کول. - په خبرو اترو کې پټی کول. ۵۷ دې له پاکستان سره په ښه ستراتیژۍ کې مرسته وکړه. د ۲۰۱۹ په جنوري کې، یو څه پېښ شوي چې غیر متوقع و: د متحده ايالاتو د بهرنیو چارو وزیر مايکل پومپيو

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

زل ته د حیرانتیا وړ گام "له طالبانو سره د امریکایي ځواکونو د وتلو په اړه خبرې اترې صفر ته رسولو"، د "کابل په مشرۍ" هر ډول خبرې اترې وځنډول، او همدارنگه په افغانستان کې د استخباراتي او د تروریزم ضد ځواکونو د اوږدمهاله شتون پریښودل.^{۵۸} دا ترمپ و چې دا کورس یې له شک پرته امر کړی و. دا خورا لویه وه ځکه چې دا به نه یوازې د طالبانو لومړنۍ غوښتنې پوره کړي بلکه د هر ډول شرایطو د پلي کولو لپاره به د متحده ایالاتو نفوذ هم کم کړي. دا هم یو خنډونکی اعتراف و چې په افغانستان کې د امریکا پروژه پای ته ورسېده. بنیایي، زل باید په تدریجي ډول طالبانو ته دا وړاندیز وکړي. هغه ته د خپل حق ورکولو لپاره، زل له کابل سره د سولې او اوربند غوښتنه وکړه، خو عباس ستانکزي د پخوا په څېر دا خبره په کلکه رد کړه. د طالبانو په کمپ کې هغه مهال خوښي رامنځ ته شوه کله چې ستانکزي دا خبر شریک کړ چې امریکا په بشپړه توګه وتلو ته چمتو ده. طالبانو د امریکا انګېزه ښه ولوستله او په څو ورځو کې یې امریکا ته هغه څه وړاندې کړل چې دوی یې په لټه کې وو: "د بهرنۍ تروریزم د پرېښودلو وړاندیز او د تطبیق لپاره هر هغه میکانیزم پلي کول چې امریکا یې غواړي."^{۵۹} دا کومه وړه ژمنه نه وه بلکې دا د واضح انګیرنې پر بنسټ وه چې طالبان به په ښار کې نوی مشر وي. هغه کسان چې په کابل کې واک لري ډېر ژر به بې واکه شي او د امریکا لپاره دا خبره نوره مهمه نه وه. په پای کې د کابل د چارو په سر کې د واشنګټن د صبر کاسه ختمه شوه. د تړون لاسلیک ته لا څه وخت پاتې و چې کابل په دوحه کې په خبرو کې د ګډون بلنه په تمه وه. خو طالبان نه غواړي له کابل سره مستقیمې خبرې وکړي تر څو له امریکا سره تفاهم ته ونه رسیږي. دا د طالبانو مخکینی شرط و او امریکا د ۲۰۱۸ کال په جولای کې ورسره موافقه کړې وه.^{۶۰} په دې بهیر کې طالبانو لاس درلود

سر کابل ته

له امريکا سره د يوازيني مذاکره کوونکي ملگري په توگه د پېژندگلوی څخه ډير سياسي گټه تر لاسه کړه. دوی ورته مشروعت ته سخته اړتيا درلوده او د دوی د بڼه بخت لپاره دا دوی ته د سپينو زرو په تخته کې ورکړل شو. په داسې حال کې چې طالبانو په لنډمهاله توگه په کابل کې له حکومت سره چې دوی تل د واک د شريکولو د خبرو لپاره ناروا بللې، موافقه کړې وه، خو په هوښيارۍ سره يې په داسې حال کې وځنډوله چې د کابل نفوذ د پام وړ کم شوی و.

2019 کال د شیانو په توگه د خبرو اترو لپاره خورا مهم ود کابل د هوساينې لپاره په چټکۍ سره حرکت کاوه، مگر اوس امريکا او طالبان دواړه د تونل په پای کې رڼا ليدلی شي. د طالبانو مذاکره کوونکي ډلې اوس د ملا برادر په مشرۍ د نرمو خبرو له لارې اضافه گټه درلوده، چې له اورېدې مودې راهيسې په دې باور وو چې د خبرو اترو يوازینی لار د خبرو اترو له لارې ده. د هغه منطقي او پخلاينې چلند، په داسې حال کې چې د طالبانو اصلي غوښتنو ته غاړه کښنوده، د خبرو اترو په ميز کې د خبرو کچه لوړه کړه. د متحده ايالاتو ټيم اوس ډير ډاډه شوی چې د طالبانو هغه ټيم چې دوی ورسره خبرې کوي په ريښتيا د طالبانو په ليکو کې د نفوذې عناصرو استازی و. دا د طالبانو د يووالي په اړه د انديښنو په پام کې نيولو سره مهم و. برادر د طالبانو په رتبه او دوسيه کې دواړو ته د درناوي وړ و او د هغه چا په سترگه ورته کتل کيده چې له پاکستان څخه کافي خپلواک وو.

د طالبانو مذاکره کوونکی ټيم د خپل قد او اعتبار د لوړولو لپاره له څو پراخو پړاوونو څخه تېر شو. تر ټولو په زړه پورې د گوانتانامو د پنځو پخوانيو بنديانو اضافه کول وو چې په ۲۰۱۴ کال کې د سارجنټ په بدل کې تبادله شول. يو برگډال د امريکا د پوځ غړی دی چې د طالبانو لخوا د جگړې د بنديانو په توگه ساتل شوی و. په دغو کسانو کې د پوځ پخوانی جگپوړی قوماندان ملا فضل مظلوم هم شامل دی چې په ډله ييزو وژنو تورن دی. پخوانی

بېرته راستنېدنه د طالبانو

د بلخ امنیه قوماندان نورالله نوري؛ پخوانی والي او د کورنیو چارو وزیر ملا خیرالله خیرخواه د مخدره موادو په قاچاق او له القاعدې سره په تړاو؛ عبدالحق وثیق، د طالبانو د استخباراتو پخوانی مرستیال؛ او محمد نبي عمري، چې له القاعدې سره په اړیکو او وروسته د حامد کرزي له حکومت سره د طالبانو د جاسوسۍ په تور نیول شوی و.^{۶۱} ځینې تورونه مبالغه شوي دي؛ حسابونه خو حقیقت دا دی چې دغو کسانو په گوانتانامو کې له 12-14 کلونو راهیسې په خورا سختو شرایطو کې ژوند کاوه او په طبیعي ډول د دې په اړه ترخه وو. یو بل مهم اضافه د کونټر د شورا رییس امیر خان متقي و، چې د عامو طالبانو لپاره یې د اعتبار یو بل پرت اضافه کړ چې د خبرو اترو خبرونه یې له نږدې تعقیبول.

اوس دوی ټول د امریکایي جنرالانو، دیپلوماتانو او استخباراتي کارکوونکو سره مخامخ ناست وو. که کله هم د شاهدۍ لپاره کومه ناسته وه، دا د 2019 کال د مارچ په نیمایي کې په دوحه کې ناسته وه. په میز کې ناست طالبان هغه څه نه وو چې ډیری یې تمه درلوده - ځینې یې د گوانتانامو پخواني بنديان دي چې پورته معرفي شوي، ځینې پخواني زندانيان. د پاکستان په زندانونو کې بنديان او د هغوی په منځ کې هغه کسان هم وو چې په خپل فکر کې اعتدال او انعطاف منونکي وو - او له امریکا سره یې د خبرو د مېز فرصت ترلاسه کړی و. نه یوازې دا، مگر ځینې یې د پام وړ اړیکه درلوده - د نظرونو په اړه بحث کولو ته چمتو دي. د مېز تر څنګ په افغانستان کې د امریکایي او ناټو ځواکونو قومندان جنرال آسټن ایس میلر ناست و، چې د خبرو پر مهال یې طالبانو ته وویل چې د جنگیالیو په توګه دوی ته درناوی لري او نور یې ټول حیران کړل او ویې ویل: «موږ کولای شو. جنگ ته دوام ورکړئ، یو بل ووژنئ، یا په ګډه، موږ کولی شو داعش ووژنو.»^{۶۲} دا د ډیرو کتونکو لپاره خورا سخت بدلون و

سر کابل ته

سمد لاسه جذب او تشریح کول، مگر بیا هم د سولې تړون لپاره د امید نښه. د برادر او زلال د یو بل سره توکي کول هم په کوټه کې د فضا په ارامولو کې مرسته وکړه. ۶۳ د ۲۰۱۹ کال په نیمایي کې، چې دواړو خواوو د خبرو اترو اوه پړاوونه تېر کړل، لوی اختلافات لا دمخه هوار شوي وو، خو ناڅاپه داسې برېښېده چې طالبانو په ځینو مهمو ټکو کې شاتګ پیل کړی دی. د بېلګې په توګه، د القاعدې په اړه د طالبانو داستان بدل شو؛ ډیر دفاعي کيږي او حتی هڅه کوي دا رد کړي چې ترهګري سازمان د سپټمبر د ۱۱ بریدونو مسولیت درلود. کله چې امریکایي ټیم سخت شاته وغورځاوه، دوی بیا په کلکه ژمنه وکړه چې القاعدې ته به اجازه ورنکړي چې د امریکا او د هغې د متحدینو پر ضد د تروریستي عملیاتو لپاره د افغانستان له خاورې ناوړه ګټه پورته کړي، خو اوس یې له غني سره د جوړجاړي په لاره کې شاته تګ پیل کړی دی. کابل.

ما د خبرو اترو د یوې برخې په جریان کې د غونډې په تالار کې د حاضر شخص سره د خبرو کولو فرصت درلود. هغه وویل چې هغه په لومړي ځل خونې ته لاړ، پرته له دې چې ښه پوه شي چې طالبان څوک دي - د دوی په اړه داسې انګیرل چې دوی د تیري کونکي جنګیالیو په توګه نشي کولی یو جمله یوځای کړي. هغه د دوی د ډسپلین په لیدلو سره په بشپړ ډول حیران شو: دوی هیڅ یو له یو بل سره مخالفت یا مداخله نه کوله، دوی روښانه او لنډ وو، د یو بل نظرونو ته درناوی درلود او خپل دلیلونه یې په روښانه توګه بیان کړل. ۶۴

په کابل کې، غني په دوحه کې د خبرو اترو د کچې او حتی د پراختیا په اړه بشپړ انځور کې نه و. هغه په زیاتیدونکې توګه له واقعیت سره له تماس څخه بهر شو، ځان یې د باوري کسانو د بې کفایتۍ سره محاصره کړ. هغه د هیواد په متحدولو او د ورته فکر لرونکو سیاسي لوبغاړو سره په ګډه کار کولو کې په بشپړ ډول پاتې راغلی ځکه چې هغه د واک شریکولو څخه کرکه لري.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د نظامي او پوليسو د مشرانو لپاره د هغه ضعیف انتخاب یوه بله جدي ستونزه وه، او که څه هم هغه په 2017-18 کې د اصالحاتو انستیتیوت غوره کړ، د 5,000 څخه ډیر عمر لرونکي او نا اهل لور پورو پوځي افسرانو تدریجي تقاعد پلان جوړ کړ، د سقوط د ژغورلو لپاره ډیر ناوخته و. امنیتي بنسټونه^{۶۵} نیپالیزم او وړتیا ته په بشپړه توګه بې احترامی افغان تباہ کړ امنیتي زیربناوې. ^{۶۶} سربېره پر دې، غني په اصولو کې د امریکا او طالبانو د مستقیمو خبرو اترو په اړه د ظال له تګلارې سره موافق نه و. د ۲۰۱۸ کال د فبرورۍ په لومړیو کې، غني طالبانو ته د غیر مشروط مستقیمو خبرو وړاندیز کړی و، حتی د یوه سیاسي ګوند په توګه یې په رسمیت پېژندلو موافقه هم کړې وه، خو طالبانو په کلکه رد کړه، ځکه دوی د کابل حکومت غیر قانوني او هېواد د اشغال لاندې ګڼي. ^{۶۷} زل اوس په کابل کې د غني او په پراخه کچه حکومت ته تسلیم شو. هغه څه چې خبرې اترې او په نهایت کې جوړجاړی خورا په زړه پوری کړ هغه ډول ډول عناصر وو چې دا پروسه یې پرمخ وړله: ډراماتیک شخصیت نښتې، د پالیسی بدلونونه، سختي معاملي او د ذهن حیرانونکي ناستې، لکه د زل او برادر ترمینځ، دا ټول وو. د دې لوی معما لازمي توتې. په پیل کې، دا یوازې د جګړې پای ته رسولو لپاره خبرې اترې نه وې، بلکې د خلکو د انا د پوره کولو لپاره یوه نا امید هڅه وه - که څه هم، دا د نورو ټولو څخه ډیر وو. جګړه لکه څنګه چې پیل شوې وه پای ته ورسیده - د یوې داسې مبارزې په توګه چې د سمو متحدینو د موندلو هڅې، د ځواک په کارولو کې ډیر ښکیلتیا، او د افغان جګړې د طریقې په اړه ناپوهي وه. د هوټل خوني او ډله ایزې خبرې چې د موافقتنامې له وزن څخه ډکې وې د هغه څه د شالید په توګه کار کاوه چې د معقول جوړجاړی په لټه کې د ریښتیني هڅې په توګه و.

خو که تاریخ موږ ته څه را زده کړي، هغه دا دي چې دا د سیاست ماهیت دی - د واک لپاره هر اړخیزه سیالي.

سر کابل ته

بي شميره وختونه، د تاريخ په کتابونو کې په زړه پوري مثالونه شتون لري چېرې چې شخصي اړيکې او د دوی ټول متضاد متحرکات د نړيوال سياست د نفوذ کولو ځواک لري. دا کيسه چې څنگه د امريکا تر ټولو اوږده جگړه پای ته ورسیده هيڅ استثنا نه ده.

دا له هيچا پټه نه ده چې زلمی خليلزاد او اشرف غني له يو بل سره ښه نه وو. په هر صورت، دا معامله لومړی ځل نه و چې دوی يوځای کار کاوه - يا جلا، بلکه. په حقيقت کې، دوی د دغو خبرو اترو لپاره د بيا ليدلو دمخه د پنځوسو کلونو لپاره يو بل سره پيژني. د خپلې دندې د توضيحاتو له مخې، زل د ولسمشر غني په پټه کې ساتل کيده، مگر د هغه معلوماتو کچه چې واقعي يې رسوله د وخت په تيريدو سره د پام وړ کميدل. دا په دې وخت کې و چې غني خپله وژونکې تېروتنه وکړه، په ساده ډول دا ناشونې ده چې امريکا به په نږدې راتلونکي کې له افغانستان څخه په بشپړه توگه ووځي. تر څو چې امريکا په افغانستان کې شتون درلود، د غني په باور، تر هغه پورې اړوند پاتې شو. زل، له بلې خوا، اجازه راکړې چې په خپل بلبل کې پاتې شي پداسې حال کې چې د نورو ټولو سره ليدنه کوي ترڅو ډاډ تر لاسه کړي چې امريکا ژر تر ژره بهر شوه.

غني او زل په لومړي ځل د ۱۹۶۵ کال په شاوخوا کې په امريکا کې د محصلينو د تبادلې په پروگرام کې سره وليدل، وروسته بيا د بيروت په امريکايي پوهنتون کې، چې د منځني ختيځ يو له غوره پوهنتونونو څخه دی، سره وکتل. ۶۸ د ۱۹۷۰ لسيزې په وروستيو کې په افغانستان کې د کرکېچ له رامنځته کېدو سره، دوی دواړه په پای کې متحده ايالاتو ته کډوال شول. د دوی لارې بدلې شوې، مگر يوازې په لنډه توگه: زل د خپل دوکتورا لپاره د شيکاگو پوهنتون ته لاړ کله چې غني د کولمبيا پوهنتون ته د خپل (کلتوري انټروپولوژي مطالعې) لپاره لاړ. وروسته بيا، زل د کولمبيا پوهنتون ته هم لاره وموندله

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

معاون پروفیسور دواړه احساس درلود، لکه څنگه چې کلونه تیریدل، چې د دوی د تصادفي غونډو بڼه به هېڅ وخت ژر پای ته ونه‌رسیږي - او که څه هم دوی سم وو، یقیناً نه‌یې اټکل کولی شو چې دا به څومره ناورین وي. سره له دې چې په سکالرشپ کې په شالید او ګټو کې د دوی څرګند ورته والی شتون لري، دواړه نشي کولی ډیر توپیر ولري. غني د سوسیالیست پلوه و، په داسې حال کې چې زل سرمایه دار و، غني متعصب و او زل یې بهر و، غني یو څه سخت او زل انعطاف منونکی و او د یوې سختې ننګونې سره د مخامخ کیدو پر مهال د منځنۍ لارې موندلو ته چمتو و. د نیویارک ټایمز مجیب مشعل په یوه کیسه کې چې د دې زرو اړیکو په اړه په زړه پورې توضیح کوي وایي چې تل "د دوی د کار کولو په څرنگوالي کې بنسټیز ټکر شتون درلود." ۶۹ داسې بریښي چې متحرک په لسيزو کې دوام لري، لکه څنگه چې مور اوس پوهیږو چې دوی دواړو د خپل هیواد سره مخ شوي بحران ته په ډراماتیک ډول مختلف چلندونه درلودل. غني غوښتل له طالبانو سره د خبرو مشري وکړي، په داسې حال کې چې زل د امریکا او طالبانو تر منځ مستقیم تفاهم تعقیبوي. البته، دواړه په ځان باور درلود چې د ګټونکي چلند لري.

زل، د هغه په وړاندې عادلانه، په ریښتیا سره د طالبانو سره د خبرو اترو مفکوره اداره کړې وه - هغه احتمال لري چې د دې رول لپاره غوره انتخاب وي. په داسې حال کې چې ځینې ځایونه پر هغه د طالبانو د غوښتنو د منلو بېرته اچوي، خو داسې نه‌ښکاري چې طالبان به له کوم بل امریکایي سره په خبرو کې دومره تللي وي. په هر صورت، هغه د هغه دښمن په څیر نه‌ښکاري چې دوی ورته عادت شوي وو - هغه د دوی په څیر ښکاري.

په داسې حال کې چې د امریکا او طالبانو ډلې لا هم په خبرو او بحثونو بوختې وې، د کابل-طالبانو د خبرو اترو د پیل لپاره چمتووالی نیول شوی و، چې بیا په ناروې کې د «بین الافغاني کنفرانس» په نوم یادېږي. د دې لپاره وخت راغلی و

سر ککابل ته

هغه څه چې د ټولې بنکيلتيا يوه مهمه او ستونزمنه برخه گڼل کيده. له امريکا سره د رسمي معاملې په اړه د دوی سترگې په کلکه ولاړې وې، په دې پوهيدل چې دا هغه څه دي چې تر ټولو مهم دي، طالبانو په دوحه کې د افغان مدني ټولنې له استازو سره په غير رسمي او يو څه نيم زړه خبرې پيل کړې. وروسته له غني حکومت سره د نورو رسمي خبرو لپاره. د ديپلوماسۍ يا د خبرو اترو د مهارتونو له زده کړې پرته، د طالبانو گامونه په هوښيارۍ سره پلان شوي وو.

د ۲۰۱۹ کال د جولای په مياشت کې د طالبانو د مرکچيانو او له څلوېښتو څخه د زياتو افغانانو د يوې خصوصي ډلې تر منځ په داسې يوه غير رسمي خبرو کې، چې د بنځو په گډون د بيلابيلو سکتورونو استازيتوب کوي، د ځينو بې سارې صحنو شاهدان وو. ۷۰ يو څو افغان چارواکو هم درلودهم په دې خبرو کې گډون وکړ. د لاريون په جريان کې، يوې بنځينه گډونوال د غزني په يوه ښوونځي کې د تروريستي بريد په اړه معلومات تر لاسه کړل چې په ترڅ کې يې د هغې دوه ځوان يتيم وروڼه (۷ او ۸ کلن) ټپيان شول، چې په دې وروستيو کې له خپلې انا سره سيمې ته تللي وو چې له تاوتریخوالي څخه ليرې وي. د خپل پلار ژوند يې اخيستی و. هغې د طالبانو لخوا په ښه شوي ښوونځي ته د دوی سره مرسته کړې وه. هغه په طبيعي ډول ويجاړ شوې وه او له ډلې سره يې د غم خبر شريکولو پر مهال اوښکې بهېدې، په خوله يې له طالبانو وپوښتل: "ولې مو وژنئ؟" هغې په بشپړ حيرانتيا سره وليدل چې د هغې ډيری طالب مذاکره کونکي هم خپه وو. دوی هم ماشومان درلودل! د دې خبرو په پای کې د طالبانو مرکچيانو موافقه وکړه چې په گډه عامه اعلاميه کې به د ملکي تلفاتو صفر ته د راتياټولو لپاره روښانه ژمنې شاملې کړي. د باور جوړونې دا گامونه د دواړو خواوو لپاره گټور وو او زل نور هم په دې باوري شول چې طالبان به بالاخره له طالبانو سره بامعنی مذاکراتو ته داخل شي.

بېرته راستنېدنه د طالبانو

په کابل کې حکومت. دا په هغه وخت کې د معقول تمې په څېر بریښي. د ۲۰۱۹ کال تر سپټمبر پورې، د تړون مسوده چمتو شوې وه او شیان دومره مثبت ښکارېدل چې ولسمشر ټرمپ امر وکړ چې په کمپ ډیویډ کې دې له طالبانو سره د تړون د لاسلیکولو او د رسنیو د ټولو ګډون کوونکو مینه والو ته د چمتووالي امر وکړ.^{۷۱} ټاکل شوې وه چې غني هم په دې غونډه کې ګډون وکړي. نه طالبان او نه غني خوشاله شول، بلکې دا د امریکا د کانګرس غړي وو چې ګډوډي یې رامنځ ته کړه او د دې مفکورې د له منځه وړلو لامل شو. دا تفاهم واقعي پرمختللي مرحلې ته رسیدلی و مګر د لاسلیک کولو او اعلانولو وخت لا نه و رسیدلی. د موافقې د مسودې ځینې جزئیات افشا شوي چې دا په ګوته کوي چې د متحده ایالاتو وئېل به په یو نیم کال کې - د مارچ یا اپریل ۲۰۲۱ پورې بشپړ شي. دواړه خواوې لاهم د وړاندیز شوي تړون د ځینو عناصرو په عامه کولو کې ناخوښه دي.

د امریکا لپاره، د طالبانو توضیحات د خونديتوب تضمین کوي د امریکایي ځواکونو وئېل یوه حساسه موضوع وه. نور، طالبان په دې باور دي چې د دوی د ګډوډۍ - خراسان کې اسلامي دولت (ISK) سره په مبارزه کې د متحده ایالاتو او طالبانو همکارۍ موافقه شوې ده، چې د عراق او سوريې د اسلامي دولت (داعش) پورې تړلې ده چې له ۲۰۱۵ راهیسې په افغانستان کې راپورته شوې. کیدای شي د دوی د عامه انځور لپاره وېجاړونکي وي. دا ډول ژمنې او اعلانونه باید محرم پاتې شي، که په کاغذ کې وي یا نه. حتی د پټو اړخونو له افشا کولو پرته، هغه خبرونه چې په رسنیو کې خپاره شول په متحده ایالاتو کې د یو څه سیاسي غبرګون لامل شو. تر ټولو قوي بیان شاید د سناتور لینډسي ګراهام او جنرال (متقاعد) جیک کین څخه راغلی وي، چې دواړو د واشنګټن پوسټ په یوه نظر پوښتنه کې استدلال وکړ چې امریکا باید خپل امنیت طالبانو ته ونه سپاري، په داسې حال کې چې خبرداری یې ورکړ: "که موږ پرېږدو.

سرک‌کابل ته

افغانستان له مایوسی او ستړیا څخه د وتلو لاره هواره کړه د بل 11/9 لپاره. ۷۲
 د ټولو پیچلتیاو سره د خپل او خنډونه رامینځته شوي، شیان یو څه ورو
 شول. یو اصلي پیچلی فکتور دا و چې څنگه طالبان په ورته وخت کې د سولې
 خبرې کوي او خلک وژني په افغانستان کې دا یا د یوې کوریوگراف شوې
 ستراتیژۍ یوه برخه وه چې د جگړې په ډگر کې د ځواک په بنودلو سره د
 میز پر سر د گټې اخیستنې کچه لوړه کړي، یا دا په ډاگه کوي چې د طالبانو
 مذاکره کوونکي په بشپړه توګه د هغو ساحوي قوماندانو په کنترول کې نه
 وو چې په ځمکه یې پزې کولې. پداسې حال کې چې دا شک د امریکایي ټیم
 په ذهن کې پاتې دی، طالبانو یوازې په سیمه ایز او دوحه کې د خبرو اترو
 په میز کې ډیر ځای ترلاسه کړ. حقیقت چې ډیری وخت په لویځ تحلیلونو
 کې له پامه غورځول شوی، دا دی چې د طالبانو ساحوي قوماندانو تر یوې
 اندازې پورې د پوځي عملیاتو د زیاتیدونکي شمیر په اړه غبرګون بنودلی و،
 په شمول د افغان او امریکایي ځواکونو لخوا ترسره شوي هوايي بریدونه چې
 د طالبانو مرکزونه په نښه کوي. د شپې جنجالي عملیات د CIA لخوا تمويل
 شوي افغان ډلو لخوا رهبري شوي چې د افغان او متحده ایالاتو اردو دواړو
 څخه په خپلواکه توګه عملیات کوي ممکن د طالبانو فعالیتونو ته د ګډوډولو
 په پرتله د خلکو د قهر لامل شي. ۷۳

د کریکچ یو نوی او پیچلی اړخ پدې معنی دی - په داسې حال کې چې
 ځان د ISK د وژونکو ځانمرګو بریدونو له لارې څرګند شو. په ځینو مواردو
 کې دا ستونزمنه وه چې معلومه شي چې په ځینو مواردو کې د تاوتریخوالي
 تر شا څوک وو، او تر کومه پورې. عامو افغانانو د مړو شمېر له لاسه
 ورکړی و او په دې نه پوهېدل چې څوک څه کوي، په اصل کې د دوست او
 دښمن تر منځ د توپیر وړتیا له لاسه ورکوي. هغه درد چې دوی یې احساس
 کاوه ژور و او نه ختمیدونکی بریښي. دا ټول ژور رواني اغیزه هم درلوده،
 ډاډه اوسئ چې په راتلونکو وختونو کې ځان په داسې طریقو کې وښايي چې
 هیڅوک یې وړاندوینه نشي کولی.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

بل فکتور - شاید د خبرو اترو د سرعت په ټاکلو کې یو پریکړه کونکی فاکتور - چې په هغه وخت کې د متحده ایالاتو د حکومت له لور پورې څخه بهر خلکو ته ډیر لږ پیژندل شوی و - د ټرمپ لخوا د 2019 په جولای کې خپلو لور پورې همکارانو ته د ټولو متحده ایالاتو د وتلو لپاره نهه میاشتني التی میتم دی. له افغانستان څخه ځواکونه^{۷۴} هغه پیغام چې د سکرتر پومپو له لارې زل ته استول شوی لور او روښانه و. هغه پوهیده چې هغه یو محدود وخت لري ځکه چې د ټرمپ مهال ویش په ښکاره ډول د 2020 کال د نومبر په میاشت کې د ولسمشرۍ گړندی ټاکنو پورې تړلی و. د "ډیر فشار" او د ایران د عالي نظامي ستراتیژیست قاسم سلیماني له وژني سره سره د ایران سره د معاملي هیڅ امکان شتون نلري. د شمالي کوریا اتومي لوبې لپاره د ښودلو لپاره هیڅ شی نه وو پرته له دې چې د شمالي کوریا له مشر کیم جونگ اون سره عجیب عکسونه واخیستل شي، ټرمپ یو څه ته اړتیا درلوده ترڅو د هغه تړون جوړونکي عکس روښانه کړي. دلته قسمت د طالبانو په لوري و.

حتی د ټرمپ د مزاج د بدلون او سیاسي مجبوریتونو له امله د یو څه پورته او ښکته کیدو سره، لوی مسایل حل شوي او یوازې د متحده ایالاتو د وتلو دقیق مهال ویش او د اوربند توضیحات پاتې دي. دا حقیقت چې ټرمپ په بیرې کې و، له هیچا پټ نه و او طالبان چمتو وو چې له دې معلوماتو پوره گټه واخلي. د اوربند موافقه، څومره چې د سولې د دې تړون د یوې برخې په توگه منطقي ښکاري، هغه څه نه وو چې طالبان یې ژمنې ته چمتو شوي وو. د دوی لیوالتیا حتی د دې لامل شوه چې خبرې اترې ودرې (د سپتمبر څخه تر دسمبر 2019 پورې)، او بیا هم دوی ټول وړاندیز وکړ چې د تړون له اعلان وروسته په تاوتریخوالي کې لنډمهاله کمښت و. د بریدونو د درولو په اړه د دوی د نه زړه کیدو تر شا د طالبانو دلیلونو په اړه، د طالبانو یوه مرکبي بصیرت کارتر مالکاسین ته وویل:

سرک‌کابل ته

موږ اړتيا لرو چې متحده ايالات د وتلو اعلان وکړي ترڅو خپلو جنگياليو ته ثابته کړي چې جهاد گټل شوی. نور نو قرباني د څه لپاره؟ موږ ډير انډينمن يو چې جنگيالي به داعش يا نورو ډلو ته لار شي. ۷۵

د متحده ايالاتو تيم د ښه کلمې په لټه کې و، ځکه چې د 2019 په دسمبر کې يې د خبرو اترو بيا پيلولو پريکړه وکړه، او دا يقينا د برادر په مشرۍ د طالبانو مذاکره کونکو سره مرسته وکړه، هغه ته يې اجازه ورکړه چې د کوتي شورا او ملا هبت الله (د طالبانو په مرکز کې) باندې تاثير وکړي. (چې طالبان بايد په دې برخه کې يو څه انعطاف وښيي. دوی د تړون له لاسليک مخکې د تاوتریخوالي د يوې اونۍ لپاره د کمولو وړانديز وکړ. د 2020 کال د فبروري په پيل کې، شيان د سولې تړون لپاره خورا اميد لرونکي ښکاري چې په اونیو کې به نهايي شي. دواړه خواوې د تړون له لاسليک مخکې يا وروسته د يوې اونۍ په اوږدو کې د تاوتریخوالي کمولو مفکورې سره مبارزه کوي. په مثبته توگه، په تاوتریخوالي کې د پام وړ کمښت کله چې د موافقې د پلي کولو وخت راغی، دا ثابته کړه چې طالبان يو همغږي ځواک و چې د هغه څه د ترسره کولو توان لري چې دوی يې ژمنه کړي.

د هبت الله-برادر متحرک د طالبانو د داخلي سياست يوه ډيره نامعلومه برخه پاتې ده. دواړه يو بل ته ډير درناوی لري مگر د 2001 څخه وروسته د دوی لارې بدلې شوې او د دوی نړۍ ليد يې اغيزمن کړ. هبت الله په داسې حال کې چې په پاکستان کې يې د آزادۍ څخه خوند اخيستی ډير محافظه کار شو، په داسې حال کې چې برادر د پاکستان په توقيف کې په سختو چاپيريال کې ژوند کاوه پداسې حال کې چې د هغه روغتيا د شکر ناروغۍ له امله خرابه شوې وه. برادر خپل وخت په فکر او فکر کولو تير کړ په داسې حال کې چې هيبث الله يا په افغانستان کې د تاوتریخوالي د کچې د لوړولو په اړه ستراتيژي جوړوي يا يې لوستل.

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

د هغه د کتابونو انتخاب، د هغه مذهبي شاليد ته په پام سره، تمه نه وه چې د بکس څخه بهر فکر کولو کې ورسره مرسته وکړي. د دې تر څنگ چې هېت الله بايد د غورځنگ محافظه کار عناصر خوشحاله وساتي (ځکه چې دوی د غورځنگ ايډيالوژيکي ملا وه) په داسې حال کې چې د ساحوي قوماندانانو په اداره کولو کې يې لاس درلود. برادر، د توقيف تجربې او پراخ افشا کولو سره، ډېر عملي شوی و او هغه يو ډير سياستوال و، د شيانو د کار کولو لپاره د جوړجاړي په کولو کې ماهر و. د برادر "صبر او د سولې د اتلولۍ ليوالتيا" په حقيقت کې د طالبانو په کمپ کې په فکر مثبت اغيزه درلوده. ۷۶ د ورځې په پای کې هېيت الله او برادر د طالبانو لپاره يو ښه تيم جوړ کړ. زل له يوه مرکه کوونکي سره دا خبره شريکه کړه چې برادر سره په خبرو کولو کې اسانه او په کوچنيو مسلو کې انعطاف منونکی ښکارېده، هغه به تل د وخت غوښتنه کوله چې د هېيت الله او شرکت څخه لارښوونه وغواړي کله چې کومه مهمه مسله راپورته شوه. ۷۷

د بريا په احساس سره، د طالبانو مرستيال سراج الدين حقاني د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۰ د نيويارک ټايمز په اداريه پاڼه کې يو نظر ليکلی و، چې په ټولو ځايونو کې ځای لري. FBI، د متحده ايالاتو د بهرنيو چارو وزارت سره د معلوماتو لپاره تر ۱۰ مليون ډالرو پورې انعام وړانديز کوي چې هغه به عدالت ته راوړي. په داسې حال کې چې په مناسبه توگه استدلال کوي چې "هرڅوک له جگړې ستړي شوي" او "وژنه او معيوبيت بايد ودرول شي"، هغه په افغانستان کې د راتلونکي حکومت د جوړولو لپاره د اجماع د رامینځته کولو لپاره د لازمو جوړجاړيو لپاره د طالبانو چمتووالي ته اشاره وکړه. د کلمو عمدي انتخاب، لکه ژمني کول "د نورو اړخونو سره د مشورتي ډول کار کولو لپاره په ريښتيني درناوی سره په يوه نوي، ټول شموله موافقه

سر کابل ته

هغه سياسي نظام چې په هغه کې د هر افغان غږ منعکس شوی وي او هيڅ افغان پکې د محرومیت احساس نه کوي،» په ښکاره ډول هغو کسانو ته د ډيموکراسۍ پلوی وو چې د طالبانو له ايډيالوژۍ نه خبر وو. د ښځو لپاره د "کار کولو حق" او "د زده کړې حق" ته اشاره په مساوي توګه ځواکمن ښکاري. په جلا جلا توګه د دوحې په خبرو اترو کې د طالبانو مشر شهاب الدين دلاور د ښځو د تعليم او کار د اجازې په اړه واضح ډاډ ورکړی و. کابل حيران شو؛ مګر دوی اوس د پرون سړي وو.

د ۲۰۲۰ کال د فبرورۍ په ۲۹، امريکا او طالبانو بالاخره د دوحې په شپراتون هوټل کې د نړۍ له ګوټ ګوټ څخه د لسګونو ډيپلوماتانو په ګډون په پای کې "افغانستان ته د سولې د راوستلو تړون" لاسليک کړ. د امريکا د بهرنيو چارو وزير مايک پامپيو په داسې حال کې ليدلی چې زل او برادر تړون لاسليک کړ. د کارتر مالکاسين په خبره، ترمپ د دې پر ځای چې خليلزاد [زل] ته وخت ورکړي چې له طالبانو څخه نور هم وځپي، «بې پروا» يې د وتلو لپاره فشار راوړ.^{۷۸} د تړون په لومړۍ پراگراف کې راغلي چې د سولې جامع تړون "تضمين او د تطبيق ميکانيزمونه وړاندې کوي چې د متحده ايالاتو او د هغې د متحدينو د امنيت په وړاندې د هرې ډلې يا فرد لخوا د افغانستان د خاورې د کارولو مخه ونيسي."^{۷۹} داد امريکا تر ټولو مهمه اندېښنه وه. د ۲۰۲۱ م کال تر مې پورې به ټول امريکايي جنګي ځواکونه له افغانستانه ووځي که طالبان القاعده او نورې ترهګرې ډلې رد کړي، له کابل سره خبرو ته کېږي او د تاوتریخوالي کمولو هڅه وکړي. طالبانو په خپله برخه کې ژمنه کړې چې پر امريکايي او ناټو ځواکونو به بريدونه نه کوي. له وړاندوينې سره سره، د افغان امنيتي ځواکونو په اړه داسې کومه ژمنه نه ده شوې، چې په بين الافغاني کنفرانس کې پرې خبرې وشي.

بېرته راستنېدنه‌د طالبانو

په تړون کې يو څو پټ احکام هم شامل وو. له دغو څخه يوه يې د طالبانو پر ضد د افغان ځواکونو په هدفي عملياتو کې د امريکايي ځواکونو د ملاتړ يا فعالولو مخه ونيوله.⁸⁰ دا په اسانۍ سره د افغان ځواکونو لخوا خيانت بلل کيدی شي، مگر د امريکا لپاره د خپلو پرسونل خونديتوب لومړی دی. د پوهيدو وړ دی. که څه هم د طالبانو لپاره تر ټولو لويه جايزه د وتلو له ژمنې وروسته دا وه چې د افغانستان په زندانونو کې د خپلو ۵۰۰۰ بنديانو خوشي کول وو. د طالبانو ځينې خورا خطرناک بنديان، چې په تروريستي فعاليتونو کې بنکيل و، د امريکا په بگرام اډه کې ساتل شوي وو- او په تړون کې داسې څه نه وو چې له دې مادې څخه د گټې اخيستنې وړ نه وي. طالبانو هم د خپلو بنديانو ۱۰۰۰ افغان امنيتي پرسونل خوشي کړي وو.

ختم

حقيقت دا دی چې اعتراف يې اکثراً سخت وي، خو حقيقت دا دی چې طالبان له امريکايانو تېر شول. دولت جوړونه وخت نيسي او امريکا په لسگونو ملياردونه ډالر پانگونه وکړه، خو د طالبانو د ويرې او پراختيايي پروژو د گډوډولو لپاره د لگښت وړ اقداماتو د خپلو موخو لپاره ښه کار وکړ. له معاملي وروسته عامو افغانانو د ناگزيرتيا لپاره چمتووالی پيل کړ، ځکه چې دوی ته څرگنده وه چې طالبان به اوس نه ودرېږي. د متحده ايالاتو او نړيوالو ځواکونو له انځور څخه لرې کيدو سره، کابل د دې امکان نه درلود چې خپله خاوره وساتي. اوس د طالبانو ستراتيژي دا وه چې د افغانستان پر خلکو دا تاثر ورکړي چې په دې پړاو کې د دوی واک ته تسليمېدل د هر چا په گټه ده. په دې توگه ځينې پيل شوي - په خاموشۍ او تدريجي ډول، هيڅ کلي نه پاتې شوي. هغه څه چې له طالبانو سره يې د سولې د هوکړې په ترلاسه کولو کې مرسته وکړه، دقيقاً هغه وه

سر ککابل ته

همدا ډول په پراخه کچه باور درلود چې افغانان له جگړې وروسته سترې شوي او د اوسېدو لپاره چمتو دي. د جگړې او تراژیدي له زهرجنو پاتې شونو ډکه افغان خاوره د ځان د بیا راژوندی کولو لپاره نوې انرژي او ژوند ته اړتیا لري. ایا افغانان به په دې نا امیدې سناریو کې د هیلو د وړاندې کولو لپاره سره یو ځای شي.

د ملیونونو ډالرو پوښتنه دا وه چې ایا په کابل کې د طالبانو او حکومت تر منځ معنی لرونکې خبرې اترې کیدی شي. غني له طالبانو سره د خبرو اترو په زړه کې نه و او د بندیانو د خلاصون پر سر د اختلافاتو له امله کارونه سمدلاسه ودرېدل. په دې اړه لږ تعقیب شوی، ځکه چې غني یوازې په خپلو شرطونو سوله غواړي. د طالبانو د گړندیتوب په اړه د هغه ناپوهي به د هغه په خپل تابوت کې میخ وخوري. کابل او غني د همدغو ځنډونو له امله مشروعیت له لاسه ورکړ.

د بین الافغاني خبرو د پیل لپاره د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر په نیمایي کې نېټه وټاکل شوه، خو په یوه حیرانونکي اقدام کې طالبانو د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر په ۵ مه نېټه په خپل مذاکراتي ټیم کې یو لوی بدلون اعلان کړ. عبدالحکیم اسحاقزی، یو محافظه کار هغه لوړپوړی دیني عالم چې په اصل کې د کندهار دی، چې د ملا هبیب الله غورونه یې لرل، د شیر عباس ستانکزي پر ځای د خبرو اترو نوی مشر وټاکل شو. برادر، چې د دوحې د سیاسي دفتر مشر دی، د طالبانو د مرکچي پلاوي عمومي مشر پاتې شوی دی. د هبیب الله په څیر، عبدالحکیم د کویتي سره نږدې یوه مدرسه، یوه اسلامي مدرسه (د کچلاک په سیمه کې د دارالعلوم شرعیه په نوم) چلوله او د طالبانو د قاضي په توګه یې دنده ترسره کوله او ترڅنګ یې د دیني احکامو – فتواګانو – د صادرولو لپاره د دیني عالمانو د یوې اغیزمنې شورا مشري کوله. مسایل^{۸۱} د هغه مدرسه د ۲۰۲۰ کال د جنورۍ په ۱۹مه د داعش د یوه ځانمرګي بریدګر له خوا په نښه شوه چې په ترڅ کې یې خپل زوی او زوی له لاسه ورکړل.

بیرته راستنیدنه د طالبانو

ډیری زده کونکي.^{۸۲} مهمه دا چې هغه په پاکستان کې د دارالعلوم حقاني څخه فارغ هم و، چې د طالبانو د مشرانو د روزنې ځای و. طالبان اوس چمتو شوي چې له غني او د هغه له ټیم سره سخته لوبه وکړي. زل غوښتل چې طالبان او کابل د واک د شریکولو لپاره د دوستانه موافقتنامې د موندلو په لور بوځي، خو وخت په تیریدو و. حقیقت دا وو چې طالبان او کابل له ډیرې مودې راهیسې د یو بل په غیر کې وو، یو بل یې په بې رحمۍ وژل. هیڅ اړخ به دا هیر نکړي. افغانستان د پخلاینې یو کمیسیون ته اړتیا لري چې د هغه په څیر په جنوبي افریقا کې د نژادي تبعیض له ختمیدو وروسته د زخمونو په مرهم کولو کې مرسته وکړي. او تر اوسه پورې، د دواړو خواوو هیڅ مشر د افسانوي نیلسن منډیلا قد نه درلود چې په افغانستان کې دا کار وکړي.

غني د دې په منلو کې جدي ستونزه درلوده چې امریکا او متحدین یې خپل ځواکونه وباسي. هغه اساساً په بشپړ ډول فریب شوی و، او حتی په DC کې یې له خپلو ملګرو څخه و غوښتل چې پوښتنه وکړي چې ایا متحده ایالات واقعیا پریږدي، کوم چې ډیری امریکایي چارواکو ځواب ورکړ "هو!" د امریکا تمه دا وه چې طالبان او غني به د دواړو لورو له استازو سره د یوه بې طرفه موقت حکومت پر جوړجاړي موافقه وکړي چې له مخې به یې دواړه لوري د ګډې زمینې په موندلو کې مرسته وکړي. د زل په وینا، غني "له دې څخه کرکه درلوده، ځکه چې دا پدې مانا ده چې هغه باید لاړ شي."^{۸۳} پلان خراب شو.

طالبانو اوس په ستراتیژیک ډول د ولایتونو مرکزونه او د ښار مهم مرکزونه محاصره کړي دي. د طالبانو جاسوسان، چې د افغان حکومت په بیروکراسۍ کې یې ژور نفوذ درلود، د طالبانو مشرانو ته حیاتي معلومات ورکول. دا هر څه په داسې حال کې چې امریکایي ځواکونه په افغانستان کې راټول شوي وو. طالبانو کومه ستونزه نه ده رامنځ ته کړې

سرک‌کابل ته

ژمنه وکړه. د کورونو پيرس بحران په ورته وخت کې خپل زيان هم اخيستی و او لومړيتوبونه هر چيرې بدلیدل؛ په ټوله نړۍ کې د کورني روغتيا بېرني حالت لومړی شی و چې دولتونه يې په اړه اندېښنه درلوده. د نړيوالو اړيکو کار په ټپه ولاړ دی.

د ۲۰۲۱ کال د اپرېل په ۱۴مه ولسمشر بايدن، د واک له اخيستو درې مياشتې وروسته اعلان وکړ چې ټول امريکايي ځواکونه به د همدې کال د سپټمبر تر ۱۱مې له افغانستانه ووځي. د ټولو عملي موخو لپاره، هغه ته دا پاليسي لارښوونه له ترمپ څخه په ميراث پاتې وه — مگر دا د هغه اداره وه چې د وتلو پلان او پلي کولو مسؤليت به يې په غاړه وي. د سپټمبر د يوولسمې ټاکنه سمبوليکه وه، په دې مانا چې د تروريستي بريد په وړاندې د امريکا غبرگون چې دوه لسيزې مخکې يې امريکا ته صدمه رسولې وه، بشپړ او پای ته ورسېد. د DC په پاليسي حلقو کې، افغانستان اوس د "له لاسه ورکړې لامل" په توگه ليدل کيده، او د امريکا په تاريخ کې تر ټولو اوږده جگړه په حقيقت کې په غير رسمي توگه پای ته رسيدلې وه کله چې طالبان د کابل دروازي ټکوي. د جولای په ۸، ۲۰۲۱، ولسمشر بايدن په داسې حال کې چې په افغانستان کې د ځواکونو د ايستلو په اړه د خپلې پريکړې په اړه څرگندونې کولې، مگر ټولو اعتراف وکړ:

له ۲۰ کلونو وروسته - يو تريليون ډالر د سلگونو زرو افغان ملي اردو په روزنه او تجهيز مصرف شول. امنيتي او دفاعي ځواکونه، ۲,۴۴۸ امريکايان ووژل، ۲۰,۷۲۲ نور ټپيان شول، او په زرگونو بې شميره د دوی رواني روغتيا ته د نه ليدل شوي صدمې سره کور ته راستانه شول - زه به د امريکايانو بل نسل په افغانستان کې جگړې ته ونه ليري پرته له دې چې د بلې پابلې تر لاسه کولو معقول تمه ولري.^{۸۴}

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

بايدن له افغانستانه د وتلو هوډ كړى و. حتى د اوباما د مرستيا ل په توگه، هغه په دې اړه شكمن و چې امريكا په افغانستان كې څه ترسره كولى شي، او د سپينې مانۍ د داخلي بحثونو په ترڅ كې يې حتى "اوباما څخه وغوښتل چې د اورپكۍ ضد ستراتيژي چې جگړه پراخه كړي رد كړي." ۸۵ هغه په دوامداره توگه د يو باثباته افغانستان د امكاناتو په اړه نا اميده و او د عامه څرگندونو تر څنگ يې هيله نه درلوده چې غني به دا ټول يوځاى كړي. د ۲۰۲۲ كال د جنورۍ په مياشت كې د يوه مطبوعاتي كنفرانس په ترڅ كې، هغه د وتلو د خپلې پريكړې دفاع وكړه، او استدلال يې وكړ چې افغانستان د يو قوي دليل لپاره د امپراتوريو هديره ده: دا د يووالي لپاره حساس نه دى. . ۸۶

حقيقت دا دى چې امريكا ستړي شوې او كابل يوازې د طالبانو سره د مخامخ كيدو په فكر كې مات شوى دى. د امريكې د افغاني خوښې خاوندان چې اشرف غني يې يوه ستره بېلگه وه، ناڅاپه په خپلو پښو د ودرېدو لپاره ډېر كمزوري ښكارېدل. فساد او نفاق د افغان دولت حياتي مواد خورلي دي. د بنسټونو جوړولو ته لومړيتوب نه وركول، د قانون ضعيف حاكميت او د جنگياليو او د مخدره توکو په سوداگرو باندې تكيه كول، شيان په بل ډول پاى ته نه رسيدلي. د يو ډير متمرکز او بي حسابيه افغان دولت نوې ودانۍ د پايښت وړ نه وه. دا ټول په داسې حال كې چې د نورو نړيوالو بسپنه وركوونكو سره يوځاى يې د افغانستان د ملي بوديجې نږدې ۸۰ سلنه تاديه كوله، د امريكا په څار كې رابښكاره شول.

يو وخت داسې و چې امريكا ژمنه كړې وه چې هيڅكله به د بگرام اډه نه پرېږدي- دې په افغانستان كې د تروريزم ضد ظرفيت ساتلو لپاره خوندي پښه برابره كړه، او امريكا ته يې دا توان وركړ چې په چينايانو باندې نظر وساتي. مگر بالاخره، حتى دا نظر پرېښودل شو. د هغه د بدنامۍ لپاره،

سرک‌کابل ته

د بایډن ادارې د امکان تر حده په مؤثره توګه د هغه د وتلو پلان جوړ کړی و. امریکایی رسنۍ په خپله ارزونه کې لږ خبریه وه چې شیان څنګه بدل شول. نامتو ژورنالیست پیتر برگین وایي:

له افغانستان څخه په بشپړه توګه د وتلو په اړه د بایډن د ناوړین پالیسي پریکړه د هغه د ایستلو په برخه کې د بایډن د لاس وهنې یوه پیچلې اداره وه.

وروسته له دې چې د متحده ایالاتو اردو له افغانستان څخه 124,000 افغانان وباسي، عملیات یې یو "غیر معمولي بریا" وبلله، کوم چې د اور وژنې په څیر د ځان ستاینه کوي چې د هغه اور په مینځلو کې یې مرسته کړې چې هغه یې پیل کړې وه.^{۸۷}

د طالبانو راتلونکي لا تر اوسه روښانه نه و، خو غني ډېر وخت ونيو چې په دې پوه شو چې د ده لپاره ټول ختم شوي دي. هغه څه چې طالبانو په ۱۹۹۶ کال کې د کابل له نیولو وروسته د شوروي تر ملاتړ لاندې ولسمشر نجیب الله سره وکړل، هېرول یې گران کار دی. نجیب الله په وحشیانه ډول ووژل شو او جسد یې په کابل کې د ولسمشرۍ ماڼۍ مخې ته د ترافیکي څراغ سره ځوړند شو. لکه څنګه چې په سريزه کې ویل شوي، غني او ملګرو یې د ورته برخلیک د مخنیوي لپاره د تېښتې پرېکړه وکړه او په کابل کې یې حکومت چې تر دې مهاله تر ولسمشرۍ ماڼۍ او شاوخوا شاوخوا پورې محدود و، یوازې د کارتونو د کور په څېر سقوط وکړ.

له بغاوت څخه تر حکومتوالۍ پورې

نن په افغانستان کې څوک دي؟

د دوه لسيزو وحشيانه بغاوت وروسته، طالبان په برياليتوب سره د 2021 کال د اگست په 15 کابل ته پرته له کوم خنډ او خنډ څخه ننوتل. په داسې حال کې چې د افغانستان د ولسمشرۍ دفتر ويجاړ شوی، او د کابينې غړي هېڅ ځای نه موندل کيږي، طالبان په حقيقت کې دولتي ودانيو او تاسيساتو ته ننوتل، ډيری يې په موټرسايکلونو کې، پرته له دې چې ډزې وشي. په پيل کې، دوی لويو ښارونو ته د ننوتلو په نقطو کې انتظار کاوه او هڅه يې کوله چې په دوحه کې خپلې ژمنې عملي کړي چې دوی به د بين الافغاني خبرو اترو ريښتيني فرصت ورکړي. حتی د کابل د سقوط په ورځ هم د طالبانو يوه وياند تويټ کړی و: «اسلامي امارت خپلو ټولو ځواکونو ته لارښوونه کوي چې د کابل په دروازو کې ودريري، ښار ته د ننوتو هڅه نه کوي.»¹

دا نه يوازې د طالبانو بلکې په ټوله نړۍ کې د ډيرو اسلامي اورپکو غورځنگونو لپاره يوه غوره شيبه او يو لوی پړاو و چې په راتلونکو وختونو کې به ترې الهام واخلي. د ډيرو افغانانو لپاره، دا د تصور وړ نه وه، حتی د دې بدبختي ورځې څخه څو مياشتې مخکې. دوی په دې نظر کې يوازې نه وو. حتی د متحده ايالاتو استخباراتو د طالبانو د پرمختگ سرعت په بې ساري ډول کم اټکل کړی و، او تر هغه چې ناوخته وي

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د 2021 کال د جولای په نیمایي کې، دوی د احتمالي خطر ارزونه وکړه د کابل د طالبانو نیول کم دي. 2 تر هغه وخته، طالبانو ورو، خو خامخا د کابل په لور خبرې اترې کولې، معاملي یې پرې کولې، قومي اتحادونه یې را ژوندي کول، او د اړتیا په صورت کې یې ترهگري راپاروله. غیر متوقع، ناغوبښل او نه منل کېدونکي اوس یو تریخ حقیقت و چې د هرچا په مخ کې یې سترگې پټول.

په کابل کې ګډوډ حکومت په ژوندۍ ټلویزیون کې د نړۍ په سترگو کې ږنگ شو، په داسې حال کې چې دولتي بنسټونه یو په بل پسې ږنگیدل، ویره او ګډوډي یې رامنځ ته کړه. د افغانستان په ګوټ ګوټ کې د والیټي مرکزونه د پام وړ اکثریت یا طالبانو ته تسلیم شوي او یا د خپلو سیمو د دفاع لپاره په جګړه بوخت دي. مهم ښارونه او سیمه ایز مرکزونه لکه د کندهار، هرات، کندز او مزارشریف په شمول د طالبانو تر ولکې لاندې وو کله چې هغوی کابل ته مخه کړه. دا د ډارونکي فلم یوه صحنه وه - شک او وړاندوینه د زغم وړ نه وه.

د متحده ایالاتو د ولسمشر جو بايډن د اګست په 10 د افغانستان مشرانو ته بلنه ورکړه چې متحد شي او "د خپل ملت لپاره مبارزه وکړي".³ دا ډیر ناوخته و او د بايډن اداره-istration پدې پوهیدل. د طالبانو له پاره چې له دې کاره لاس واخلي کومه عادي بریا نه وه - دا په بشپړه توګه د پام وړ، په یو ډول د باور وړ نه وه. دوی په پای کې د کلونو لپاره د متحده ایالاتو په مشرۍ د یو ځواکمن نړیوال نظامي ایتلاف لخوا ملاتړ شوي یو منابع لرونکي کابل سره مخ شو. اوس، د امریکا د پوځ له وتلو سره په وروستیو ورځو کې، د طالبانو واکمني خو تضمین شوې وه. بیا هم، په ټول هیواد کې د طالبانو چټک پوځي پرمختګ هغومره حیرانوونکی و لکه څنګه چې د نړیوالو څارونکو لپاره حیرانتیا وه. په ټول هیواد کې په نظامي ډګر کې د طالبانو د بریا خبر له هیچا پټ نه وو، خو په سختۍ سره

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

چا د طالبانو په لاس د کابل د سقوط وړاندوينه وکړه. د طالبانو په کمپ کې، په ټوله کې آرامۍ وه - او د دوی په سپېڅلي هدف باور يوازې پياوړی شوی و. په دې کې شک نشته چې کابل د دغه ناڅاپي او ډراماتيک بدلون لپاره چمتو نه و. د غني حکومت په ډېرو کچو کې ناکامه او مبارزه کوله، خو د موټر چلولو په څوکۍ کې د طالبانو سره، د يو ديموکراتيک او عصري افغانستان مفکوره، بڼې د نارينه وو تر څنگ کار کوي، او د ځوانو نجونو بڼوونځي ته تلل، دا ټول اوس يو خوب بڼکاري. يو خراب شوی خوب. نړۍ د دوی د تلویزيون سکرينونه په حيرانتيا سره گوري کله چې طالبان د ولسمشرۍ ماڼۍ ته ننوتل، د گرین زون په کوڅو کې چې په پراخه پيمانه سفارتونه او د نړيوالو سازمانونو دفترونه په کې مېشت وو، پرته له کوم مقاومت سره مخ شول. د دغو ودانيو ډيری يې په وروستيو ورځو کې په چټکۍ سره ايسټل شوي، ځينې يې څو ساعته مخکې. افغان پوځ او پوليس - روزل شوي او مجهز شوي، او د دوی په ساتنه کې يې په مليونونو ډالر مصرف کړي دي - د دوی د نشتوالي له امله څرگند وو، حتی د غوسې له امله د دوی لخوا په هوا کې ډزې هم نه وې شوې. چوپټيا يې کانه وه.

ډيری امنيتي پرسونل په حقيقت کې ښار ته د طالبانو له تگ څخه مخکې په ملکي جامو کې بدل شوي وو او يا خو تېښتېدلي وو او يا د امريکا او يا د ناتو د متحدينو له خوا د وتلو په هيله هوايي ډگر ته ورغلي وو. په عين حال کې، طالب جنګياليو، په اوږو باندې د ټوپکونو سره، د کابل په اوږدو کې د پوستو په نيولو کې هيڅ وخت ضايع نه کړ. دا يو شی دی چې دوی په تيرو کلونو کې واقعيابنه ثابت شوي. دوی د لويو لارو او کليوالي سرکونو په اوږدو کې د تالاشۍ د نصبولو او د پوستو د جوړولو په هنر کې مهارت درلود، چې په مليونونو ډالر يې ترې واخيستل.

له بغاوت څخه حکومتداري ته

مياشت د لاریو او مسافرینو څخه.⁴ دا مهارت اوس په کار وړ چې د حکومت حاکمیت - د طالبانو حکومت جوړ کړي.

ډیری افغانان، د بي وښی او نا امیدۍ احساس کوي، په داسې حال کې چې اړخونه بدل شوي، د هیواد په تاریخ کې ډیر غیر معمولي نظر نه دی. نا امید وختونه په حقیقت کې د نا امیدو اقداماتو غوښتنه کوي، او دا اقدامات یوازې د وضعیت شدت او د خلکو په زړونو کې ویره وه. په هر صورت، د ځینو لپاره، دا ډول نا امید اقدامات به د غمجن خیانت معنی ولري. په حقیقت کې، دوی لومړی نه یوازې د خپلو سیاسي مشرانو په برخه کې، بلکې د هیواد د لویډیڅو تمویلونکو په برخه کې د خیانت احساس وکړ، چې د کابل تر شا یې له طالبانو سره د معاملي د پرې کولو په سترګه کتل. کله چې دا خبر راورسید چې ولسمشر اشرف غني د طالبانو له خوا د کابل د نیولو په درشل کې په بي شرمۍ سره له هیواده تښتیدلی دی، د پاتې کیدو احساس یې نور هم سخت شو. د ټولو هغو کسانو لپاره چې لا هم د افغانستان د ژغورلو هیلې په زړه کې وې، د دوی لپاره ناامیدي وه. غني په خپلو تکراري ادعاوو ملنډې وهلې چې تر پایه به د افغانانو تر څنګ ولاړ وي. هغه یوازې نه و، که څه هم، د فضل څخه د هغه په زوال کې. په دغه بي شرمانه سفر کې له هغه سره په قومي او سیاسي برخو کې ګڼ شمېر نور افغان مشران هم ملګري وو. دوی لږ تر لږه د پلازمینې کابل د دفاع ستراتیژیک کولو لپاره کافي وخت درلود، یا کولی شي د هغه څه لپاره ودریږي چې دوی تل د جګړې ارزښت لري. د افغانستان پخوانی ولسمشر حامد کرزی او اجراییه رییس عبدالله عبدالله، که څه هم په دې واکمنۍ کې مستثنی ثابت شول.

د عامو افغانانو حالت تر ټولو غمجن و، ځکه چې دوی په ویره کې ځانونه په خپلو کورونو کې بند کړي وو.

بېرته راستنيدنه د طالبانو

پوهيدل چې برخليک دوی ته څه تمه لري. داسې ښکاريده چې نړۍ د دوی په وړاندې وه، او د دوی مشر په وتښتيدو سره، دوی په بشپړ ډول پريښودل شوي هيڅ احساس نه درلود. دوی هيڅوک نه درلودل چې وگوري، هيڅوک د دوی سره مرسته نه کوي، د دوی يوازينی شرکت د ناڅرگندتيا تر ټولو دارونکی حقيقت و. لکه څنگه چې د اور په څير د بهرنيانو د وتلو اوازې خپرې شوي، زرگونه کسان د کابل هوايي ډگر په لور د هر څه سره چې دوی يې کولی شي له هيواده وتښتي. 5 د صحنې مايوسي د زړه له درده کمه نه وه. نور د نغدو پيسو ايستلو لپاره بانکونو ته ورغلل - دا د گډوډۍ او گډوډۍ صحنه وه. که چيرې يو داسې انځور وي چې په ريښتيا سره د نه منلو وړ تراژيډي انځور وي، دا هغه ويرونيکي عکسونه دي چې په ټولنيزو رسنيو کې خپاره شوي خلک د الوتنې الوتکې سره تړلي دي، په غمجنه توگه د الوتنې وروسته د دوی مړينې ته راوتلي. 6 دا په تاريخ کې يو له هغه شيبو څخه و - چيرې چې داسې و لکه وخت ودرېدلی و.

طالبانو د 2020 کال له تړون وروسته له خپل وخت څخه په ستراتيژيک ډول گټه پورته کړه د قبایلو سره د معاملي لپاره زمينه برابره ترڅو کابل وځپي. د دوی ټوله انرژي د غني د حکومت د ماشينونو په ځپلو کې لگيدلې، چې د جگړې اراده يې له لاسه ورکړې وه. څومره چې د دوی په څير اختلافي او بې پرې وه، په کابل کې د سياسي اشخاصو څخه تمه کيده چې د خپلې بقا لپاره ننګونې ته وده ورکړي که بل څه نه وي، مګر داسې نه وه. د جنوبي اسيا يو تجربه کار امريکايي عالم مارون وينبام له ما سره په خبرو کې په بصيرت سره وويل: «طالبان بايد درک کړي چې د اختلافاتو په اړه د بحث لپاره نه بلکې د حکومت لوري ته د تسليميدو لپاره د خبرو ميز ته راغلي دي. خپلو غوښتنو ته.» 7

تريخ حقيقت دا دی چې افغان امنيتي ځواکونه د ۲۰۲۰ کال د دوحې له موافقي څخه په سخته توگه کمزوري شوي دي، چې له امله يې يوازې د طالبانو تګ راتګ زيات شو.

له بغاوت څخه محکومنداري ته

ځواک د متحده ایالاتو لخوا روزل شوي افغان سرتیري چې په پراخه کچه په بهرنیو قرار داديانو او هوایي ملاتړ پورې تړلي وو، اوس د دې بیک اپ له لاسه ورکولو سره ناهيلي او هم ناخبره وو. د دوی د ډیری لپاره، دا اوس د تسلیمیدو یا یو مشخص مرگ تر منځ انتخاب و. نو دوی ژوند غوره کړ، چې دا هم په دې معنی وه چې طالبان اوس کولای شي خپل لاسونه په غربي پوځي تجهیزاتو او وسلو کېږدي. اداري فساد هم د افغان امنیتي ځواکونو، پوځ او پولیسو ظرفیت له منځه وړی دی. د غني د ملاتړ اډه (چې له پیله یې ډېره لویه نه وه) ورځ په ورځ کمېدله. ډیری اضافي مرسته کونکي عوامل شتون درلود. د بېلگې په توګه، د امریکا پرېکړه چې په دوبي کې د خپلو ځواکونو د وتلو وروستی پړاو وټاکي، په دې پوهېدل ګران دي، چې طالبان ډېر فعال او فعال وي، برعکس په ژمي کې چې سخته هوا د دوی د ازادو عملیاتو وړتیا کموي. په داسې شرایطو کې یوازینی مثبت خبر دا و چې د اګست په لومړۍ نیمايي کې د طالبانو د مهم ښارونو هرات، کندهار او مزار شریف د نیولو په وخت کې د پراخو تاوتریخوالو، قتل عامو، یا د نیول شویو افغان چارواکو اعدام. د طالبانو پیاده سرتیري په دغو ښارونو کې نه راوتلي وو او په ښکاره ډول یې په منظم او څه ډول په احتیاط سره فعالیت کاوه. سره له دې چې کابل ته د راحت احساس نه لري، طالبانو غوښتل چې د ګډوډۍ او وېرې مخه ونیسي. د اګست په ۱۵مه سهار، د طالبانو یوه ویاند حتی په انلاین بڼه یوه بیانیه خپره کړې وه:

ځکه چې کابل یو لوی ښار دی چې د زیات نفوس لرونکی دی، د اسلامي امارت مجاهدین په زور د ننوتو اراده نه لري او له بل لوري سره د واک د سوله ییز انتقال لپاره خبرې اترې روانې دي..^۸

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

تر مابنامه پورې طالب ځواکونه په ولسمشرۍ ماڼۍ کې ناست ووپه کابل کې ماڼۍ او د دوی انځورونه او د رسنیو لنډیز د نړۍ په گوټ گوټ کې د تلویزیون په سکرینونو کې و. ملا برادر که څه هم خوشاله و، د بل هر چا په څیر حیران و، کله چې هغه په ویډیو کې وویل: "هغه بریا چې په یوه اونۍ کې یې د هیواد ټول لوی ښارونه ولیدل، په غیر متوقع ډول گړندۍ وه او په نړۍ کې یې هیڅ مثال نه درلود." په داسې حال کې چې دا یې ومنله چې "اصلي ازموینه به اوس پیل شي."^۹ هغه درلوده په دې شیبه کې د شخصي ازموینې په اړه لږ نظر چې هغه ورسره مخ و. وروسته له هغه چې له امریکا سره د خبرو اترو بریالیتوب ته یې د پام وړ دقت او دقت په لاره واچاوه، د خپلو دښمنو سیالانو په لاس په طالبانو کې خپل نفوذ د لاسه ورکولو په حال کې و.

په داسې حال کې چې د امریکا سفارت تقریباً خالي دی او د سفارتونو او د غربي موسسو د نورو کارکوونکو د ایستلو لپاره ټولې هڅې روانې دي، خوار افغانان اوس ناڅرگند وخت ته تیارېږي. اوس یوازینی ډاډه خبره دا وه چې د طالبانو خوځښت نه ودرېدلی.

په کابل کې دننه: د طالبانو واک

افغان امنیتي ځواکونه نشته یا د کابل د دفاع لپاره د امریکا د پوځ ملاتړي واحدونه د طالبانو دوه مخکښ شخصیتونه – سراج الدین حقاني، د جلال الدین حقاني زوی، د شوروي ضد جهاد د کلونو اتل او ملا یعقوب، د طالبانو د بنسټ ایښودونکي ملا عمر زوی – کابل ته راوړسېدل. د اګست د 15 په مابنام، خپل ځواکونه د کورنیو چارو او دفاع وزارتونو - د کنټرول دوه مرکزونو ته واستول. هر څوک چې د دې چارې په غاړه واخلي، دا حق به ترلاسه کړي چې ملا هېت الله ته ووايي چې دوی د واک ترټولو غوره مرکزونه خوندي کړي دي.

له بغاوت څخه محکومنداري ته

په کابل کې د افغانستان د ولسمشرۍ ماڼۍ او نورو دولتي ودانيو ته په نږدې کېدو سره، طالبانو په حقيقت کې هېڅوک هم د دغو ځايونو ساتنه نه کوله. په داسې حال کې چې د طالبانو د مختلفو قوماندانو ترمنځ سيالي د کابل په لور په چټکۍ سره د پوځي کمپاين په چټکتيا کې مرسته وکړه، دا د حقاني شبکې تر قوماندې لاندې ځواکونه وو چې له دې وضعيت څخه يې ډيره گټه پورته کړه.¹⁰ د سراج تره خليل حقاني، چې د قومي شخړو د حل لپاره د خپلو مهارتونو او د جرگو په جوړولو کې د منابعو په توگه پېژندل شوی - د قومي مشرانو يوه جرگه - د سختو ستونزو د حل لپاره زمينه بڼه چمتو کړې وه.

لکه څنگه چې په کال کې بلواگري روانه وه، د ننګونو ماهيت چې دوی ورسره مخ دي دا ثابته کړه چې طالبان د دښمن سره د مخامخ کېدو په وخت کې يو متحد واحد و. د ناټو او افغان امنيتي ځواکونو د سترگو په وړاندې، دوی يو وو. د پردې تر شا، د دوی په ډلو کې وېشل شوي، سره له دې چې دوی گډ هدف لري. که څه هم دا وېش څه وو؟ په لومړي سر کې، ډلې د هویت په لیکو کې شتون درلود او په پنځو اصلي کټګوريو وېشل کيدی شي. لومړی، هغه کسان چې د ډلې د "منتقدينو" په توگه ليدل کيږي، د دوی عامه مخ - هغه څوک چې په دوحه کې د خبرو اترو مشري کوي. دوهم، د کوټي شورا - سخت دريځي او زاړه ساتونکي چې د ډلې په اړه د عمومي افکارو په جوړښت کې ځای لري، ايډيالوژيکي دماغ. د طالبانو يوه موازي ډله چې په 2005 کې راڅرگنده شوه - د پېښور شورا چې د افغانستان د ختيځو ولايتونو اداره کوي- د کوټي شورا د سويلي تعصب سره انډول کوي. دريم، هغه کسان چې په ځمکه کې جنگيږي، د ډلې رگونه - ساحوي قوماندانان چې فزيکي نندارې پرمخ وړي. څلورم، د نشه يي توکو له پلورونکو څخه جوړه شوې بدنماي منظمې جنايي ډلې چې د خپل ځان لپاره يې د گډوډۍ پانگونه کوله.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

مالي گټه. او وروستی، په بالقوه توگه تر ټولو لوی د دغې ډلې له عامو کلیوالو څخه جوړه شوې وه، چې د قومي اتحاد او د بناریانو او کابل په مخالفت کې یې ځانونه له طالبانو سره د "یوځای کیدو" لپاره پرته له کوم انتخاب پرته وموندل.

مارتین بیګ، په دوحه کې د متحده ایالاتو د خبرو اترو د ټیم یو لوړ پوړی چارواکی، د پورتنۍ طبقې یو مهم عنصر ملاتړ کوي. ماتیو اګینس د هغه په حواله وایي، "په حرکت کې ریښتیني ځواک. . . په دوحه کې د برادر له ډلې سره نه، بلکې د ځمکې پر سر له پوځي قوماندانانو او لوړ پوړو مشرانو سره

چې په پاکستان کې پټ دي اوسېدل." 11

د دې ویش په پام کې نیولو سره، پوښتنه به راپورته شي - څوک به د حکومت مشري وکړي؟ د تخت د لوبې په بشپړ حالت کې، د اوسپنې عرش د پام وړ خالي و ځکه چې بیلابیلې ډلې د دې په اړه توپیر درلود چې څوک یې تر ټولو لوی حق لري. لکه څنګه چې شیان د نه پخلاینې وړ ښکاري، د سپټمبر په څلورمه له اسلام آباد څخه یو ډیر مهم کس الوتنه وکړه. دا بل څوک نه و مګر هغه سړی و چې ډیری نارونه یې رابښکاره کړل — د پاکستان د استخباراتي ادارې (آی ایس آی) مشر ډګرجنرال فیض حمید. په افغانستان کې د هغه درې ورځنۍ پاتې کیدل د کابینې په جوړولو کې مهم رول ولوباوه. یوازې د آی ایس آی د مشر د اوسپنې مني لاندې کولی شي د داخلي اختلافاتو پراخول یو طرفه کړي او شخړې حل کړي، یو څوک به فکر وکړي. هغه د کابل د سرینا هوټل په لابي کې د یوې چټکې مرکې په ترڅ کې وویل: "مه اندېښنه مه کوئ، هر څه به سم شي." 12 یو بدیل لوستل ممکن وي: زه به ډاډ تر لاسه کړم چې زموږ غوره د کابینې مهم ځایونه تر لاسه کوي. دا د پاکستان لپاره یو مهم هدف و ځکه چې د طالبانو ټول ځواک مرکزونه ورسره نه وو. هېت الله او د هغه سړي - د هغه د دوو ځواکمنو مرستیالانو، لکه سراج حقاني او ملا یعقوب سره، چې اوس په غیر رسمي ډول مهم امنیتي وزارتونه اداره کوي - حکومت وکړي.

له بغاوت څخه حکومنداري ته

ايا فيض حميد په خپل ماموريت كي په بشپړه توگه بريالي شوى او كه نه، په سرينا هوټل كي د هغه د چاى څښلو عكسونه او وډيو يي كليپونه خپاره شول. د كتونكو لپاره، دې ليدونو په طالبانو باندې د پاكستان د پراخ نفوذ ثبوت وړاندې كړ. د دې غلطۍ په پوهيدو سره، پاكستاني خبري چينلونو ته لارښوونه شوې وه چې دا عكسونه نه ښكاره كوي.¹³ مگر دا په څرگنده توگه ډير ناوخته و. تر دې وړاندې د پاكستان د بهرنيو چارو وزارت وياند فيض ته په كابل كي د پاكستان په سفارت كي د پاتې كېدو سپارښتنه كړې وه، چې هلته به ټولې ناستې تنظيمېږي، خو د پاكستان د جاسوسۍ ادارې مشر دا خبره رد كړه. وروسته، د ۲۰۲۱ كال په نومبر كي، كله چې د پاكستان په پارلمان كي د تړلو دروازو تر شا د يو شمېر پاكستاني سياستوالو (بلاول بوتو زرداري په گډون) له هغه وپوښتل شول چې ولې د طالبانو د نوي حكومت تر جوړېدو مخكې كابل ته سفر وكړ، هغه د خپلو كړنو دفاع وكړه. د ده په خبره، هغه مهال د امريكا او چين د استخباراتو مشرانو هم كابل ته سفر كړى و. يو سياستوال په نرمۍ سره وويل: "شايد دوى هم ليدلي وي، مگر تاسو يوازينى عكس اخيستونكى ياست!"¹⁴

د طالبانو له مشرانو سره د ملاقاتونو په ترڅ كي چې د راپورونو له مخې فيض د ټول شموله حكومت قضيه جوړه كړې وه، هغه ته په نرمه توگه وويل شول: "موږ به په دې وړانديز غور وكړو، خو د عطا محمد نور په څېر كسان نه شو شاملولى، چې دومره طالبان يې وژلي دي." ¹⁵ عطا نورتاجك له ۲۰۰۴ څخه تر ۲۰۱۸ كال پورې د بلخ والي پاتې شوى چې ولسمشر غني له دندې گوښه كړ. هغه د امريكا يو مهم متحد و. په زړه پورې خبره داده، چې د عطا نور زوى خالد نور، چې د شاهي پوځي اكاډمۍ سنډورسټ څخه فارغ شوى، د ۲۰۲۱ كال د اگست په ۱۵مه سهار وختي له لومړي وزير عمران خان او د پوځ له مشر جنرال قمر جاوېد باجوه سره له اوو نورو غير پښتون افغان مشرانو سره ليدلي وو. كي رول ولوبوي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د افغانستان راتلونکی. ¹⁶ په تصادفي توگه، ما د خبرو اترو فرصت درلود 2022 کال د سپتمبر په وروستيو کې په بغداد کې په يوه کنفرانس کې د عطا نور سره، چيرته چې موږ د طالبانو په مشرۍ د افغانستان د راتلونکي په اړه بحثونه کول. نوموړي په خپلو څرگندونو کې د طالبانو د ماتولو تر څنگ په ښکاره توگه د طالبانو د بېرته واک ته د رسېدو ټول پړه د امريکا پر اوږو واچوله. وخت بدل شوی، او همدا ډول عطا هم د افغاني اشرافو د خيانت معيار تعقيب کړی دی.

د واک په دې جگړه کې تر ټولو لوی قرباني ملا برادر و. د امريکا د خوښي او همدارنگه د ډېرو نسبتاً معتدله طالبانو د خوښي وړ انتخاب، په رسمي توگه د افغانستان د نوي مشر په توگه خپل چانس له لاسه ورکړ. هغه د خپل ځای ناستي په توگه د ملا عمر انتخاب و، خو هوښيار ملا منصور کلونه وړاندې له هغه څخه دا فرصت واخيست او اوس نورو کسانو د هغه د گوښه کولو لپاره دسيسه جوړه کړه. همدا هغه و چې د دوحې د خبرو اترو په مشروعت کې يې مهم رول ولوباوه او ملا هېبېت الله يې قانع کړ چې د کابل د بېرته نيولو لپاره مذاکرات د دوی تر ټولو ښه لار ده. هغه امريکايانو ته دا هيله هم ورکړه چې له طالبانو سره کار وکړي. د ظال تر څنگ، هغه يوه داسې لاره موندلې وه چې د طالبانو د راتلونکي لپاره تر ټولو ښه سناريو وړاندې کوي، خو د غني بې غورۍ د واک د شريکولو او د سولې د هوکړې امکانات له منځه يوړل چې د برادر په مشرۍ منځلاري طالبان به پياوړي کړي. زل يو تعقيبي پلان په ذهن کې درلود — د هغه په واقعو کې: "ما له راپرځولو وروسته فکر وکړ چې موږ بايد له هغه فرصت څخه کار واخلو چې موږ يې د ترهگرو له ليست څخه وايستلو، په تدريجي ډول بسپنه ورکوو، او سفارت بېرته پرانيزو. هغه څه چې موږ يې په بدل کې له دوی څخه غواړو، هغه د ترهگرۍ ضد همکاري، د ښځو حقونه او يو ټول شموله حکومت دی." ¹⁷ خو اوس برادر

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د سياسي ځواک لوبې په څنگ کې و ، ستړی او انتظار و ، ځکه چې په ځمکه کې وضعیت د هر چا لپاره بدل شوی. امریکایانو ته د نږدې کیدو په سترګه کتل د دې تمه نه وه چې د طالبانو د رتبې او دوسیې په مینځ کې کومه ګټه راوړي یا په بدل شوي شرایطو کې په افغانستان کې کومه سياسي پانګه رامینځته کړي. او بیا د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۲۳ مه له ملا برادر سره د CIA د مشر ویلیم برنز ، چې یو تجربه کار دیپلومات وو ، د "پټ" لیدنې خبر ورکړل شو.^{۱۸} راپور شوي خبرې د دوحې د تړون له مخې د امریکایي او غربي پرسونل د ویستلو همغږۍ او خونديتوب په اړه وې (او شاید د تړون د پټو احکامو په اړه ځینې مشخص ټکي). څومره چې دا د متحده ایالاتو لپاره مهم و ، دا د برادر سياسي امکاناتو لپاره د مرګ کندی وګرځید. یوه "پټه" ناسته باید په حقیقت کې پټه وساتل شوی وای که چیرې دا دومره مهمه وه چې امریکا د برادر راتلونکي له خطر سره مخ کړي. برادر پخپله باید ښه پوه شوی وای یا شاید هغه ډیر باوري و.

طالبان 3.0؟

طالبانو د کابل له ناڅاپه سوله ییزې نیونې وروسته په حکومت کې خپله دوهمه دوره د ځینو مثبتو پیغامونو سره پیل کړه. د طالبانو د کلتوري کمیسیون غړي ، انعام الله سمنګاني ، د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۱۷ مه په ټول افغانستان کې د حکومتي کارکوونکو لپاره "عمومي بڅښنه" اعلان کړه او په حیرانتیا سره یې ښځو ته بلنه ورکړه چې په حکومت کې شامل شي.^{۱۹} دا بیان د ویرې په مینځ کې ، چیرې چې ډیری خلک د هیواد څخه د وتلو لپاره هوایی ډګر ته راوتلي و ، د ډیرې اعصاب آرام کړل - حتی که یوازې لنډمهاله وي. په داسې حال کې چې سفارتونه رخصت شوي وو او د کابل هوایی ډګر په ګډوډۍ کې ډوب و ، د طالبانو ګڼو مخکښو څراغونو

بېرته راستنېدنه د طالبانو

له دوحې څخه کابل ته راتګ پېل شو. په داسې شرايطو کې، طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګست د مياشتې په ۱۷ مه نېټه خپل لومړنی رسمي مطبوعاتې کنفرانس په ښه توګه ترسره کړ، چې مشري يې د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد کوله. د پاکستان له دارالعلوم حقانيه فارغ شوی، دغه نسبتاً ۴۴ کلن ځوان وياند د طالبانو د رسنيو د مديرانو په ډله کې دی چې تر ټولو اوږد مهاله يې دنده ترسره کوله او د هغه غږ نړيوالو خبريالانو ته خورا پېژندل شوی و ځکه چې هغه په منظمه توګه د رسنيو تليفونونو ته ځواب ورکاوه او د طالبانو ټولنيزې رسنۍ يې اداره کولې. حسابونه بيا هم، لږ تر لږه د دې لومړي عامه ظهور دمخه د هغه مخ پېژندل شوی. په حقيقت کې، هغه په خپله دنده کې دومره اغيزمن و چې يو څه ناشونی پاتې و چې ايا دا يو شخص دی يا که د طالبانو د وياندانو يوه ډله ټول د ډيرو خلکو د هويت پټولو لپاره دا يو نوم کاروي. طالبان نه يوازې د خپلو لوړ پوړو شخصيتونو په جوړولو کې ښه وو، بلکې د ياغيټوب پر مهال د امکان تر حده د دوی د خونديتوب په ډاډمنولو کې هم مهارت درلود. له همدې امله د ذبيح الله مجاهد په اړه کوريوګراف شوی اسرار، چې د بي بي سي د تجربه لرونکي خبريال جان سمپسن لخوا "نسبتاً معتدل، خوښ سړی" بلل شوی و. 20

د مطبوعاتې کنفرانس څو لنډې اقتباسات د طالبانو د "نوي" فکر او د هغو لومړنيو لارښود اصولو خوند ورکوي چې دوی ورته ژمن دي:

اسلامي امارت د دې ملت له ازادۍ وروسته له هېچا څخه غچ نه اخلي، له هېچا سره ډښمني نه لري، موږ له هېچا څخه ښښنه نه ده کړي. ټول هغه کسان چې زموږ په وړاندې جنگېدلي دي. . . .
زه غواړم نړيوالې ټولنې ته ډاډ ورکړم، د متحده ايالاتو په شمول چې هيڅوک به زيان ونه رسوي

له بغاوت څخه حکومتداري ته

په افغانستان کې زه غواړم خپلو ګاونډيو، د سيمې هېوادونو ته ډاډ ورکړم، چې موږ به اجازه ور نه کړو، چې زموږ خاوره د نړۍ د هېچا او کوم هېواد پر ضد وکارول شي. . . .

موږ غواړو تاسو ته ډاډ درکړو چې هيڅوک به د دوی د معاینې لپاره د دوی دروازه ونکوي، پوښتنه وکړي يا پوښتنه وکړي چې دوی د چا لپاره کار کوي يا تشریح کوي.^{۲۱}

داسې ښکارېده چې طالبان په کلکه غواړي چې د خپل نړيوال انځور په رغولو تمرکز وکړي او حتی له خپلو پخوانيو سياستونو څخه ځان لرې کړي. د دې پوښتنې په ځواب کې چې ايا دوی د ايډيالوژۍ له مخې بدلون موندلی، مجاهد په بصيرت سره وويل:

زموږ ملت يو مسلمان ملت دی، که شل کاله مخکې وو او که اوس. خو کله چې د تجربې، بلوغ او ليد خبره راځي، البته، زموږ تر منځ د شل کاله پخوا په پرتله خورا لوی توپیر شتون لري. يو توپیر به وي کله چې دا د هغه عملونو خبره وي چې موږ يې ترسره کوو، دا د يو تکامل، تعريفی [sic] پروسې په څير و.²²

دا په حقيقت کې طالبانو ته د ساه اخيستلو لپاره يو څه ځای ورکړ ترڅو خپل کور تنظيم کړي - څومره چې امکان ولري په هغه وخت کې. په کندهار کې د طالبانو لوړپوړي مشر ملا هېب الله اوس د طالبانو له جګپوړو شخصيتونو سره د حکومت د جوړېدو په اړه د تصميم نيولو په موخه ډير فعاليت روان و. په عين حال کې، طالبانو ته لومړی ټکان د يوه داخلي دښمن - خراسان اسلامي دولت (ISK) څخه راغی، چې د داعش ترهګري ډلې پورې تړلې ده.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د ځانمرګي برید په بڼه د ۲۰۲۱ کال د اګست په ۲۶ د کابل په هوايي ډګر کې له ۱۷۰ ډېر افغانان او ۱۳ امریکایي پوځیان ووژل شول. ډیری تلفات افغانان وو چې د وتلو په تمه وو. داعش غوښتل چې خپل وژونکي ظرفیت وښيي او همدارنګه د طالبانو پیوستون ګډوډ کړي. طالبانو وروسته ادعا وکړه چې دوی د داعش د داسې برید د پلانونو په اړه استخباراتي معلومات راټول کړي وو او له همدې امله یې په عامه ځایونو کې غونډې ځنډولي وې او خپلو لوړپوړو مشرانو ته یې د راټولېدو سپارښتنه کړې وه.²³ د ویلو ده چې طالبانو څو ورځې وړاندې د پروان له زندان څخه د بگرام په هوايي اډه کې یو ځانمرګی بریدګر خوشي کړی وو. دوی د پلچرخي په هغه ورځ چې د کابل واک یې اخیستی و، د دغه زندان دروازې هم د ښار د لوی محبس پرانستلي وې، د القاعده د لوړ پوړو مشرانو او لږ تر لږه زرو غړو په ګډون یې تر ۱۲۰۰۰ ډېر بندیان ازاد کړل. د نیویارکر د یوه راپور له مخې د ISK²⁴ دا یو

ناورین پریکړه.

د ۲۰۲۱ کال د سپټمبر په ۷ مه، ذبیح الله مجاهد یوه ۳۳ کسيزه، په حیرانتیا سره د ټولو نارینه وو، "څارونکي" کابینه اعلان کړه (د چارټونو ۱ او ۲ وګورئ). په ځینو لارو کې، نوی حکومت د ایران مایل تعقیبوي چې د دوی د ستر مشر په پلوي - په ملا هیبت الله کې د دوی خپل ایت الله خامنه ای موندل. تر څو چې رښتیني حکومت ټینګ نه شي، دوی پریکړه وکړه چې موقت حکومت جوړ کړي. تر یوې اندازې، موخه دا وه چې دا تاثیر ورکړي چې طالبان به د اړتیا په صورت کې د هر ډول سیاسي همکارۍ لپاره د ټولو انتخابونو پرانستلو سربیره، د نوي حکومت له معرفي کولو دمخه مشروعیت وغواړي. د ستر مشر د دفتر پرته، بل هر موقف موقتي و. بل مهم مقام د لومړي وزیر و. دا د ټولو ترټولو غیر متوقع لوبغاړو ته ځي — لکه څنګه چې

له بغاوت څخه محکومنداري ته

دوی پریکړه وکړه چې د خولۍ څخه یو نوم وباسي. دا غوره مقام نږدې ۷۰ کلن ملا محمد حسن اخند ته ورکړل شوی و، چې د طالبانو یو له بنسټ اېښودونکو څخه و، چې له ۱۹۹۶ څخه تر ۲۰۰۱ کال پورې یې د بهرنیو چارو وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کړې وه. ۲۵ د پاکستان په کراچۍ کې له یوې مدرسې فارغ شوی، د طالبانو په لومړي حکومت کې د لومړي وزیر مرستیال هم په لنډ وخت کې لوړ شوی و، خو مقام یې د حقیقي واک پر ځای سمبولیک و. د کندهار د شاه ولیکوټ ولسوالۍ اوسېدونکی دی، د جګړې په ډګر کې د هر ډول ویاړونو په ګټلو سره د خپل علمي حیثیت له امله ډیر مشهور و. تر ټولو مهمه دا چې له هېت الله سره د نږدېوالي سربېره، هغه د رهبري شورا د غړي او وروسته د مشر او مشاور په توګه دنده ترسره کړه، چې اکثره یې د کونډې شورا په نوم یادېږي (د ۲۰۰۲ کال د می په میاشت کې له پیل راهیسې) او دا دواړه عوامل. د دې مهم مقام لپاره د هغه د ټاکل کېدو دلیل تشریح کړی. ۲۶ هغه د طالبانو په حلقو کې هم ښه شهرت درلود او د طالبانو د غړو په وینا چې ما ورسره خبرې وکړې، هغه ته د داسې چا په سترګه نه کتل کېږي چې د دې مقام د ترلاسه کولو لپاره یې هدف یا له لاسوهنې کار اخیستی وي. ۲۷

لومړی وزیر اخوند دوه مرستیالان لري چې د هغه لاندې دنده ترسره کوي. د پام وړ، په دوی کې یو هغه سړی و چې د لومړي وزیر د چوکۍ لپاره به لوړ کانديد وي. البته دا ملا برادر و. که ووايو چې هغه "مستحق" و، دا به د پام وړ وي. بالاخره، هغه هغه و چې د خبرو اترو مشري یې کړې وه او د دوی بریالیتوب یې تضمین کړی و - مګر د نورو خنډونو په منځ کې چې پورته یې بحث وکړ، هغه د پاکستان د استخباراتو لخوا د خوبښې وړ نه و، او دا هغه وخت و. په کابل کې د اجرائیه ریاست له مقام څخه د بې کفایتۍ لپاره کافي دلیلونه. دوهم مرستیال ملا عبدالسلام حنفي د طالبانو یو بل جګپوړی غړی دی

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

هغه مشر چې په دوحه کې د طالبانو د مذاکراتي ټيم د مهم غړي په توګه دنده ترسره کوله. هغه د طالبانو د تحریک له لومړيو کلونو راهيسې له ۱۹۹۶ څخه تر ۲۰۰۱ کال پورې د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د پوهنې د وزارت د مرستيال په توګه دنده ترسره کړې ده. هغه د جوزجان ولايت د ازبک توکم په توګه د هغو لږو غړيشتو په ډله کې دی چې کوم مقام يې په غاړه لري. د طالبانو په ليکو کې اهميت. هغه په خپلو خبرو کې نرم او روښانه، د طالبانو له نسبتاً معتدل عناصرو څخه شمېرل کېږي. ۲۸ هغه د افغانستان او پاکستان په ګډو ديني مدرسو کې زده کړې وکړې، په شمول په کراچۍ کې د ديويندي مشهورې مدرسې جامعہ دارالعلوم. وروسته يې په کابل پوهنتون کې تدريس وکړ. د ملا برادر په څير، هغه يو ښه سفري مشر دی، چې په مسکو، بيجينګ او ظاهراً په دوحه کې يې د طالبانو په خبرو کې برخه اخيستي ده.

په نوي کابينه کې، تقريباً په مسخره توګه، يو مهم پوست د امريکا ترټولو مطلوب سړی - سراج الدين حقاني (د سراج او خليفه په نوم پېژندل شوی) ته لار. تقريباً يوه افسانه، د کلونو لپاره د متحده ايالاتو ټول استخبارات د هغه په اړه پوهيدل چې د هغه د يو ناڅاپي عکس څخه راغلی. نوموړی د کورنيو چارو د نوي وزير په توګه ټاکل شوی، چې د کابل د پوليسو او امنيت مسووليت هم پکې شامل دی. کله چې شيان واقعاً سويل ته لاړل او ډيری امنيتي ځواکونو خپلې پوستې پرېښودې، د هغه ځواکونو په چټکۍ سره حرکت وکړ او پوستې يې ونيولې. يو شمېر هغه کسان چې تېښتېدلې وو، بېرته خپلو دندو ته ستانه شول چې له طالبانو سره يوځای شي او د حقاني ځواک يې نور هم پياوړی کړ.

د دفاع د وزير بله جايزه د ملا عمر زوی يعقوب ته ورسېده، يو څه دا چې هغه د هبت الله مرستيال و او په دې وروستيو کلونو کې يې د طالبانو د پوځي کمپاين مشري کوله. دنده د هغه د اخيستلو وه. هغه دواړه منځلاري او د سعودي د خوښې وړ ګڼل کېږي

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د طالبانو د پوه انتونيو گيوسټوزي په وينا عربستان هم.^{۲۹} دا ترکیب یو څه عجیب ښکاري مگر د دې لپاره وړاندیز شوی توضیح معنی لري: د یعقوب مخکینی (د بغاوت په کلونو کې د طالبانو د اردو مشر په توګه)، ابراهیم صدر له ایران سره نږدې اړیکې درلودې او سعودي عربستان غوښتل چې دا ترلاسه کړي چې د طالبانو راتلونکی نظامي مشر به وي. داسې تمایل نه لري. دا د طالبانو د جلا شوي ډلې حزب ولایت اسلامي (د اسلامي محافظت ګوند) له ظهور سره سم، د امریکا او طالبانو تر منځ د سولې د هوکړې له اعلان وروسته څرګنده شوه. په دې ډله کې د الصدر ډېر پلویان شامل وو.^{۳۰} د یادونې وړ ده چې سراج او یعقوب دواړو له څه مودې راهیسې په مستقیم ډول امنیتي چارې پر مخ بیولي. طالبانو د اداري موخو لپاره د افغانستان ۳۴ ولایتونه په دوو برخو ویشلي وو، جنوب او جنوب ختیځ. جنوب ختیځ چې ۱۴ ولایتونه لري د ملا یعقوب په لاس کې دي او په جنوب ختیځ کې پاتې ۲۰ ولایتونه شامل دي چې سراج حقاني یې د نظارت او مدیریت مسوولیتونه لري.^{۳۱}

د کابینې له ۳۳ څوکیو څخه ۳۰ یې پښتنو ته او یوازې دوه یې تاجک او یو یې ازبک ته تللی، چې دا څرګنده کړه چې د تنوع په اړه د طالبانو مفکوره تقریباً بې معنی وه. نږدې ټول پوستونه د طالبانو د تحریک لوړ پوړو غړو ته تلل او د کابینې وزارتونه تر ډیره حده هغه دندې منعکسوي چې دوی یې په مشرتابه شورا کې درلودل.^{۳۲} د عدم توازن په لیدلو سره، حتی د پاکستان لومړي وزیر عمران خان د سپټمبر په ۱۸، ۲۰۲۱ ټویټ وکړ:

په دوشنبه کې د افغانستان د ګاونډیانو له مشرانو او په ځانګړې توګه له اوږده بحث وروسته

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د تاجکستان ولسمشر امام علي رحمان، ما پيل کړی دی له طالبانو سره د يوه ټول شموله افغان حکومت لپاره خبرې اترې چې تاجک، هزاره او ازبک پکې شامل وي. ۳۳

طالبانو د ۲۰۲۱ کال د سپټمبر په ۲۱ مه کابینه پراخه کړه، د مرستیالانو نوملړ يې اعلان کړ او بيا يې د اکتوبر په ۴ مه د کابينې د پوستونو پر وړاندې دوه درجن نومونه ور اضافه کړل، ورپسې د ۲۰۲۱ کال د نومبر په ۲۳ مه اعلان شو. ۳۴ دغه پراخوالی (په لومړۍ ضمیمه کې بشپړ لیست) کې د پنجشیر او بغلان ولایتونو نومونه هم شامل دي چې د پام وړ تاجک او ازبک نفوس لري، د ټول شمولیت پیغام لیرلو لپاره په نیمه زړه هڅه کې. د ۲۰۲۱ کال د اکتوبر په ۴ د طالبانو د کابينې لومړنۍ غونډه هغه وخت د سپکاوي په برخه کې زیاته کړه چې د طالبانو د مشر ملا هبت الله اخوندزاده له خوا د ۳۸ نویو رسمي گمارنو اعلان وشو چې تقریباً ټول د پښتني توکمونو دیني عالمان وو. ۳۵ د لومړي مرستیال درېیم مرستیال هم اعلان شو – مولوي عبدالکبیر – ښايي د دې مقام اهمیت کم کړي. د ننگرهار پخوانی والي هم د طالبانو د رهبرۍ شورا غړی دی او د ځدراڼو له قوم څخه دی، چې د حقاني له قبیلې څخه دی.

په داسې حال کې چې د موقتي کابينې لږ تر لږه ۱۴ غړي د ملگرو ملتونو د امنیت شورا د ترورېزم په تور لېست کې دي، په کابینه کې یو شمېر لوړو زده کړو لرونکي غړي هم شامل شوي دي. یو له دوی څخه عبداللطیف نظري دی چې د اقتصاد وزارت مرستیال دی، او مهمه دا چې هغه د هزاره توکم څخه دی او په سیاسي علومو کې پی ایچ ډي لري. په رښتو کې د خپلې تجربې تر څنګ يې د ډیموکراسۍ، د تابعیت حقونه او مکلفیتونه او څو اړخیزه کتابونه چاپ کړي دي.

له بغاوت څخه حکومتداري ته

نړیوالې اړیکې - د موضوعاتو خورا اغیزمنه لړۍ. ۳۶ یو بل هزاره ډاکټر حسن غیاثي هم د عامي روغتیا وزارت د مرستیال په توګه ټاکل شوی دی. دغه راز د سوداګرۍ وزارت مشري د تاجک وزیر حاجي نورالدین او د هغه دوه مرستیالان محمد بشیر او عظیم سلطان کوي، چې له تاجک نژاد څخه دي. د طالبانو د معیارونو له مخې، دا یقیناً یو پرمختګ دی، او لږ تر لږه د منلو وړ دی.

په زړه پورې قضیه د طالبانو د اوسني ماليې وزیر ده چې د هدایت الله بدري په نوم یادېږي - خو تل داسې نه وه. د هغه د اصلي نوم، گل اغا اسحاقزي تر شا د کیسې په اړه لږ خلک خبر دي. د دې نږدې پټ دوه ګوني هویت لامل دا دی چې د سپټمبر له یوولسمې وروسته اغا په کوټه کې د پاکستانې استخباراتو له لوري وهل او ډېول شوی او د معلوماتو له ورکولو یې ډډه کړې ده. هیڅوک فکر نه کاوه چې هغه به په حقیقت کې ژوندي پاتې شي - نو کله چې یې وکړ، د دې لپاره چې امریکا ته د سپارلو مخه ونیسي خپل نوم یې بدل کړ - نن موږ ته راوړو. اوس که گل اغا له خپل پخواني تاریخ سره په دې نوي مقام کې وګمارل شي، په دې مانا چې هغه باید له پاکستانه بېنل شوی وای. دا چې څنګه وشول موږ ته ډېر څه وایي: د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي په شخصي توګه هغه د پاکستان د پوځ پخواني مشر جنرال قمر جاوید باجوه ته د دوستۍ لاس اوږدولو لپاره ورغوښتی و. یوازې د باجوه په خوښه هغه ته دا موقع ورکړه.

د پښتني شالید تر څنګ، د طالبانو په حکومت کې د دندې د موندلو یو بل مهم وړتیا له پاکستان سره مستقیم یا غیر مستقیم اړیکه ده، که هغه د کوټې یا پېښور شورا غړیتوب وي یا د دارالعلوم حقاني مدرسي د پخوانیو محصلینو حیثیت. د طالبانو پخوانی نسل تر ډېره دغې مدرسي ته تلل چې د افغانستان له پولې په ۶۰ کیلومتري کې موقعیت لري. دا د پاکستان یو دی

بیرته راستنیدنه د طالبانو

ترټولو پخوانی او خورا بدنام مدرسي. د نورو مدرسو په پرتله د طالبانو ډیر مشران د هغې له تالارونو تېرېدل. د نن ورځې د طالبانو د کابینې لږ تر لږه اته مهم غړي او په سلهاو نظامي قوماندانان او والیان د دې ښوونځي فارغان دي (دوهه ضمیمه وگورئ). په دې کسانو کې د کورنیو چارو وزیر سراج حقاني، د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي او د لوړو زده کړو پخوانی وزیر عبدالباقي حقاني هم شامل دي.^{۳۷} ډیری پخواني محصلین د حقاني لقب د تخلص په توګه د ویاړ په توګه اخلي او په دې توګه د "حقاني" شبکه لیل کيږي، دا د غلط تصور برعکس چې حقاني د ځینو پښتنو قوم نوم دی. حتی د پاکستان پخوانی لومړی وزیر عمران خان هم د دې غلط تاثیر سره مخ شو کله چې هغه په عامه وینا کې وویل چې حقانيان یوه مشهوره قبیله ده.^{۳۸}

حقانيان نن سبا د طالبانو یوه برخه ده. اړیکې د یو اتحاد په توګه پیل شوې، او دوی تر یوې اندازې پورې جلا جلا هویتونه ساتل، مګر په تدریجي ډول د ۲۰۰۱ څخه وروسته د بغاوت په مرحله کې یوځای شول. سراج او د هغه تره خلیل حقاني، چې اوس د کډوالو چارو وزیر دی، د ۲۰۲۱ کال د اګست له میاشتې راهیسې په ټولو مهمو غونډو کې د طالبانو د استازو په توګه مخکېن وو. د ټولو جرګو او پخلاینې غونډو لپاره، خلیل، چې د یو اغیزمن منځګړی په توګه پیژندل کیږي، ډیری وختونه مخکېن تسهیل کونکی وي. عموماً داسې انګیرل کیږي چې سراج حقاني د طالبانو په منځ کې د پاکستان ترټولو لوی متحد دی، مګر ډیری داخلي په دې باور دي چې مهم ځای په حقیقت کې د سراج تره خلیل حقاني پورې اړه لري. د بهرنیو چارو وزیر متقي د طالبانو د یوه خورا نفوذ لرونکي استازي په توګه د پاکستان له لوی درستیز سره په لېدنو کې هم ډېر پرمختګونه کړي دي.

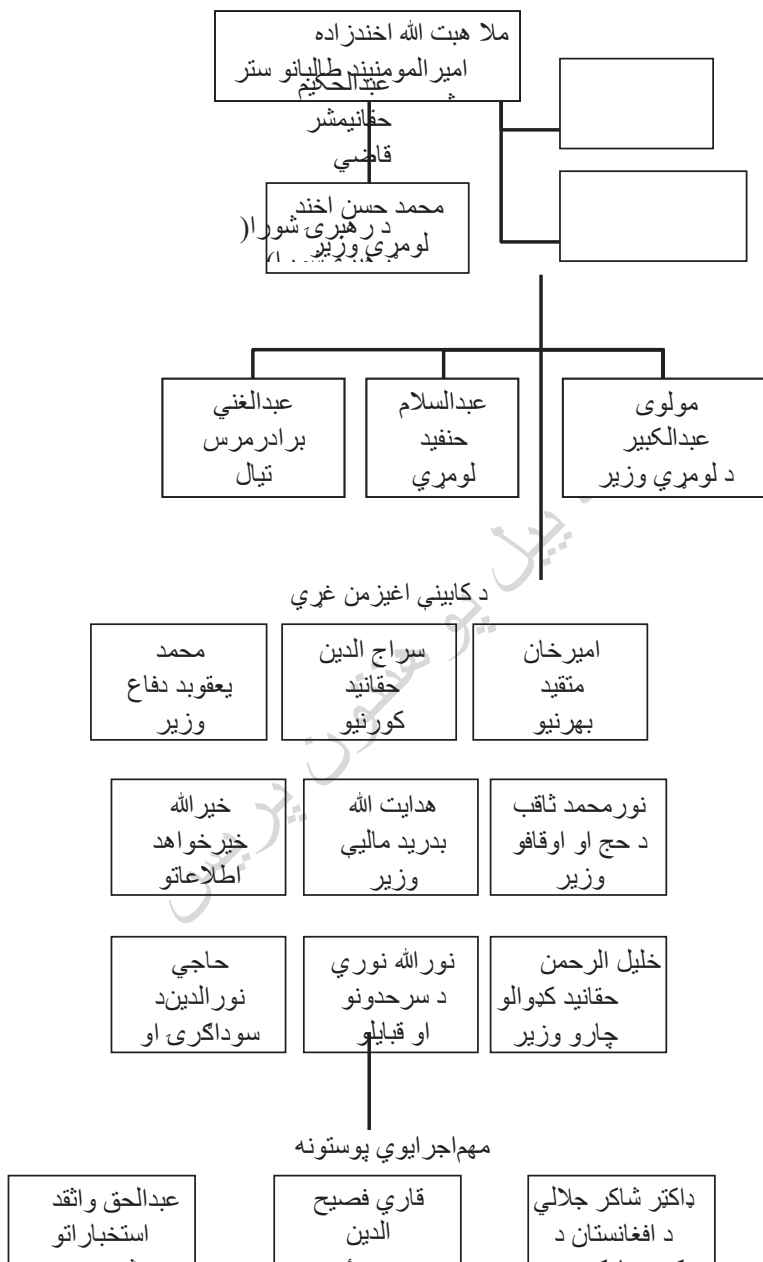
د طالبانو په کابینه کې یو بل نفوذ لرونکی او خورا محافظه کار غړی نور محمد ثاقب وزیر دی.

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د حج د چارو لپاره. د دارالعلوم حقاني څخه فارغ او پخوانی لوړ پوړی زده کوونکی، هغه د طالبانو په لومړي حکومت کې د قاضي القضات په توګه دنده ترسره کړې او د خپلو زهرجنو فرقه ایزو افکارو له امله مشهور دی. هغه ډیری شیعې ضد فتوا صادره کړه - مذهبي فرمانونه - چې په افغانستان او پاکستان کې د هزاره او نورو شیعې ټولنو په وړاندې د ظلمونو لامل شوي. د هغه یوه پخواني ملګري له ما سره په مرکه کې وویل چې نور ټاټب ته حتی د هغه د عالم حقاني لخوا خبرداری ورکړل شوی و چې د هغه د تکفیري چلند مخه ونیسي - د مسلمانانو شړل یا مرتد اعلان کول. هغه د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال د ډېرو جنجالي حقوقي پریکړو مسوول و او که څه هم د هغه نوی دریځ د پام وړ ټیټوالی منعکسوي، خو د کابینې د ځای پر ځای کولو لپاره کافي نفوذ لري.

د ځوان نسل ځینې طالب غړي په اسلام اباد کې له نړیوال اسلامي پوهنتون څخه درسونه لري، چې د تدریس او څیړنیزو معیارونو له مخې نسبتاً عصري موسسه ده، چې د سعودي عربستان لخوا تمویل کیږي. یوه دودیزه مدرسه نه ده، دا ولیدل چې ځینې فارغان د طالبانو په کابینه کې د دویمې درجې پوستونه (د وزیرانو په توګه) ترلاسه کوي. یو څوک به داسې انګیري چې دوی د ښوونځي د پخوانیو دودیزو طالبانو برعکس دي، شاید ډیر خلاص ذهن لرونکي او ښه لوستونکي وي. ډاکټر نعیم وردک، چې د دغه پوهنتون څخه یې پی ایچ ډي کړې ده، د ۲۰۲۰ کال د سپټمبر راهیسې په دوحه کې د طالبانو په سیاسي دفتر کې استازیتوب کوي.

شاید د ټولو څخه خورا په زړه پوري ټاکنه هم خورا غیر متوقع وي، د هغې شاته په زړه پوري تاریخ سره. که څه هم د طالبانو د اوسني حکومت د یو پر څلورمې پېړۍ څخه د نسلي او ایديالوژیکي بدلونونو استازیتوب کوي، هغه دا دی. د کرکټ بورډ د مشر مقام به دومره گرم شو چې لفظي یې غوښتل

چارٽ 1. ٻه سرپرست حڪومت ڪي طالبانو مهم مشران

قاري دين محمد حنيفد اقتصاد وزير:

د بدخشان ولايت څخه يو تاجک، په پېښور کې يې زده کړې کړي

عبدالباقي حقاني د لوړو زده کړو وزير:

هغه د خوست د والي په توگه دنده ترسره کړې او پکتیکا ولايتونه د طالبانو د لومړي حکومت پر مهال، ۱۹۹۶-۲۰۰۱. د هغه پر ځای ندا محمد نديم وټاکل شو. د ننگرهار ولايت پخوانی امنيه قوماندان، د ۲۰۲۲ کال په اکتوبر کې

نجيب الله حقانيد مخابراتو وزير

محمد خالد، د ارشاد او دعوت وزير

حميدالله اخنذر اهدد ملکي هوايي چلند او ترانسپورت

وزير شهاب الدين دلاورد کانونو او پټروليم وزير محمد عباس

اخنذر طبيعي پېښو سره د مبارزې وزير حبيب الله اغاد پوهنې

وزير

عبدالمنان عمريد ټولگټو وزير:

د طالبانو د تحريک د بنسټ ايښودونکي محمد عمر ورور محمد يونس

اخنذر اهدد کلیو د بيارغونې او پراختيا وزير پراختيا عبداللطيف منصور د اوبو

او انرژۍ وزير

محمد اسحاق عاصمد عامي روغتيا وزير

عبدالرحمن راشدد کډوالو او راستنيدونکو چارو وزارت مرستيال

عبدالوليوزير د کار او ټولنيزو چارو

عبدالمجيد اخنذر شهيدانو او معلولينو وزير

نورالدين ترابيد زندانونو وزير

محمد خالد حنفي د فضيلت د ترويج او د ناوړه چلند د مخنيوي وزير

عبدالڪيم شيريد عدليي وزير
هغه د سعودي عربستان په زندان ڪي پاتي شو (۱۹-۲۰۱۰) د طالبانو د تمويل
لپاره په انگلستان ڪي ڪمپاين ڇي له 6 مليون څخه ڊير سعودي ريال راٿول
ڪري ۳۹

چارٽ 2. د ڪابيني نور مهم غري ۴۰

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د دې له امله جگړه روانه ده! ۴۱ هغه سړي چې يو وخت د سپورت سره د دوی د لېوالتيا لپاره مشهور وو اوس يې هډوکي ماتوي! تر ټولو په زړه پورې حساب هغه وخت دی چې له پاکستان سره د طالبانو اړيکې د سپټمبر له يوولسمې مخکې تر ټولو ښې وې. يوه شېبه په پاکستاني رسنيو کې د تل لپاره په نښه شوي وه کله چې د پاکستان فوټبال ټيم افغانستان ته د لويې لپاره سفر کړی و - يوازې نږدې سمدستي شړل شوی و. د دوی جرم شارټونه اغوستل وو! کله چې طالبانو د دوی "نامناسب لباس" وليد، دوی نه يوازې دا چې دوی يې له هيواد څخه ایستل بلکې سرونه يې پرې کړل (د ذلت نښه گڼل کيږي) - او دا هغه وخت و چې اړيکې ښې گڼل کيدې! د هغه وخت او اوس تر مينځ سخت توپير د وخت په تيريدو سره د بدلونونو سره ډيره خبرې کوي. برسېره پر دې، په سيمه کې د کريکټ سپېڅلی ماهيت له پامه غورځول کېدی نشي؛ دا د بيان څخه بهر مينه ده. کله چې د افغانستان د کرېکټ ځواني لوبډلې ستر پرمختگونه پيل کړل، طالبان پوه شول چې دوی نه شي کولی پر دوی بريد وکړي او د خلکو رضاييت له لاسه ورکړي. د دوی لپاره وخت راغلی چې خلکو ته تسليم شي، نه په بل ډول.

د مشرتابه يوازینی پوستونه چې ميرمنې يې مناسبې گڼل شوي د روغتيا پاملرنې سکتور کې واقع شوي. ډاکټر ملالی فيضي د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په مياشت کې د ملالی زيزانتون د زيزون د روغتون د مشرې ډاکټرې په توگه وټاکل شوه. ډاکټر ارين د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په مياشت کې په کابل کې د لوړو زده کړو وزارت تر چتر لاندې د شاهراډ تدريسي روغتون (د نسايي ناروغيو لپاره) د رييس په توگه وټاکل شو. او ډاکټر سيمين مشکين مهمند د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر په مياشت کې د رابعه بلخي د ولادت روغتون د رييس په توگه وټاکل شو. د طالبانو د معيارونو له مخې دا بې ساري گمارني دي، خو حقيقت دا دی چې د روغتيا عمومي

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د روغتيا نړيوال سازمان په وينا په افغانستان کې نظام د سقوط په درشل کې دی. افغانستان لا هم په نړۍ کې د مړينې تر ټولو لوړه کچه لري. سره له دې چې ډيری نړيوالو مرستندويه ادارو خپل عمليات وځنډول (د دسمبر 2022 کې د نادولتي موسسو بځينه کارکونکو باندې د طالبانو د بنديز په غبرگون)، وضعيت يوازې خرابيږي، او د طالبانو سره د معاملي لپاره د موجوده تگلارو د اغيزمنتيا په اړه پوښتنې هم راپورته کوي.

د کابينې جوړښت ته راستنيدل او هغه کسان چې د طالبانو په نوي حکومت کې شاتونه بولي، ډيری غړي يې تر شا ښه باور لري. په کابينه کې د حقانيانو لويه برخه اخيستي وه، پرته له دې چې په کابينه کې د خپلوۍ يا د طرفدارۍ تورونه ولگول شي. دا د بحث وړ ټکی دی. د Giustozzi په وينا، ۴۲ په کابينه کې د حقانيانو تناسب عادلانه دی، چې د هغوی نفوذ، ځواک او پوځي ونډې منعکسوي. په ټوليز ډول، کندهار، د طالبانو زړه ټاټوبی، چيرته چې ستر مشر اوسيزي، ډير ځواکمن او حاکم دی.

د کابينې ډيری غړو پخوا د ملا عمر او د هغه له نږدې ملگرو سره کار کاوه. د دوی په منځ کې، ځينو يې وخت په زندانونو کې تير کړی - د ځایي افغان زندانونو څخه تر گوانتانامو پورې. نور هغه کسان دي چې د امريکا په پوځي عملياتو او افغان پوځي کمپاين کې يې د کورنۍ نږدې غړي له لاسه ورکړي او دا غم يې له ځانه سره وړي. داسې کسان هم شته چې له خپلو کورنيو سره پاکستان ته تللي، د پښتنو له قومي اړيکو او په ځينو مواردو کې له پاکستاني استخباراتو سره اړيکې لري، چې په افغانستان کې د خپلو ستراتيژيکو امنيتي گټو په نظر کې نيولو سره تل د طالبانو هرکلی کوي. او وروستی مگر لږ تر لږه هغه ډله ده چې په شمير کې تر ټولو کوچنۍ ده مگر يوه يې چې په لور يې مرسته کړي

بېرته راستنېدنه د طالبانو

طالبان په لويه کچه کابل ته راستنېږي: هغه ډله چې دوحې ته د سياسي دفتر د جوړولو او بالاخره له امريکا سره د خبرو اترو لپاره تللي. په ځينو لارو کې، دوی نېکمرغه کسان دي، چې د قطر له حکومت سره د خپل سپانسر په توگه معامله کوي، پرته له دې چې په افغانستان کې سمدستي گټې ولري، او د پاکستان سره د اړيکو د تارونو څخه پاک وي. پرته له کوم قومي يا سيمه ايزو اړيکو، قطريانو يوازې د اوږدې مودې لپاره په نويو اړيکو کې پانگونه کوله، او د طالبانو د دې ډلې لپاره دا د هغو کارونو په ترسره کولو کې چې دوی يې علاقه نه درلوده، د تور ميل کيدو څخه د خونديتوب په معنى وه. په آرامۍ سره د دوحې په خاوره کې. په عين حال کې، هغه کسان چې د پاکستان له لارې تلل، ډيرى وختونه به د دروازې په يوه سترگه کې ژوند کوي، د نيمې شپې د ټکولو څخه ډارېږي، او د آى ايس آى په رحم کې پاتې کېږي.

که څه هم د طالبانو د کابينې زياتره غړي د پاکستان د متحدينو په سترگه کتل کېږي او يا په نسبتاً خپلواکه کندهاري شبکې پورې تړلي دي، خو په کابينه کې يو څو چوکۍ د ايران پلوه عناصرو په لاس کې دي. په دوی کې تر ټولو مهم د کورنيو چارو د وزارت د مرستيال څوکى ده، چې په پېل کې له ابراهيم صدر پرته بل چا ته نه وه رسېدلى. په زړه پورې خو دا ده چې په دې وخت کې هغه هم له سراج حقاني سره په رقابت بوخت دى. نن ورځ د طالبانو تر منځ د قوماندې درجه بندي سيستم پېچلى دى، لږ تر لږه ووايو. دا د ډيرى قوماندانانو ترکيب دى او د پخوانيو طالب ساتونکو او ځينو نويو سرتيرو سربيره، په رقابت او سيالۍ کې ډوب دى. د بريښنا شريکول د روښانه عمودۍ پيراميد په پرتله په افقۍ سيستم کې کار کوي. هغه بې نظمې چې د دې په واسطه رامېنځته شوې خورا روښانه ده.

د طالبانو د کابينې د جوړېدو د بهير د څيرلو لپاره، ما د يوه لوړ پوړي پاکستانى جنرال سره د مرکې کولو فرصت درلود

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د افغانستان په وضعیت کې، چا زما سره ځینې په زړه پورې لیدونه شریک کړل. لومړی یې یادونه وکړه چې پاکستان څنگه هڅه وکړه چې طالبان قانع کړي چې پخواني افغان ولسمشر حامد کرزي او پخواني اجرائیه رییس عبدالله عبدالله ته یو سمبولیک دریځ ورکړي، خو طالبانو خپل نظر درلود.

بیا مې ترې خپله زرین پوښتنه وکړه: ایا دا کسان رښتیا هم نوي طالبان دي؟ د هغه ځواب ما حیران نه کړ. هغه وویل، دا د طالبانو نوی نسل دی، چې ډېری یې بهر ته تللي او د پخواني نسل په پرتله ښه تعلیم لري. دوی نه یوازې دا نړیوال نندارتون لري، دوی یې خوښوي. او، دوی نه غواړي زړه وخت ته لار شي - هو، د نړۍ پراخه لید ممکن زور وي - مګر دوی نه غواړي له نړۍ څخه جلا شي. اوس چې دوی یې لري، دوی به هغه بنسټګرتیا او اړیکه له لاسه ورنکړي چې د دوی لخوا ورته ګران دي. دوی به هڅه وکړي چې دواړه ولري.

که دا سمه وي، نو دا به څنگه د سخت دریځو مشرانو سره لوبه وکړي - چې ډېری یې لوړ پوړي اجرائیوي پوښتونه او د کابینې وزارتونه لري، اوس مهال یو راز دی، که څه هم دا پوښتنه راپورته کوي: ایا طالبان د هویت بحران لري؟

د نوي کابینې په ټینګیدو سره، طالبان تر ټولو ستړې ننگونې سره مخامخ شول. یو ساحوي قوماندان څنگه د حکومت په وزیر بدلېږي؟ هغه کسان چې یو وخت یې د تش په نامه والیانو په توګه دنده ترسره کوله، د ترهګرۍ د رامنځته کولو دنده یې درلوده، اوس د دوی د سوځولو پر ځای د پلونو د جوړولو په معنا دي. د سترګو په رپ کې، دوی باید د هغه څه برعکس چې تل یې کړي زده کړي - د دې پر ځای چې د حکومت سره مقاومت وکړي، دوی باید دا چل کړي.

په کابل کې د دولتي ماشین تر څنګ د ولایتونو والیان هم ډېر مهم دي. د

اګست راهیسي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په 2021 کي، هیبت الله لږترلږه دوه ځله والیان بدل کړل - په تصادفي ډول یې له یوه ولایت څخه بل ته لیریدول. تعبیر دا دی چې هیبت الله نه غواړي چې له دوی څخه هیڅوک د خپلو شخصي گټو لپاره د سیاسي ملاتړ شبکې رامنځته کړي - بلکه دوی باید په خپلو اداري مسوولیتونو متمرکز وي.

په زړه پورې خبره دا ده چې له هیبت الله سره په اړیکو کې تر ټولو اغېزمن کس د کندهار والي یوسف وفا دی. په ځینو لارو کې یو څوک هغه د هبت الله پاشا په څیر د عمل کولو سره پرتله کولی شي، د یو داسې شخصیت په توګه چې لوړ سړي ته نږدې وي او غږ یې اوریدل کيږي. د هغه اهمیت له دې حقیقت څخه هم سرچینه اخلي چې هغه په سیمه کې د سرحدي پوستو کنټرول لري او د پیسو له لارې؛ هغه په مستقیمه توګه هبت الله ته پیسې ورکوي.

یو له لومړنیو تصمیمونو څخه چې نوي حکومت یې د افغانستان د بیرغ په اړه نیولی و. ۴۳ دوی هیڅ وخت ضایع نه کړ چې د تور، سور او زرغون افغان ملي بیرغ پر ځای د طالبانو رسمي سپین بیرغ چې شهادت یې اسلامي مسلک دی: د خدای پرته بل خدای نشته او محمد د هغه پیغمبر دی. سپین رنگ د پاکوالي او سولې رنگ دی. په هر صورت، طالبان ځان د خدای لخوا ټاکل شوي اتلانو څخه کم نه ګڼي چې په خپله خاوره کې اصلاحات راولي. د هبت الله په مشرۍ د رهبرۍ شورا (رهبري شورا) لپاره، ما په یوه مرکه کې وویل، د حکومت نوې دنده تر ټولو سخته ننگونه وه. دوی د انزوا احساس کاوه، لکه څنګه چې د طالبانو د واکمنۍ پر مهال ډېرو لوېدیځو هېوادونو خپل سفارتونه تړلي وو. دوی هغه ایډیال ته ژمن وو چې دوی یې جګړه کوله، مګر دوی پوهیدل چې ډیر کار باید ترسره شي.

له بغاوت څخه حکومتداري ته

د اسلامي امارت د جوړېدو لپاره چې دوی یې لسیزې تیرې کړې وې، تر لاسه کړي. ننگونه دا وه چې ظاهراً په سختۍ سره هېڅوک د حکومتدارۍ د بڼه تعریف شوي مایل او دا څنگه رامینځته کولو په اړه سکرېپټ نه پوهیږي. یا شاید دا یو نږدې ساتل شوی راز و! د عادي کتونکو لپاره، ټول هغه څه چې ښکاره وو گډوډي وه.

د طالبانو د حکومتوالی نظریه

د حکومتوالی لپاره د یوې طریقې د رامنځته کولو لپاره هڅه کول، د طالبانو ستري محکمې نوی ټاکل شوی مشر عبدالحکیم حقاني چې د عبدالحکیم اسحاقزي په نوم هم پیژندل شوی (مخکې معرفي شوی) د ۲۰۲۲ کال د جون په میاشت کې د الامارة الاسلامیه و نظامه یا اسلامي امارت او نظام په نوم یو کتاب خپور کړ. ۴۴ د طالبانو مشر ملا هېت الله د دغه ۳۱۲ مخیز کتاب مخینه لیکلې او علماوو ته یې ډېره سپارښتنه کړې ده. دا د طالبانو د نړۍ لید اړین ټکي لنډیز کوي او د دوی د فلسفې او عامه پالیسۍ کړنلارې مهم اړخونه د هغه دیني نظرونو او د امریکا وروسته افغانستان لپاره د دوی لید پر اساس بحث کوي. دا کتاب په خپله د پالیسۍ رسمي سند نه دی، خو په یقیني ډول په کندهار کې د طالبانو د مشرتابه حلقو لخوا ملاتړ شوي نظرونه او د پالیسۍ نسخې منعکس کوي.

لکه څنگه چې یو څوک د کتاب مینځپانګې ته ژوره گوري، ډیری موضوعات او توضیحات خورا متضاد ښکاري. دا د اسلامي کلتور د ودې په اړتیا باندې د ټینګار سره پیل کیږي لکه څنگه چې د اسلامي ارزښتونو د خورا سختو تعبیرونو له لارې لیدل کیږي.

د پرانیستي څپرکي استدلال کوي چې د اسلامي امارت مرکزي هدف، د دوی له فتحې او ماتې وروسته او

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د امریکایانو او د هغوی د متحدینو وتل په افغانستان کې د اسلامي شریعت او حنفي فقهې (د سني اسلام له څلورو مکتبونو څخه یو) پر بنسټ د یوه اسلامي دولت په جوړولو سره په افغانستان کې د خدای حاکمیت پلي کول دي. دلته یو ځل بیا په زړه پورې خبره دا ده چې په دې بیان کې موجودې مفاهیمو ته پام وکړو: په لومړي سر کې دا چې طالبان د ځمکې پر مخ د خپل قانون د پلي کولو لپاره د خدای له خوا غوره شوي دي او د اسلامي شریعت په اړه د دوی پوهه یوازینی سمه ده.

د حکومتدارۍ په اړه، مخکې له دې چې د پلي کولو لپاره د حکومت ډولونو توضیحاتو ته پام وکړي، لیکوال د خپل هیواد د بې وزلو لپاره اندیښنه څرگندوي - د واک د ترلاسه کولو لپاره د زیان منونکو ناسمي ګټې اخیستنې ته اشاره کوي. تر دې ډمه ډیر ښه.

په کتاب کې د مختلفو مذهبونو او حتی اسلامي فرقو پورې اړوند د عدم برداشت کچه د لیکوال ذهنیت ته لارښوونه کوي. دا د حنفي مکتب پیروان په کلکه هڅوي چې د مکتب له اصلي اصولو څخه لیرې شي، په داسې حال کې چې دا مني چې د نورو فقهې مکتبونو سره تړاو لري کولی شي خپله لاره تعقیب کړي. که څه هم دا د حیرانتیا خبره ده چې لیکوال لږکیو ته ورکړل شوي امتیازات د اسلامي نظام لپاره یو ګواښ ګڼي - ادعا کوي چې دا اقلیتونه په حقیقت کې د طالبانو د حکومت هدف ماتولی شي. ایا هغه دښمنان چې اکثره وخت ضعیف او نیمګړي بلل کیږي په رښتیا دومره خطرناک دي چې ستر، پیاوړي او نه ماتیدونکي طالبان تر پښو لاندې کړي؟ دلته ژبه له وېرې او ناامنی ډکه ده.

د دولت مشر ته د امیر المؤمنین په نوم یادېږي - په لفظي معنی د وفادارانو مشر؛ په حقیقت کې هر څوک باید د هغه اطاعت وکړي، او څوک چې د مرګ د سزا مستحق نه وي. د قاضي په توګه، لیکوال

له بغاوت څخه حکومتداري ته

واقعي‌ا دا معنی لري. د دې مشر د ټاکلو څرنګوالی باید د هغه تاریخي نمونې تعقیب شي چې د څلورو سمه لارښوونکو خلافتونو لخوا ترتیب شوي (څوک چې څوارلس پېړۍ دمخه د اسلام د پیغمبر ځای ناستی شو) - کوم چې د لیکوال په وینا، د "بیعت، تسلط، او د جوړښت له لارې و. د هیواد د با نفوذه او نامتو کسانو شورا.» هغه دې ته اشاره نه کوي چې له پیغمبر اکرم وروسته د اسلام څلور واړه خلیفهان د بېلابېلو میکانیزمونو له لارې وټاکل شول. په کتاب کې هیڅ داسې څه نشته چې د هر ډول نمایشي نظام د ملاتړ په توګه وګڼل شي، کوم چې یوازې د دیموکراسۍ د حرامو په ویلو بسنه کوي.

د کتاب یوه مهمه برخه د امیر المؤمنین د وظیفو په اړه توضیحات ورکوي چې د څلورو سمه لارښوونکو خلفاوو له مثالونو څخه الهام اخیستل شوي. د خلیفه ګانو او د هغوی د تګلارو د مطالعې لپاره له کومو سرچینو او تاریخي اثارو څخه کار اخیستل شوی دی، ځکه چې لیکوال په اسانۍ سره دغو مهمو شخصیتونو ته خپل شخصي تعبیرونه منسوبوي. د ښوونیز سیستم په اړه هم بحث کیږي - په ځانګړې توګه، دا څه شی کیدی شي او څه نشي کولی. څرنګه چې "عصري" غیر مذهبي زده کړې په ښکاره ډول په افغانستان کې ډیرې ستونزې رامینځته کړي، او اسلام او مسلمانان کمزوري کوي، د هغه دلیل دی چې د زده کړې سیستم باید په طبیعي توګه مذهبي وي. د ټولو شیانو څخه چې دوی کولی شي په خپل هیواد کې د ستونزو لپاره ملامت کړي، د زده کړې انتخاب ریښتیا دی

ستومانه

د لیکوال په اند ښځې له مېرمنې او اولادونو له پاللو پرته بله ګټه نه لري؛ نو یقیناً دوی په حکومت کې ځای نه لري! امیر المؤمنین ښځه نه شي کیدای، ځکه چې د ځینو پراسرار روایتونو له مخې ویل کیږي چې ښځې باید په سیاست کې ښکیل نه وي.

بېرته راستنيدنه د طالبانو

که نه نو کار به خراب شي. هغه ټينگار کوي چې ښځې د نارينه وو په پرتله له عقلي پلوه کمزورې دي. د هغه د استدلال يوازینی ممکنه تفسیر موضوع داسې ښکاري چې ښځې بايد د سترگو څخه ورکې شي ترڅو د هيواد راتلونکي نسلونه په خاموشۍ او پټه توگه لوړ کړي، پداسې حال کې چې نارينه د "کار" په سرته رسولو کې شل کاله تیر کړي!

ليکوال د ښځو تعليم ته هم يو څپرکی وقف کړی دی

- يا د هغې نشتوالی. د کتاب له مخې، ښځې د زده کړې له ترلاسه کولو منع نه دي، تر هغه چې دا ځينې معيارونه پوره کړي - ځکه چې ښځې څنگه کولی شي پرته له سختو قواعدو سره يو څه ولري؟ دوی بايد په کور کې د کورنۍ د غړو لخوا تدريس شي - له اړتيا پرته خپل کور نه پریردي، او په بشپړه توگه د نارينه وو تر څنگ زده کړه نه کوي. که دوی بايد د زده کړې لپاره کور پریردي، نو د دوی ښوونکي هم بايد ښځه وي. د کيميا او فزیک مطالعه د ښځو لپاره په بشپړه توگه غیر ضروري گڼل کيږي، پرته له دې چې کوم توضيحات وړاندې شي. ۴۵ شايد دا "لارښوونه" وه چې طالبان يې د 2022 په اکتوبر کې وهڅول چې د اقتصاد، انجينرۍ، کرنې، جیولوژي او حتی ژورناليزم په شمول د "ډير ستونزمن" مضامينو کې د کالج د داخلي آزمويې د اخيستلو مخه ونيسي. ۴۶

ملا هېت الله يقينا د دې اختلافي تړون او ليکوال ملا عبدالحکيم له تفسیرونو، په ځانگړې توگه د دولت او ټولنې په ټولو برخو کې په بشپړه او بشپړ ډول د طالبانو د شرعي نسخې په پلي کولو ټينگار کوي. د طالبانو د داستان د ايډيالوژيکي برخې په جوړولو کې د دغو دوو کسانو په کنترول کې، د طالبانو هر اصلاح غوښتونکي او منځلاري د شاوخوا شیانو د بدلولو لپاره يو ستونزمن کار سره مخ دی.

طالبان.gov

سياستونه، سياستونه او داخلي رقابتونه

د شرايطو توپير او د بغاوت په كلونو كې مختلفو شبكو ته وفاداري په طبيعي توگه د طالبانو ترمنځ سيالي رامنځته كړه. اوس، د واک په دهليزونو كې، دا د پاليسۍ پريكړو باندې د نفوذ د زياتولو لپاره په سختو سياليو بدل شوي. د دغو سياليو په څرگندېدو سره، طالبان ډېر ژر په دې پوه شول، چې يوازې د دې لپاره چې توپ په جال كې وي، دا مانا نه لري چې لوبه پای ته رسېدلې ده. ممكن يو مهم گول شوی وي، مگر د گټلو لپاره، دوی بايد ډير گولونه وکړي او ښه دفاع وکړي. د طالبانو ډله ايز کار يو ريښتيني امتحان ته اچول شوی دی. دوی يوه گډه اجنډا او يو ليد لري، په ځانگړې توگه په مذهبي لحاظ، مگر دا هم ريښتيا ده چې دوی د بغاوت په وخت كې يو له بل څخه جلا شوي وو، دا د دې معنی لري چې دوی په هغه وخت كې ټول ځای په ځای وو. ځينې يې تر بل هر څه کندهاري ريښو ته وفادار دي، ځينې يې د پاکستان ملاتړي، ځينې يې دوحې پورې تړلي او يو شمېر يې نوي او ځوان جنگيالي دي، چې د ۲۰۰۱ کال د ډسمبر په مياشت كې د طالبانو د لومړي حکومت له نسکورېدو وروسته دغه اختلافات نور هم زور واخيست. د شخصيتونو ټکر او مختلف سياسي غوره توبونه. له دې ټولو سره سره،

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

که څه هم، دا د پام وړ ده چې دوی لاهم د دې توان لري چې کلا ونيسي. البته، په پالیسي او چلند کې لوی توپیرونه شتون لري، چې ځینې یې د نورو څیړلو ارزښت لري. دا څپرکی د طالبانو د تگلارې د انتخابونو او د هغوی د تحرک په اړه دی.

د طالبانو د تگلارو په اړه لومړنۍ معلومات د زندانونو له نوي وزیر ملا نورالدین ترابي سره د رسنیو د مرکې له لارې څرگند شول. هغه د خپل سخت محافظه کارۍ او د قوانینو سخت پلي کولو لپاره پیژندل کېږي. په دې تبادله کې، هغه دا په کلکه روښانه کړه چې، "هیڅوک به موږ ته ونه وایي چې زموږ قوانین باید څه وي. موږ به د اسلام پیروي کوو او خپل قانون به په قرآن جوړوو." ¹ هغه د سختو مجازاتو لپاره قضیه جوړه کړه ترڅو د مخنیوي اغیز رامنځته کړي پداسې حال کې چې کابینه مطالعه کوي چې ایا مجازات په عامه توګه ترسره شي یا بل ډول، دا په ګوته کوي چې د طالبانو د پخواني حکومت څخه د پالیسۍ یو څه بدلون د تصور وړ و. په هر صورت، هغه په خبرو کې بل څه وویل چې لږترلږه د بدلونونو په اړه پوهاوی منعکس کوي چې بېرته راګرځول ناممکن وو. هغه د دې خبرې په کولو سره چې نن ورځ طالبان مختلف دي، یادونه وکړه چې دوی به د تلویزیون، ګرځنده تلیفونونو، عکسونو او ویدیوګانو کارولو ته اجازه ورکړي، ځکه چې د هغه په وینا: "دا د خلکو اړتیا ده او موږ ورته جدي یو." ²

د یو حکومت تر ټولو مهمه دنده د خدمتګار وي او دا هغه میدان دی چې تر اوسه یې په کابل کې دومره خبرې نه دي شوي. په بین المللي فورمونو کې د ځینو پرمختګونو د وړاندې کولو لپاره، طالبان هڅه کوي چې د 100,000 پیاوړې اردو او 140,000 پولیس ځواک رامنځته کولو کړیډېټ واخلې او همدارنګه د کجکي بند په ګډون د ډیری لویو زیربنایي پروژو کار بیا پیل کړي. هایدرو برقی

TALIBAN.GOV

ن‌ب‌ا‌ت. 3 د‌و‌ى ت‌ه د د‌ى ن‌و‌ب‌ت‌و‌ن‌و او ز‌ي‌ر ب‌ن‌ا‌و و‌ي‌ر‌ى پ‌ر و‌ژ‌ى پ‌ه م‌ي‌ر ا‌ث پ‌ا‌ت‌ى د‌ى، او د د‌و‌ى د‌و‌ام ب‌ه د د‌و‌ى د ا‌د‌ا‌ر‌ى و‌ر‌ت‌ي‌ا‌و و‌ي‌و‌ه م‌ه‌م‌ه ا‌ز م‌و‌ي‌ن‌ه و‌ي. ل‌ه ب‌د‌ه م‌ر غ‌ه د ط‌ا‌ل‌ب‌ا‌ن‌و ل‌ه و‌ا‌ك‌م‌ن‌ى و‌ر‌و‌س‌ت‌ه ډ‌ې‌ر‌ى ت‌ك‌ر‌ه ك‌ا‌ر پ‌و‌ه‌ان پ‌ه ب‌ې‌ل‌ا‌ب‌ل‌و و‌ز‌ا‌ر‌ت‌و‌ن‌و ك‌ې ل‌ه ا‌ف‌غ‌ا‌ن‌س‌ت‌ا‌ن‌ه و‌و‌ت‌ل. ط‌ا‌ل‌ب‌ا‌ن‌و د ت‌و‌لو ه‌غ‌و ك‌س‌ا‌ن‌و ل‌پ‌ا‌ر‌ه چ‌ې د ت‌ې‌ر ح‌ك‌و‌م‌ت ل‌پ‌ا‌ر‌ه ي‌ې ك‌ا‌ر ك‌ړ‌ى و، "ب‌خ‌ب‌ن‌ه" ا‌ع‌ل‌ان ك‌ړ‌ى و‌ه، خو د د‌و‌ى ل‌و‌م‌ر‌ن‌ي‌و څ‌ر‌گ‌ن‌د‌و‌ن‌و د ا‌ع‌ت‌ب‌ار ل‌ه ل‌ا‌س‌ه و‌ر‌ك‌و‌لو پ‌ي‌ل و‌ك‌ر ځ‌كه چ‌ې د د‌ى ژ‌م‌ن‌ى څ‌خ‌ه د س‌ر‌غ‌ر‌و‌ن‌ى ډ‌ي‌ر‌ى م‌ث‌ال‌و‌ن‌ه ر‌ا‌پ‌و‌ر ش‌و‌ي. 4.

ل‌و‌م‌ر‌ى ا‌ز م‌و‌ي‌ن‌ه: د ب‌ن‌خ‌و او ن‌ج‌و‌ن‌و د ز‌د‌ه ك‌ړ‌ى م‌س‌ل‌ى

يو ل‌و‌م‌ر‌ن‌ي‌و ش‌ي‌ا‌ن‌و څ‌خ‌ه چ‌ې خ‌ل‌ك‌و د ط‌ا‌ل‌ب‌ا‌ن‌و د و‌ا‌ك ل‌ه ل‌ي‌د‌و و‌ر‌و‌س‌ت‌ه ي‌ا‌د‌و‌ن‌ه و‌ك‌ر‌ه ه‌غ‌ه ن‌ي‌ل‌ى ب‌ر‌ق‌ع‌ى او د ط‌ا‌ل‌ب‌ا‌ن‌و د ل‌و‌م‌ر‌ى د‌و‌ر‌ى د خ‌ن‌د‌ا س‌ت‌ر‌گ‌و س‌ر‌ه د م‌ي‌ر‌م‌ن‌و ع‌ك‌س‌و‌ن‌ه و‌و. پ‌ه ا‌ف‌غ‌ا‌ن‌س‌ت‌ان ك‌ې د ب‌ن‌خ‌و د ن‌و‌ي ن‌س‌ل پ‌ه ا‌ر‌ه ي‌و‌ه ر‌ي‌ن‌س‌ت‌ي‌ن‌ى ا‌ن‌د‌ي‌ن‌ن‌ه و‌ه چ‌ې څ‌ه ب‌ه پ‌ي‌ښ ش‌ى، چ‌ې ن‌س‌ب‌ى ا‌ز‌ا‌د‌ى ي‌ې ت‌ج‌ر‌ب‌ه ك‌ړ‌ى، او ت‌ع‌ل‌ي‌م‌ى او ك‌ا‌ر‌ى ف‌ر‌ص‌ت‌و‌ن‌ه ي‌ې ت‌ر‌ل‌ا‌س‌ه ك‌ړ‌ى، پ‌ه ځ‌ان‌گ‌ر‌ى ت‌و‌گ‌ه ه‌غ‌ه چ‌ې پ‌ه ب‌ن‌ا‌ر‌ى چ‌ا‌پ‌ي‌ر‌ي‌ال ك‌ې ژ‌و‌ن‌د ك‌و‌ي. ل‌كه څ‌ن‌گ‌ه چ‌ې و‌ې‌ر‌ه و‌ه، خو ل‌ه ب‌د‌ه م‌ر‌غ‌ه چ‌ې ت‌م‌ه ك‌ې‌د‌ه، ط‌ا‌ل‌ب‌ا‌ن‌و ډ‌ې‌ر ژ‌ر د ب‌ن‌خ‌و د ف‌ر‌ض‌ى ح‌ج‌اب، ي‌ا د ح‌ي‌ا د ا‌غ‌و‌س‌ت‌و پ‌ه ا‌ر‌ه ع‌ام‌ه پ‌ا‌ل‌ي‌س‌ى ا‌ع‌ل‌ان ك‌ړ‌ه. دا د م‌س‌ل‌و يو ب‌ن‌س‌ت‌ي‌ز ل‌ړ‌ى ت‌ه ر‌ا‌ځ‌ى چ‌ې د‌و‌ى ت‌ل د ع‌ص‌ر‌ى ك‌و‌لو او د م‌خ‌ل‌و‌ط ج‌ن‌س‌ي‌ت ت‌و‌ل‌ن‌ى م‌ف‌ه‌وم ل‌ر‌ى. نو د‌و‌ى پ‌ه خ‌و‌ر‌ا ع‌م‌د‌ى ت‌و‌گ‌ه د ق‌و‌ا‌ع‌د‌و پ‌ه ا‌ع‌ل‌ان‌و‌لو س‌ر‌ه پ‌ي‌ل و‌ك‌ر: د ن‌ا‌ر‌ي‌ن‌ه او ب‌ن‌ځ‌ي‌ن‌ه ت‌ر م‌ي‌ن‌ځ ب‌ه پ‌ه ع‌ام‌ه ت‌و‌گ‌ه ه‌ي‌څ ډ‌ول ا‌خ‌ت‌ل‌ا‌ط ن‌ه و‌ي، د ب‌ل‌و‌غ‌ت څ‌خ‌ه پ‌و‌ر‌ت‌ه ن‌ج‌و‌ن‌ى او د ډ‌ي‌ر ع‌م‌ر څ‌خ‌ه ك‌م‌ى م‌ي‌ر‌م‌ن‌ى ب‌ا‌ي‌د ح‌ج‌اب و‌ا‌غ‌و‌ن‌د‌ى — م‌گ‌ر دا ح‌ج‌اب ب‌ا‌ي‌د يو س‌خ‌ت ل‌ب‌اس م‌ر‌ا‌ع‌ت ك‌ړ‌ى. ك‌و‌ډ دا ن‌ه ډ‌ي‌ر س‌خ‌ت او ن‌ه ډ‌ي‌ر پ‌ت‌ل‌ى ك‌ي‌د‌ى ش‌ى. م‌گ‌ر يو‌ا‌ز‌ى پ‌ه څ‌و م‌ي‌ا‌ش‌ت‌و ك‌ې،

بیرته راستنیدنه د طالبانو

دا محدودیتونه نور هم سخت شول. د 2022 کال تر می پورې، طالبان به وړاندیز وکړي چې د حجاب غوره بڼه به هغه برقه وي، چې د سر څخه تر پښو پورې به یوازې د سترگو لپاره جال وي.⁵ د روښانه کیدو لپاره دا بیانات په طبیعت کې مشورتی وو او په کلکه پلي شوي ندي.

لکه څنګه چې د تاریخ غمجنه نمونه ده، کله چې ناورین پېښیږي، ښځې تر ټولو زیات ټپیان کيږي. د افغانستان د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د طالبانو نیول استثنا نه ده، او د هر هغه چا لپاره چې په تیرو ۳۰ کلونو کې یې پام اړولی وي، د دې بیا پرانستل شویو ټپونو سره د زړه درد خورا ژور دی. له افغانستان څخه د امریکا او ناټو له وتلو څه باندې یو نیم کال وروسته ټولې نړۍ ته څرګنده شوه چې دا جګړه د افغانانو لپاره هېڅکله هم پای ته نه ده رسېدلې او د طالبانو د زور زیاتي په پیلېدو سره د ناورین غمیزه روانه ده.

کله چې طالبانو د ۲۰۲۱ کال د اګست له میاشتې وروسته د خپلې بریا په اړه ژمنې پیل کړې، په هر ځای کې یو شان غرونه راپورته شول—دا ډېره ښه وه چې ریښتیا وي. او همداسې وه: د مشرانو زور نسل تضمین کړی چې دوی به دومره ژر هیر نشي، او نه به پرته له جګړې څخه ښکته شي.

د طالبانو له خوا اورېدل یو خوندور حیرانتیا وه چې ښځې به وکولی شي کار ته دوام ورکړي او نجونې کولی شي د 2022 کال د مارچ له 22 څخه ښوونځي ته دوام ورکړي.⁶ دا په دوحه کې د خبرو اترو په ترڅ کې شوې ژمنې سره سمون لري. خو که تاریخ موږ ته څه رابښي، هغه دا دي چې موږ د طالبانو په خبرو باور نه شو کولای. لومړی، یو ټکان د 2021 په ډسمبر کې راغی، کله چې طالبانو پریکړه وکړه چې هغه میرمنې چې غواړي اوږد واټن (له 45 میلیونو څخه ډیر) سفر وکړي باید د سړک ترانسپورت ته اجازه ورنکړل شي پرته لدې چې نږدې نارینه خپلوان ورسره وي.⁷ د ترویج لپاره وزارت

TALIBAN.GOV

فضيلت او د بډيو مخنيوی" همدارنگه د موټرو مالکينو ته لارښوونه وکړه چې هغه ميرمنو ته له سوارۍ څخه ډډه وکړي چې سرې جامې نه اغوندي. کلتوري نورمونو او عمومي عملونو ته په پام سره په دويمه قضيه کې هيڅ رسمي پاليسي لارښود نه اړتيا نه وه. طالبان په ښکاره ډول د وخت په تيريدو سره ډير مداخله کوي. يو د پام وړ استثنا دا وه چې د افغانستان د 34 ولايتونو څخه په لسو کې د نجونو لپاره دولتي ثانوي ښوونځي "يا د محلي طالبانو د ملاتړي مشرتابه يا د والدينو يا ښوونکو د قوي فشار له امله" پرانستل شوي، لکه څنگه چې د افغانستان د تحليلي شبکې لخوا راپور شوي.^۸

بيا لوی حيرانتيا راغله ځکه چې د شپږم ټولگي (11 کلنۍ) او پورته لپاره د انجونو ښوونځي خلاصولو پريکړه بيرته واخيستل شوه.^۹ کله چې د دې پريکړې اعلان کول، په گوته شوي دلايلو کې د جنډر په جلا کولو کې ستونزې او د بوديجې نشتوالی شامل وو. په لومړني ښوونځي، پنځم ټولگي او تر هغه لاندې نجونې به وکولای شي چې دوام وکړي، خو هغه نجونې چې لويې وې بايد په کور کې پاتې شي. دا د 2022 په ډسمبر کې د ډيرو سختو محدوديتونو سره تعقيب شو. د خطرناکو ايډيالوژۍ صدمه او وحشت د دې پريکړو لاندې د افغانانو لپاره لا هم تازه دی. د خلکو تر ټولو ناوړه ويره يو ځل بيا په واقعيت بدله شوه.

په داسې حال کې چې دا به گومان وي چې د طالبانو يوه لويه سلنه شتون لري چې په حقيقت کې نه غواړي د نجونو د زده کړې مخه ونيسي - دا خورا وحشي انگيرنه نه ده. هغه گډوډۍ او گډوډي چې د اعلان څخه وروسته رامينځته شوه ټولو ته اشاره وکړه چې پريکړه لږ تر لږه ښه پلان شوې نه وه. په ښکاره ډول، دلته يوازې يو ذهن کار نه کوي بلکې دوه - د يو بل سره په جگړه کې. د طالبانو په منځ کې د زرو او نويو تر منځ يوه پټه جگړه روانه ده، چې د کمزورۍ، گډوډۍ او گډوډۍ استازي دي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

ګډوډي چې د دې نوي حکومت او د هیواد لپاره دوره کوي. ستونزه دا ده چې موږ نه پوهیږو چې څوک به وگتي.

کله چې طالبانو اعلان وکړ چې نجوني به نور نه شي کولای خپلې زده کړې بیا پیل کړي، په پراخه کچه معلومه شوه چې دا په حقیقت کې د یوې سخت دریځې ډلې هیله وه چې په جنوب کې د دریو نفوذ لرونکو دیني عالمانو په ګډون چې په ملا هبت الله باندې نفوذ لري.¹⁰ په دغو کسانو کې لوی څارنوال عبدالحکیم حقاني، د دیني چارو وزیر نور محمد ثاقب (په یوه مخکنی فصل کې معرفي شوی) او د محمد خالد حنفي مرستیال د فضیلت د ترویج او مخنیوي وزیر دي.¹¹ د ایشلي جکسن په وینا "د تماس نه بهر د لږکیو پراخ نفوذ"، ښوونځي ته د نجونو د راستنیدو مخه ونیوله (له 6 څخه تر 12 ټولګي پورې)، د طالبانو د مشرانو په ګډون د افغانانو لوی اکثریت مایوسه کړ.¹² دا هغه سخت دریځي دي چې زیاتره یې په کندهار کې میشت دي چې تعصب ته دوام ورکوي. دغه درې واړه دیني عالمان په کندهار کې له ستر مشر سره په دې موضوع کې د مقابلي لپاره ورغلي وو، چې له امله یې دغه حکم صادر شو. وروسته بیا د طالبانو په لیکو کې هم د دې بدلون په اړه فشارونه راغلل.¹³ د هیلو څراغ چې خلکو درلود، لکه څنګه چې ممکن وي، د رسیدو سره سم ورک شو. لا هم د طالبانو تر منځ د افکارو جګړه پای ته نه ده رسېدلې.

د دې ناورین یوه بله تراژیدي د اسلام د ناسمو، خطرناکو او متعصبو ناسمو څرګندونو بیا راڅرګندېدل دي. نه یوازې پخپله د طالبانو لخوا، بلکې په نړیوالو رسنیو کې د ځینو عناصرو لخوا، چې داسې ښکاري، د کلتوري حساسیت او دیني زده کړې دواړو په اړه درس ته اړتیا لري. د دې لپاره چې طالبان په ځانګړي ډول له طالبانو سره څه کوي

TALIBAN.GOV

د "عنعنوي اسلام" په توگه د نجونو د زده کړې محدوديت نه يوازې په بشپړ ډول غلط دی بلکه زيانمنونکی هم دی.

تراژيدي په دې کې هم ده چې طالبان په منظم ډول خپل قومي نورمونه له اسلام سره گډوي. د حضرت محمد صلی الله عليه وسلم يوه مشهوره وينا ده چې په هغه کې يې ويلې دي: "تعليم په هر هک او انجلۍ فرض دی" او بيا يې هم وويل چې حتی که څوک د پوهې لپاره چين ته لاړ شي دا ارزښت لري. تر ټولو لوی شی چې يو مسلمان يې کولی شي د پوهې لټون او ترلاسه کول دي - نه يوازې نارينه مسلمانان، بلکه د اصلي اسلامي فقهاوو له مخې نارينه او ښځينه دواړه. د پيغمبر هيڅ واعظ شتون نلري او نه هم په قرآن کې کوم آيت چې ادعا کوي چې ښځې دې له ښوونځي څخه منع کړي: د تعليم غوښتنه هيڅکله د جنسيت مشخصاتو سره نه راځي. د حقيقي اسلامي لارښوونو د حقيقت او د طالبانو د عملونو تر منځ توپير نور نه شي کيدای. ښځې د ټولنې او ټولنې د ژوند ځواک دی - له دوی پرته او د نجونو له زده کړې پرته هيڅ ټولنه په ريښتيا هم وده او پرمختگ نشي کولی.

او په دې توگه د زړو او ځوانانو تر منځ جگړې يو ځل بيا په جگړه کې د ښځو د ځای تراژيدي روښانه کړه. دوی د معاملي چپ، د دوی آزادي قرباني شوي. سخت دريځو دا جگړه غوره کړې وه او گټلې وه، خو د کابل د ولسمشرۍ په ماڼۍ کې د ځوانانو وينه به ونه رنګه. يوازې ميرمنې بايد رنځ وي.

د ښځينه ځواکونو په اړه د نه پوره شويو ژمنو دا جال‌مور بايد وپوښتو چې ولې طالبانو په لومړي سر کې دا ډول متضاد ژمنې وکړې. ولې ادعا کيږي چې د نجونو تعليم ته به اجازه ورکړل شي چې يوازې پرېکړه بيرته واخلې؟ ايا دا يو ډول غمجنه هڅه وه چې د نور فشار لامل شي؟ يا دا يوازې د حکومتدارۍ مسله وه؟ دلته دروغ دی

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د مسلې رېښه - که چیرې یو شی وي چې موږ د نوي طالبانو په اړه پوهیږو هغه دا دی: دوه لاسونه شتون لري چې دا خبرونه رهبري کوي، یوازې د بیلابیلو سکریټونو سره.

په حقیقت کې، د طالبانو د پخوانۍ واکمنۍ په پرتله یو څو شیان بدل شوي دي. حتی د کار ځایونو او ښوونځیو ته د سختو محدودیتونو سره سره، ښځې په سرکونو کې ډیر لیدل کیږي او د برقي (هغه حجاب چې ټول بدن او مخ د سترگو په وړاندې د کوچنۍ پردې سره پوښي) پر ځای د سرونو په اغوستلو (کوم چې افغان میرمنې په عمومي ډول غوره کوي) اغوستي دي. کتل). د ۲۰۲۱ کال په ډسمبر کې، د طالبانو مشر ملا هیت الله یو مهم فرمان صادر کړ (د دریمې ضمیمې وگورئ) چې د ښځو په اجباري ودونو بندیز لگوي، په واضح ډول یې ویلي چې "هیڅوک نشي کولی چې ښځې په زور او فشار سره واده کولو ته مجبور کړي" او په ورته وخت کې محکمو ته لارښوونه کوي چې "درملنه وکړي. ښځې په عادلانه توګه، په ځانګړې توګه کونډې چې د خپلوانو په توګه د میراث په لټه کې دي.¹⁴ دا پریکړې په هیواد کې د ځینو ناوړه قومي دودونو او دودونو څخه سرغړونه کوي او د اعتبار وړ دي.

دوهمه ازموینه: د مسلمانو اقلیتونو په اړه پالیسي

ښایي یوه له هغو ډلو څخه چې د طالبانو له خوا تر ټولو زیات په نښه شوي وي - که تر ټولو په نښه شوې ډله نه وي - د هزاره ګانو په نوم اقلیت توکمیزه ډله ده. د شیعې ګانو یوه لویه ډله ده، دوی د لسيزو راهیسې د طالبانو لخوا د ځورونې او ناوړه چلند زغم لري. د خالد حسيني جایزه ګټونکي ناول، د پټنګ چلونکي، د طالبانو د واکمنۍ پر مهال د دوو هلکانو د سختو مختلفو تجربو له لارې په افغانستان کې د کړاوونو کیسه په ښکلي ډول بیانوي - یو یې اصلي پښتون او بل یې هزاره دی. هغه څه چې هزاره ګان لري

TALIBAN.GOV

تجربه لرونکي بايد له پامه ونه غورځول شي: د طالبانو له خوا د ټولو ظلمونو څخه، هزاره گانو هر يو تجربه کړی. دوی په ځانگړې توگه نه يوازې د قومي او نژادي دلايلو له امله په نښه شوي بلکې د شيعه ضد فرقه پالنې له امله هم په نښه شوي.

د طالبانو له پيل راهيسې په پرله پسې توگه هزاره گان د بشري حقونو د نه منلو وړ سرغړونو قرباني شوي دي.¹⁵ جوماتونه او مذهبي جلوسونه بمبارول، ټولنيز تبعيض نورمال کول، شکنجه، وژنې او داسې نور - دا ټول په منظمه توگه تجربه شوي. په زړه پورې خبره دا ده چې د ملگرو ملتونو لخوا د هزاره گانو ډله ايز قبرونه کشف شوي - د طالبانو لخوا د دوی کړاوونه له نسل وژنې څخه کم ندي.¹⁶ نو دا باور کول گران دي چې نن ورځ طالبان چې په تيرو وختونو کې له دومره سخت نسل وژنې کرکې سره مخ دي، د دې وړتيا لري چې د داسې صدماتو او ترور مخه ونيسي، په ځانگړې توگه د هغې ډلې لپاره چې د دوی تر ټولو بد حالت سره مخ دی.

د ډيموکراسۍ لپاره د هزاره گانو ملاتړ او له طالبانو سره تاريخي مخالفت د دې ډلې او د هغې د ملاتړو لخوا د دوی په وړاندې يو تاوتریخوالی، شديد تعصب رامنځته کړ. دا په دې معنی وه چې نه يوازې له سيستم څخه، بلکې په ټوله کې له ټولنې څخه جلا کول. تبعیضي عقيدې چې د دوی د توکمیز او مذهبي هویت په شاوخوا کې دي، په تيرو څو لسيزو کې په افغاني ټولنه کې د دوی موقف تعريف کړی دی، ځکه چې دوی ځانونه د انگرې په پای کې موندلي دي. نن ورځ تر دې هم بدتر هغه گواښ دی چې دوی هم د داعش له خوا ورسره مخ دي، چې افراطي ايډيالوژي يې هم په نښه کوي. هغه بدبختی چې د هزاره گانو پيروي کوي د طالبانو د وحشت په کيسه کې له پامه غورځول کيدی نشي - او نوي طالبان به دوی سره څنگه چلند وکړي دا به د دوی د هویت ريښتيني ازموینه وي. داسې نښې نښانې وې چې طالبان به د شيعه مذهبي غونډو او جلوسونو د خوندیتوب وړانديز وکړي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د داعش پر وړاندې او د دوه اړخیزه بې باورۍ سره سره، طالبانو هڅه وکړه چې خپلې ژمنې پوره کړي.^{۱۷}

د ځینو راپورونو له مخې، په ځینو ځایونو کې طالبان په زوره هزاره گان له خپلو پلرنيو ځمکو بې ځایه کوي او پر ځای یې د طالبانو وفادارانو ته ورکوي.^{۱۸} لکه څنگه چې دا بسنه نه کوي، کله چې هزاره گان بې ځایه شوي او مرستې ته سخته اړتیا لري، دوی په ډیرو مواردو کې د طالبانو لخوا د هر ډول بشري مرستو له ترلاسه کولو څخه منع شوي دي. ، تر ټولو بدو ته زیان منونکی. د اکتوبر 2021 د الجزیرې مقاله د ستاره محمدي او سجاد عسکري لخوا راپور ورکوي: "په ټول افغانستان کې د طالبانو د ظلمونو یوه روښانه نمونه ترسره کېږي، دا پدې مانا ده چې هزاره گان ممکن د توکمیز پاکولو سره مخ وي." ^{۱۹} دا د هزاره گانو په ژوند کې د کوم ښه والي نښه نه ده.

په یقین سره، بیا، دا هزاره میرمنې دي چې په دوامداره توګه په شا کې د هدف سره ژوند کوي، چې د طالبانو د "خوړا مطلوب" دوه مخکښو کټګوریو کې ځای لري. دا مرسته نه کوي چې دوی د پرمختګونو په جوړولو کې د نه منلو وړ بریالي ټریک ریکارډ هم ولري²⁰. د دوی بریا یوازې دوی نور هدف ګرځولي دي. د فعالینو او تنظیم کونکو په توګه، هزاره میرمنې په منظمه توګه تښتول شوي، بنديان شوي او وژل شوي، د هغې مبارزې لپاره یې خپل ژوند له لاسه ورکړی چې دوی یې د پای ته رسولو لپاره نه ستړي کیدونکي مبارزه کړي. د هغو تراژیديو سره سره چې دوی یې خپلې دي، سره له دې، هزاره خلک په خپل مقاومت کې ژوند کوي - دوی د ورځني اتلان دي، په خپل وجود کې بریالي دي. لکه څنگه چې دوی د ګواښ وروسته ګواښ سره مخ کېږي، د دوی الهام او امید کمیږي، د غم منظره د نجات په هیله بدلوي.

TALIBAN.GOV

د ۲۰۲۲ کال په نيمايي کې، ما د يوه خيريه موسسې مشري له يوه انسان دوست سره چې په دې وروستيو کې يې د افغانستان بېلابېلو برخو ته سفر کړی و، په تفصيل خبرې وکړې. هغه په سخاوت سره ما سره په ځمکه کې د ژوند د واقعيت په اړه په زړه پوري او مهم ليدونه شريک کړل.^{۲۱} دا شيعه مسلمان د منځني ختيځ څخه دی، په خيريه کارونو کې ښکېل دی، او هدف يې دا و د نورو په منځ کې د محرومي هزاره ټولنې د ملاتړ لپاره لارې چارې. د هغه کيسه نن ورځ په افغانستان کې د شيعه گانو د وضعيت په اړه خورا مهم ليد وړاندې کوي، او د عادي ژوند لپاره د لاسرسي وړ ليد وړاندې کوي.

افغانستان ته د سفر لپاره د ويزې ترتيب کول پېچلي وو، مگر حتی په پاسپورټ باندې د ټاپه سره هم هغه ډاډه نه و چې ايا دا به واقعي په افغانستان کې ومنل شي. هغه انډېنمن و ځکه چې هغه لا دمخه په ځمکه کې د خلکو څخه فيډبېک ترلاسه کړی و - چې د شيعه په توگه پېژندل ممکن د هغه په خوندیتوب کې اضافه نه وي. په حقيقت کې، دا خطرناک کيدی شي: ډيری حکومتي بنسټونو دمخه شيعه گان ايستلي دي، هغه ته ويل شوي. کابل ته د راتگ پر مهال د کډوالۍ او گمرک له مخې هر څه عادي برېښېده، که څه هم د کډوالۍ په مېز کې د پاسپورټ سکين کولو سړي د وېزې د کتلو زحمت هم ونه کړ او پر ځای يې ترې وپوښتل چې تذکره غواړي که نه، په دې مانا چې کولای شي؟ په اصل کې د هغه سفر د هغه د پاسپورټ ريکارډ څخه پټ کړی. په هوايي ډگر کې يوه سيمه هم له وسله والو طالبانو سره وه، چې په ښکاره يې ټوله پروسه څارله، ورپسې بې شمېره پوستي بهر وې، چې د هغه ځايي ټيم ورته انتظار کاوه. د هغه په خبره، هره پوسته د طالبانو د ځوانو غړو له خوا محاصره شوې وه، چې په عمل کې يې ماشومان وو، چې د څارگرو په توگه يې کار کاوه.

يو له لومړيو شيانو څخه چې هغه په ځمکه کې د ملگرو لخوا ورته ويل شوی و، کله چې د هوايي ډگر د مرستندويه افسر يادونه کول وه

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

دا چې طالبان د رشوت په وخت کې خورا سخت دي - دوی په منظمه توګه د دې لپاره سترګې پټوي، حتی په حکومتي چارواکو باندې. هغه دا هم وویل، چې په هوايي ډګر کې د بایومیټریک سیستم په پام کې نیول شوی و، خو د ځینو لاملونو له امله یې کار ونه شو. عمومي تاثر دا و چې د بایومیټریک له لارې راټول شوي ټول معلومات د پاکستان د استخباراتو لپاره دي - آیا دا ریښتیا دي یا نه، په هر ډول سیستم کار نه کوي. بله کیسه چې ده له هوايي ډګر څخه خپل منزل ته په سفر کې اوریدلې وه دا وه چې طالبان اوس په ډیره فعاله توګه د مالیاتو د بیاکتنې پروسه پرمخ وړي. د دې معنی دا وه چې که تاسو د تیر حکومت په جریان کې د اختلاس ځانګړي فیس نه وی ورکړی، اوس تاسو مجبور یاست چې ډیرې پیسې ورکړئ، او ټول لیدونکي باید خپل حساب ریکارډونه ښکاره کړي.

ښاغلي دا په خپل ځان کې واچوله چې څومره چې کولی شي مشاهده کړي او د حقیقت د نیولو لپاره څومره چې ممکنه وي پوښتنې وکړي. د بېلګې په توګه، کله چې هغه له خپلو سیمه ییزو کوربه توب څخه وپوښتل چې ولې خلک پاکستان ته جنجالي ښکاري، هغه ته وویل شول چې اوس مهال د ډبرو سکرو بیه خورا لوړه شوې ده ځکه چې پاکستان دا ټول اخلې. کله چې هغه د خپلې خیریه شبکې له همکارانو څخه د شیعې ګانو د مبارزې په اړه وپوښتل، د هغه د سازمان یوه سیمه ایز کارمند ورته وویل، "موږ د پخوا په پرتله ډیر خوندي احساس کوو." کله چې هغه په حیرانتیا سره غبرګون وښود، سړي دوام ورکړ: "طالبان نور په غرونو کې نه دي - دوی اوس په کوڅو کې دي. دوی سخت خلک دي، خو د رسیدو وړ دي." لکه څنګه چې رجحان ښیي، د دوی د ځواک نوي پوستونه هم د نوي چلند معنی لري - او په وینا، په جوړولو کې یو نوی شهرت. تر بریا وروسته یو شمېر طالبانو مزار شریف ته ورغلل او د ښار له شیعې ګانو یې وپوښتل چې ولې مقاومت نه کوي؟

1. د طالبانو استازی ملا برادر (ښي اړخ ته) او د متحده ایالاتو استازی زلمی خلیل‌زاد (کین اړخ ته) عکس اخیستل کيږي چې د فبروري 2020 د قطر په دوحه کې د متحده ایالاتو – طالبانو د سولې تړون لاسلیک کوي. یوه شیبه چې هیڅوک فکر نه کاوه ممکن په واقعیت بدل شوی وي - یو تړون نه یوازې لاسلیک کيږي، بلکې په لویه کچه هم لیدل کيږي د طالبانو ملاتړ.

2. په رښتیا د پام وړ شیبه کې، د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزیر مایک پومپيو په دوحه کې، د ملا برادر او د طالبانو له پلاري سره په ۲۰۲۰ کال کې وکتل. هیچا دا تصور هم نه شو کولی چې له شل کلنې جگړې وروسته دواړه څنګ په څنګ ودریږي—خو ددقیقا چیرې چې دوی خپل ځانونه

وموندل.

3. د طالبانو غړي په دوحه کې له افغان حکومت سره د سولې د خبرو د پیل په غونډه کې ناست دي. دې ډلې د خپل تفصیلي تیاری، تنظیم، دسپلین او د خبرو اترو اغیزمن مهارتونو سره هر څوک حیران کړل. دوی خپل حرکتونه په اغیزمنه توګه ستراتیژیک کړي - نری ته دا ثابتوي چې دوی دې اټکل څخه ډیر پیچلي.

4. د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر په میاشت کې په سپین بولدک کې د پاکستان-افغانستان د پولې د تېرېدو یوه نڅېنه چې د طالبانو یو ځایی والي یې چپه خوا ته ولاړ دی. د پاکستان د تمې برعکس چې پوله به د طالبانو په کنټرول کې وي، تاو تریخوالی د ډیری توپک جګړو وروسته لوړ دی.

5. په يوه په زړه پورې اقدام کې، پاکستان خپله د بهرنيو چارو وزيره حنا رباني کهر د ۲۰۲۲ کال په نومبر کې د طالبانو د بهرنيو چارو له وزير امير خان متقي سره د ليدو لپاره واستوله. که کوربه له دې انتخاب څخه راضي و او که نه، خو بيا هم ټول مسکا وو. وختونه بدل شوي، يقينا.

6. د امريکا استازي زلمی خليلزاد د ۲۰۲۰ کال د نومبر په مياشت کې د خبرو اترو پر مهال د طالبانو پلاوي ته بڼه راغلاست ووايه. په غرو کې په دوحه کې د طالبانو وياند سهيل شاهين، د طالبانو مشر عباس ستانکزی او عبدالحکيم اسحاقزی شامل دي، چې وروسته د سترې محکمې د رئيس په توگه راڅرگند شول. يو څوپه سترگو کې موسکا - يو خوشحاله فضا، ظاهرا.

7. د کابل په واټونو کې، د طالبانو غړي د 2021 په اګست کې واک ته د بیرته راستنیدو څخه خوند اخلي، په ناڅاپي ډول په یو هموی کې ناست وو چې یو وخت د متحده ایالاتو پورې تړاو درلود. افغان امنیتي ځواکونه تمويل کړي.

8. د طالبانو ځوان غړي هر چا ته چې مسوول دي یادونه کوي: د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې کابل ته د دوی د بریا له راستنیدو وروسته، طالبانو په کوڅو کې کږمي پیل کړې، وسلې یې په لاس

ڪي دي. پيغام سادو و: ٻنار د دوى وو.

دیجیٹل یوہنتون پریس

9. په کوم کې چې به یو له خورا تاریخي ، یادگاري او زړه راښکونکي عکسونو څخه وي له افغانستان څخه د امریکا د وتلو پر مهال، له کابل څخه د امریکا په یوه پوځي الوتکه کې له ۶۰۰ ډېر افغان اتباع په گډه په یوه تویټ کې لیدل کېږي. د ناڅرگندتیا، وېره او صدماتو مخونه د امریکا د گډوډۍ سخت واقعیت په گوته کوي الوداع

10. د طالبانو ویاند ذبیح الله مجاهد د ۲۰۲۱ کال د اګست په میاشت کې د طالبانو د واک ته له ستندیدو وروسته په کابل کې په لومړي رسمي خبري کنفرانس کې د کمري مخي ته موسکا وکړه. دا د هغو لیونکو لپاره حیرانتیا وه چې د دې ډلې ډاډمن ځوابونه یې اوریدل. دا څرګنده وه چې دوی پوهیدل چې دوی څه کوي.

11. د کندهار په مرکز کې د طالبانو په زړه کې یوه زیارت پروت دی چې یو وخت د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم یوه چادري په کې وه. په یوه بې ساري اقدام کې، د ۱۹۹۰ لسیزې په نیمایي کې د طالبانو بنسټ ایښودونکی ملا عمر په بام کې د جامو په اغوستلو مشهور و. نن ورځ، طالبانو ډاډ ترلاسه کړ چې د دوی لوی بیرغ پورته پورته کیږي ښار، لوړ پرواز کوي.

12. د طالبانو د کورنیو چارو وزیر سراج حقاني، چې د FBI د تر ټولو مطلوبو کسانو په لیست کې پاتې دی، د معلوماتو لپاره د 10 ملیون ډالرو انعام سره د هغه د نیول کېدو لامل - د واک په فضا کې حرکت کوي ځکه چې هغه د تازه فارغ شوي څخه سلامي تر لاسه کوي افغان پولیس استخدام.

13. د دفاع وزیر ملا یعقوب، د ملا عمر زوی، کینې اړخ ته ملا برادر او ښي خوا ته بشیر نورزی، د مخدره موادو یو قاچاقبر او د طالبانو یو جگپوړی مشر، کابل، د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر په میاشت کې، د امریکا له خوا له نږدې دوه لسیزو راهیسې توقیف شوی دی. نورزی څه موده وړاندې د امریکا لخوا د امریکا په بدل کې خوشي شوی و تبعه مارک فریرېچز.

14. زروړخواني ښځي د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر په مياشت کې د کابل په يوه ښوونځي کې له ځانمرگي بريد څخه يوازې يوه ورځ وروسته، د توکميز اقليت شيعه هزاره گانو د نسل وژنې په وړاندې په يوه لاريون کې د خپلو حقونو لپاره شعارونه ورکوي. افغان ميرمنو او نجونو په وروستيو کلونو کې د زياتې زروړتيا په ښودلو سره د لا ځواکمنتيا احساس کړی دی. - ډيري وختونه پدې دوی د خونديتوب لگښت.

15. د طالبانو غړي په کابل کې د شيعه او صوفيانو له زيارت څخه بهر ساتونکي ولاړ دي، چيرته چې نوروز (فارسي نوی کال) د ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۲۱، لمانځل کيږي. طالبان دې خوندي کړي.

TALIBAN.GOV

د دښمن پر ضد" (مطلب د امريکا او ناټو ځواکونه). دوی په ځواب کې وويل چې دوی د جمعي د جوماتونو د خطبو له لارې په نړيواله مداخله نيکه وکړه. د طالبانو مشر په بشپړه توگه قانع نه بريښي، خو د اوس لپاره يې راضي و. د محرم الحرام د غونډو په حساسه موضوع کې چې اکثره شيعه گان د وحشي خليفه يزید بن معاويه په لاس د پيغمبراکرم (ص) د لمسي حسين د غمجنې شهادت د نمانځنې لپاره ترتيب شوي وو، راغلي مخور وويل چې د کابل په کوڅو کې نږدې هر قطب تور بيرغ پورته کوي. د ماتم ورځې د ځينو شيعه سمبولونو عامه ښودلو ته اجازه ورکړل شوې وه لکه دا له ډيرې مداخلې پرته. په هر صورت، نور بدلونونه هم شتون لري چې طالبان يې معرفي کوي، لکه د عاشورا او نوروز رخصتۍ (د مختلفو مسلمانو مذهبونو لخوا لمانځل کيږي) له تقويم څخه لرې کول. برسیره پردې، په مزار شريف کې د عاشورا لوی لاريون ودرول شو، خو د يو په زړه پورې دليل له امله. طالبانو هلته شيعه گانو ته ويلي وو چې يو لوی لاريون به د داعش پام ځانته راواړوي، او هغوی ته يې لارښوونه وکړه چې ټولنه په ښار کې په څلورو کوچنيو ډلو ووېشي، ترڅو طالبان وکولای شي ښه امنيت تامين کړي - د هغو ورځو په پرتله چې دا ډول جلوسونه يا په بشپړه توگه منع شوي وو. يا پخپله د طالبانو لخوا په نښه شوي! د طالبانو د چلند په اړه يو بل مهم نظر د توکميز هويت په اړه دی: هزاره گان د تاجک شيعه گانو په پرتله ډير منفي ليدل کيږي. کله چې خبر شو چې زما مرکه کوونکی څه کوي، طالبانو پوښتنې پيل کړې. لومړی، دوی له هغه څخه د هغه د پيسو د سرچينې په اړه وپوښتل - چې هغه ځواب ورکړ، دا اکثره په لويديځ کې د مسلمانو ټولنو څخه د بسپنې په توگه راغلي، او د هزاره شيعه گانو لپاره دي. هغوی ترې وپوښتل

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

سمد لاسه: "د سنیانو په اړه څه؟" چې هغه ځواب ورکړ چې د دوی ډیری پېښې په منظم ډول د هر چا لپاره د روژې او نورو مذهبي رخصتیو په جریان کې وړیا خواړه وړاندې کوي، پرته له دې چې فرقي یا مذهبي تړاو ولري. هغه د خپل سفر د تیاریو په ترڅ کې په اروپا کې د میشتو ایرانی دیپلوماتانو سره د لیدو فرصت درلود. هغه له دوی څخه د طالبانو سره د دوی د فعال ښکیلتیا تر شا د الهام په اړه وپوښتل. دوی ځواب ورکړ چې په حقیقت کې د افغان کډوالو له امله د سني ایرانیانو په منځ کې د طالبانو د جوړولو په اړه اندېښنې زیاتې شوي دي او هغه څه چې ایرانیان په دې باور دي چې سعودي د ایرانی سنیانو او ځینو سني عربو قومونو چې په ایران کې ژوند کوي تمویل کوي. دا په زړه پورې ده چې یادونه وکړئ چې دا شیان څومره وینې کولی شي.

د نجونو د زده کړې په اړه زما د پوښتنې په ځواب کې، هغه وویل چې په حقیقت کې د نجونو لپاره ډیری خصوصي ښوونځي لاهم فعالیت کوي، مگر په خواشینۍ سره، د ډیرو کورنیو لپاره د خراب مالي وضعیت له امله دا اختیار نه دی. هغه په یوه بل خبر کې دا هم څرگنده کړه چې ډېری افغانان فکر کوي چې داعش یا داعش له طالبانو سره تړلي ډله ده. دا مفکورې خورا مهم او د ویلو وړ دي. انځور پېچلی دی خو ښوونکی هم دی. شاید د هغه د سفر یو له خورا بصیرت اړخونو څخه په پای کې سم راغی. د کابل له هوایي ډگر څخه د وتلو پر مهال یو بینر لیکل شوی و چې "موږ غواړو نړۍ ته ښه اسلام وړاندې کړو." په داسې حال کې چې له دې مېلمه سره د طالبانو چلند ښایي په بشپړه توګه د هرکلي وړ نه وي، خو دښمني یې نه ده ښودلې.

ایا افغانستان په ریښتیا هم یو نوی راتلونکی ویني؟

د اقلیتونو سره د چلند په اړه، څوک پوهیږي - مگر د ځینو طالبانو اراده شتون لري چې دا کار وکړي. د دې خبرې یوه ښه د طالبانو د دوحې غبرګون دی

TALIBAN.GOV

وياند سهيل شاهين نيوياركر مجلي ته ويلي: د زين لي انډرسن:

زموږ لپاره هزاره شيعه هم مسلمانان دي. موږ باور لرو چې موږ يو يو، لکه په باغ کې گلونه. هرڅومره چې گلونه ډير وي، ډير ښکلي. موږ يوه نوې پاڼه پيل کړه. موږ نه غواړو چې په تېرو وختونو کې ښکېل شو. 22

درېمه ازموینه: مالي بحران

کابل ته د طالبانو د رسمي ننوتلو وروسته اقتصادي سقوط هيڅوک په خپلو ويجاړونکو پايلو کې نه دي پرېښي. د سختې وچکالۍ او د کووید-۱۹ ناروغۍ له امله د کابل له سقوط مخکې اقتصاد هم له ستونزو سره مخ و. د غني حکومت تر سقوط پورې، شاوخوا

د افغانستان د ملي بودیجې ۸۰ سلنه د امریکا، د هغه د شریکانو او نړیوالو سازمانونو له خوا ورکول کېږي. دا ملاتړ په شپه کې ورک شو او له هغې وروسته، د بایډن ادارې د متحده ایالاتو په بانکونو کې د افغان حکومت ټولې فنډونه کنګل کړل - لږ څه 7 ملیارد ډالر. انگلستان، آلمان، متحده عربي اماراتو او یو څو نورو ورته تعقیب کړ، اضافي 2 ملیارد ډالرو ته د لاسرسي مخه ونيوله. د افغانستان بانکي سیستم د بهرنیو اسعارو زیرمو ته له لاسرسي پرته فعالیت نه شي کولی. د بانکونو څخه د نغدو پیسو د ایستلو محدودیتونه په چټکۍ سره کم شوي ترڅو د بانکدارۍ د سقوط مخه ونیسي چې د خلکو کړاوونه زیاتوي. د انسان او پانګې الوتنې، او په پراخه کچه داخلي بشري بې‌خایه کیدل، اقتصاد نور هم ټکان کړی دی.

پداسې حال کې چې واردات په چټکۍ سره کم شوي، صادرات د 2022 په پای کې دوه چنده شوي په لویه کچه د ډبرو سکرو تولید او پاکستان ته صادراتو له امله. طالبانو د ډبرو سکرو بېې لوري کړي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په 2022 کي په هر ټن کي له 90 څخه تر 200 ډالرو پورې، چي د گمرکي محصولاتو د چټک زیاتوالي لامل کيږي.²³ د لوړ انفلاسیون او د نړۍ د خوراکي توکو او انرژي بیو لوړیدو سره، د دې اغیز خورا لږ دی. په دې تیاره صحنه کي یو بل روښانه ځای په گمرکونو او پوستو کي د فساد د پام وړ کمښت او د قاچاقي لارو له منځه وړل دي. دوی د کرایي راتولولو غیر رسمي ریکټونه بند کړي چي مخکي د والیتي زورواکانو لخوا چلول کیدل.²⁴ په حقیقت کي طالبان پخپله د یاغیانو په څیر د فساد لوی چلوونکي وو نو دوی ښه پوهیږي چي څنگه نیمگړتیاوې وټري او ستونزه حل کړي. د برتانوي په مرسته تمویل شوي څیړنیز پروگرام په وینا، د طالبانو تر مشرۍ لاندې د سوداگرۍ د دې نوي بني تر ټولو لوی گټه اخیستونکي پاکستان دی، په داسي حال کي چي دا د ایران او منځني اسیا لپاره زیانمن ثابت شوی دی (یو څه له ایران څخه د تیلو په وارداتو کي د ډراماتیک کمښت له امله. ازبکستان).²⁵ ټولیز اقتصاد د ۲۰۲۱ کال له اګست میاشتې راهیسي ۲۰-۳۰ سلنه راتیټ شوی دی.²⁶ په سلګونو زره دولتي کارکوونکي لا هم له معاشونو بې برخي دي او د ټولنیزو خدمتونو د سکتور په له منځه تللو سره، عام افغانان د مرستې لپاره هیڅ ځای نه لري. دا په چټکۍ سره د نړۍ د ترټولو بد بشري بحران په توګه راڅرګندیږي، او داسي بریښي چي د خلکو کړاوونو ته د پای ټکی نه ښکاري ځکه چي نړیواله ټولنه خپلي مرستې محدودوي. د ملګرو ملتونو د شمیرو له مخي اوس مهال شل ملیونه خلک د خوړو له کمښت سره مخ دي او تمه کيږي چي دا شمیره وده وکړي ځکه چي د روسیې او اوکراین د جګړې په پایله کي نړیوالې سرچینې محدودې دي.²⁷ د اکانومیست په وینا، هغه کورنۍ چي "یو کال دمخه منځني طبقه وې، د ورځي په یوه ډوډۍ ژوند کوي،" او له بده مرغه ځیني یې "د غرو یا ماشومانو پلورلو ته مخه کړي."²⁸ په ډیری ځایونو کي، د کلیوالو سیمو څخه میرمنې او کوچني ماشومان لري

TALIBAN.GOV

د واليتونو پلازميني ته نږدې لنډمهاله کمپونو ته د تگ لپاره، د طالبانو لخوا د گزرمې په اوږدو کې په اوږدو قطارونو کې انتظار کول، په دې هيله چې د کورنۍ لومړني خوراکي توکي لکه لوبيا، غوري، اورې او مالگه ترلاسه کړي.

په دې کړښو کې مخونه د بحران شدت څرگندوي: حتی پخوانۍ بډايه کورنۍ په آرامۍ سره انتظار کوي، د بحران څخه نه خلاصیږي. دا مسله يوازې د خوراکي توکو د بېو د لوریدو په صورت کې لاسپسې شدت کوي، چې د ټولو هغو کسانو لپاره چې ورته اړتیا لري د خوراکي توکو پېرل لا هم سختوي. ډیر ژر به نور پروگرامونه ودرول شي ځکه چې نړیواله ټولنه د طالبانو سره د "مرستې" له ویرې د پور ورکولو په اړه زړه نازړه ده. د ښځو ضد تگلارې په ځانگړې توگه نړیوال حکومتونه د دې لامل گرځي چې په دې کار کې ونډه واخلي او په غیر دولتي سازمانونو تکیه کوي. که څه هم د بحران شدت له دې څخه ډیر څه غوښتنه کوي. پوښتنه دا نه ده چې څوک به یې ومنې، مگر که، د لا زیاتو انساني کړاوونو د مخنیوي لپاره، څوک به په بشپړه توگه وي. که داسې نه وي، نو دا کمښت به يوازې په ځمکه کې وضعیت نور هم خراب کړي، چیرته چې کم کارمند او کم چمتو شوي روغتونونه د سخت خوارځواکۍ سره مخ ماشومانو څخه ډک دي. یوه زړه پورنونکې احصایه دا تراژیدي په داسې ډول په گوته کوي چې یوازې شمیرې کولی شي: لږ تر لږه 3.2 ملیونه ماشومان یوازې په 2022 کې په افغانستان کې له خوارځواکۍ سره مخ شوي.^{۲۹} د تراژیدي تر ټولو بد ډول دی د مخنیوي وړ - که نړیواله ټولنه د عمل کولو انتخاب وکړي، نو دا باید نه وي. خو د فلسطیني شاعر محمود درویش په قول:

جگره به ختمه شي/ مشران به لاسونه سره یو کړي/ بوډا به د خپل شهید زوی په انتظار وي/ او دا ماشومان به د خپل اتل پلار په انتظار وي.

بېرته راستنيدنه د طالبانو

نه پوهېږم چې زموږ وطن چا خرڅ کړ، خو ما وليدل چې قيمت يې چا ورکړ. ۳۰

يو په زړه پورې پرمختگ چې د افغانستان په اقتصادي پاليسۍ اغيزه کوي د اقتصادي پاليسۍ د مشر په توگه د ملا برادر ټاکل دي. هغه اوس د مالي وزارت او همدارنگه د عوايدو په ټولو چارو کې نظارت لري. هغه په ځانگړې توگه د اقتصاد په اړه د هغه د پوهې لپاره نه، بلکې دا ځکه چې طالبان پوهيږي چې دوی د هيواد د چلولو لپاره مرستې او مالي ملاتړ ته سخته اړتيا لري. برادر په نړيوال ډگر کې ښه کار کوي - هغه د طالبانو لپاره د غوښتنو لپاره ښه مخ دی. طالبان په دې معنی نه دي. دوی نه غواړي چې هغه يا د هغه اعتدال د دوی د کورني پاليسۍ په انتخابونو کې وينه تويه کړي، مگر دوی به هغه د واک له دهليز څخه ونه غورځوي کله چې هغه ښه گټه پورته کړي. دوی پوهيږي چې دوی کولی شي د هغه نسبتاً ښه شهرت په بهر کې د مالي ملاتړ لپاره وکاروي چې دوی پرته له دې چې پرمخ لاړ نشي. طالبان هم په فعاله توگه د ټولنيزو رسنيو او يوټيوب له لارې د خپل اقتصادي پرمختگ ځينې برخې بازار موندنه کوي. د افغانستان د بهرنيو چارو وزارت يو له ځوانو وياندويانو څخه عبدالقهار بلخي دی چې په نيوزيلنډ کې لوی شوی او په انگليسي ژبه رواني خبرې کوي. هغه اکثراً د طالبانو د انځور جوړونې په سر کې وي. د غني په حکومت کې يوه پخواني افغان وزير راته وويل چې بلخي د طالبانو د پخواني مشر ملا اختر منصور زوی دی. هغه د خپل ټويټر اکاونټ له لارې کابل ته د سوداگريزو الوتنو پر بيا پيلولو، د سرک جوړونې د ځينو پروژو پر پيل او شاوخوا يو شمېر کسانو ته د استوگنې پر جوړولو ټينگار کړی دی.

TALIBAN.GOV

په زرهاو بهرني خبريالان چې د طالبانو د واکمنۍ له پيل راهيسې له هيواد څخه د راپور ورکولو لپاره تللي دي.^{۳۱} دا کوچني خو مهم پرمختگونه دي او لږو کسانو تمه درلوده چې طالبان به په دې شیانو تمرکز وکړي.

په هر صورت، اوسني احصايي يو ډير ننگونکی انځور وړاندې کوي. د افغانستان د ماليې وزارت د معلوماتو له مخې، هره ورځ شاوخوا ۴۰۰ ميليونه افغانۍ (۴,۴ ميليونه ډالر) د ماليې په توگه راټولوي، چې په بالقوه توگه هر کال شاوخوا ۱,۶ ميليارده ډالرو ته رسيږي. د 2022 په می کې، طالبانو د خپلې لومړنۍ کلنۍ بوديجې ارقام اعلان کړل - 2.6 مليار د ډالر د 500 مليون ډالرو اټکل شوي کسر سره - چې د کارپوهانو لخوا د حکومت چلولو لپاره کافي گڼل کيږي.^{۳۲} په سختو شرايطو کې، دا يوه ښه هڅه وه، حتی د اقتصاد پوهان هم هڅول چې د سرليک سره يوه کيسه خبره کړي: "د طالبانو حکومت د پيسو په راټولولو کې په حيرانتيا سره ښه ثابت شوی."^{۳۳}

د لومړي وزير مرستيال عبدالسلام حنفي د بوديجې د جزئياتو د شريکولو په ترڅ کې په وياړ سره ادعا وکړه چې "د پوهنې، روغتيا، پراختيا، دفاع او نورو برخو کې د لگښتونو په گډون ټوله بوديجه به پرته له کومې بهرنۍ مرستې زموږ د ملي عوایدو له سرچينو تمويل شي."^{۳۴} بيا هم د مليونونو امر لپاره يې وزلي او مرگ هغه څه دي چې دوی يې مخ ته کوي، او دا بوديجه نشي کولی شيان بدل کړي. د غني حکومت په کال کې شاوخوا اته ميليارده ډالر سره فعاليت کاوه - او لاهم پاتې راغلی چې کافي اقتصادي وده رامینځته کړي، يا امنيت او اميد لرونکي راتلونکي وړاندې کړي. دا د طالبانو لپاره خورا ستونزمن حالت دی چې اداره شي. نړيوال بانک دا ټول په نظر کې نيسي پداسې حال کې چې استدلال کوي:

اقتصاد اوس د "مرستې بلبل" او د نړيوالې ټولنې له دوام څخه بيا

تنظيميږي

بیرته راستنیدنه د طالبانو

د بشردوستانه او د بودیجې څخه بهر د بنسټیزو خدماتو مالټر تمه کیږي چې د انقباض ځینې منفي اغیزې کمې کړي. بیا هم، دا به کافي نه وي چې اقتصاد بیرته د دوامداره بیا رغونې لارې ته راوړي. ۳۵

یو گام چې کولی شي د افغانستان اقتصاد ته یو څه ساه ورکړي هغه څه دي چې د نوبل جایزې گټونکي جوزف سټیگلېټز په گډون له اویا څخه زیاتو اقتصاد پوهانو د 2022 کال د اگست په 10 نیټه په یوه لیک کې د متحده ایالاتو ولسمشر جو بایدن ته په کلکه سپارښتنه کړې: د افغانستان بانک د متحده ایالاتو لخوا کنګل شوي نړیوالې زیرمې بیرته ترلاسه کوي. لیک استدلال وکړ:

پرتله له لاسرسۍ د افغانستان مرکزي بانک د خپلو بهرنیو زیرمو لپاره نشي کولی خپل عادي، اړین فعالیتونه ترسره کړي. د یوه فعال مرکزي بانک پرتله، د افغانستان اقتصاد په اټکلي توګه له سقوط سره مخ شوی دی له اخلاقي پلوه د غندنې وړ او له سیاسي او اقتصادي پلوه بې پروا دی چې په ټول ولس باندې د داسې حکومت د کړنو په خاطر چې دوی یې نه دي غوره کړي، ډله ییزه سزا ورکړي. ۳۶

څومره چې د استدلال کرښه قوي ده، د دې لارې د تعقیب لپاره د متحده ایالاتو قانوني او قضايي چوکاټ لخوا ځینې جدي خنډونه شتون لري. ۳۷ د بایدن ادارې، په عین وخت کې، د ځینو نړیوالو شریکانو سره په سویس کې یو بنسټ جوړ کړی ترڅو نیمایي پیسې - 3.5 ملیارد ډالر - د بریښنا د وارداتو د تادیاتو په گډون د بشري او مهمو افغانانو اړتیاوو ته د رسیدو لپاره مرسته وکړي. دا یو گام مخکې دی، د یو څه امید وړانديز کوي

TALIBAN.GOV

د عامو افغانانو او طالبانو لپاره هم یو فرصت دی چې له نړیوالې ټولنې سره مثبتې اړیکې ولري.

د داخلي یووالي ننگونه:

حسد او ماتې

طالبان یوه ټوټه ټوټه ده، لکه څنگه چې پیری سیاسي سخت دریځي پلې دي. د دوی ویش څومره جدي دی، که څه هم ژور لید ته اړتیا لري. دلته قومي، جغرافیایي او قبیلوي ویشونه شتون لري چې موږ یې پوهیږو - مگر د شبکې ویشونه هم شتون لري چې په لوړه کچه خورا جدي کیدی شي. د ماتیدو د هڅولو نقطې ته نه (لږترلږه تر اوسه پورې)، مگر نور ډیر سیالي چې په پایله کې شخړې رامینځته کوي. د شخړو په ترڅ کې د ټوپکونو ایستل یوه کوچنۍ بېلگه ده، د برید په جریان کې دښمن ته یو بل په نښه کول، یو لوی مثال دی.

یو په زړه پوری دی او د طالبانو په داخلي حلقه کې د حسد او سیالۍ مخ په زیاتیدو، په ځانګړې توګه کابل ته د هغوی له راستنیدو وروسته. د حقاني په برخه کې لږ څه، خو بیا هم سلسله شتون لري. د دوی متحرکات د ایټالوی مافیا یادونه کوي، د سیالیو سره د ټولو لوړو پوځونو ته د رسیدو سره. په هرصورت، دا دلته ودریږي - دا ویش نه دي چې د کوچنیتوب او د ماشوم په څیر حسد څخه لوی شي. دوی به د جلا کیدو خطر ونلري ځکه چې دوی پوهیږي چې د جلا کیدو په پرتله په ګروپ کې پاتې کیدل ډیره ګټه لري، او په دې توګه زیانمنونکي، پرته له کوم مهم السرسۍ سره. د اونی په جریان کې، دوی ممکن د یو بل د هر حرکت د څارنې لپاره جاسوسان واستوي، مګر کله چې دوشنبه د ګواښ سره مخ شي، دوی بیا متحد کیږي، لاس په لاس سره. د ورځې په پای کې، د دوی د ورورولۍ احساس د پردې په توګه کار کوي - لکه څنگه چې دا ممکن وي - د هر ډول ریشینې دښمنۍ څخه د ساتنې لپاره.

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د طالبانو اړيکي له يو بل سره گرمي او سړي دي، خو د سړي ورځي په تېرېدو سره د گواښ پر مهال له يو بل سره وتړي او حتی يو بل ته خيرات ورکوي. دا داخلي واک مبارزه لاهم په پراخه کچه مهم دي که څه هم په ځانگړي توگه د 2021 له واک څخه وروسته. کله چې هېت الله په ۲۰۱۶ کال کې د طالبانو د لوړ پوړي مشر په توگه واک ته ورسېد، نو يوه نوې ډله يې جوړه کړه، او د خپل مخکيني مشر ملا منصور ټول ټيم يې له واکه لرې کړ. ۳۸

هېت الله په حقيقت کې يو ډير په زړه پورې شخصيت دی، يو عالم دی چې کرشمه نه لري او د دې لپاره هيڅ شی نلري - د ملا عمر څخه ډير توپير لري، چې د خپل کرشماتي شخصيت په کلتور مشهور و. د امريکا د استخباراتو يوه چارواکي چې ما ورسره خبرې وکړې، چې افغانستان ښه بېژني، د هېيت الله دريځ له هغه وخت سره پرتله کړ چې د ايران نفوذ لرونکي سياستوال اکبر هاشمي رفسنجاني (چې وروسته ولسمشر شو) په ۱۹۸۹ کال کې د ايت الله علي خامنه يي د ستر مشر په توگه لاره هواره کړه. د ايت الله روح الله خميني مړينه). فکر يې کاوه چې د اړتيا په صورت کې د هغه اداره کول او سمبالول اسانه دي - يو څوک چې دوی يې کنترول کولی شي - مگر دا معلومه شوه چې هغه د نوکانو په څير سخت دی. خامنه اي په چټکۍ سره ځان جوړ کړ او تل خپل سړی و. په همدې ډول، حقانيانو او يعقوب هېيت الله ته ورته کتل او په همدې توگه يې د ۲۰۲۱ کال د اگست په مياشت کې له هغه سره د سرو زرو څوکۍ لپاره د بشپړ ملاتړ وړانديز وکړ. د هغه د دندې په سرليک کې د "ستر" کلمه (په لويديځ رسنيو کې کارول کېږي) د هغه له پامه غورځېدلې نه و.

په تاريخ کې د يعقوب په څير ډير داسې سړي شتون لري چې گومان کوي چې پلار يې په تخت ناست دی، دوی يې لري. د هغه ځواني د هغه ساتلو لپاره کافي ده

TALIBAN.GOV

د يو څه وخت لپاره يې لري كړه، مگر سترگي يې د ځای ناستي ځای ته ولاړې. تر دې دمخه، كله چې سرپرست لومړي وزير محمد حسن اخند د كابينې له ډېرو با نفوذ غړو سره په يوه مهمه كوچنې غونډه كې، د ملا برادر د ټاكلو لپاره د طالبانو د يوه لوړ پوړي اجرائيوي مشر په توگه (عملاً د هغه د ځای ناستي په توگه) خبره مطرح كړه. په ندرت سره، يعقوب دا نظريه په كلكه رد كړه.^{۳۹} كه دا هغه نه وي، دا هيڅوك نه شي كيدى. دا خانداني ذهنيت په سيمه كې نوى نه دى، خو د هر چا د حيرانتيا خبره ده، سراج الدين حقاني د يعقوب سره د يو ځل بيا اړيكو سره سره د خپل ملاتړ وړانديز وكړ. د يوې سرچينې په وينا، د محمد حسن اخند په وړاندې د دوى ودرېدل د يوې ناڅاپه شيبې لپاره جوړ شوي. خو وخت به ووايي چې د سراج او يعقوب اوسنى متحركات به څومره دوام وكړي.

د طالبانو يوه داخلي له ما سره شريكه كړه چې په پېل كې ملا برادر د مشرتابه له اصلي تيم څخه د پاتې كيدو په اړه په غوسه او مايوسه و او د احتجاج په توگه هغه د حكومت له جوړېدو وروسته د لومړيو دريو څخه تر څلورو مياشتو پورې د كابينې له غونډو څخه لري پاتې شو.^{۴۰} په ټولنيزو رسنيو كې د برادر او خليل حقاني تر منځ د فزيكي جگړې ځينې اوازې خبرې شوې خو دا مبالغه ده. دوى په حقيقت كې د طالبانو د بريا لپاره د زياتو كريدېت مستحق دي او دا د دوى خپلو پلويانو په اړه گرمې خبرې تبادله كړې چې په بل ځاى كې يو له بل سره جنگيدل.^{۴۱} ملا برادر په حقيقت كې د طالبانو لپاره د ستر اقتصادي ستراتيژيک په توگه د اضافي رول په غاړه اخيستو سره له سياسي پلوه روغ شوى دى، لكه څنگه چې پورته يادونه وشوه. داسې انگيرل كيري چې هغه په ډير دقت سره كار كوي او د اقتصادي پاليسۍ په اړه د هغه پريكړې د ټولو لخوا حتمي گڼل كيري. په داسې حال كې چې ډېر لويديځ مشران كابل ته راغلي دي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د غونډو لپاره په دې باور دي چې هغه د واک په دهلیز کې ډیر نفوذ نه لري، دا یوازې یو څه ریښتیا ده. د هغه د راتلونکي په اړه، یو لوړ پوړی پاکستانی دیپلومات چې په منظمه توګه د طالبانو له مشرانو سره اړیکه لري ماته وویل چې برادر باور لري چې هغه به د طالبانو د لوړ پوړي مشر په توګه د هېت الله خای ناستی وي. ټول راپورونه ښیي چې هېت الله په حقیقت کې د برادر په پرتله ښه روغتیا لري، نو په راتلونکي کې د برادر د طالبانو د ستر مشر په توګه د راڅرګندیدو چانسونه ګډ دي. حقانیان او پاکستان دواړه امکان نلري چې د داسې پېښې ملاتړ وکړي - مګر د طالبانو په مینځ کې د پاکستان ضد احساساتو ته په پام سره، دا یوازې د برادر لپاره ګټور کیدی شي.

د یعقوب او سراج توپیر ایډیالوژیک نه دی، بلکې سیاسي دی، چې د واک د غصب په خوله کې ډوب شوی دی. د هېت الله تر شا د دوی د ولاړو دلیل، که څه هم دوی د هغه له سخت، سخت مذهبي لید سره اختلاف لري، دا دی چې دا د دوی لپاره په سیاسي لحاظ مناسب دی. هغه د مذهبي ملاتړ اساس لري چې دوی به د خپل بقا لپاره اړتیا ولري. سراج د نورو په پرتله نسبتاً ډېر خلاص دی او د خپلو کابینې له همکارانو سره ښه همغږي کوي. د بېلګې په توګه، سراج غوښتل چې د ژمني سره سم د نجونو ښوونځي د ۲۰۲۲ کال په مارچ کې پرانستل شي. په هر صورت، د هغه چانس چې په ایډیالوژیکي ټکر کې د اړخونو اخیستلو احتمال صفر ته نږدې دی - هغه به په داسې بحثونو کې خپله پانګه ضایع نکړي، ترڅو د ټولو اړخونو سره تړاو ولري. د واک لپاره د ایډیالوژیکي تکیه قرباني کول دلته روښانه دي - دوی دواړه په خالص سیاسي لیکو کې فعالیت کوي. تر هغه چې دوی د کنټرول په خونه کې وي، د نورو ټولو سره دوزخ ته.

یو بل کس چې په کابل کې د طالبانو د فعالیتونو په اړه معلومات لري ماته په یوه مرکه کې یو څه په زړه پورې خبره وکړه. هغه په دې باور دی چې په داسې حال کې چې دوه نوي تار کښونکي سراج او یعقوب یو له بل سره لاس او ګریوان ښکاري.

TALIBAN.GOV

د پردې تر شا د دوی باور په یو بل کم شوی ځکه چې دوی دواړه هیله لري چې د هېت الله بریالي شي. هغه زیاته کړه، دوی حتی د یو بل په جاسوسی هم لاس پورې کړی دی. دا نه یوازې د هغوی لیوالتیا، بلکې د طالبانو په کابینه کې د غوڅې سیالۍ ډول هم ښیي. د ډلې په هر کونج کې د ځواک سخته مبارزه پروت ده چې کولی شي له وژونکو پایلو څخه ډیر وي - او هر هغه څه چې دوی یې لپاره مبارزه کوي گواښوي. په همدې حال کې سراج حقاني د خپل وزارت په بېلابېلو څانگو کې په بریالیتوب سره مهم پوستونه غصب کړي دي، لکه پیسې چې په کې دي: مالیه، قاچاق شوي توکي، مخدره مواد او داسې نور.

په داسې حال کې چې دا سیاسي رقابتونه د پیغام رسولو په حال کې دي بهرنۍ نړۍ ته یو شان ښکاري. د بېلګې په توګه، یعقوب ملي راډیو (NPR) ته په یوه مرکه کې له امریکا سره د ښو اړیکو هیله څرګنده کړه او حتی په افغانستان کې یې د اساسي قانون د رامنځ ته کېدو اړتیا "اړتیا" وبلله.^{۴۲} همدا راز سراج په خبرو کې د CNN د کریسټین امانپور سره، اعلان وکړ چې د طالبانو لپاره، امریکا نور دښمن نه دی (حتی که دوی د امریکا د ارادې په اړه اندېښنه ولري)؛ هغه وویل، دوی غواړي له امریکا او نړیوالې ټولنې سره ښې اړیکې ولري، هغه وویل، "د هغو قوانینو او اصولو پر بنسټ چې په نوري نړۍ کې شتون لري."^{۴۳} دا د دې څرګندونه کوي چې د طالبانو بهرنۍ تګلاره په کار ده.

انډریو واټکینز، د افغانستان په اړه یو مخکښ کارپوه، په دې باور دی چې د 2021 کال د اګست څخه مخکې هیبت الله په زیاتیدونکې توګه د کمیتي لخوا واک ته ځنډول شوی و، دا د ډلې د دودیز مشورتي پریکړې کولو پروسې سره په مطابقت کې د مشرتابه افقی شبکه پیاوړې کوي.^{۴۴} د طالبانو یو مشر چې ما ورسره خبرې وکړې د رهبرۍ شورا تایید کړه

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په لویه کچه یو مهم رول لري او په ډیری مواردو کې د هیبت الله په مشرۍ د شورا په غونډو کې مهم مسائل په بشپړ ډول بحث او بحث کیږي. د شورا غړي کولی شي د اجندا توکي وړاندیز کړي او هیبت الله اجازه ورکړي چې دا دود د وخت په تیریدو سره پیاوړی شي.^{۴۵} په دې وروستیو کې ځینې اداري تعدیلات معرفي شوي، په داسې حال کې چې اوس په کابل کې یوه لویه کابینه شتون لري (چې ډیری غړي یې د شورا غړي هم لري). په ټولنیزو رسنیو کې ځینې راپورونه ښیي، چې شورا په مبالغه او مبالغه ډول په مبالغه کېږي ده.

داسې انگیرل کیږي چې لومړی وزیر حسن اخند ډیر ناروغه دی، چې د احتمالي ځای ناستي په اړه یې خبرې پیل کړي. تر دې دمه تر ټولو مخکې کاندید عبدالحکیم حقاني ښکاري چې د طالبانو لوړ پوړی ایدیالوژیک دی. که داسې وشي، د دې ډلې محافظه کاره ډلې به یوازې پیاوړې شي، د ځواک انډول به نور هم بدل کړي.

په کابل کې د نن ورځې سیاسي فضا د حیرانتیا وړ ده چې په کابل کې د تیر حکومت له وخت سره ډیر توپیر نلري. بیا داسې ښکارېده چې غني او عبدالله عبدالله موازي حکومتونه چلوي. د یوه داخلي کارکونکي په وینا چې ما ورسره مرکه کړې، نن ورځ د افغانستان ولسمشرۍ مانۍ په اصل کې په څلورو نږدې ودانیو کې فعالیت کوي - چیرې چې د یوې برخې کارمندان نشي کولی د بدن له تلاشی پرته بلې برخې ته لاړ شي. د مانۍ یوه برخه د لومړي وزیر حسن اخند په واک کې ده، بله برخه د ملا برادر او یعقوب په واک کې ده، دریمه برخه د لومړي وزیر مرستیال مولوي کبیر او وروستی برخه د سراج حقاني په واک کې ده.

نو په منځ کې ویشل کیږي سخت دریځي او پراگماتیسټان د وعدو او خیانت سره - نن ورځ د طالبانو په رېښه کې پروت دی. عملی پوهان د راتلو ظرفیت لري

TALIBAN.GOV

په سر کې، که د دوی هڅې خپلو سیالانو ته د دې پیغام رسولو لپاره چې د دوی لید یو اړین دی، بریالي کیږي. د دوی د نړیوالو اړیکو کارول او د بهرنیو هیوادونو سره د اړیکو جوړول، او په ټولیزه توګه د هیواد لپاره د هغې وروسته ګټې ممکن د سخت دریځو دریځ کمزوری کړي. نړیواله ټولنه کولی شي دا اعتدال ښکېل او وده ورکړي، او شاید هغه تشې ډکې کړي چې په خطرناک ډول وده کوي. مګر، په عین حال کې، ستونزه دا ده چې د فرقي ایډیالوژیکي اساس د دې ډلې سره د بې وفایي تورو او په نړیواله کچه د منلو وړ د اعتدال پسند شهرت له امله پیاوړې کیږي. د سخت دریځو سخت حماقت، د همکارۍ یا "سفر کولو" په اړه د انزوا او لوړې غوره کول به د ټولو لپاره ناوړه پایلې ولري. په اغیزمنه توګه، پرمخ تلل، د دې ډلې پالیسي د دې ډلو ترمنځ په پخلاينې پورې تړلې ده.

د طالبانو په دننه کې د تصمیم نیونې د حقیقي ارګان بې نظمه ماهیت هر هغه څه چې دوی یې لپاره جنگیدلي او په اغیزمنه توګه د ټولو افغانانو معیشت له خطر سره مخامخ کوي. سخت دریځو او خورا محافظه کارانو یو سخت انحصار رامینځته کړی چې د منځلارو کار او ایډیالونو ته زیان رسوي چې دوی بیرته تخت ته راوړي. په واقعیت کې، په پریکړه کولو باندې اغیزه په مختلفو وختونو کې د مختلفو سرچینو څخه راځي، پرته له کوم اصلي جوړښت. استبدادي سخت دریځي د هغو بنسټونو په جوړولو کې لږ لیوالتیا لري چې استازي او حساب ورکونکي وي. که څه هم ټولې هیلې له لاسه نه ورکوي، لکه څنګه چې په دوحه کې د ډلې پخواني استازي (چې ډیری یې اوس په کابل کې د کابینې غړي دي)، د بیلګې په توګه، احتمال لري چې د نړیوالې پیژندنې او د اړتیا وړ سرچینو د ترلاسه کولو لپاره د ښې حکومتدارۍ لپاره هڅو ته دوام ورکړي. پانګه اچونه

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

افغانستان همدا اوس د سخت دريځو د کلکي نيواک له امله په دسيسه کې دی چې د مليونونو خلکو لپاره د لومړنيو مرستو، حقونو او معيشت په لټه کې دی. يوازې هغه مهال چې دا داخلي اختلافات حل شي، هغه د داخلي کار او يا هم د بهرنيو خبرو او ملاتړ له لارې، طالبان کولای شي دا ځل ځان بل څه ثابت کړي. که نه نو، دوی همغه دي چې مور تل دوی پېژنو.

د داخلي اختلافاتو يو بصيرت مثال هغه څه دي چې د 2022 کال د اگست په لومړيو کې پېښ شوي - په کابل کې يو هدفې بريد چې د طالبانو ايډيالوژيک رحيم الله حقاني وواژه. هغه د سلفي ضد مخکښ شخصيت په توگه پېژندل کيده چې د ISK پر ضد يې فتوا صادره کړې وه. په دې اساس، بيا، د هغه د وژنې لومړی شکمن داعش و. خو کله چې ما په کابل کې له يوه خبريال سره چې په دې اړه يې څېړنه کوله خبرې وکړې، هغه زما سره ځينې په زړه پورې معلومات شريک کړل. ځايي خلکو ورته ويلي وو چې که څه هم دا رېښتيا ده چې حقاني د دغو فتواگانو له امله د هدفونو په لېست کې و، خو د بي بي سي په يوه راپور کې ويل شوي، هغه د نجونو د ښوونځيو د بيا پرانستلو لپاره هم غريز کمپاين کاوه. هغه په کلکه دا خبره کړې وه چې «په شريعت کې هيڅ توجيه نشته چې ووايي د ښځينه زده کړو اجازه نشته. هيڅ توجيه نشته.»^{۴۶} زما منبع وويل چې دا په بشپړه توگه ممکنه ده چې هغه په حقيقت کې د طالبانو په ليکو کې د هغه موقف مخالفانو لخوا وژل شوی وي. دا د دوی لپاره يو اسانه بريد و، ځکه چې هر څوک پوهيدل چې شک به په ISK باندې راشي. نور هم، داعش به په خوښۍ سره مسؤليت ومني ځکه چې دا د دوی داستان سره سمون لري: د ويره رامینځته کول، او طالبان د بي کفايته ښکارندوی کوي. دا بيا د طالبانو د داخلي ویش په اړه د ننګونو ماهيت دی - وحشيانه او خونړی کله چې دا راتېټيږي. د سخت دريځو ډلو تعصب ژوندی دی او د حيرانتيا وړ نه دی. يوازې

TALIBAN.GOV

دا ځل د هغه گواښ په شاوخوا کې چې دوی یې رامینځته کوي د دوی په مینځ کې د ډیر خلاص ذهن لرونکي عناصرو لید هم په نښه کوي. البته طالبان خپل یووالی او همغږي ډیر جدي نیسي. هغه کسان چې د طالبانو تگلارې له دننه څخه ننګوي له هغوی سره په ځانګړې توګه سخت چلند کېږي. د بېلګې په توګه، د طالبانو پخوانی سفير عبدالسلام ضعیف، د بهرنیو چارو پخوانی وزیر عبدالوکیل متوکل او د کوټې د شورا مهم غړی اګا جان معتصم ټول د اختلاف د بنودلو له امله له دندو گوښه او له دندو گوښه شول. ۴۷ د محلي مقاومت په اړه، طالبان په دې باور دي چې دوی کولی شي په مؤثره توګه د تاجکستان په دوشنبه کې د ملي مقاومت جبهې (NRF) گواښ کنټرول کړي. د مزار شریف له سیمې څخه واک ته د دوی د راتګ لومړنۍ ننګونه په چټکۍ او اغیزمنه توګه حل شوه.

د مشروعیت په لټه کې: هیبت الله په کابل کې خبرې کوي ۴۸

لکه څنګه چې طالبان د خپلې بریا دوهمې کلزې ته نږدې کېږي او د امریکایانو وټل، دوی د واک د موازي مرکزونو سره په ګډوډۍ کې پاتې دي چې د کنټرول او نفوذ لپاره سپالي کوي. نو د پریکړې کولو پروسه لاهم ګډوډي ده. په هر صورت، دوی په بشپړ ډول د دې حقیقت څخه خبر دي. لکه څنګه چې دوی د دوو لسیزو مبارزې وروسته کابل ته د بیا راتګ لپاره جدي وو، دوی د یو پیاوړي حکومت جوړولو لپاره جدي دي چې د نړۍ لخوا پیژندل شوي. په دې اساس، دوی ستراتیژیک کول او د چک لیست بندول پیل کړي ترڅو خپل لید یو ځل او د تل لپاره ژوند ته راوړي. د 2022 کال د جون په 30، دوی د 3,500 څخه تر 4,000 غړو یوه ډله ایزه غونډه د کابل پولیتخنیک پوهنتون کې جوړه کړه، چې د دیني عالمانو او قومي مشرانو څخه جوړه شوې وه، ټول د طالبانو د پاکولو لپاره راټول شوي وو.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

حکومت او خپلې ملي پالیسۍ پیاوړې کوي او خپل حکومت رسمي کوي. هرې ولسوالۍ ته د ولایتي استازو تر څنګ دوه دیني استازي او یو قومي مشر ورلېږل شوی و. موخه یې د یووالي او ثبات ټینګول او په عمده توګه د اقتصادي او ټولنیزو مسلو د اجندا په اړه بحث کول او د دوی اسلامي حکومت به څنګه حل کړي. د خپلو لویو لیدونکو سربیره، دا کنفرانس د بل دلیل لپاره ځانګړی و: د دې میلمه. د لومړي ځل لپاره د طالبانو مشر ملا هېت الله په کندهار کې خپل عادي استوګنځای پرېښود او کابل ته یې د ځانګړې مراسمو لپاره قدم واهه. سره له دې چې د ستر مشر په توګه او د دراني له مهمې قبیلې سره تړاو لري، هېت الله پخپله د نورزیو له فرعي قبیلې څخه دی، چې پخوا په افغانستان کې د واک په جوړښت کې ډیر لږ استازیتوب شوی و، نو دا د هغه لپاره خورا مهم شی و. حتی د طالبانو د تحریک بنسټ ایښودونکي ملا عمر هم هیڅکله په کابل کې یوې عامه غونډې ته وینا نه ده کړې.

نړۍ په عمومي ډول د دې مفکورې سره عادت شوې ده چې طالبان څوک دي او څنګه کار کوي. د هغه څه برعکس چې ډیری یې باور لري، دوی په حقیقت کې سټراټیژیک او تحلیل کوي - دوی درجه بندي او جوړښتونه لري چې دوی یې تعقیبوي. د هرې بلې ډلې په څیر، دوی یو بل ته غور نیسي او د دوی سره د تعقیب په نیت پالنونه جوړوي. نندارتون A—دا غونډه، او، دا د دوی د هدف د پوره کولو لپاره یوازې یو ګام و، چې د داخلي مشروعیت په لټه کې دی او د نړیوالې ټولنې لخوا د منلو وړ دی. که دوی نړیوالې ټولنې ته درناوی ولري یا نه وي، دوی دومره بې باوره ندي چې ورته غیر ضروري وګڼل شي. که هر څه وي، دوی یوازې په دې پوهیږي چې د دوی رژیم ته بهرنۍ تایید څومره اړین دی - یا لږترلږه

TALIBAN.GOV

خلاص غوړونه نو، دوی جامي اغوندي، هغه رول لوبوي چې لوبولو ته اړتيا لري او گډې هڅې کوي. په هر صورت، دا د دې معنی نلري چې د دوی داخلي کار په هېڅ ډول د ستاينې وړ دی. دوی په ساده ډول د لوی اقتصادي او بشري بحران سره مخ دي. لکه څنگه چې تمه کیده، دا غونډه د نارینه وو غونډه وه.

په هر صورت، دوی ادعا وکړه چې د بنځو نظرونه په پام کې نیول شوي. همدا رنگه د دوی د درناوي لپاره به د دوی زامن یا میره وي چې د دوی پیغامونه غونډې ته ورسوي. دا په دې ورځ او عمر کې مسخره ښکاري مگر دوی پدې باور لري. د پام وړ، د نورو مهمو خبرو اترو تر منځ، دوی په افغاني ټولنه کې د بنځو د ځای او د هغوی د راتلونکي په اړه خبرې وکړې. دوی ټینګار وکړ چې بنځې باید د جامو په اغوستلو کې د جامو قواعد مراعات کړي، او د نارینه خپلوان پرته ټاکلي فاصلې ته سفر نشي کولی. ښايي د نجونو د زده کړې په اړه په نړیواله کچه تر ټولو پېژندل شوې مسله یوازې په لنډه توګه د یو څو تنو ګډون کوونکو له خوا مطرح شوې وه، پرته له کومې اجماع څخه. که مشروعیت هغه څه وي چې دوی یې په لټه کې دي، لومړی هڅه په ډیری لارو کې نیمګړتیا وه.

امیر هبة الله اخوندزاده په پښتو ژبه (په عربي ژبه د قرآن کریم د ډیرو آیتونو د تلاوت سربېره) له یو ساعت څخه لږ وخت خبرې کولې.^{۴۹} هغه دې غونډې ته د جرګې له ویلو ډډه وکړه او پر ځای یې دا د "د علماوو لویه غونډه" وبلله، چې د حکومت په ملاتړ یې دیني اجماع رامنځته کړه. هغه د طالبانو بریا نه یوازې د افغانانو بلکې د نړۍ د لویې اسلامي ټولنې لپاره د ویاړ شیبې وبلله. په ټوله نړۍ کې ځینو سخت دریځو او وسله والو اسلامپالو ډلو په حقیقت کې طالبانو ته په افغانستان کې د واک د بیا راتګ مبارکي وویلې، خو دا تریخ حقیقت دی.

بېرته راستنيدنه د طالبانو

په تسليمولو کې پاتې راغلی دا دی چې هيڅ يو مسلمان اکثريت هېواد د ليکلو وروستي وخت (جنوري 2023) کې رژيم په رسميت نه دی پېژندلی.

نوموړي د نجونو د ښوونځيو پرله پسې تړلو يادونه ونه کړه او هغه اقتصادي ستونزو ته يې اشاره ونه کړه، چې هېواد يې پر مخ وړي. په حيرانتيا سره، هغه د ISK په اړه کومه مستقيمه نيوکه نه ده کړې حتی کله چې د ISK ځينو اوړپکو هڅه کوله چې دا غونډه په نښه کړي. د هغه لومړنی پيغام دا و چې طالبان به د اسلامي شريعت په تفسير کې جوړجاړی ونه کړي او دا نظريه به د عمليت پر ځای د طالبانو سياستونه تعريف او پرمخ وړي. هغه نړيوالې ټولنې ته د اسلامي امارت د مشروعيت د نه پېژندلو په خاطر نصيحت وکړ، خو په افغانستان کې دننه او په جلاوطني کې د سياسي مخالفينو لپاره يې ډير مناسب وباله او ټينگار يې وکړ چې د طالبانو عفو ه چې مخکې اعلان شوي وه، دوام لري. 50 د اقتصاد په اړه، هغه د نړيوالو او پرمختيايي مرستو په اړه شکمن وباله او په داخلي سرچينو تکيه يې ټينگار وکړ. دا د هغه څه مخالف دی چې د اقتصاد په برخه کې د طالبانو وزيران د پروژې په لټه کې دي. يا هغه ته د موضوع په اړه ښه معلومات نه دي ورکړل شوي يا هغه ډير پام نه کوي. په هر حال، غونډه د ملا هبت الله په بيعت سره پای ته ورسېده. د هغه د وينا څخه يو څو مستقيم نقلونه د هغه د اوږد مهاله او پراخو اهدافو په اړه مهم بصيرت وړاندې کوي:

طالبان د شريعت په پلي کولو نه پوهيږي خو علما په دې پوهه لري. هرڅوک بايد په دې برخه کې د دوی اطاعت وکړي، نه يوازې د افغانستان علماء

يو اسلامي رژيم به بريالی وي خو مشري به هم په غاړه واخليد نړيوالې مسلماني ټولنې لپاره مهم رول.

TALIBAN.GOV

اجراييه څانگه بايد په ټول هيواد کې شرعي قوانين پلي کړي او خلک بايد په خپل ورځني ژوند کې د دې قوانينو اطاعت او پلي کړي. قضايه قوه بايد د اسلامي اصولو پر بنسټ عدالت تامين کړي. هيڅ جزا يا مجازات د محکمي له حکم څخه بهر نه اجرا کيږي.

په داسې حال کې چې زه د حکومتدارۍ په اړه ډيره پوهه نه لرم، موږ بايد خپل ځان اداره کړو، نه دا چې نور يې پر موږ حکومت وکړي. نور هېوادونه نه غواړي چې موږ خپلواک واوسو او تل يې زموږ په کورنيو چارو کې لاسوهنه کړې ده. اوس د دې وخت دی چې موږ بشپړ کنټرول واخلو. ۵۱

د طالبانو پراگماتيک عناصر څه دي؟

له خبريال کيټي سره په خبرو کې گڼن، چې د افغانستان په اړه يې له دريو لسيزو څخه زيات وخت او تخصص لري، هغې له ما سره د طالبانو د داخلي سياست په اړه يو لړ په زړه پورې معلومات شريک کړل. ۵۲ بل غربي ژورناليست نه طالبان تر هغې بڼه پوهيږي. لکه څنگه چې گڼ ټينگار کوي، "طالبان يو واحد نه دی." په حقيقت کې، دوی مختلف نظرونه او شاليدونه لري چې دوی يې بڼه کړي، لکه څنگه چې د دې کار په اوږدو کې بحث شوی. گڼ استدلال کوي: "طالبان په خپلو لیکو کې ډير پراگماتيستان لري، مگر په داسې ډول چې لويديځ نه پوهيږي." گڼ د طالبانو د مشرتابه په حلقه کې د هغو ویشونو په اړه خبرې وکړې چې د دوی پریکړه کولو ته دوام ورکوي. گڼ وايي، د ملا يعقوب، ملا برادر، سراج الدين حقاني او خيرالله خيرخواه په گډون د دې ډلې عملداران له کندهار څخه د لارښوونو له لړۍ سره مخ په زياتيدونکي ناخوښۍ سره مخ دي. بې وفايي د دې ډلې لپاره اختيار نه دی، مگر دوی يوه تگلاره جوړه کړې ده

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

په الوتنه کې يو ډول: "له کندهار څخه د ځينو فرمانونو له پامه غورځول"، لکه څنگه چې گانون دا بيانوي. ځينې پريکړې په ساده ډول نه پلي کيږي. هغې ومنله چې "دا د حکومت د چلولو لپاره دوامداره لاره نه ده،" او "د داسې بنکاره مشرتابه وېش سره، طالبان به د ځان لپاره د يوې باثباته راتلونکې جوړولو لپاره مبارزه وکړي." نو داسې نه ده چې طالبان له خپلو نيمگړتياوو خبر نه دي. دوی په ساده ډول نشي کولی د دوی د مشرتابه درجه بندي له مينځه يوسي.

د افغانستان د واقعيت يو بل اړخ چې گڼن يې په زړه پورې خبرې وکړي، د طالبانو او د هغوی د ملاتړو تر منځ ژور نظر دی چې غربي لارې د افغاني کلتور او نورمونو مخالف دي. البته د دې مفکورې تر شا اوږد تاريخ شتون لري. د پېړيو په اوږدو کې د هر لوري څخه د مداخلو او پرغلونو لړۍ دا مفکوره ټينگه کړې ده. دا ډول ذهنيت محتاط چلند ته اړتيا لري. گڼن د افغانستان، افغانانو او طالبانو په اړه د لوېديځ د پرله پسې نه پوهاوي له امله اندېښمن دی. هغه يقينا په دې ارزونه کې يوازي نه ده.

طالبان خامخا د يووالي د ساتلو لپاره مبارزه کوي او د ايډيالوژيکو مسلو هاخوا په ډيرو کچو کې درزونه ليدل کيږي. د طالبانو د کابينې د يوه بانفوذه غړي، ملا نور الدين ترابي په وينا، پنځه مهمې مسلې د طالبانو مشران د شپې په تياره کې ساتي: الف) د هيواد د چلولو لپاره کافي اقتصادي سرچينې له کوم ځای څخه پيدا کيدای شي؟ ب) ايا اکثریت افغانان به د طالبانو نوی حکومت ومني؟ c) ايا نړيواله ټولنه به د طالبانو حکومت په رسميت وپېژني؟ d) څنگه کولی شي وړ کسان چې طالبانو ته وفادار هم وي د حکومت چلولو ته جذب شي؟ e) څنگه کيدای شي د طالبانو ډيری غړي چې د ټاکل کيدو په تمه دي

TALIBAN.GOV

په مهمو دولتي پوستونو کې ځای پر ځای شي، او هغه کسان به څه ډول غبرگون وښيي چې دوی يې تر لاسه نه کړي؟^{۵۳}

ترابي دغه اندېښنې له پاکستاني ژورنالېست حبيب اکرم سره شريکي کړې، چې د ۲۰۲۲ کال په وروستيو کې يې د طالبانو په اړه په يوه معلوماتي کتاب کې خپرې کړې. ترابي ورته وويل، چې طالبان په خپل منځ کې له يووالي نه لرې دي، خو د اختلافاتو جدیت ته په کتو سره، داخلي شخړې ډېرې دي. ناشونی هغه د حکومت د چلولو لپاره له پاکستانه د مرستې غوښتنو اختيار هم رد کړ، له دې وېرې چې پاکستان د طالبانو له لارې افغانستان

نيولی دی.^{۵۴} په حقيقت کې له پاکستان سره اړيکې يوه بله لويه مسله ده چې طالبان سره ويشي. پاکستان د افغانانو په منځ کې ډير بد شهرت لري، په شمول د ډيری - که ډيری نه وي - طالبان. پاکستان ته د طالبانو د حکومت له لومړنيو رسمي غوښتنو څخه يوه دا وه چې په کابل کې د پرمختگونو د پوښښ لپاره پاکستاني خبريالان ونه لېږي. له اسلام اباد سره خبرو ته د پاکستاني طالبانو د هڅولو په برخه کې د کابل بې کفايته ملاتړ او د پاکستان - افغانستان پر پوله منظمې نښتې او نښتې د دې بې باورۍ انعکاس دی. دا د دې نه انکار نه دی چې پاکستان د بغاوت په کلونو کې له افغان طالبانو سره د پام وړ مرسته کړې - مگر دا هم ريښتيا ده چې تقريبا په ورته وخت کې يې د طالبانو سره په ښه توگه بد چلند کړی.

په نهايت کې، د ټول شموله حکومت په اړه دا بحث هم د طالبانو په فکر کې دی. دا هغه څه دي چې د ماليې د وزير گل اغا اسحاقزي په مشرۍ د ملا برادر او د "هلمند ډلې" چې د کندهاري طالبانو په نوم هم پېژندل کيږي، تر منځ د ابتدايي شخړې لامل شو. هلمند د لوی کندهار د يوې برخې په توگه ليدل کيږي (که څه هم دا اوس له کندهار سره نږدې جلا ولايت دی). د ماشومتوب په توگه

بېرته راستنيدنه د طالبانو

د ملا عمر ملگری او د طالبانو د لومړي حکومت (۲۰۰۱-۱۹۹۶) پر مهال له هغه سره په همدې کور کې اوسېده، اسحاقزی پر ملا هېت الله هم د پام وړ نفوذ لري. دا "هلمند ډله" ادعا کوي چې "حقيقي" طالبان دي او په دې باور دي چې يوازې زاړه ساتونکي او وفادار طالبان په حکومت کې د شاملیدو مستحق دي. برادر د یو پراخ بنسټه حکومت لپاره قضیه جوړه کړه، د تسلیم کولو ننگونې په پام کې نیولو سره چې طالبان ورسره مخ دي. د ډېرو رسنیو له راپورونو سره سم، شخړه لفظي شخړه وه او ملا هېت الله ته یې شکایت وکړ، چې ملا برادر د دواړو لورو د جلا ساتلو لپاره مداخله وکړه. ۵۵

دا اوازې چې د "هلمند ډلې" تر منځ لا هم جریان لري دا دی چې ملا برادر د هغو لږو کسانو په ډله کې دی چې د ۲۰۲۰ کال د طالبانو او متحده ایالاتو د تړون له دریو پټو ضمیمو سره محرم دي. د نړیوالو تروریستي ډلو په اړه د معلوماتو د شریکولو سربیره، په ضمیمو کې داسې انگیرل کیږي چې د ټول شموله حکومت ماډل او همدارنګه د ګاونډیو سره د طالبانو د اړیکو لارښوونې شاملې دي. ۵۶

لکه څنګه چې په وروستي فصل کې بحث شوی، د نږدې ګاونډیو او همدارنګه د خلیج هیوادونو سره د طالبانو اړیکې هم د طالبانو ترمنځ د سختو اختلافاتو لامل کیږي. دا باید د حیرانتیا خبره ونلري چې کندهاري طالبان د خپلو اړیکو د جوړولو لپاره د ختیځ او نفوذ لرونکي مسلمان اکثریت هیوادونو ته ډیر تکیه کوي. په داسې حال کې چې ترکیه او قطر په افغانستان کې د اقتصادي ګټو د ترلاسه کولو لپاره خپلې پراخې هڅې سره یو ځای کوي، متحده عربي امارات، ایران او پاکستان هم خپل قوي لابیونه په کار بوخت دي. چین کولی شي نورو ټولو ته مخه کړي مګر د تل په څیر دا خپل کارونه خپلې سینه ته نږدې ساتي. په دې سیمه ایز ځواک کې نسبتاً نوی داخل شوی

TALIBAN.GOV

لوبه د ازبکستان ده. دا طالبان "د یو حقیقت په توګه ګوري چې باید وي ومنل شي، او افغانستان د منځنۍ اسیا د یوې نه بېلېدونکې برخې په توګه ګوري. ۵۷ د اندازې کول ګران کار دی، خو ډیری ازبک طالبان په مثبت نظر ګوري. د ۲۰۲۲ کال د جولای په میاشت کې د سمرقند لوی جومات ته د طالبانو د بهرنیو چارو وزیر متقي سفر او هلته یې د خلکو تود هرکلي — چې ډېرو ازبکانو یې هڅه کوله له ده سره عکس واخلې — هغه څه وو چې ازبک امنیت یې تمه نه درلوده. ۵۸ هغه څه چې دلته د یادولو وړ دي هغه دا دي چې هر ډول ګټه چې د ازبکستان په څیر هیوادونه ترلاسه کولی شي بالاخره د طالبانو مثبت لوري ته د هڅولو لپاره کارول کیدی شي.

د مخه لاره

نړیوال ټولنې دا روښانه کړی چې د ښځو حقونو ته باید لومړیتوب ورکړل شي مخکې له دې چې طالبان هر وخت د مشروع یا د هغه تایید وړ وګڼل شي چې دوی یې غواړي — پرته له هر اړخیزه، داسې ښکاري چې هیڅ بدلون نه دی راغلی، نو ولې دا ادعا کوي؟ ښه، طالبان یو خوشبینانه ډله، او په یقیني ډول ژمن دي. شاید حقیقت دا وي چې دوی به هیڅکله هغه مشروعیت ترلاسه نکړي چې دوی یې احساس کوي چې دوی یې مستحق دي. په هر صورت، دوی د دوی نوم ته د لسیزو بد شهرت لري. د دوی د بدلون لپاره به اساساً د بشپړ هویت ترمیم ته اړتیا وي — او داسې بریښي چې دا حقیقت هره ورځ دوی ته په ویره کې خورا څرګند کیږي. پوښتنه دا ده چې ایا دوی به د پیژندلو په بدل کې هغه قربانۍ ورکړي چې دوی ورته اړتیا لري؟ ایا دوی له خپلو تېرو تېروتنو څه زده کړي؟ ایا د دې چانس شته چې دوی د ډیپلوماسۍ او خبرو اترو ټوله هڅه پریردي او هیواد یې د اقتصادي بحران ژور ډوب کړي؟

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

هېت الله د کابل پوليتخنيک په غونډه کې په خپله وينا کې داسې نظر څرگند کړ چې طالبان به احتمالاً هغه سياستونه "دوه چنده" کړي چې دوی د کورني او نړيوال مشروعيت د ترلاسه کولو مخه نيسي. د طالبانو د کابينې ډېری وزيران له دې تگلارې حيران او ناهيلي هم شول، خو په عام محضر کې يې له ويلو ډډه وکړه. د امريکا لخوا په ټول هيواد کې د بشري او اقتصادي ناورين له امله د دوی په مليار دونو شتمنی کنگل شوې، په کابل کې د طالبانو ځينې مشران په دې پوهيږي چې اوس د دې وخت دی چې تارونه يو څه نرم شي. په مقابل کې هېت الله ټينگار وکړ چې دوی به له هر ډول بهرنی نيوکې سره سره خپل ماموريت پرمخ وړي. نو د طالبانو په منځ کې اختلافات ورځ تر بلې په څرگنديدو دي (د بېلگې په توگه د ۲۰۲۳ په فبروري کې د سراج انتقادي وينا). د دوی په منځ کې سخت دريځي، د هېت الله په مشرۍ، غواړي چې خپل بنسټپالنې ته وفادار پاتې شي او د نړيوال انزوا له پايلو سره مخ شي. په داسې حال کې چې لوبديځ خپلو غوښتنو ته ژمن دی، طالبان د خپلو انتخابونو بيا ارزونه کوي. دوی شايد هڅه وکړي: دوی د حکومتدارۍ د ښه کولو لپاره کميټې رامېنځته کوي او د خپلوانو او فساد مخنيوی کوي، مختلف نظرونه بحث کوي او حتی مستقيم ووايي چې هغه مسلي چې نړۍ يې په اړه خورا انديښمنه ده له پامه غورځول کيږي نه بلکه په احتياط سره بحث کيږي. برسېره پر دې - د دوی د اوسني واقعيت يو له خورا مهم اړخونو څخه - دوی د افغان اتباعو او گاونډيو هيوادونو دواړو ته ويلو ته دوام ورکوي چې دوی سوله او امنيت غواړي. دوی تسلی ورکوي - که څه هم ډېری وختونه منافقانه او په خپل منځ کې په تضاد کې - ټينگار کوي چې دوی دلته د جگړې لپاره ندي بلکې د خپل هيواد لپاره د نوي ژوند د رامېنځته کولو لپاره راغلي دي چې د افغانانو لخوا د افغانانو لخوا رامېنځته شوي.

TALIBAN.GOV

په نهايت كې، دوى يوازې د بنچ څخه د وتلو سره قناعت نلري - دوى په لوبه كې دي، او غواړي چې ورته چلند وشي. د دوى كار د 2021 په اگست كې پاى ته نه و رسېدلى — دا يوازې پيل شوى و.

هغه خبرې چې ما د متحده ايالاتو له يوه پخواني لوړ پوړي چارواكي سره كړې وې دلته اړوند دي. دا د امريكايي چارواكي او عباس ستانكزي، سلام حنفي (اوس د لومړي وزير مرستيال)، ملا ضعيف (په اسلام اباد كې د طالبانو پخوانى سفير) او سهيل شاهين (د دوحې په دفتر كې د طالبانو وياند) تر منځ د كافي ميز د خبرو كيسه ده. هغه وخت چې د دوحې خبرې اترې پيل شوې وې. د متحده ايالاتو چارواكو تاثر دا و چې څلور واړه هلكان سره له دې چې دوى په ځمكه كې ښه كار كوي، پوهيدل چې دوى نشي كولى امريكا ته ماتې ورکړي. دا يو خنډ و. خو د طالبانو پراگماتيک عناصرو په دې خبره نه ژړل؛ دوى پوهيدل چې په افغانستان كې د واک شريكولو فورمول كيداى شي چې د ټولو لپاره كار وكړي. چارواكي يادونه وكړه چې د خبرو اترو له لارې د سړي شخصيتونه څنگه روښانه شوي، په ځانگړې توگه ستانكزي څنگه د طنز احساس درلود. هغه يو "بې لاري توغندى" و، چې شايد له همدې امله هغه ته وروسته د پام وړ موقف نه و ورکړل شوى - همدارنگه، د هغه شهرت د يو ادعا شوي شراب څښونكي (په سمه يا غلطه توگه) دوام درلود او د هغه سره هيڅ ډول احسان نه كوي. حنفي چې هم حاضر وو، تقريباً مخالف و: په خپلو څرگندونو كې متعصب، پټلى او ډېر جدي. بيا شاهين و، چې ښه انگرېزي خبرې يې كولې، نو د وياند په توگه يې دنده ترسره كوله. خبرې اترې په راتلونكي كې بصيرت وړاندې كړل. امريكايي چارواكي د پوځي اډو په جوړولو كې د امريكا د درنې پانگونې په اړه خبرې وكړې او هغوى ته يې د هغه كار په اړه توضيحات ورکړل چې دوى يې ليواله وو - ټينگار يې وكړ چې كله چې طالبان راغلل.

بیرته راستنیدنه د طالبانو

د ځواک په توگه، دوی باید د جنایې ډلو او د ISK په گډون د ټولو ډول ډول ستونزو سره معامله وکړي. نو، د متحده ایالاتو چارواکي په فرضي ډول وویل: "په پام کې ونیسئ که څه هم موږ پریږدو، تاسو اړتیا لرئ چې د امریکا څخه وغواړئ چې د تروریزم ضد مرستې لپاره بیرته راشي، او دا اډې زموږ د گډ هدف لپاره کارول کیدی شي." تکره ستانکزي په چټکۍ سره ونيوه او په ځواب کې یې وویل: "آه، تاسو غواړئ په چین باندې نظر ولرئ، ښه، دا به موږ سره مرسته وکړي چې په پاکستان باندې نظر ولرو." هغه په دوام وویل، د پوځي اډو له کارولو سره نه موافق او نه هم اختلاف لري، او ویې ویل کله چې طالبان بیرته راگرځي، موږ به تخنیکي ملاتړ او د پوهنې په برخه کې مرسته وکړو. په ډله کې یو بل موافقه وکړه - "تاسو د روسانو څخه غوره یاست، او موږ غواړو له دې څخه ګټه پورته کړو." طالبان په حقیقت کې د دوه اړخیزو ګټو په مسلو کې ښکیل کیدی شي که چیرې دا ښه تنظیم شي.

د دې ټولو بدلونونو سره، د بایډن اداره په دې اړه سخت فکر کوي چې څنګه په رسمي توګه د طالبانو پیژندلو پرته له طالبانو سره ښکیل شي. حقیقت دا دی چې طالبان د افغانستان اصلي حکومت دی، او د بایډن حکومت په مستقیم ډول له دوی سره په مالي او بشري مسلو خبرې کوي، او ځینې استخباراتي شریکول هم روان دي؛ مګر دا دوی نه پیژني او نه یې مني — او خامخا غواړي په رسمي ډول د دې کولو لپاره وروستی وي. د افغانستان لپاره د امریکا ځانګړي استازي توماس ویسټ چې یو فکري دیپلومات دی، د دفاع وزیر ملا یعقوب انس حقاني، شهاب الدین دلاور او د کابینې د غړو په ګډون د اقتصادي چارو په اړه له ګڼو طالب چارواکو سره کتلي دي. د دې ښکیلتیا څخه ځینې یې د متحده ایالاتو د بهرنیو چارو وزارت په ویب پاڼه کې راپور شوي.^{۵۹} پداسې حال کې چې متحده ایالات په زړه پورې نور انتخابونه په پام کې نیسي، نور یې دي

TALIBAN.GOV

گام پورته کول: ترکان، روسان، پاکستانیان او چینایان په کابل کې د "سفارتونو" وده. خبرې اترې نه دي بندې شوي، بلکې په تمرکز کې لا زیاتې او پراخې شوې دي. د امریکا او د هغې د متحدینو لپاره، تر ټولو مهمه خبره دا ده چې دا یقیني کړي چې افراطي ډلې لکه داعش او القاعده به وده ونه کړي - او داسې ښکاري چې لږ تر لږه د ځینو بیانونو له لارې، چې طالبان غواړي ژمنې پوره کړي. دوی په دې مسئله جوړه کړه. د ۲۰۲۲ کال د جولای په ۳۱ مه په کابل کې د سي آی ای د بي پېلوټه الوتکې برید چې د القاعدې مشر ایمن الظواهری یې وواژه او د طالبانو خاموش غبرگون ښیي چې طالبان شرمېدلي دي. د رسنیو راپورونو په ډاگه کړه چې د سراج حقاني تر څنګ یوازې یو څو کسان چې د هغه کوربه و، داسې کومه نښه درلوده چې الظواهری د کابل په لور حرکت کوي، خو ځینې نور دا د تصور وړ نه بولي چې د طالبانو مشرتابه د هغه له شتون څخه خبر نه وو. یو نظر دا دی چې پاکستان له امریکا سره د خپلو خرابو اړیکو د بیا راژوندي کولو لپاره مهم استخباراتي معلومات شریک کړي چې د برید لامل کیږي.⁶⁰ سره له دې، د امریکا د تروریزم سره د مبارزې چارواکي په دې باور دي چې القاعده "د امریکا له وتلو وروسته په افغانستان کې خپل حضور نه دی جوړ کړی"، او دا ترهګره ډله لا هم "د دې وړتیا نه لري چې له دغه هیواد څخه د متحده ایالاتو پر ضد بریدونه وکړي."^{۶۱} دا ارزونه ملاتړ کوي طالبانو ویلي، چې هېڅ ترهګري ډلې ته به اجازه ورنه کړي، چې د دوی خاوره وکاروي په بهر کې د ترهګریزو فعالیتونو لپاره.

د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر امیر خان متقي په داسې حال کې د ۲۰۲۲ کال د جولای په میاشت کې په تاشکند کې په یوه نړیوال کنفرانس کې د نوي حکومت د نړیوالو په رسمیت پېژندلو دوسیه جوړه کړه، د خپل حکومت په پرله پسې ژمنو یې غږ وکړ چې د ګاونډیو هیوادونو امنیت ته به اجازه ورنه کړي.^{۶۲} د طالبانو تگلاره

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

تر هغه چې کابل پورې اړه لري په دې برخه کې بدلون نه ښکاري. په هر صورت، دا هم مهمه ده چې د هېت الله د وينا له لارې د طالبانو د پالیسۍ اوسنۍ لار تعقیب کړي. په کابل کې د هغه خبرې چې په دې څپرکي کې تر بحث لاندې نیول شوي وي، د هغه د نظریاتو په اړه بصیرت ورکونکي ثابت شو. هغه اشاره وکړه چې مسلمان هېوادونه باید له بریا وروسته طالبانو ته سترگې په لار وي. په هر صورت، طالبان ځانونه د الهی تحفیل شوي فاتحانو په توګه ګوري، د اسلامي حکومت لپاره یوازینی او یوازینی نمونه، د دوی د ښکاره تقدیر ښه. نړیوال لیدونکي، د پوهیدو وړ او تمه کیري، په تاوان کې دي چې دا څنګه تشریح کړي. په هر صورت، د متحده ایالاتو یوه استخباراتي چارواکي ما ته یو څه بصیرت راکړ او ویي وېل چې موږ ټول هغه څه ویلای شو چې د دې وينا پر بنسټ دا دی چې هیبت الله روغ دی او د هغه مشرتابه د هغه په ارزونې کې ګواښ نه کوي - اساساً، هغه شاوخوا پټ دی.

دا فصل د شواهدو ټوټې وړاندې کړې چې ممکن د یو بل سره په تضاد کې وي، که څه هم زما موخه دا ده چې ټول معتبر معلومات وړاندې کړم چې زه کولی شم د بیلابیلو سرچینو څخه راټول کړم. تر ټولو مهمه دا چې حقیقت دا دی چې طالبان په طبیعي ډول د متضادو خلکو یوه ډله ده چې په پېچلتیا کې ګډ دي. لاندې فصلونه څیړي چې د دې تناقضاتو څخه څه شی رامینځته کیري او له هغه ځایه چیرته ځي.

د یوې بندیت، اسلام او د طالبانو مذهبي روایات

د اسلامي نړۍ د تاریخ په اوږدو کې، اسلام په مختلفو ټولنو کې په مختلفو بڼو کې څرګند او فعالیت کړی دی. دیني عالمان او پادریان د مختلفو سلطنتونو د واکمنۍ له لارې په مختلفو سیمو کې د لوی نفوذ څخه برخمن دي، په داسې حال کې چې د عرفان یا عرفان (روحاني پوهه) د ډیرو مسلمانو هیوادونو په کلتوري منظرو کې تلپاتې اغیزه کړې. د سویلي اسیا قضیه په ځانګړې توګه په زړه پورې ده، چې دا دوه جریانونه په ټولنه کې ژوره ننوځي، په پېچلي توګه سره یوځای کېږي او کله ناکله، خورا د اختلاف وړ. تر نن ورځې پورې، په سیمه کې د اسلام شتون خورا پراخ دی، چې په ساده ډول د بیان کولو په پرتله ډیر مخالف دی. له بده مرغه، دا تنوع د لسیزو اوږدې جګړې له خونړیو نښو څخه نه دی پاتې شوی چې په ګډوډۍ او تاوتریخوالی کې ډوب شوی، د پراخي سیمې بشپړتیا تهدیدوي او د مذهب یو ځلي ځلانده میراث د ګډوډۍ او ترهګرۍ سره بدلوي. تر دې هم بده دا ده چې دا شخړه نن ورځ په داسې حال کې روانه ده چې د زغم او سوله ایز ژوند مخه نیسي.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په ریښتیا ویجاړونکي ډول. د دې څو اړخیزه کیسې لاندې د پیچلتیا د ښه پوهیدو لپاره، دا د تاریخي شرایطو څیړنه او تحلیل ارزښت لري چې د ننني افغانستان په جوړولو کې یې مرسته کړي.

ځینو به ویل چې طالبان تر بل هر څه زیات مذهبي سازمان دي. ایا دا سمه ده، که څه هم؟ دوی کولی شي په سمه توګه د یوې سیاسي ډلې یا اورپکو په توګه تشریح شي. فرانسوي پوه اولیور رای وړاندیز کوي چې په داسې حال کې چې طالبان په ځینو مسلو لکه د ښځو په اړه د لاس وهنې لپاره لیواله نه وو، دوی د ځواک د اډې د ساتلو لپاره خورا ګټور وو.¹ د طالبانو کارول، او له دین سره اړیکه له اوږدې مودې راهیسې یوه ژوره پیچلې ده، چې له جنجالونو ډکه ده. البته، یو څوک نشي کولی د دې ډلې په تیر، اوسني یا راتلونکي باندې پوهیدل پیل کړي پرته له دې چې لومړی د مذهبي ایډیالوژۍ اعتراف وکړي چې د دوی فعالیتونو ته وده ورکوي. راځئ چې اوس د دوی د مذهبي ذهنیت لومړني اساس وګورو، مخکې لدې چې دا معلومه کړو چې دا څنګه رامینځته شوی او په پروسه کې څه ننګونې دي. موږ باید لومړی د دې ډلې په اسلامي ریښو پوه شو ترڅو پوه شو چې دوی څنګه خپل فکري روحاني مشروعیت ترلاسه کړ او خپل بنسټ یې جوړ کړ. دا د یوې لویې مسلې برخه ده - په اسلامي نړۍ کې د اسلامي دیني مطالعاتو انحطاط او همدارنګه د اسلامي اصولو سیاسي کول.

طالبان د اسلام د سني فرقي پیروان دي، او په ځانګړې توګه د حنفي فکر، د سني مذهب له څلورو فرعي فرقو څخه یوه ده. په دې منځ کې، دوی په جنوبي اسیا کې د دیوبندي فکر په نامه د یوې سیاسي براند سره هم تړاو لري - د نولسمې پیړۍ څخه د سویلي اسیا د سیاست د مذهبي ایډیالوژۍ نسبتاً نوی بڼه.

دیني روایتونه د طالبانو

پیری. 2. دا مهمه ده چې د طالبانو تحرک ته وگورو او پوه شو چې د دوی د ایډیالوژۍ څخه پیل کیږي - پدې کې د دوی روح دی. پداسې حال کې چې دې ډلې ته د افراطیت په سترګه کتل کیږي، خلک اکثراً د دوی اسلامي لیل ته پام نه کوي، دا د دوی د دین سخت تفسیر دی چې دوی یې هر څه کوي، لکه هوا چې دوی تنفس کوي. په سیمه او د سویلي آسیا په شرایطو کې په ځانګړې توګه، دا مذهبي بنسټ خورا مهم دی.

دیوبندیز او احیاء پرست اسلام³

دیوبندیز څه شی دی؟ دا لږ پېژندل شوې نظریه او د هغې پیروان اکثراً زموږ د تلویزیون په سکرینونو کې نه ویل کیږي، مګر دا دوی لږ مهم نه کوي. لومړی، موږ د دیوبندیزم درک نه شو کولی که موږ دا د سویلي آسیا له شرایطو څخه جلا کړو، که نه نو د معمایو لویه او خورا اړینه برخه ورکه ده. دیوبندیت د یوې مذهبي ایډیالوژۍ په توګه په سویلي آسیا کې رامینځته شوی چیرې چې ډیری پیروان یې متمرکز دي. د اسلامي سیاسي فکر دغه کړۍ په ۱۸۶۶ کال کې د هند له پلازمېنې څخه شاوخوا سل میله لرې په یوه مدرسه کې چې د دارالعلوم دیوبند په نوم یادېږي زېږېدلې ده. د دې مدرسې دوو بنسټګرو څو کاله وړاندې د انګرېزانو پر ضد په ناکام بغاوت کې برخه اخیستې وه. 4. دې ډلې بې له شکه له هغه وخت راهیسې ډیری بدلونونه تجربه کړي، او بالاخره، لکه څنګه چې دا شوه په سعودي عربستان او د خلیج په سیمه کې په زیاتیدونکې توګه په سپانسرانو پورې تړلي، د دې ډلې ډلې هم د ډیرو بنسټپالو فکرونو او چلندونو قرباني شوي.

د استعمار د پښو د نښو داغونه لا تر اوسه د نړۍ په کچه نه دي پټ شوي.

نن ورځ د مذهبونو ترمنځ اړیکه

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

بنسټپالنه او امپرياليستي فعاليت د دې ډول ډلو د منشا او د هغوی د هڅونې په څېړنه کې د يو مهم ارتباط په توگه کار کوي. استعمار په ځانگړې توگه د سويلي آسيا په علماو او ديني فکر باندې ژوره اغېزه درلوده چې بالاخره به د "اسلامي" ټولنيزو - سياسي لوبغاړو لخوا د يوې پېړۍ څخه زيات عمل تعريف کړي. دا مفکوره چې استعمار اسلام فاسد کړی و، د امپرياليزم ضد اسلامي بيارغونې ايډيالوژۍ رامېنځته کولو لامل شو چې بالاخره يې د ملتپالنې بڼه واخيستله او بيا يې اسلامپاله، پرمختگ وکړ. دا موږ د بيا ژوندي خوځېنتونو زېږون ته رسوي. د وخت له سياسي حالت څخه د ناخوښۍ له امله، دې ډلو د ټولنې د زخمونو د درملنې لپاره مذهب ته مخه کړه، پدې باور چې د دين نوي تعبيرونه درملنه کيدی شي. ديوې بنديت د نولسمې پېړۍ په وروستيو کې د برتانوي استعمار سره د هند د مايوسۍ محصول و. شلمې پېړۍ ته په گړنديتوب او د طالبانو په راڅرگندېدو کې موږ د سياسي، کلتوري او اقتصادي امپرياليزم محصول وینو - شوروي يرغلگر، د سعودي پېرودالران، د پاکستان د مدرسو تعليم او امريکايي وسلې.

په جنوبي اسيا کې دا يو منل شوی حقيقت دی چې اسلام سيمې ته د صوفيانو له لارې راغلې، چې د فقهي له کوم يوه مکتب سره يې تړاو نه درلود، بلکې د عقيدې په اړه يې نرم او صوفيانه چلند درلود.

ديوبنديان د سنيانو يوه فرعي ډله ده، مگر دا د هغې په پرتله خورا پېچلې ده. په سنيزم کې، د سختو سلفيانو څخه تر لږ سخت ديوبنديانو پورې، بريوليانو ته، چې يو صوفي متعصب، نسبتاً ډير پرمختللی گروپ دی، پراخه لږی شتون لري. ديوبنديانو په پای کې د بدعت ضد دريځ خپل کړ چې په پايله کې يې له خپلو بريلوو سيالانو سره په ژوره سيالي کې څرگند شو.

دیني روايتونه د طالبانو

دواړه په برتانوي هند کې په مذهبي بنسټونو کې ريښې درلودې. دا تاريخي اړيکه اوس په پراخه کچه منل شوي مفکورې لامل شوې چې ديوبنديان په دې توگه د صوفيانو ضد دي. په حقيقت کې دا ادعا چې ديوبنديان په طبيعي ډول د صوفۍ ضد دي لږ وزن لري. د پيژندنې لاندې پيچلتيا د هر يو په انفرادي ډول او کله چې د يو بل سره په تکر کې وي نور معاینه کوي. د بحث ريښه په دې کې ده چې طالبان څنگه ځان وپيژني - او په اصل کې، د دوی د ديوبندي ريښو سره سره، د دوی دريځ اکثراً د دوی په واقعيت کې راځي. په ساده او مستقيم اصطلاحاتو کې، طالبان حنفي سني دي چې د سلفيت او وهابيت د اغيزو پور اخیستونکي اړخونه لري، د ديوبندي مدرسو ته د سعودي د نفوذ څخه مننه - مگر دوی لاهم حنفي دي..5 د دوی نظرياتي کرښې کله چې دوی د القاعدې په څير د بهرنيو ترهگرو ډلو سره مخ شوي وو، خدا پيل شوه.6 طالبان، لکه څنگه چې موږ شاهدان يو، هر هغه څه چې دوی يې کولی شي په اسانۍ سره واخلي. دا موږ دې حقيقت ته په گوته کوي چې د دوی ايډيالوژيکي اساس په مبهم ډول تشریح کیدی شي. دين او کلتور دواړه د دوی تل بدلیدونکي هيلې سره سمون لري. يوازينی ريښتینی ثبات د دوی پای هدف دی. پروفیسور باربرا ميټکالف، د دې پوهنتون مخکښ پوه

د ديوبندي مکتب فکر په سمه توگه وايي:

هغه څه چې شايد د ديوبند ډوله حرکتونو په اړه خورا د پام وړ وي دا دی چې سياست تر کومه حده يو خالي "بکس" دی چې په مناسب او عملي ډول پک شوی دی پدې پورې اړه لري چې په کوم حالت کې غوره کار کوي.7

دلته د يادونې وړ ده چې د طالبانو د افغاني او پاکستانی نښو ترمنځ د پام وړ ديني توپيرونه شته. د پوهانو سره زما د مرکو پر بنسټ

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

پاکستان، پاکستانی طالبان نن داسې احساس کوي چې دوی نور د دیوبندیانو له علم او ډسپلین سره نه پېژني. د دیني عملونو له نظره، دوی په ساده ډول هغه څه نه دي چې د دیوبندیانو په توګه له دوی څخه تمه کېده. پاکستانی طالبان بنسټپاله دي چې ډېر خپلواک فکر لري، د دوی مذهبي چلند له قبایلي کلتور سره په تړاو کې ځانګړی دی. که څه هم دوی په دیوبندیانو پورې تړلو مدرسو کې دیني زده کړې تر لاسه کوي، نه د دوی استازیتوب کوي او نه په عملي توګه له دوی سره سمون لري. په دې توګه دیوبندیت اوس د پاکستانی طالبانو لپاره اړین نه دی، مګر بیا هم د افغان طالبانو او د هغوی د تاریخ د پوهیدو لپاره خورا ګټور دی. په اصل کې، طالبان په زیاتېدونکې توګه د خپلو بنسټپالو عقیدو سره یو ځای شوي دي - د سلفیت او د دیوبندیانو سخت دریځ د قبایلي او پښتونولي عناصرو سره یوځای کول. 8.

د یادولو وړ ده چې دیوبندیانو په تاریخي توګه د ډیرو علمیاتو مشري کړې - د جنوبي اسیا په فکري خبرو کې د دوی ونډه د پام وړ ده. 9 په هر صورت، غیرنن ورځ دا نظریه او هغه طریقه چې د پاکستان او افغانستان په ځینو برخو کې عملي کېږي، د هغه څه ژور مخالفت څرګندوي چې اسلام په عمومي توګه په سویلي اسیا کې عملي کېږي - په حقیقت کې دا د زغم او تصوف په میراث باندې یو داغ دی چې د مذهب تعریف یې کړی. په سیمه کې شتون، د یوې ترور او صدمې سره ځای په ځای کوي. په ټولو کچو کې، د طالبانو د کلکې مراعاتولو دغه ماډل هېڅکله عادي نه و، او ښایي له همدې امله دوی له دې سره دومره تړلي دي - د هغه څه د ساتلو لپاره چې دوی لري د یو نا امید میکانیزم په توګه.

هو، دوی لا دمخه یو قبایلیزم ته غاړه ایښې وه چې محدودیت او ظالم و، مګر مسلي هغه مهال پیل شوې کله چې دوی سقوط وکړ.

دیني روایتونه د طالبانو

د القاعدې د سیاسي مبارزې او اورپکۍ تر زهرجن نفوذ لاندې. په ایران کې شیعه گانو هم د فرقه ییزو توپیرونو سره سره د اسلامي نظام په رامنځته کولو کې هم نفوذ وکړ. د ۱۹۷۹ کال د ایران انقلاب ډېرو بنسټپالو او سیاسي مسلمانو خوځښتونو ته الهام ورکاوه – دا یوه نړۍ ټکان ورکونکې شېبه وه، حتی د هغو کسانو په منځ کې چې له انقلابیانو سره یې فرقه ییز توپیر درلود، وېرېدل. د پاکستان یو مخکښ دیوبندي مفکر او سیاستوال ابوالاعلی مودودي حتی د انقلاب نه وروسته ایران ته لاړ چې د ایت الله خمیني سره وگوري او د نوي اسلامي نظام ستاینه وکړي.¹⁰ دا د دوی تر منځ یوه ګډه هيله وه، دا د عالمانو د واکمنۍ مفکوره وه. که څه هم ایران د "فقهې د برتري" مفهوم تعقیبوي پداسې حال کې چې یو څه ډیموکراتیک پاتې دی، طالبان د دې ماډل تعقیبولو ته لېوالتیا نه لري.

د دیوبندیز عصري تعبیرونه کیدای شي تیریدونکي او نظامي بڼه ولري، لکه څنګه چې د افغان طالبانو لخوا بېلګه شوې – د اسلام د سختې نسخې سره د توکمپالنې قبیلې د ترکیب محصول دی، په ځانګړې توګه کله چې د شوروي په وړاندې د افغان مقاومت جیو پولیټیک سره یوځای کیږي او وروسته بیا امریکایان. هغه مجاهدین یا اسلامي جنګیالي چې امریکا یې ځواکمن او تجهیز کړل، د سعودي عربستان او پاکستان سره یې لاس په کار شو، بالاخره په یوه شیطان بدل شول. له القاعدې نیولې تر طالبانو پورې، افغان "جهاد" د اورپکو ډلو لپاره د ځای او اسانتیاوو په برابرولو کې مهم رول ولوباوه. د افغانانو او پاکستانیانو لپاره د وسله وال جهاد مفکورې تر ډیره د دیوبندي مکتب څخه اخستل شوي.

کله چې د ۱۹۹۰ لسیزې په لومړیو کې طالبان راڅرګند شول، دوی په ایډیالوژیک ډول د سعودیانو تر اغیزې لاندې وو، د امریکایانو لخوا وسله وال، او د پاکستان دیوبندي مدرسو لخوا یې زده کړه کوله چې په اسانۍ سره یې خپل نصاب بدل کړ.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د وخت اړتیا. دوی د ریګن د سپېڅلي جنګیالیو میراث دی، مجاهدین چې د لویديځ سرچینو او سیمه ایزو اسلامپالو الهامونو لخوا محاصره شوي.

په نهایت کې، که څه هم، دا به واقعا بدبخته وي که چېرې یوځل بیا موږ د یو څو افراطي ډلو د توجیه شوي تعبیرونو او کړنو پر اساس چې د دوی هویت ادعا کوي د خلکو ټولې ډلې (لکه دیوبندیان) د غلط لیل کولو په جال کې راگیر شو. لکه څنګه چې مخکې په فصل کې یادونه وشوه، دیوبندیز په سویلي آسیا او هاخوا کې د اسلامي مطالعاتو په برخه کې د علمي مرستو ژور او بډایه تاریخ لري. ډېر داسې کسان شته چې د دیوبندي فکر سره اشنا دي او په کلکه د طالبانو پر ضد دي. په حقیقت کې، دوی د خپلو کړنو کلک مخالفین دي. طالبان واحد نه دي: موږ باید د دوی دننه ډیری فرعي برخې وپېژنو. دا موږ ته اجازه راکوي چې ښه پوه شو چې طالبان څنګه ځان ته ګوري - د دوی سازمان او جوړښتي درجې، او نور، محلي ټولنې دوی ته څنګه ګوري.

په دودیز ډول هغه کسان چې موږ یې د "اسلامپالو" په نوم یادوو، د دیني عالمانو یا عالمانو پر ځای سیاسي هڅول شوي لوبغاړي دي. په هر صورت، په سویلي آسیا کې، دا لوبغاړي د دودیزو دیني عالمانو او د هغوی د زده کونکو لخوا لارښوونه کېږي.

په زړه پورې خبره دا ده چې سعودي وهابیزم او دیوبندیت له یو بل څخه ټوټه ټوټه شوي، د دوی تاریخي ریښې د دوی د بنسټ ایښودونکو په لاره کې سره نښلول شوي.¹¹ نن ورځ هم، دوی د خپلو اړوندو ډګرونو کې یو بل سره غږیږي. د دیوبندیز د بنسټ ایښودونکو اصلي هدف د برتانوي استعمار د زنځیرونو ماتول وو - دا د مقاومت غورځنګ و چې د مذهبي ملاتړ سیستم یې لاندې و. همدا ډول کله چې روسانو پر غل وکړ، یو ځل بیا

دیني روایتونه د طالبانو

د امپریالیستانو پر وړاندې د مجاهدينو مقاومت و په مذهبي بنسټپالني ولاړ. د دیوبندیت تقریبا په طبیعي ډول د دې کمپاین په لومړي سر کې موقعیت درلود او په پاکستان، سعودي عربستان او امریکا کې یې د خوښې دولت سپانسران وموندل.

د دیوبند تاریخي تناظر

دیوبندیز د دیني احیا کولو هڅې په توګه پیل شوې، د دې مفکورې څخه زیږیدلې چې حاکمیت د دیني زده کړو او پرمختګ له لارې ترلاسه کیدی شي، چېرته چې پادریان / علماء د ځمکې مشران دي. په نهایت کې، دا د خپل عاجز پیل څخه هاخوا په یو نړیوال حرکت بدل شو چې له سیاسي پلوه ډیر هوښیار او سیمه ایز تراو لري. د دې ډلې کړنې په اصل کې د افغاني ټولنې د بیا اسلامي کولو لپاره د هڅو لړۍ ده. عالمان د ډلې د مغز په توګه عمل کوي، او اسلامیت د ژوند ځواک دی چې د بدن له لارې وینه پمپ کوي. د ریښتیني، اصلي اسلام د بیرته راګرځولو او د انسان د ریښتیني عقیدې څخه د لیرې کیدو په پایله کې د ستونزو د لیدلو په اړه دا بیا ژوندي مفکوره، دا یقیني کوي چې د ستونزې یوازینی حل کول دیني عالمان دي - دیني عالمان. دا نظریه دوی ته هغه واک تضمینوي چې دوی یې په شدت سره غواړي. موږ کولی شو د پادریانو د عمومي رواني او ټولنیز اړخونو په اړه خبرو اترو ته ژوره ورسو - د ټولو عقیدې څخه - دا ډول څرګندوي، مګر دا به یو بل بل کتاب وي.

د دې ډلې د خوځښت اصلي نظر دا و چې اسلام، او په دې توګه د مسلمانانو مذهبي ګډون په هند کې کم شوی، او د دوی ایډیالوژیو او عملونو سره د ګډ موجود اکثریت هندو عقیدې سره د یوځای کولو له امله خپل پاکيت له لاسه ورکړی.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

موخه یې دا وه چې دا بیا پاکه کړي، بیرته خپل اصلي واقعیت ته راستانه کړي، او له همدې امله هغه خپلواکه ټولنه رامینځته کړي چې دوی یې په لټه کې دي. دا د دوی د ټولو ستونزو د حل لاره وه. په هر صورت، دوی د ویشلو غورځنگ نه وو. په حقیقت کې، دوی د مسلمانانو-هندو یووالي پلوي وو، چې اصلي دښمن یې برتانوي استعمار وو. د وخت په تېرېدو سره چې په برصغیر کې نوي ایډیالوژۍ را منځته شوې، دیوبندیانو لا زیات سیالي او مخالفین پیدا کړل. د دې ټولو ډلو چلند د نورو د دریځونو او شهرت لخوا اغیزمن شوی. دا سخته ده چې د دې ډلو تر منځ توپیر یوازې فرقي کرښې یا ایډیالوژیکي توپیرونو ته راکم شي. دا ټول ژور سیاسي او هم په چټکۍ سره بدلون مومي. په هر صورت، دیوبندیانو د ځمکې تر لاسه کولو ته دوام ورکړ او د بنوونځیو او زده کونکو شبکه یې پراخه کړه. په هر صورت، دوی په ټولګي کې محدود پاتې نه شول. ورو ورو خو خامخا دوی بیرته د انګرېزانو پر وړاندې وسله وال مقاومت ته لاره وموندله. حتی کله چې په هغه محاذ کې له زیان سره مخ شول، دوی به د انګرېزانو واکمنۍ ته تسلیم نه شي او د دیوبندیز د مذهبي او سیاسي وسلو د پراخولو اوږد او پېچلی سفر پیل کړ. دا د هند – پاکستان د ویش تر وروستۍ سلګۍ پورې نه و چې دیوبندیز یو داخلي اختلاف تجربه کړ، چې یوه ډله یې په خالص فکر کې ژوره شوه او بنسټپالنې ته نږدې شوه. وروسته په ۱۹۸۰ لسیزه کې د پاکستان پوځي دیکتاتور ضیاءالحق دغه صحنه نوره هم بدله کړه او د دیوبندیانو وسله وال یې پیاوړي کړل چې ډېر ژر یې په سیمه کې د اسلامپالنې په سر کې ځای وموند.¹² کلونه تیر شول، او دا ډله یوازې نور هڅول شوې او تاوتریخوالی وده وکړه، چې موږ یې نن ورځې ته رهبري کوو. دا په نهایت کې په یوه ویشونکي ایډیالوژۍ بدله شوه، په داخلي توګه، د سني-شیعه فرقه پالنې چلول، او په بهر کې، رامنځته کول.

دیني روایتونه د طالبانو

د هند تر کنټرول لاندې کشمیر کې د هندي امنیتي ځواکونو پر وړاندې د جگړې لپاره د اورپکو د استخدام لپاره د هندو ضد روایتونه.

د شوروي د یرغل په وړاندې د افغانانو مقاومت د دیوبندي مشرانو په لاس کې و، او دا پېښه د دوی لپاره په پای کې د خپل اسلامي دولت د ترلاسه کولو لپاره خورا ښه کټلست و. د سعودي عربستان له خوا د دوی په تمويل او د دوی ایډیالوژیکي بنسټ پیاوړي کولو سره، دا به د طالبانو د کیسې پیل وي - هغه څراغونه چې د ځنګل اور ته ځي.

په ایران کې اسلامي انقلاب په داسې حال کې چې په پاکستان کې د جماعت اسلامي د مودودي په څیر د ځینو دیوبندي ډلو لپاره الهام بخښونکې و، د نورو، د وهابي نفوذ لرونکو، دیوبندیانو په منځ کې د شیعې ضد احساسات هم زیات کړل. دا ژور فرقه ایز ذهنیت به د افراطي ډلو ماهیت نور هم بدل کړي، د دوی ویش او عدم برداشت به لوړ کړي. د فرقه پالنې دا کچه به د طالبانو اصلي پیژندنه شي، چې په افغانستان او پاکستان دواړو کې د شیعې لږکیو په وړاندې بریدونه د لسیزو راهیسې دوام لري.

ښايي د ټولنپوهنې له نظره، موږ د دیوبندي مکتب ژوند د سیاسي ارمانونو او ناکامیو د پراخولو اوږده سفر په توګه ومنو، یوازې د بیرته راګرځولو، بیا هڅه کولو او بالاخره د ورته برخلیک سره مخ شو. د ناکامیو لړۍ یوازې د عقیدې او اورپکۍ احساس پیاوړی او پیاوړی کړ، کله چې ترټولو اسانه او ظاهراً وروستی پاتې لاره د واک ترلاسه کولو لپاره تاوتریخوالی ته مخه کول وو. په دې توګه نن ورځ موږ یوه وسله واله ډله لرو چې د حاکمیت په لټه کې د خلکو له عاجز اصل څخه لرې دي. نن ورځ، دوی په داسې یوه خاوره کې د یو استبدادي او استبدادي رژیم سره مخ دي چې د هغه څه څخه ناخوښه دي چې دوی یې کوي.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د دیوبندي چوکاټ کې د طالبانو ځای پر ځای کول

پروفیسور برنان انګرام په خپل بصیرت لرونکی کتاب Revival from Below: The Deoband Movement and Global Islam کې د دیوبندیز په شاوخوا کې د غیر عادلانه عمومي کولو په اړه بحث کولو کې معتبر ټکي وړاندې کوي.¹³ په هر صورت، دا مهمه ده چې یادونه وکړو چې د دیوبندي فکر سره تړلې افراطي ډلې چې په تیرو څو لسیزو کې راڅرګندې شوي په خپلو منشورونو کې یوازې خپل سیاسي اهداف وړاندې کوي پداسې حال کې چې د دیني مسلو په اړه د بحث څخه ډډه کوي. دا د دیوبندي په پراخ غورځنګ کې د دوی شتون او اهمیت نه کموي. په حقیقت کې، د دوی فرقه ایز داستانونه اکثراً د دوی تکیه څرګندوي. د مثال په توګه، په پاکستان کې ترهګري ډلې لکه جیش محمد (JeM) او لشکر جهنګوي (LeJ) ممکن په عامه توګه ونه وایي چې دوی د دیوبندي مکتب سره تړاو لري مګر د دوی ډیری مشران له مدرسو څخه فارغ شوي دي. د جمعیت علمای اسلام سره چې د دیوبندي فکر محصول دی. دا په مختلفو هیوادونو کې د استخباراتي سازمانونو لخوا د دیوبندي تعصب په توګه پیژندل شوي.¹⁴ نو هو، په داسې حال کې چې موږ باید د دیوبندیانو او د طالبانو په څیر سخت دریځو ترمنځ توپیر وکړو، دا لاهم مهمه ده چې د دې ډلو د مذهبي عقیدې ریښو ته پام وکړو. د دیوبندیانو اصلي ستونزه د بریلویانو سره وه چې لکه څنګه چې مخکې یادونه وشوه، د تصوف پلوي دي چې د تصوف په خورا پرمختللي پای کې راځي. اصلي ستونزې د داعش په اړه د بحث په وخت کې را منځته کیږي - کله چې دوی صحنې ته راغلل، دوی د طالبانو په اړه د دوی عقیدې په اړه خورا لوی اغیزه درلوده. دلته یوه ډله وه چې په حقیقت کې د دوی څخه بدتره وه - په واقعیت او شهرت کې - په پایله کې دوی دې ته اړ کړل چې ځان منځ ته راولي. په دې توګه دوی منځلاري

دیني روایتونه د طالبانو

خپل ځان لږ څه د دې لپاره چې د دوی ترمنځ توپیر رامنځته کړي. لکه څنګه چې یادونه وشوه، دواړو ډلو په لفظي ډول یو بل ته کرکه بنودلې - د داعش سره چې د طالبانو بنسټ ایښودونکي ملا عمر ته سپکاوی کوي، او د دوی ترمنځ جګړه په اوسني وخت کې په خراسان کې د اسلامي دولت (ISK) د کړنو له لارې دوام لري. موږ ډېر وخت تېر شو چې دا ډول ټولې ډلې تر یوې چترې لاندې سره یو ځای کړو لکه "جهادي" یا اسلامي بنسټپال. حقیقت خورا پېچلی دی. افراطیت او تاوتریخوالی ته د دیوبندیز د تدریجي نزول تر شا ډیری لاملونه شتون لري، لکه څنګه چې تشریح شوي، مګر دا مهمه ده چې یادونه وکړو چې دا یوازې د دیوبندیانو یوه برخه اغیزه کړې، نه ټول. په ورته ډول، ځینې عیسوي ډلې په وروستیو کلونو کې، په ځانګړې توګه، د اورپکو عمل او ایډیالوژۍ په جال کې راوتلي، که څه هم دوی د دوی د کلیسا بشپړ استازیتوب نه کوي.

په نهایت کې، د مذهب په مشرۍ د دولت د جوړولو په هڅه کې، طالبان اوس هڅه کوي چې د افغان ملتپالنې او د ښې راتلونکې لپاره مبارزه د خپل ځان د سخت مذهبي ملتپالنې احساس سره یوځای کړي. جاوید احمد په مناسبه توګه دا د "طالبانیزم" په توګه جوړ کړی - یو مفهوم چې "د دودیز دیوبندیزم څخه لیرې او په اسلامي شریعت کې پوښل شوي د خالصیتي عقایدو یو ډیر مناسب او غیر لیکل شوي مخلوط ته حرکت کوي." ۱۵ که د دوی دنده ناممکنه ښکاري او که نه، موږ باید په یاد ولرو چې طالبان د هغه څه له اېرو څخه راوتلي دي چې مخکې تللي دي - عالمان، جنګیالي، حکومتونه، امپریالیستان، جنګونه. نن ورځ، دوی بیا له ورته اېرو څخه راپورته شوي، یوازې دا ځل داسې ښکاري چې هغه اور چې دوی یې تفریح کوي ډیر روښانه به سوځوي.

د دې لپاره چې طالبان څنګه فکر کوي چې دوی خپل مشروعیت ترلاسه کړی تر ټولو بصیرت لرونکی کیسه په زړه پورې ده

بېرته راستنېدنه د طالبانو

هغه حساب چې د دوی اصلي مشر ملا عمر پکې شامل دی. په ۱۹۹۴-۹۵، عمر په کندهار کې یو موزیم ته لاړ چې د حضرت محمد صلی الله علیه وسلم د چادری په درلودلو مشهور و. ځینې خلک په دې باور دي چې دا هغه چادر و چې پیغمبر علیه السلام آسمان ته د پورته کیدو پر مهال اغوستی و چې د معراج په نوم یادېږي چې د خدای لخوا ورته ډالۍ شوی و. دا ډېره توتۀ د ازبکستان په یوه موزیم کې وه، تر دې چې د افغانستان بنسټ ایښودونکی پاچا دراني چې له ۱۷۴۷ تر ۱۷۷۲ پورې یې واکمني کوله، بخارا ته ولاړ او کندهار ته یې راوړه. له هغه وخت راهیسې، یوازې درې کسانو جرات کړی چې بکس خلاص کړي او د ځان لپاره یې وگوري. لومړی درانی و، ورپسې پاچا ظاهر شاه – چې په حقیقت کې ډېر وېرېدلی و – بیا د قادیانو مشر، چې د صوفی پلوه سیاسي شخصیت گیلاني شاه و. او بالاخره خو تر ټولو د پام وړ ملا عمر. هغه څه چې هغه له نورو څخه توپیر کوي هغه څه دي چې د طالبانو جوهر او د دوی ذهنیت تعریفوي. هغه یوازې د چادری په لمس کولو راضي نه و – هغه باید دا هم واغوندي. نه یوازې دا، هغه باید دا په عامه توګه ترسره کړي، د ټولو لیدلو لپاره په بام ولاړ و. او کله چې هرڅوک د دې حقیقت شاهدان وو، او هغه یې د "امیر المومنین" په توګه ادعا وکړه – دا د "وفادارانو قوماندان" دی، یو لقب یوازې د سپېڅلو شخصیتونو لپاره ځانګړی شوی – د هغه ملاتړي په ریښتیا ورته ورته گوري. دوی په ریښتیا باور درلود چې هغه یو داسې مشر دی چې د داسې ځواک لپاره ټاکل شوی، د جامو او لقب بشپړ وړ دی. د دوی څخه هېڅوک د حیرانتیا له امله ساه نه وه اخیستې، او نه یې د هغه د هغه کار په جرئت کې د دوی ژامي راوتلي وې چې نور یې هیڅکله فکر نه کاوه. پرځای یې، دوی هغه په خوشحالی سره خوشحاله کړ، د ستاینې څخه ډک. که چیرې کوم څه وي چې دا نارینه د نړۍ له مسلمانانو څخه توپیر کوي، دا غبرګون و. دا به د دوی د جګړې پیل وي.

دیني روایتونه د طالبانو

پداسي حال کي چي د پيغمبر سره مينه د خلکو په ذهنونو کي ځای لري، دا ډول چلند د دې څخه بهر يو څه دی - دا يوازي په دې سره نشي تشرېح کيدی. دا رواني پدیده اکثراً د داسي ځيرک ډلو په مشرانو کي ليدل کيږي - يو سوځيدلی هيله چي نه يوازي لوی ځواک ولري بلکه د يو ډول اتل، ژغورونکي په توگه پېژندل کيږي. د ملا عمر چادر په عامه توگه د هغه ذهنيت او چلند منعکس کوي چي د هغه د مخکينيو خلکو په پرتله يې ښودلی. دا د هغه د پلويانو لپاره يوه مهمه شيبه وه. د دوی په ذهنيت کي يو روښانه څراغ روښانه شوی و، دا ښيي چي دوی خپل الهی الهام څومره جدي نيولی. په 1996 کي د ملا عمر د بام له فعاليت څخه يوازي څو مياشتي وروسته، طالبانو د افغانستان واک ونيو.

په افغانستان کي تصوف

هغه څه چي د طالبانو په ذهنيت کي تراژيدي رامنځته کوي دا د عقيدې له ميراث سره څومره مخالف دی چي د افغانستان په جوړښت کي خورا ژور ځای لري: يو هيواد او تاريخ چي د تصوف په نرمو سندرو کي ډوب شوی، او د هغه مقدساتو درناوی چي د دوی د نرمی لپاره پېژندل کيږي. دا ټول سپېڅلی ځای د طالبانو لخوا سپېڅلی اعلان شوی، چا چي دمخه د افغانستان د صوفيانو د هر ډول نينو او حرمت د له مينځه وړلو هڅه کړې وه. د دې يادونو يوه مشهوره اثار په مزار شريف کي پروت دی (نوم په لفظي ډول د "صاحب قبر" په توگه ژباړل کيږي). د دې ښار په منځ کي يو ښکلی نيولي جومات پروت دی چي گمان کيږي د اسلام د څلورم خليفه او د ستر اسلامي اتل امام علي ابن ابي طالب قبر پکي دی. که څه هم دا په پراخه کچه منل شوي چي علي په حقيقت کي د عراق په نجف کي ښخ شوی دی، د پيړيو راهيسي افغانانو دا ځای د محبوب په توگه ساتلی دی.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

پټځای او مقدس ځای. د دې فیروزي رنګونه د تقدس یادونه کوي او تل د آرامۍ سمبول و چې باید د باور سره راشي. هغه څه چې د دې ځای په اړه خورا مهم دی دا دی چې دا په ریښتیا د هغه هیواد استازی دی چې په هغه کې ولاړ دی. د هغې ارامه منظره او د زیارت کوونکو زیارت کوونکي له ځانه سره داسې رڼا لري چې د ځینو طالبانو په ګډون وهابي الهام لرونکي عناصر ترې د خلاصون غوښتونکي دي. دا زیارت یوازي د شيعه مسلمانانو لپاره ځانګړی ځای نه دی، دا د ټولو مسلمانانو لپاره د سپېڅلي ځای په توګه ولاړ دی. د دې بل ځانګړی اړخ چې په افغانستان کې تر ټولو مهم زیارت دی، د علي د شخصیت تر او دی. علي، د پېغمبر اکرم د تره زوی او زوم، نه یوازې د اصلي تصوف د څښتن په توګه، بلکې د هغه د دیني حکمت، عادلانه حکومتدارۍ او د حاکمیت په وړاندې د زغم لپاره د یو شخصیت په توګه هم یادېږي. د هغه ژوند او استقامت د جهالت او قدرت پر جنون باندې د نرمۍ او پوهې د نهایې بریا نښه وه. دا حقیقت چې د هغه سره تړلی دا زیارت نن ورځ د شاوخوا شاوخوا ویجاړولو وروسته پاتې دی، شاید د امید او خوشبینۍ نښه وګڼل شي، چې د هغه په څیر ذهنونه او زړونه یو ځل بیا د بریا تجربه کوي - او دا دی. دوی، نه د دوی مخالفین، چې په سندرو او حافظو کې به په ویاړ سره یاد شي.

دا واقعا د صوفیانه زړه ټاټوبی دی: د تاریخ ځینې لوی صوفیان له دې ځای څخه سرچینه اخلي، په شمول د مشهور شاعر رومي. دلته ټول صوفیان پیدا شوي دي او دا سیمه په خپله خاوره کې د شعر او هنر سندرې په مینه سره د داسې تصوفانو لخوا رامینځته شوي. د افغانستان رګونه له داسې نرمو، خو ځواکمنو، ژواکونو څخه جوړ شوي دي. له همدې امله د پښتو شعر بډایه میراث دی

دیني روایتونه د طالبانو

د زغم او مینې روښانه پیغامونه چې اوس په خواشینۍ سره نه یوازې له مینځه وړل شوي بلکه په بشپړ ډول خیانت شوي. 16 افغانستان چې د شاعرانو په ټاټوبي مشهور دی، اوس یې لیدلي چې طالبان د هېواد له خورې ژبې څخه د خپل هدف د پرمخ بیولو لپاره کار اخلي. منځنۍ پاتې دی، مگر پیغام دومره په پراخه کچه بدل شوی چې اوس د پیژندلو وړ نه دی. په داسې حال کې چې نن ورځ خلک اکثراً په زړه پورې افغانستان ته "د امپراتوریو هدیرې" په توګه اشاره کوي - په یوه خوږ یادښت کې، دا په مینه کې د "د سنتونو کور" په نوم هم پیژندل شوی. او پداسې حال کې چې دا سنتان او د دوی سندرې ښایي همدا اوس د ISK لخوا خاموشه وي، دوی لاهم پاتې دي او د بیا راڅرګندیدو ځواک لري.

دا چې د افغانستان په تاریخ او واقعیت کې د تصوف نفوذ څومره ژور دی، له پامه نه شي غورځول کېدای. د هیواد تاریخ د صوفیانه لیکنو او فکري پرمختګونو په زرګونو او زرګونو پاڼو کې ډوب دی چې یوازې د افغانستان له پولو هاخوا پراخ شوی. دې حکمونو او لیکنو ځمکه د تصوف د زانګو په توګه پیاوړې کړه، چیرې چې پوهه پاچا وه، او تصوف زړه او روح و. دا هغه صوفیان وو چې په ټولو ډګرونو کې یې ارزښتناک پرمختګونه وکړل او د زغم او ټول شمولیت په احساس کې یې وده وکړه - د اسلام روح ته درناوی. په دې حکمونو کې، ښځو صوفیانو سفرونه کول او د نارینه وو تر څنګ به یې په جګړو کې برخه اخیسته. دوی ته درناوی او اوریدل کیده. دوی د زده کونکو او ښوونکو په توګه هڅول شوي او د ټولنې د اړینو برخو په توګه روښانه شوي، هغه همغږي منعکس کوي چې ځمکه او خلک تعریفوي.

یو اوږد او بډایه لیست شتون لري افغان صوفیانو چې د امپریالیزم او استعمار په کلکه غندنه کوله، د ظالمانو د استبداد په وړاندې یې لاریون وکړ او د سولې لپاره یې د سولې غوښتنه وکړه.

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د جگړې بډۍ. دا د افغانستان ښکلی ټوکر دی - هغه خلک چې زړورتيا، ښکلا او تکړه لري. دلته اسلام په نورو هېوادونو کې هغسې نه دی پلى شوى. دا د "صوفي سنتو کور" و چې فکري اړيکې يې لرې او پراخې وې.^{۱۷} د معاصر افغانستان بنسټ ايښودونکى احمدشاه دراني پخپله د نقشبندي صوفيانو له مشهور نظم سره تړاو درلود. صوفيان د افغانستان له بنسټ سره دومره تړلي دي، چې د هېواد ټولو مشرانو ورته په ډېر احترام قايل وو. دا هغه څه دي چې طالبان يې تر دې هم زيات په دوديز ډول تر پښو لاندې کوي، د خلکو د تاريخ د حقيقت او واقعيت پر وړاندې يو جنايت دى. دا د صوفيانو په زيارتونو کې د پاچاهانو تاج ايښودل کېده، دا درويشانو وو چې خپل حاکميت ته يې مشروعيت ورکړ.^{۱۸} هغه څه چې يو وخت د تر ټولو روښانه رڼا په توگه سوخيلې اوس د اور مړ شوي اور ته تيار شوي دي. د هېواد په زړه کې د اوږدې مودې باور تاريخ دا دى چې هغه څه چې له زړه څخه تيرېږي اکثراً د هغه څه څخه غوره وي چې له ذهن څخه تيرېږي، لکه څنگه چې ډيرى روحاني خلک د سرحدونو او وختونو په اوږدو کې باور لري. د طالبانو د فکر او د افغانستان د تاريخ تر منځ شخړه د ديوېندې د زده کړو شاليد ته په کتو سره درک کوي. پداسې حال کې چې ديوېنديت د خپل تاريخ ډيره برخه په ميراثي توگه قانوني او سياسي وه، طبيعي ده چې د تصوف زړه - انعطاف پذيري د طالبانو لپاره مسله رامېنځته کولى شي. د دوى لپاره په ناآرامۍ سره، د افغانستان تاريخ خالص د خپل صوفي هويت له مخې تعريف شوى دى. دا د خپل تاريخ ډيره برخه کې د تصوف رڼا ژوندۍ او تنفس کړې ده - نو د دې په وړاندې د طالبانو جگړه يوازې منطقي ده. داوود اعظمي په خورا ښه توگه تشرېح کوي چې څنگه د شوروي يرغل او د بهرنيو ايډيالوژيو لکه وهابيزم او سلفيت تر راتگ پورې نه و - په ځانگړي ډول د توهين وړ.

دیني روایتونه د طالبانو

"نوبت" - چې د تصوف په وړاندې مخالفت پیل شو. له هغه ځایه، دا د بنمې یوازې پیاوړې شوه، نفرت، ویش او نه زغم ته وده ورکړه - د هغه څه برعکس چې هېواد یې د پېړیو راهیسې منلی و. د 1990 لسیزې په نیمایي کې د طالبانو د ابتدایي واکمنۍ پر مهال، د صوفي زیارتونو زیارتونه، چې د کلتور او عقیدې یوه برخه وه، تر ګواښ لاندې راغله، سره له دې چې صوفیان منحرف پاتې شوي او اجازه یې نه ده ورکړې چې خپل میراث له لاسه ورکړي. دلته هم اړینه ده چې په دې برخه کې د طالبانو او داعش تر منځ توپیر ومنو. په داسې حال کې چې طالبان په ښکاره توګه د خپلو ایډیالوژيو ملاتړي نه دي، د صوفیانو او شيعه لږکیو په وړاندې د دوی چلند د داعش په څیر خورا سخت نه دی چې دواړه ډلې یې کافر اعلان کړي. برسیره پردې، دا مهمه ده چې یادونه وکړو چې شيعه او صوفیان یو کوچنی مګر ځواکمن شتون ساتي - د اقلیتونو په توګه د دوی دریځ پدې معنی نه دی چې دوی په حقیقت کې دومره کوچني دي، یا دومره کوچني دي چې دوی له پامه غورځول کېدې شي. په حقیقت کې، دوی د افغانستان د جوړښت او تاریخ یوه مهمه برخه ده او د دوی له ځورونې هاخوا په زړه پورې ډول اړونده دي. د داعش او طالبانو تر منځ مذهبي اختلاف به په راتلونکي څپرکي کې تشریح شي، خو په لنډه توګه یادونه کول مهم دي چې د سطحي مشترکاتو سره سره، دوی په مذهبي ډګر کې یو شان نه دي.

طالبان د یوه نوي مذهبي غورځنګ په توګه

د طالبانو د شدید مذهبي تاریخ په ټولو پیچلتیاو او ستمونو د پوهیدو لپاره یو بل مهم کلید د دوی د ټولنپوهنې معاینه ده، په ځانګړې توګه د نوي مذهبي خوځښتونو له لارې. ځینې وختونه په نیمګړتیا سره د a په توګه تعریف شوي

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

"کلت"، اصطلاح په ټولو نويو عقيدو يا کار کونکو باندې پلي کيږي د پراخو مذهبونو په حاشيو کې، ډيری وختونه د کرشماتي يا خورا واکمنو شخصيتونو لخوا رامېنځته شوي ترڅو ځانگړي عصري اړتياو ته ځواب ووايي چې د دوديزو مذهبونو لخوا ندي پوره شوي او د عصريت، کثرتيت او ساينسي نړۍ ليد ته د عکس العمل په توگه.^{۱۹} نږدې هرڅه چې موږ گورو له طالبانو سره پېښيږي نن ورځ د دې چوکاټ له لارې په سمه توگه تشرېح کيدی شي - تر ټولو مهم، د دې غوښتنليک موږ سره مرسته کولی شي په ښه پوهيدو کې نه يوازې دا چې دوی څنگه استخدام کوي، بلکې دوی څنگه په دې کې بريالي دي. روبل مېجر استدلال وکړ چې سلفيزم د اسلام "نوي مذهبي خوځښت" دی.²⁰ په هرصورت، زه استدلال کوم چې موږ کولی شو طالبان د پېښې د يوې ځانگړې بيلگې په توگه واخلو. تر ټولو د پام وړ، د "نوي مذهبي خوځښتونو" چوکاټ

- هغه حرکتونه چې د بديل روحانيت وړانديز کوي يا دا چې د غالب مذهبي کلتور سره مخ دي - موږ ته فرصت راکوي چې پوه شو چې مذهبي ډلې څنگه د مختلفو ټولنيزو عواملو پر بنسټ وده کوي. د طالبانو په قضيه کې، دا د دې فصل د بنسټ په توگه کار کوي. د دې ماډل په کارولو سره، موږ په بالقوه توگه پوهيږو چې څنگه د طالبانو د راتلونکي وړاندوينه وکړو - که څه هم د نوي مذهبي غورځنگ په توگه نه وي مگر د يو ډير مذهبي هويت لرونکي سياسي حرکت په توگه، دا اړخونه لاهم مطابقت لري.

د مذهب ټولنپوهانو ډيری اجزاو وړانديز کړی چې په نوي مذهبي حرکتونو کې شريک شوي چې د دې په اړه قوي پوهه وړاندې کوي چې په حقيقت کې د دوی بدلون او په دې توگه د دوی راتلونکی. هغه څه چې د دې ډول حرکتونو بريا يا ناکامي تعريفوي په يو څو معيارونو پورې اړه لري چې موږ کولی شو له طالبانو سره په اسانۍ سره وپېژنو. لومړی د گروپ په جوړښت کې د ټولنيز - ډيموگرافيک بدلونونو تحليل دی. لکه څنگه چې غږي بدليږي، نو زړه هم بدليږي

دیني روايتونه د طالبانو

گروپ د دوی په سیاسي اهدافو، مذهبي فکرونو، تگلارو او حکومتدارۍ او داسې نورو باندې اغیز کوي، په ځانګړې توګه لکه څنګه چې د ډلې عمر ډیموګرافیک بدل شوی، او غړي په زیاتیدونکې توګه د ځوان نسل سره تړاو لري، د دوی هویت، او په دې توګه لید او کړنې هم بدلي شوي. په ورته ډول، لکه څنګه چې د دوی شاوخوا نړۍ پرمختللي او د دوی مشرتابه بدلون موندلی، د دوی وده په مختلفو لورو کې رابښکته شوه. په ډیرو نویو مذهبي خوځښتونو کې د دویم نسل راتګ د دې ډلې د بنسټیز ماهیت او راتلونکې په بدلولو کې د پام وړ دی. لکه څنګه چې د غړو ټولنیز - ډیموګرافیک بدلیدو، ننگوني زیاتیدو. طالبان نن د سپټمبر د یوولسمې او د امریکا له یرغل وروسته د ځوانانو لوی شمیر لري - هغوی د خپلو مشرانو په پرتله په بله نړۍ کې لوی شوي دي. په دې اساس، دوی د ډلې د بقا لپاره ننگوني رامینځته کوي. په نهایت کې، لکه څنګه چې موږ اوس د پیژندنې په دې بحران کې ګورو، غړي کولی شي په احتمالي توګه د ایډیالوژۍ او ژمنو له سره له سره غور پیل کړي. کله چې جګپوړي سخت دریځي له منځه ځي، پوښتنه دا ده چې ایا د نن ورځې ځوانان چې خپل ګرځنده تلفونونه خوښوي او له بهرنۍ نړۍ سره اړیکې غواړي - کله چې دوی د قحط او نړیوال انزوا څخه سترې شوي - ورو ورو به طالبان ختم کړي؟ موږ پوهیږو.

دوهم، په مشرتابه کې بدلونونه د نوي مذهبي خوځښتونو لپاره لوی ګواښ دی - که هغه په انفرادي، جوړښتونو یا منځګړیتوب شبکې کې وي. د حرکت مخ د پیروانو د باور او لامل ته د وقف د پام وړ برخې په توګه کار کوي. د مشر پرته، غړي د هدف لید له لاسه ورکوي - دوی نه یوازې هڅونې ته اړتیا لري، بلکې د هغه چا هڅونه چې زړور، وړ واک لري. د ملا عمر له مړینې وروسته، دا تشه هیڅکله ډکه نه شوه - د هغه مذهب

بېرته راستنيدنه د طالبانو

شخصيت او حيثيت د بنسټ ايښودونکي په توگه هر هغه څه چې جانشين يې وړانديز کولی شي. نن ورځ، د ستر مشر په پريکړه تمرکز د دې ډلې انحصار د دوامدارې بقا لپاره په داسې شخصيت باندې نور هم زياتوي. سربېره پر دې، د برياليتوب مسله چې د مشر له مړينې وروسته رامېنځته کيږي گډوډي او گډوډي رامېنځته کوي او پدې توگه د ډلې د ضعيف کيدو لپاره خلاصيږي. دا په اوسني حالت کې د سراج او يعقوب ترمنځ د سيالۍ له لارې څرگنديږي. په هر صورت، تر هغه وخته چې ستر مشر قوي وي، د قوي ملاتړ سره، د مشرتابه له امله د ډلې د سقوط خطر خورا لږ دی. دا يوازې يوه لاره ده چې له لارې يې نوي مذهبي خوځښتونه له مبارزې سره مخ کيدای شي، په داسې حال کې چې له طالبانو سره نورې لارې هم شته چې د هغو مسلو له امله چې د دوی بقا له خطر سره مخ کوي، تر ډېره د منلو وړ ښکاري.

دا ډول ډلې بايد مشروع مشران ولري چې کافي واک ولري او نه يوازې دا چې دا واکونه د مؤثره او مشروع مشرتابه لپاره روښانه نظرياتې توجيهاتو ته اړتيا لري - لکه د ملا عمر د بام فعاليت يا د ملا هبييت الله مذهبي او علمي دريځ. سربېره پر دې، دا واک ډير مشروع گڼل کيږي او په اغېزمنتيا کې زياتوالی راځي ځکه چې غړي خپل ځان د ځواک په سيستم کې د گډون کونکي په توگه درک کوي - د دوی په ځان باور زياتوي. همدارنګه، ډله بايد د دې وړتيا ولري چې يو ډير الهام لرونکی رضاکار، مذهبي ځواک توليد کړي چې د تبليغ کولو لپاره هڅول کيږي. دا په ښکاره توگه طالبان په لوی مقدار کې لري. تر دې دمه، د چک ليست توکي په نښه شوي، چې طالبانو د نوي مذهبي غورځنگ د راتلونکي برياليتوب لپاره ټول اړين عناصر ښودلي. په نهايت کې، که څه هم، او د ډلې د راتلونکي په اړه بحث کې د دليل سره خورا اړونده

دیني روایتونه د طالبانو

نن ورځ، د دې ډلې وړتیا ده چې خپل ځوانان په کافي اندازه ټولنیز کړي ترڅو د دوی د نیمګړتیا مخه ونیسي. څرنگه چې نن ورځ د طالبانو ځوان نسل د ډیجیټل دور محصول دی، ټولنیزو رسنیو ته د دوی جذب او په دې توګه نړیوال متقابل عمل د زړو، سخت دریځو، دودیزو غړو انحصار ته سخت ګواښ دی. د شرایطو په نظر کې نیولو سره، د طالبانو د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې انټرنیټ بند شوی و، مګر اوس په افغانستان کې 7 ملیون انټرنیټ کاروونکي لري (57 سلنه ټویټر، 39 سلنه فیسبوک، او 2 سلنه یوټیوب).^{۲۱} یوځل بیا، دلته یوه ستونزه ده چې ډله ورسره مخ کېږي کله چې خپل بقا او راتلونکي ته ګوري - ایا دوی به وکولی شي نسلي توپیرونه اداره کړي؟ دا به په راتلونکو لسو کلونو کې څنګه لوبه وکړي؟ دا یو کلیدي ټکی دی، که کلیدي ټکی نه وي، د دوی د راتلونکي بریالیتوب د پوهیدو لپاره.

د پام وړ شتون لري ډلې په زړه کې د ادراکي اختلاف احساس - یو دومره شدید چې د دوی ټول راتلونکي ته وده ورکړي. په اصل کې؛ د ډلې عقیدې او عملونه سخت وخت سره سمون لري. حتی کله چې دا همغږي ښکاري، داسې شواهد شتون لري چې د اختلاف فضا ته اشاره کوي. سربېره پردې، په ټولنیز چاپیریال کې بدلونونه د نوي مذهبي خوځښتونو لپاره خورا مهم دي. د طالبانو په قضیه کې د نړیوالو ټوب اهمیت باید له پامه ونه غورځول شي. پداسې حال کې چې دا د ودې او پراختیا لپاره فرصتونه رامینځته کوي، دا د ډلې لپاره یو خنډ دی. د ځوانانو د ډیجیټل ټولنیز کولو وده سره، نور د انزوا کولو آرامۍ کمېل شتون نلري، او پدې توګه یوازې ډلې ته انحصار او وفاداري. هغه سرحدونه چې د دې ډلو انزوا او عقیده ساتي غږي یې د نړۍ د نورو برخو په وړاندې ودروي - دا "موږ د دوی په مقابل کې" کیږي. د

بیرته راستنیدنه د طالبانو

مسله هغه وخت پیل کیږي کله چې دا سرحدونه د ژوند اړتیاو سره مداخله پیل کړي. لکه څنګه چې افغانستان د اقتصادي محدودیتونو او نړیوالو بندیزونو له امله له لوی قحط سره مخ دی، بالاخره به په طالبانو باندې د خلکو باور کم شي او د غرو لومړیتوبونه به بدل شي. دلته د ټولنپوهانو په وینا، د داسې ډلو لپاره د ناکامۍ لومړۍ مرحله ده. کله چې طالبان په لومړي ځل په ۱۹۹۰ لسیزه کې واک ته ورسېدل، نو ډېر وروسته یې په ۲۰۰۱ کال کې له ننګونو سره مخ شول. دا ځل د شل کلنې بریالۍ یاغیتوب له ترسره کولو وروسته، دوی په دې باوري دي چې بیا به یې څوک ننګوي. لږ تر لږه په دې ډول. یوه لویه پیمانه. دا موږ د سیاسي بدلونونو اضافي فشار ته راوړي، کوم چې کولی شي د ډلو لپاره ګټې یا زیانونه رامنځته کړي. لکه څنګه چې یادونه وشوه، سیمه ایز لوبغاړي دلته د پام وړ اهمیت لري. هغه څه چې پر دوی اغیزه کوي، په ټولو اغیزه کوي - ایا دوی د طالبانو مالي او سیاسي ملاتړ غوره کوي چې خپل معیشت په بشپړ ډول بدل کړي. دلته تر ټولو اړونده پاکستان دی - په تاریخي توګه، د دوی ژوند لیک. نور لوبغاړي لکه ایران او چین هم اوس په ورته ظرفیت کې لوی رول لوبوي.

ټولنپوه براین ولسن تشریح کوي چې څنګه نوي مذهبي حرکتونه "د خلاصون لپاره ډاډمن، چټکې لارې وړاندې کوي." د جنت په اړه د طالبانو لیوالتیا، د نورو مذهبي بنسټپالو ډلو په څیر، او د هغې د ترلاسه کولو لپاره د یوې نمونې په جوړولو کې د دوی بیړنۍ اړتیا، د نجات د ترلاسه کولو لپاره د دې ډول بې رحمه هڅې په توګه بیان کیدی شي. 22 په هرصورت، دا اړخ شاید داعش او القاعدې ته ښه منسوب شي، چې په تیرو څو کلونو کې یې دا ناامیدي په څرګنده توګه ښودلې ده. له بلې خوا، طالبان اوس په خپل ملي حکومتولۍ ډیر تمرکز کوي - که څه هم د نجات مفهوم د دوی د ریښو په پوهیدو کې مرسته کوي.

دیني روایتونه د طالبانو

افراطیت او وسله وال جهاد په عمومی توگه. هغه څه چې دا ډلې په گډه سره لري، که څه هم، د دوی د نړیوال مذهبي تعریف شوي هویت احساس دی - یو چې په نړیواله او سیمه ایزه توگه ریښې لري - چې بیا د دې پر بنسټ سیاسي عمل ته وده ورکوي. دا په نوي مذهبي خوځښتونو کې لیدل کیږي، او په ځانگړې توگه سلفیزم. البته طالبان په دې مولد کې پوره مناسب دي - د دوی لید یوازې په ځان پورې محدود نه دی، بلکې ټولې نړۍ ته غزیدلی او یوازې د سیاسي حرکت له لارې پوره کیدی شي. مذهبي اصالحات د سیاسي او ټولنیزو ستونزو د حل په توگه د نوي مذهبي خوځښت ټولنپوهنه کې یو کلاسیک تریپ دی - دا هغه څه دي چې د ډلې استخدام، هڅونې او دوامدار بقا تغذیه کوي. د طالبانو انفرادیت او د هغو ایډیالوژیو له عنعنوي اړخونو څخه چې دوی یې پور اخلې، او همدارنگه په دې برخه کې د دوی انفرادیت د دې تیوري سره مرسته کوي چې دوی د نوي مذهبي حرکت په توگه طبقه بندي کیدی شي. برسېره پردې، د مذهب او هویت تر منځ د اړیکو تحلیل د روښانه انځور په ترلاسه کولو کې مرسته کوي چې د دې حرکتونو شخصي جذب څه شی دی. مذهب د ټولنیز او سیاسي عمل د وروستي توجیه او مشروعیت په توگه کار کوي، د الهی تصویب شویو صفاتو د نظرونو پر بنسټ. همچنان، په خپلمنځي کچه، دا حتمي سرچینه ده چې موږ څنگه د نورو قضاوت کوو. دا د خپل ځان اصلي سرچینه وړاندې کوي چې خلک ځواکمن کوي، او په دې توگه د مذهب مفکوره د بدلون ځواک په توگه غوړوي. دا حرکتونه هویت بیا تعریفوي - دوی پيروان فعالوي، هڅوي او محدودوي. په تحرک کې دوی ځان د یوې ډلې ځواک په توگه گوري، کوم چې دوی په خپلو کړنو او باور ته ژمنتیا ته هڅوي. په نهایت کې، دا دوی د موږ په مقابل کې د متحرک په رامینځته کولو کې خنډ کوي چې بالاخره جلا کیږي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

دوی. موږ کولی شو په اسانۍ سره معلومه کړو چې طالبان په دې ډگرونو کې څنګه ځای لري. په هر صورت، د دې نسل سره، وروستی څنډ د 1990 لسیزې د پخوانۍ ډلې په څیر ولاړ نه دی. په نهایت کې، ایا طالبان کافي کیدی شي یا نه د نوي مذهبي غورځنګ په توګه طبقه بندي، د مذهب په اړه د مختلفو ټولنیزو نظرونو لیدل د دوی د مطالعې لپاره خورا ګټور کیدی شي، په ځانګړې توګه کله چې موږ ناڅرګنده سیمې ته لاړ شو.

د طالبانو داستان او معاصر مسلمانان نړۍ

د طالبانو بېلابېلې کټګورۍ په پراخه کچه راوتلي دي، له ایډیالوژیک پلوه له زده کړو طالبانو نیولې تر غیر فعالو غړو پورې، له جبري ګډون کوونکو څخه نیولې تر محلي جنګیالیو پورې، د لومړۍ کرښې یا غیانو پورې په بشپړ ډول بې باوره او په پای کې هغه کسان چې یا هم ظالمان غله او یا هم پاک، پاک، "اصلي طالبان" دا کټګوري یو پراخه لړۍ پوښي، البته، مګر موږ ته د طالبانو د جوړښت د پام وړ واقعیت ته د نظر ورکولو په برخه کې خورا ښه دنده ترسره کوي، د دې برعکس چې دوی د یوې لویې ډلې په توګه لیدل کېږي. همدارنګه، د طبقه بندي کولو او د واضح لیبونو سره تړلو خطرونو په اړه، موږ کولی شو دا ومانو چې هغه سختۍ چې دوی یې پیروي کوي او ملاتړ یې کوي د دودیز دیوبندیز څخه یو بدلون دی، یو لوی عامل دی چې دا وښيي چې څنګه د دوی لیب کول لکه څنګه چې په اوسني ډګر کې. په کافي اندازه ناسمه ده. د ټولو ډلو سره یو ټکی راځي چې افراطي فرعي فرقو ته وده ورکوي چېرې چې پوښتنې او دلیلونه راپورته کېږي چې ایا د دوی لوی توپیرونه کافي دي چې دوی د پیژندنې لیب څخه په بشپړ ډول بې برخې کړي.

دیني روایتونه د طالبانو

دا زړه رابښکونکی دی چې د ډلې په خورا ځان ټاکل شوي لیبیل کې د سټریا اعتراف وکړی. "طالب" په عربي کې زده کونکي یا د پوهې غوښتونکي ته ژباړل کېږي - او بیا هم طالبان په شدت سره کار کوي ترڅو د پوهې هر هغه ښځه له مینځه یوسي چې د افغانستان د تاریخ او کلتور په جوړښت کې په زړه پورې ځای لري، پداسې حال کې چې ښځې او نجونې د زده کړې له فرصت څخه بې برخې کوي.

د دې تر څنګ دا هم ډېره مهمه ده، چې طالبانو ته په هغه چاپېریال کې د یوه دیني بنسټ په سترګه وکتل شي، چې دوی یې هڅه کوي. معاصره مسلماننه نړۍ په دوامداره توګه د ټولنیز - مذهبي بدلونونو سره مخ ده ځکه چې تعلیم او رسنۍ پراخېږي او زاړه درجه بندي د اصلاح شوي چلند لخوا بدلېږي. که چېرې د طالبانو په فکر کې کومه لاره پرانیستل شي، لکه څنګه چې دا کتاب وړاندیز کوي، د هغو توپیرونو سره چې دوی یې د 1990 لسیزې په پرتله د خپلو پلرونو په پرتله درلودل او ښودل شوي، په راتلونکي کې ممکن د دوی د معاصر وخت سره یوځای د کار کولو هڅې او اصلاحات شامل وي. نادر تمایلات، او په دې بهیر کې بیا ځان د نورو افراطي ډلو لکه داعش/ISK څخه جلا کوي. د دوی د حکومت کولو نوی حقیقت به یقیناً په دې باندې اغیزه ولري چې دوی څنګه خپل دیوکراتیک ماډل پلي کوي، او له همدې امله د دوی د مذهبي ایډیالوژۍ کرښې تر اوسه پورې په هوا کې د دلیل وړ دي - یا لږترلږه د دوی احتمال لري. عصري مسلمان روڼ اندي، چې علما هم پکې شامل دي، پخپله د بدلون سره مخ دي - آیا طالبان به له دې څخه اغیزمن شي؟ که موږ وګورو چې دوی د خپل دودیز انزوا څخه ځانونه لیري کوي، دا نظر چې دوی د اسلامي نړۍ د رجحاناتو (او په دې توګه هم اغیزه کوي) اغیزه کولی شي - د منفي نه بلکې په مثبت ډول - امید دی چې دا لیري نه ده. په ټوله اسلامي نړۍ کې د علماوو دود دی

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

يو مذهبي جوړول هغه تاسيس چې علما په تاريخ كې د اصلاح كونكو په توگه ليدل كيږي. طالبان شايد دا دود تعقيب كړي خو تر دې دمه يې د خپل واک له لارې د كوم پرمختللو اصلاحاتو د راوستلو ډير امكانات نه دي بنودلي.

د تاريخي پېچلتياو په پام كې نيولو پرته د معاصر واقعيتونو په نښه كول چې عصري پيښې رامېنځته كوي گمراه كيدى شي. مذهب او په تاريخ كې د هغه ځاى يو ژور مركب شى دى. په هر صورت، موږ نشو كولى دا مسله په ټولگي پورې محدود كړو. په مدرسو كې د افراطي زده كوونكو د ناستو او په ناڅاپه توگه په سختو تاوتر يخوالو او "وسله وال جهاد" كې د بنكيلتيا تصور خورا خطرناك دى. هغه چې د كمولوزم او اسلاموفوبيا جال ته لار هواروي. د يادولو لپاره تر ټولو مهم شى د هغه وخت ټولنيز او سياسي شرايط دي چې دا زده كوونكي په ټولگي كې وو. په 1980 لسيزه كې دا له روسانو سره جگړه وه، د يوه بهرني اشغالگر سره جگړه وه او د امريكا لخوا د مجاهدينو غورځنگ ته په بشپړه توگه اكملات كول گران كار دى چې د دوى مقاومت د منلو وړ غبرگون نه و. او له دې ډېر وخت وروسته د امريكا يرغل بيا د يوه بهرني ځواك پر وړاندې د مقاومت دغه مفكوره ترويج كړه. كه څه هم يو څوك شايد حيران شي چې كه سياسي حالات بل ډول واى، نو له دې مدرسو به څه راوتلي واى؟ ايا په هرڅه كې به څه راوتلي وي؟ او كېداى شي دا پوښتنه ونشي چې افغانستان به له اسلامپالو او طالبانو پرته څه و، خو كه د شوروي او امريكا له خوا يرغل شوى نه واى نو افغانستان به څه ډول واى؟

د پام وړ خبره دا ده چې دا يوازې په مدرسو كې نه وه چيرې چې دا ايډيالوژيو ملاتړ كېده. دا د كډوالو په كمپونو كې هم وو:

دیني روایتونه د طالبانو

هغه خلک چې په خورا بې وزلو شرایطو کې ژوند کوي، پرته له کور، په بهرنۍ خاوره کې یوازې د هغه څه یادونه لري چې یو وخت ستړي شوي او خورول شوي، د ځوابونو په لټه کې دي. داخل کړئ: د مبلغین غږ. طالبان نن ورځ یوازې د ځینو لویو بدو ایډیالوژيو محصول نه دی - بلکې د خلکو درد، ناامیدۍ او د اختیارونو نشتوالی دی. په تیرو شلو کلونو کې د تحلیلونو نیمايي برخه د دې حقیقت څخه د ارادې ناپوهۍ له امله خورا دقیقه خالي وه. د دې انساني عنصر څخه انکار کول دا ټول هغه ځای دی چې موږ خپله لاره له لاسه ورکوو. یوازې الهیات ته د هر څه منسوب کول یو ستونزمن مفکوره ده چې ډیری وختونه زموږ په دوره کې منل شوي. مذهب له نړیوالو مسلو سره د تباڼې د یو لوی لامل په توګه تړلی دی کله چې په حقیقت کې دا خورا پراخه او پیچلې جوړښت دی چې دې اړخ ته په دومره ناپوهۍ او اسانۍ سره راټیټ شي. مذهب، سیاست او ټولنه په داسې طریقو سره تعامل کوي چې موږ یې د پوهیدو هڅه کوو - دا اکثراً پخپله مذهب دی چې زموږ ټولنیزې ناروغۍ یې درملنه کړي او د نړۍ کړاوونه یې کم کړي دي. کله چې موږ یو لنډ نړیوال لیدلوری په پام کې ونیسو، کوم چې د ځواک د تحرک، امپریالیزم، اقتصادي نابرابرۍ او تبعیض واقعیتونه حسابوي، موږ کولی شو په ښه توګه پوه شو چې دا څنګه دي چې دا ډول ډلې خپل مذهبي شالید ته د بدلون او پلي کولو په توګه ګوري. د داسې میراثونو د حل په توګه.

په داسې حال کې چې افغانستان د توکمیزو او ښاري او کلیوالي توپیرونو له مخې په ویش کې ډوب دی، دا د منلو وړ ده چې خلک مذهبي نظریاتو ته د یو متحد ځواک په توګه وګوري ترڅو دوی له خپګان څخه وژغوري - او په عمل کې، طالبان مجبور کړي. د دوی په فکر کې ډیر مناسب او ټول شموله او اړین اصالحات تعقیب کړي. هیله ده،

بیرته راستنیدنه د طالبانو

بیا، د افغانستان د صوفي میراث پیاوړې میراث هم په داسې حالت کې ډیر پیاوړی او اړونده کیدی شي. دا ممکن یو لږ احتمالي سناریو وي، مگر دا د کافي ظرفیت سره یو دی چې په جدي توګه په پام کې ونیول شي، او دا به یوه پایله وي چې د ښه وړ وړ وي.

ډیجیټل پوهنتون پریس

د طالبانو متحدین او دښمنان

پاکستاني طالبان او اسلامي دولت په خراسان کې (ISK)

په افغانستان کې د طالبانو راتګ لا دمخه د ډیورنډ کرښې له هغې غاړې پاکستان ته راوتلی دی، چیرې چې د دوی هڅول شوې خور تنظیم، پاکستاني طالبان (تحریک طالبان پاکستان – ټي ټي پی) بیا ځان ټینګار کړی دی. کابل ته د طالبانو له راتګ وروسته پاکستان په یوه کال کې په تروریستي فعالیتونو کې ۵۰ سلنه زیاتوالی موندلی دی. ۱. دا هغه ډله ده چې د ۲۰۱۲ کال په اکتوبر کې یې ملاله یوسفزۍ په دزو وویشتله، هغه یې له خپل وطن پاکستان څخه وویشتله او وروسته یې په ۲۰۱۴ کال کې د پېښور په ارمي پبلک سکول کې د ښوونځي ۱۴۱ زده کوونکي ووژل. یوه تروریستي ډله چې د افراطیت مختلفې ښې لري — له شیعې ضد څخه نیولې تر فرقه یي غله د کشمیر متمرکزو اورپکو ته - دا ډله اوس د کلونو کلونو د پاکستان د اردو لخوا د مقابلي او مقابلي وروسته ځان بیا تنظیم او ځای په ځای کوي. پاکستان هڅه وکړه چې دا ډله د خبرو اترو له لارې د افغان طالبانو لخوا تمویل کړي (د ۲۰۲۱ کال له اګست راهیسې) خو لږ ګټه یې نه ده کړې. دې د ۲۰۲۲ کال د نومبر په وروستیو کې په ټول پاکستان کې د خپل ترهګریز کمپاین د بیا پیلولو اعلان وکړ. افغان طالبانو تر اوسه یوازې له پاکستان سره مرسته کړې ده.

بېرته راستنېدنه د طالبانو

په نېمه زړه د TTP په تعقيب كې، ځكه چې دواړه ډلې د اوږدې مودې لپاره د دوه اړخيزو گټورو اړيكو څخه برخمن دي. دې كار د افغانستان او پاكستان ترمنځ ترينگلټيا رامنځ ته كړې ده. د پاكستان لومړۍ انگليسي ورځپاڼې ډان د ۲۰۲۲ كال د نومبر په ۳۰ مه په يوه اداريه كې په مناسب ډول وايي:

. . . دولت بايد پوه شي چې موږ اوس چيرته يود لسيزو د غلطو، امنيتي متمرکزو پاليسيو پايله، په ځانگړې توگه د "سټراتيژيکو ژورتيا" مفهوم چې د افغان طالبانو په دويم راتگ سره، وده کړې ده.
- او د بيا لېدل شوي خوب خوب يې راپورته کړ. 2.

په ورته وخت كې، په داسې حال كې چې د طالبانو بېرته راستنېدل بې له شكه د سيمې لپاره يو گډوډ حقيقت دی، دوی ممکن نور په صحنه كې ترټولو بد ځواک نه وي. داعش، په خراسان ولايت كې د اسلامي دولت تر ټولو نوې ترهگره ډله ده چې له افغانستان څخه د لوبې د ډگر په توگه كار اخلي. پرته له دې چې دوی ټول نوي ندي. دوی په لومړي ځل په ۲۰۱۵ كال كې په افغانستان كې خپل ناوړه سر راپورته كړ او ورو ورو يې د خپلو غړو شمېر زيات كړ او په پايله كې يې ترهگريز بريدونه وكړل. د ظالمي ډلې د يوې ځانگړې په توگه چې موږ د داعش يا داعش په نوم پېژنو، يوازې د دوی له نوم څخه دا روښانه ده چې دوی يوه خطرناکه ستونزه ده. داعش د ۲۰۲۱ كال په اگست مياشت كې د طالبانو د نيولو پر مهال د كابل پر هوايي ډگر بريد وكړ او د نړۍ پام يې ځان ته جلب كړ. په داسې حال كې چې دغې ډلې په تېرو كلونو كې لسگونه ځله په افغانستان او پاكستان كې ملكي وگړي په نښه كړي او سلگونه يې وژلي، خو اصلي هدف يې افغان طالبان دي. - په ځانگړې توگه له هغه وخته چې دوی كابل ته راستانه شول. بنايي يو څوك په سمه توگه حيران وي چې ولې دا داسې ده كله چې موږ ته د داسې ډلو په اړه هر څه ويل كيږي دا معنى لري چې دوی دوه اړخونه دي.

متحدین او دښمنان د طالبانو

ورته سکه په هر صورت، د طالبانو په دننه کې د ورو بدلونونو سره، دوی د دوی سره د مبارزې لپاره ستراتیژي جوړوي. د انتها او انتها تر منځ جگړه روانه ده، چې د طالبانو نوې دنده نوره هم ستونزمنه کوي، او د افغانانو لپاره سوله نوره هم اوږده کوي.

پاکستاني طالبان

پس منظر

د سپټمبر د یوولسمې له بریدونو سمدستي وروسته، په داسې حال کې چې افغان طالبان په لومړي سر کې په هېواد کې د امریکا د پوځي حضور تر ولکې لاندې وو، د پاکستان په څنګ کې یو بد او خطرناک حقیقت راڅرګند شو. د طالبانو او القاعدې ډیرې غړي د پاکستان د فدرال تر ادارې لاندې سیمو (فآټا) ته تښتیدلي دي. په هغه وخت کې د یوې نیمه خودمختاره سیمې په توګه فعالیت کاوه، دا سیمه د پاکستان له اصلي جریان څخه جلا شوې وه او د اوږدې مودې راهیسې د سیمه ایزو او بهرنیو مجرمینو او اورپکو لخوا د پټنځای په توګه کارول کېده. دا سیمه د افغان مجاهدینو – دیني جنگیالیو – او د ۱۹۸۰ لسیزې په اوږدو کې د لسګونو مسلمانو هیوادونو څخه د جنگیالیو لپاره د یوه پلټ فارم او تمځای په توګه کارول کېده چې پر افغانستان د شوروي د یرغل سره مقابله وکړي. د سعودي پیسې، د پاکستان خاوره او مدیریت او امریکایي وسلې په ګډه په ۱۹۸۹ کال کې د شورویانو پر وړاندې د خبرو میزونه پرانستل. مګر د "خدای د سرتیرو" لپاره چې په بریالیتوب سره یې افغانستان بیرته تر لاسه کړ، د بریا مزه یو روردي شو.

په داسې حال کې چې امریکا د نورو مهمو مسایلو لکه د شوروي اتحاد د ړنګیدو او د هغې له پایلو په ځانګړې توګه په ختیځ کې د لاسوهنې لپاره له افغانستانه خپل لاسونه وینځل.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

اروپا، اوس بي روز گاره او بي كوره جنگياليو كدرونو د افراطيانو او سپيڅلي جنگياليو نوى نسل زيږولى. القاعده، طالبان او لشكر طيبيه د هغه وخت زمان وو. پاكستان له دوى څخه ځينې بي گومارلي چې خپل ټوپكونه د هند په لور واړوي، په ځانگړي توگه په جنجالي او ناكراره جمو او كشمير كې، په داسي حال كې چې نور بيرته خپلو سيمو ته ستانه شوي ترڅو د اورپكو پيل پيل كړي، لكه د ازبكيستان اسلامي غورځنگ او په اندونيزيا كې جماعه اسلاميه، يا په هونډياري سره له افغانستان څخه د تروريستي ډلو په څېر خپلواكي ډلې پيل شوې.³

د شوروي ضد "جهاد" دورې (1980 لسيزې) راهيسي، فاتا د ټولو پټو وسله والو لپاره د مركز په توگه كار كاوه - هغه څوك چې د پاكستان ملاتړ كوي او همدارنگه د هغه په وړاندي كركه لري. د سپټمبر د يوولسمې وروسته د ترهگرۍ پر وړاندي جگړې دغه پټنځاى ته اورپكي نور هم جلب كړل. د پاكستان پوځ په 2002-3 كې سيمې ته لار ترڅو د قبائلي ډلو لخوا رامينځته شوي مقاومت مخه ونيسي چې په چټكۍ سره په پرمختللو ترهگرو ډلو باندې بدليږي، مگر دا د حيرانتيا وړ و. اورپكي جگړې ته چمتو وو او پاكستان په لومړي سر كې يو كمزورى انتخاب وكړ: د سولي خبرې اترې چې يوازې وسله وال بي ځواكمن كړي لكه څنگه چې دوى د پورته كيدو په حال كې وو. قبائلي ادارې، چې په تاريخي ډول د پاكستان د دولت د شريكانو په توگه كار كوي، په دې بهير كې قربانۍ وركړل شوې او يوازې وضعيت يې لا پسې خراب كړ. ما په سيمه كې د ډيرو پښتنو ملگرو څخه اورپدلي دي چې واک د سيمه ايزو قبائلو څخه چې د ملكانو په نوم پيژندل كيږي - اورپكو ته ليردول شوى، هغه ورځ چې يو پاكستاني جنرال مستقيم د سولي تړون چې د شكاي تړون په نوم ياديږي - د 27 كلن آزاد وسله وال نيك سره لاسليك كړ. محمد په 2004 كې. سيمه ايز قومي مشران په دې پروسه كې شامل نه وو، چې دا د دوى حيثيت او نفوذ ته زيان رسوي. دوى مخكې په توگه دنده ترسره كوله

متحدین او دښمنان د طالبانو

د پاکستان د ایالت او سیمه ایزو قبایلو ترمنځ کښن. دې معاملي وسله وال نور هم بدایه کړل (لږترلږه 540,000 ډالر) ځکه چې دوی دا پیسې له جنرال څخه په دې پلمه غوښتلې چې دوی باید د القاعدې مالي مرستې بیرته ورکړي مخکې لدې چې دوی اړیکې پرې کړي او دوی ته لارښوونه وکړي چې سیمه پرېږدي. 4. په دې بهیر کې اورپکو د پاکستان له بند څخه د خپلو دېرو ملگرو د خوشې کولو په اړه خبرې اترې وکړې. د طالبانو او القاعدې دواړو ته نږدې، نیک محمد د هوکړې د مراعت کولو هیڅ نیت نه درلود او یوازې یې په سیمه کې د دې سازمانونو د خیمو د پراخولو لپاره د وخت په ترلاسه کولو اراده درلوده. 5. هغه باید له منځه یوړل شي او دا کار په دوو میاشتو کې د امریکا او پاکستان د بې پیلوټه الوتکې لخوا ترسره شو. که څه هم زیان لا دمخه شوی و.

د کوم درس په زده کولو کې پاتې راتلل، پاکستان د 2004-6 په موده کې په سیمه کې د مختلفو اورپکو ډلو سره د یو څو نورو معاملي کمول غوره کړل، دا فکر یې کاوه چې دوی په عین وخت کې د اورپکو د منظرې په اړه ښه پوهه رامینځته کړي. دوی حتی په سیمه کې یو څو ملیشي سپانسر کړي ترڅو د نه پخلاکېدونکي اورپکو سره جگړه وکړي، مگر دې ټولو یوازې د فرانکنسټین ډیر شیطانونه رامینځته کړل. بریګیډیر اسد منیر، د پاکستان په ISI کې یو ضمیره افسر چې دا ډله یې له نږدې څارله، دا په ښه توګه څرګنده کړه:

له ترهګرو سره د مقابلي لپاره یوه متمرکز سټراتیژي هیڅکله تعقیب نه شوه. د ۲۰۰۶ کال په سپتمبر کې حکومت د شمالي وزیرستان له طالبانو سره د سولې یو بل تړون لاسلیک کړ. د دې معاملي له امله بهرنیو وسله والو په ښکاره فعالیت پیل کړ. د سیمې خلکو ته یوازینی لاره د طالبانو واکمنۍ منل وو. 6

بیرته راستنیدنه د طالبانو

پاکستاني طالبانو ته د اسلام آباد د ځان د ماتې ورکولو د پالیسیو په پایله کې ورشئ — تړل شوي، بار شوي او وژونکي. دغه ډله چې د TTP په نوم پیژندل کېږي په 2007 کې د افراطیانو د یوې تاوتریخوالی ډلې په توګه راڅرګنده شوه، چې په ټول پاکستان کې یې تباهي رامنځته کړه. دې ډلې د طالبانو مشر ملا محمد عمر د خپل روحاني مشر په توګه اعلان کړی و او ژمنه یې کړې وه چې د امریکا پر ضد به په جګړه کې د افغان طالبانو ملاتړ کوي. په داسې حال کې چې دا ډله د شوروي ضد "جهاد" پورې تړاو لري لکه څنګه چې مخکې تشریح شوي، د 11/9 او په افغانستان کې له جګړې وروسته د دوی سازمان د خپلو وړتیاوو او وحشت له مخې په تدریجي ډول وده وکړه او پراخه شوه. د 2007 څخه وروسته کلونو کې، د دوی د ځانمرګو بریدونو وحشتناکه لړۍ، او د پاکستان په اردو او حکومت او همدارنګه په ملکي وګړو باندې هدفې بریدونه، په پاکستان کې د ویجاړونکي اوړپکۍ راڅرګندېدل په غمجنه توګه وښودل.⁷

پداسې حال کې چې د دوی اعلان شوي اهداف په هیواد کې د دوی په ځانګړي ډول د اسلامي قانون پلي کول، د "حاکمیت" تاسیس کول، په ځانګړې توګه د پاکستان په قبایلي سیمو کې، او د پاکستاني امنیتي ځواکونو په وړاندې جګړه کول د افغان طالبانو یادونه وه - کوم چې دوی یې ګڼي. - یو ملګری او الهام پیدا کړ - د دوی توپیرونه هم خورا مهم وو. د حقاني شبکه، چې مشري یې جلال الدین حقاني کوله، د پاکستان - افغانستان په قبایلي سیمو کې د ۱۹۸۰ لسیزې په افغان جهاد کې د خپل رول له امله د دواړو ډلو ترمنځ د پله په توګه کار کاوه. په داسې حال کې چې له تاریخي پلوه د پاکستان آی ایس آی ته نږدې او وفاداره وه، د حقاني ډله د پاکستان په قبایلي سیمو کې د خپلې شبکې د دوام لپاره اړتیا لري او TTP د دوی یو له مهمو سیمه ییزو متحدینو څخه و. ویشل شوي وفاداری د دې ډلو سره مرسته وکړه چې په خیانت چاپیریال کې ژوند وکړي.

متحددين او دښمنان د طالبانو

په پاکستان کې د ۲۰۰۷ او ۲۰۱۴ کلونو ترمنځ د ځانمرگو بريدونو او زورورو تاوتريخوالو منظموالي دا وښوده چې پاکستاني طالبان څومره پياوړي شوي دي. د قبائلي توب او د ډيرو پيسو په واسطه هڅول شوي، دوی د مذهبي، سياسي او ټولنيز-اقتصادي فکتورونو ګډوډ مخلوط له لارې نور هم وده وکړه، د پاکستان په قبائلي سيمو کې واک ترلاسه کړ. غمجنه پايله د زرګونو خلکو بې رحمانه وژنې او په ټول هيواد کې د ويره او کړاو احساس و. پاکستان، په لومړيو پړاوونو کې د ترورېزم پر وړاندې د نه منلو وړ کمزورې ستراتيژۍ له کبله، ځان د ناهيلې په ګندې کې موندلی و- او په هغه کې ځان جوړ شوی و. لکه څنګه چې پوځ د خپل وحشت د پای ته رسولو لپاره نه ستړي کيدونکي مبارزه وکړه، د TTP شبکه په ټول هيواد کې په پراخه کچه وده کړې - په سوات او پنجاب کې د اورپکو سره د اتحاد له امله - چې دا ډول کمپاينونه له لويو ستونزو سره مخ شول.^۸ په هيڅ صورت کې دوی ته ماتې ورکول اسانه نه وو - حتی هغه کسان چې په زندان کې وو اکثراً په تېښته بريالي شول او سمدلاسه بېرته خپلو ناوړه بريدونو ته راستانه شول. دې ډلې د بشري حقونو تر ټولو ناوړه سرغړونې ترسره کړې، په ځمکه کې د هغو قربانيانو لپاره دوزخ جوړ کړ چې د دوی په لاره کې راوتلي. د دې لپاره چې مسئله نوره هم خرابه کړي، نه يوازې دا چې دوی د ديوکراسۍ د پلي کولو لپاره د مذهبي اسنادو نشتوالی و، بلکې د دوی د داخلي کارونو پلټنو دا ثابته کړه چې دوی د اسلام په اړه لږ څه پوهيږي - دوی يوازې د ځان عبادت کوي. برسېره پر دې، دوی په هيواد کې د سخت فرقه پالنې د پراخولو لپاره بنام شول.

د غلو يوې ډلې چې شتمني او له واک څخه ناوړه ګټه پورته کوي، د پاکستان د بې پرېتوب له امله رامنځته شوې تشې څخه ګټه پورته کړه- له يوې خوا له TTP سره د معاملي هڅه کوي او له بلې خوا د افغان طالبانو ملاتړ کوي.

بیرته راستنیدنه د طالبانو

دا د دې حقیقت له امله مرسته نه وه شوي چې ډرون بریدونه، چې په هغه کلونو کې یو عادي پېښه وه، د TTP لپاره یو لوی محرک و. دوی یو اخته زخم و چې دمخه ضعیف بدن یې اخیستی و. په داسې حال کې چې پاکستان یوازې په وروستي ځل یوازې په دې وتوانید چې د هغې د بندولو لپاره یو څه بند کړي، وروسته له دې چې افغان طالبانو بیرته راستون شو دا پوښتنه راپورته کيږي: ایا پاکستان دویم ځل پر او ته چمتو دی؟ پاکستانی طالبان، وروسته له دې چې له منځه تللي او منتج شوي، اوس خامخا د بیرته ستندیدو په حال کې دي. په افغانستان کې د دوی د لارښوونکو او اتلانو بریا د دوی د بیا فعالولو او عمل ته د راستنیدو هڅونه وه.

پاکستاني طالبانو بیا په قبایلي سیمو کې خپل ځای نیولی دی د پاکستان – افغانستان سرحدی سیمې^۹

د پاکستان امنیتي ځواکونو په حقیقت کې د دوی د ضرب عضب عملیاتو له لارې چې په جون ۲۰۱۴ کې پیل شوي د TTP د ترهگری واکمني (شاوخوا ۲۰۰۷-۱۵) پای ته ورسوله. ^{۱۰} په پایله کې، TTP ټوټه ټوټه شوه او د هغې ډیری ژوندي مشران افغانستان ته وتبستیدل. په هر صورت، د هغې ځینې جلا شوي ډلې یا په ISK کې یوځای شوي یا یې د وفادارۍ ژمنه کړې. د ټي ټي پي تر ټولو وژونکي ډله جماعت الاحرار، د ټي ټي پي د طارق گېډر ډلې سره په همکارۍ، چې په دسمبر ۲۰۱۴ کال کې په پېښور کې د ارمي پبلک سکول په شمول د لویو تروریستي بریدونو مسولیت په غاړه درلود، د پاکستان د ترهگری ضد عملیاتو کې ژوندی پاتې شوی و او خپلو ترهگریزو عملیاتو ته یې دوام ورکړی و. د افغانستان د ننګرهار په سیمه کې له خپلې نوي ادې څخه. ^{۱۱} دا د پخواني غني حکومت په وړاندې د پاکستان یو له شکایتونو څخه وو: چې دوی په اغیزمنه توګه تعقیب نه کړي د TTP هغه ډلې چې په افغانستان کې یې پټنځایونه موندلي وو.

متحددين او دښمنان د طالبانو

دا په بشپړه توگه ممکنه ده چې د افغانستان استخباراتو غوښتل د افغان طالبانو د ملاتړ لپاره پاکستان ته په ورته سکه کې ځواب ورکړي. د TTP پخواني وياند، مشهور ترهگر احسان الله احسان په 2017 کې (د پاکستان د پوځ په توقیف کې) څرگنده کړه چې افغان او هندي استخبارات دواړه د پاکستانی طالبانو تمویل او مرسته کوي.¹² د 2020 په پیل کې د استخباراتو له خوندي کور څخه د پراسرار تېښتې وروسته هغه خپل "جبري اعتراف" بیرته واخیست. په هر هغه څه باور کول گران دي چې دا ډول بې کرداره خلک وایي مگر پېښه په دې ناپاک ډگر کې د لویې کولو د فریب او فریب د پرتونو انعکاس دی.

د 2020 کال د فبروري په میاشت کې د متحده ایالاتو - طالبانو د سولې تړون وروسته د ځواکمن کیدو احساس سره، د جماعت الاحرار او حزب الاحرار په گډون ډیری دغو جلا شویو ډلو پریکړه وکړه چې د 2020 په اگست کې یوځل بیا سره راټول شي او د TTP اوسني مشر نور ولي ته یې د خپل بیعت ژمنه تازه کړه. محسود عرف ابو منصور عاصم. حزب الاحرار، په ځانگړې توگه، د پېښور په سیمه او شاوخوا کې یوه فعاله تروریستي شبکه لري، او د محسود د مشر په توگه بیرته راستنیدل هم د محسود ډیری ناراضه قبیلې دي ته وهڅول چې ټي ټي پي ته راستانه شي. حتی د پنجابي طالبانو امجد فاروقي ډله، چې له القاعدې سره نږدې اړیکې لري، او د عثمان سیف الله ډله، چې د لشکر جهنگوي (LeJ) څخه جلا شوې، هم د TTP پلیټ فارم ته راستانه شوه. دا ټولې ډلې د 2007-15 وخت په موده کې په پاکستان کې د ترهگرۍ په واکمنۍ کې ژورې ښکېلې وې. د 2020 کال د نومبر په وروستیو کې د تروریستانو دې بدنې ډلې سره یو ځای کیدو وروستی نفوذ لرونکي استاد علیم خان (د گل بهادر TTP ډلې څخه) او عمر اعظم وو. ټي ټي پي په ویاړ سره د دې بیعت ویدیو د خپلې رسنۍ عمر میدیا له لارې خپره کړه. دا ټول باید کافي وي

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

په پاکستان کې د بېرني خطر زنگ وو هل شو، خو داسې ونه شول. ¹³ د TTP د د پيوستون نمونه د 2021 په اگست کې کابل ته د افغان طالبانو له راستنېدو وروسته نوره هم زور واخيست.

په افغانستان کې د پاکستاني طالبانو د لوی شمير د شتون په اړه پخوانی ارزونې د جولای په 2022 کې ثابتې شوې، د ملگرو ملتونو د امنيت شورا په راپور کې يادونه وشوه چې TTP په افغانستان کې د بهرنيو ترهگرو جنگياليو تر ټولو لويه برخه جوړوي. ¹⁴ راپور زياتوي، چې بېلابېلې ترهگرې ډلې د پخوا په پرتله په افغانستان کې له پراخي ازادۍ برخمنې دي. د TTP ډيری اوړپکي اوس بېرته پاکستان ته راوتلي دي، په دې هڅه کې چې د پاکستان او افغانستان ترمنځ د پښتني قبایلي سيمو ځینې برخې بېرته خپل کنټرول ترلاسه کړي. دا سيمه — فاتا — له ۲۰۱۸ کال راهيسې د پاکستان له څلورو صوبو څخه چې له افغانستان سره پر پوله پرته ده، په قانوني توگه په خيبر پښتونخوا (KPK) صوبه کې شامله شوې ده. TTP د ۲۰۲۰ کال د جولای او اکتوبر تر منځ له افغانستان څخه پاکستان ته د پولو په اوږدو کې د سلو څخه د زياتو بریدونو مسووليت په غاړه درلود. دا په ډاگه کوي چې د تي تي پي کدرونو د پاکستان لوري ته بېرته ستنېدل پيل کړي دي.

د پاکستان په قبایلي سيمو کې د 2020-23 په اوږدو کې د ترهگرو ډلو لخوا ترسره شوي هدفې وژنو کې د پام وړ زياتوالی ښیي چې يو څه غلط دی. هغه کسان چې په دې وروستيو کې په نښه شوي قومي مشران (لوړ مشران) دي، د هغه وخت يادونه کوي کله چې TTP په 2007 کې راڅرگند شو او په سلگونو پي له منځه يوړل. شنونکی داود خټک په دې باور دی چې په وزيرستان او باجوړ قبایلي ولسواليو کې د هدفې وژنو زياتوالی د تحریک طالبان پاکستان د "سيمه ايزو شخړو په هوارولو کې د لاس وهنې، د خلکو د ساتنې د پيسو په ورکولو او د هغو کسانو په نښه کولو له امله دی چې گومان کېږي د دوی مخالفین دي." ¹⁵ په دې ډول دوی څه باندې يوه لسيزه مخکې په قبایلي سيمو کې ځای پيدا کړ. تي تي پي بریدونه کوي

متحددين او دښمنان د طالبانو

په جنوبي او شمالي وزيرستان كې امنيتي ځواكونه او په باجوړ او مهمند سيمو كې -- چې د تحريك طالبان پاكستان يو پخوانی مركز دی -- په ۲۰۲۲- ۲۳ كې د پام وړ زياتوالی موندلی. د دې بيا راپورته كيدو يو لامل د 2021 كال د اگست راهيسې د افغانستان له زندانونو څخه د TTP د مشرانو خوشي كول دي چې پكې خورا بدنام مولوي فقير محمد هم شامل دی. دې اقدام د پاكستان په امنيتي ادارو كې هغه مهال ټكانونه وپارول كله چې دوی كابل ته د افغان طالبانو له راستنيدو سمدلاسه وروسته، د TTP په ختيځ افغانستان كې د موټرو د لوی كاروان له لارې د خپلو غړو د ازادۍ لمانځنه وكړه. 16

د ۲۰۲۲ كال په وروستيو او د ۲۰۲۳ كال په لومړيو كې په كوټه، پېښور او اسلام اباد كې د ځانمرغو بريدونو بيا راتگ، امنيتي بحران ته نوره بيرنۍ اړتيا زياته كړه. د آی ايس آی پخوانی مشر فيض حميد، چې په پېښور كې يې د قول اردو د قوماندان په توگه هم دنده ترسره كړې (نومبر ۲۰۲۱ - اگست ۲۰۲۲)، له TTP سره د خبرو اترو مشري كړې وه (د افغان طالبانو لخوا يې ملاتړ شوی) چې وړانديز يې وكړد اوږدې مودې اوربند سره د موافقې په بدل كې TTP ته پاكستان ته د بيرته راستنيدو لپاره خوندي لاره. ۱۷ د ۲۰۲۲ كال په نيمايي كې د TTP په سلگونو وسله وال بيرته پاكستان ته راستانه شول او په لسگونو د دې ترتيب له مخې د پاكستان له زندانونو څخه خوشي شول، خو د پخوا په څير، TTP دا د يو فرصت په توگه كارولې ترڅو د راتلونكي تروريزم كمپاين لپاره چمتووالی ونيسي. دا يو ډير خراب تصور شوی "سوله" و همعامله د ۲۰۲۲ كال د دسمبر په وروستيو كې په بنو كې د ترهگرۍ ضد مركز محاصره (د شمالي وزيرستان سره پوله) د تحريك طالبان پاكستان د ۳۳ بنديانو له خوا چې امنيتي چارواكو ته يې واک وركړی وو، يوه قضيه ده. د پوځ له خوا تر محاصره كېدو وروسته ترهگرو هڅه وكړه چې افغانستان ته د خوندي تگ په غوښتنه د خبرو اترو يوه لاره پيدا كړي. كه څه هم د اردو كومانډو يونټ د سختې جگړې وروسته ترهگر له منځه يوړل (چې په هغې كې يې خپل درې ښه روزل شوي سرتيري له لاسه وركړل)، تي تي پي څرگنده كړه

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

خطرناکه اراده د ټي ټي پي د وړانکارۍ مختلف رېکټونه اوس په خيبر پښتونخوا صوبه کې هم ډېر فعال دي.

د يو جدي گواښ په توگه د TTP د بيا راپورته کيدو تر شا يو لوی لامل، په هر صورت، د فاتا په اصلي جريان کې د راوستلو لپاره د اسلام آباد نيمگړتياوې دي، لکه څنگه چې د 2018 فاتا اصلاحاتو بل، چې يو لوی اساسي نوښت دی تصور شوی. فاتا د دې ځنډول شوي مگر د ستاينې وړ قانوني اقدام له لارې په خېبر پښتونخوا صوبه کې ضم شوی و چې د کاغذ پر مخ يې د سرحدي سيمو حکومت کولو د استعماري دورې سخت قوانين لغوه کړل. په هر صورت، د دې پروسې د اسانتيا لپاره اړين قانوني، اداري او مالي اقدامات شتون نلري، يا په جدي توگه نه شتون لري، چې په پايله کې د خلکو ناخوښۍ زياتېږي.¹⁸ يو مناسب مثال د وروستي زياتوالی دی د پښتون ژغورنې غورځنگ (PTM) چې مشري يې منظور پښتین کوي، يو انقلابي خو غير متشدد احتجاجي غورځنگ دی چې په سيمه کې د امنيتي ځواکونو له خوا د بې عدالتي وژنو د پای ته رسولو او د هغو پوځي پوستو د له منځه وړلو غوښتنه کوي چې د خلکو ازاد تگ راتگ محدودوي. . پي ټي اېم د پښتنو د حقونو غوښتنه کوي او زياتوي چې په تېرو دوو لسیزو کې د عامو پښتنو ژوند په لويه کچه گډوډ شوی او دوی د طالبانو او امنيتي ځواکونو دواړو قرباني دي. TTP د خلکو د خواخوږۍ تر لاسه کولو لپاره په امنيتي ځواکونو ورته نيوکې کارولي، مگر PTM په عدم تشدد باندې ټينگار کوي، دا د اورپکو سازمانونو څخه توپير کوي.

د PTM ريښتيني مگر پارونکي شعارونه چې د پاکستان د اردو رول غندي، په هر صورت، د پاکستان حکومتي چارواکو په عامه توگه دا د يو گواښ په توگه وړاندې کړ. پي ټي اېم بايد د اسلام آباد لخوا په قبائلي سيمو کې د افراطي او افراطي ايډيالوژيو په وړاندې د يو متحد په توگه تود هرکلی شوی وای.

متحدین او دښمنان د طالبانو

خو د چارواکو لنډ لید د داسې تفاهم په وړاندې د خنډ په توګه کار کوي. له پېښوره تر کراچۍ پورې په پښتني ټولنو کې د PTM شهرت زیات شو، سره له دې چې د پوځ له خوا د دې ډلې د لاس ته راوړلو د مخنیوي هڅې وشوې. د PTM یو څو مخکښو څراغونو دا پارلمان ته لاره پیدا کړه، مګر دا دوی د "هند د اجنټانو" یا "د دولت د دښمنانو" په توګه د ښودلو مخه ونه نیوله، هغه تورونه چې بدبختانه او بې بنسټه دي.^{۱۹} په حقیقت کې، د پاکستان امنیتي ځواکونو په ځمکه کې د PTM سره د مقابلي لپاره جنایتکار او افراطي عناصر استخدام کړل، لکه څنګه چې د علي وزیر لخوا چې اوس مهال د پاکستان د ملي اسمبلۍ یو ټاکل شوی غړی او د غورځنګ شریک بنسټ ایښودونکی دی، د زنداني شوي لخوا تشریح شوی:

دا د افسوس خبره ده چې هغه ادارې چې د پاکستان د ځمکنۍ بشپړتیا د ساتنې او له خطرناکو ګواښونو څخه یې د ساتنې مسولیت لري، د پاکستان زنده باد غورځنګ (اردو د ژوندۍ وي پاکستان غورځنګ) په لاره اچولو ته لاس اچوي. دا خبره پخواني طالبان کوي قوماندانانو خپلو غونډو ته وینا وکړه. موږ داسې نښې هم لرو چې زموږ د سوله ییز کمپاین د "مقابلي" لپاره د فرقه یي ترهګرو او نورو توکمپالو د راټولولو هڅې روانې دي.²⁰

د افغان طالبانو په وړاندې د پاکستان د تګلارې تمایل او د TTP لپاره اغیزې

دلته وړاندې شوي رجحانات په اسلام آباد، واشنگټن ډي سي، لندن او خلیج کې د ډیرو ډیپلوماتانو او امنیتي چارواکو سره زما د خبرو اترو د تشریحاتو پراساس دي چې ډیری یې په 2022 کې ترسره شوي.

بېرته راستنېدنه د طالبانو

د طالبانو د کابل د نيولو په لومړيو ورځو کې د پاکستان د آي ايس آي پخواني مشر ډگر جنرال فيض حميد د طالبانو له اعلى سر قوماندان څخه غوښتنه کړې وه چې عبدالله عبدالله او حامد کرزي دواړو ته د ځينو لوړ پوړو پوستونو وړانديز وکړي، که څه هم دوى واک نه لري. د دې لپاره چې د طالبانو نړيوال انځور جوړ کړي او ټول شموله وگڼل شي. طالبانو بل لوري ته کتل. سره له دې، دوى دواړو ته درناوى وکړ او حتى عبدالله ته يې اجازه ورکړه چې بهر ته سفر وکړي - هغه وروسته له ژمنې سره سم بېرته راستون شو. په زړه پورې خبره دا ده چې کرزي ته (د ۲۰۲۲ کال د ډسمبر تر لومړيو پورې) دغه امتياز نه دى ورکړل شوى او هغه په کابل کې د افغانستان د واک د څوکۍ څنگ ته په خپل شاهي ماڼۍ کې ژوند کوي.

سراج حقاني، د طالبانو د کورنيو چارو وزير، په ښکاره توگه د پاکستان د امنيتي تاسيساتو ټل د خوښې وړ دى. هغه په اصل کې هغه پوټان ډک کرل چې يو وخت د گلبدین حکمتيار لخوا اغوستل شوي وو، د روسانو په وړاندې د ۱۹۸۰ په افغان جهاد کې. هغه د لويديځ څخه د پاکستان له لارې د ډيرو وسلو تر لاسه کونکى و. له بلې خوا، حکمتيار په ۲۰۱۶ کال کې له اشرف غني سره د سولې له هوکړې وروسته کابل ته راستون شو او له طالبانو سره د مخالفو اړيکو په لرلو مشهور و. هغه نن هم په کابل کې ژوند کوي.

بېرته سراج حقاني ته وگرځه، يو لوړ پوړى پاکستاني هغه پوځي چارواکى چې ما ورسره په ښکاره خبرې وکړې هغه په ريښتيا د يو تکړه سياستوال په سترگه گوري چې د درناوي وړ دى! ما ته د هغه د غوره ژبني مهارتونو او ښايسته اخلاقو په اړه هم معلومات ورکړل شول. د هغه د پيژندگلوى هڅې په يقيني ډول څرگندې دي - په هر صورت، هغه څه چې دلته په زړه پورې دي هغه دا دي چې د سراج پښتو ژبه په حقيقت کې په پراخه توگه نه ويل کيږي.

متحدین او دښمنان د طالبانو

یا په افغان پښتني بېلت کې پوه شوي. له دې سره سره، د هغه شهرت د حقاني په مرکزونو پورې محدود دی، که څه هم د کورنیو چارو د وزیر په توګه د هغه رول د خپلې شبکې په پراخولو کې مرسته کوي. ما ته دا هم ویل شوي وو چې ډیری اروپایان او مهم غربي لیدونکي چې د سراج حقاني (اکثره د آی ایس آی لخوا تنظیم شوي) سره لیدونکي لري د هغه ستاینه کوي. په ښکاره ډول، د آی ایس آی ستراتیژي د مبالغې په کارولو کې درنه ده. په هر صورت، یو حقیقت د یادولو وړ دی او په ډیرو مرکو کې بیا تکرار شوی، دا دی چې سراج حقاني د طالبانو یو له خورا متعصبو مشرانو څخه ګڼل کیږي. نوموړی د کابینې له هغو لږو وزیرانو څخه دی چې په خپل وزارت کې د کار کوونکو او په ځانګړې توګه د سرحدی ځواکونو د غړو د ښې روزنې لپاره لېواله دي. سراج دغه غوښتنه له ډېرو بهرنیو دیپلوماتانو او چارواکو سره کړې چې له ده سره یې لیدلې دي. د خپل پلار په څیر، هغه د خلیج له مشرانو او همدارنګه د خپلې ډلې له پخوانیو ګټوونکي سعودي عربستان سره د اړیکو جوړولو ته دوام ورکوي. هغه خپلې ټولې هګۍ د پاکستان په توکری کې نه ساتي. لویه پوښتنه دا ده چې د القاعدې مشر ایمن الظواهري په کابل کې د حقاني خوندي کور ته د تګ په اړه د هغه حکمت دی. لکه مخکې مو چې یادونه وکړه، ښایي پاکستان د الظواهري د ځای ناستي په اړه خبرې وکړي. الظواهري تل د پاکستاني امنیتي ځواکونو پر ضد غږېدلی او پر پاکستان یې نیوکې د هغه د داستان یوه عادي ځانګړتیا وه.

طالبان د سیمه ایز مشروعیت په اړه دومره انډیښمن دي لکه د نړیوالو پیژندلو په اړه، مګر د لویې جرګې (لوی قومي مشورتي ارګان) د رابللو په فکر کې ډارېدل. لکه څنګه چې مورې پوهیږو، دوی د دې پرځای بله لاره غوره کړه - د مذهبي مشرانو یوه غونډه چې دوی یې ملاتړ او تصویب په اړه ډیر ډاډه وو. د دواړو حکومتونو لپاره د "موقتي" کلمې په مکرر ډول کارول

بېرته راستنيدنه د طالبانو

او د دې کارکونکو په قصدي توگه - د وخت په ترلاسه کولو کې د داسې ميکانيزم کوريوگراف کول و چې طالبانو ته مشروعيت ورکړي. لويه جرگه کولی شي داسې يو پلټ فارم وړاندې کړي، مگر د ليکلو په وخت کې (جنوري 2023) ملا هيبث الله او په کندهار کې د هغه ملگري لاهم قانع نه دي چې دا اړينه ده.

د پام وړ خبره دا ده چې د طالبانو لپاره لومړيتوب د داعش سره د مبارزې لپاره د ترهگرۍ ضد وړتيا ترلاسه کول دي. کله چې وپوښتل شول چې څه ډول وړتيا، ماته وويل شول، "درون، سيگنال استخبارات او نور لوړ تخنيکي تجهيزات." پاکستان د طالبانو په استازيتوب لابی کوي چې حتی له امريکا څخه هم دغه ډول ملاتړ ترلاسه کړي. ما د دې پوښتنې په اړه چې ولې چين دا ډول مرستې نه وړاندې کوي يو هوښيار ځواب ترلاسه کړ.

د دې ټولو په منځ کې، افغان طالبان اوس په زياتيدونکې توگه د پاکستان له پوځ او استخباراتو سره د نږدې اړيکو په توگه د خپل شهرت په اړه هوښيار شوي دي - او دوی پوهيږي چې دا اړيکې په افغانستان کې په ځانگړي ډول مشهور ندي. په پايله کې، کله چې طالبانو د پاکستان له پوځي او استخباراتي مشرانو څخه وغوښتل چې په عامه توگه له دوی څخه فاصله وساتي، بيا هم د حيرانتيا خبره شوه. اسلام اباد په پيل کې څرگنده نه وه چې دا د طالبانو ډيپلوماسۍ وه که منافقت. اړيکې حتی هغه وخت خرابې شوې کله چې کابل په افغانستان کې د پاکستاني طالبانو په تعقيبولو کې خپله ناتواني څرگنده کړه لکه څنگه چې پاکستان غواړي. د يو څو يادښتونو وروسته چې غورونه يې کانه شول، پاکستان پريکړه وکړه چې د 2022 په اپريل کې شيان په خپل لاس کې واخلي او خپل هوايي ځواک ته يې امر وکړ چې په افغانستان کې د TTP هدفونه په نښه کړي. دا يوه ناکامه شوه ځکه چې کمزوری استخبارات د 20 ماشومانو په گډون د 45 افغانانو د وژل کيدو لامل شول.^{۲۱} د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد د خپل تويتر اکاونټ ته په کودتا کې هيڅ وخت ضايع نه کړ (اوس مهال يې له 750,000 څخه ډير

متحددين او دښمنان د طالبانو

پلويانو) پر پاکستان غږ وکړ، چې په داسې مسایلو کې دې د افغانانو د صبر ازموینه نه کوي او بیا دې ورته تېروتنه نه تکراروي، ځکه بدې پایلې به ولري.²² د پاکستان د بهرنیو چارو وزارت غبرگون وښود، کابل ته یې د پاکستان او افغانستان د سرحدي سیمو د خوندي کولو په اړه د خبرداري یادونه وکړه او په غیر مستقیم ډول یې د خپلو اقداماتو دفاع وکړه او ویې ویل: "ترهگر د افغانستان خاوره د پاکستان دننه د فعالیتونو لپاره په معافیت سره کاروي."²³ هغه دلیل چې افغان طالبان د TTP په وړاندې د قوي ګام اخیستو څخه ډډه کوي د دوی د نظر له امله دی چې د TTP کدرونه اوس مهال په افغانستان کې پټ دي په اسانۍ سره د ISK په لیکو کې د یو ځای کیدو په صورت کې چې افغان طالبان لیدل کیږي د دوی د مینځلو په لور روان دي. د TTP ناراضه غړو، بالاخره، په پېل کې د ISK بنسټ جوړ کړ. د USIP پوه اسفندیار میر نور هغه عوامل په ګوته کوي چې د اړیکو ریښې جوړوي:

د حقاني کورنۍ او تحریک طالبان پاکستان او د طالبانو د ځینو جنوبي مشرانو او د TTP د سیاسي مشرتابه تر منځ قوي خپلمنځي، د جګړې په وخت کې اړیکې شتون لري. دلته په پراخه کچه توکمیز دوستي شتون لري چې د قبایلي اړیکو او د پاکستانی دولت د کرکي په شاوخوا کې رامنځته شوی - لږترلږه د طالبانو په رتبه او دوسیه کې.²⁴

پاکستان، د خپلې پخوانۍ تګلارې په بدلولو سره، په سیسټماتیک ډول له غیر طالب افغان مشرانو سره خبرې پیل کړې. دې له ډېرو سره مرسته کړې وه چې له کابل څخه په خوندي توګه ووځي او د اوس لپاره له ډېرو سره په پاکستان کې د اوسېدو په برخه کې مرسته کوي. پاکستان ترکیب ته د ډېرو لوړپوړو چارواکو چې په تېرو حکومتونو کې یې دنده ترسره کړې، د لېږدولو بندوبست هم کړی دی. دوی باور لري چې دا د تیرې تېروتنې د سمولو یوه لاره ده.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

چې هند ته یې اجازه ورکړې وه چې په کابل کې خپل نفوذ پراخ کړي. د پاکستان یوه جګپوړي چارواکي وویل، د افغانستان د پخواني مرستیال امرالله صالح (د پاکستان په وړاندې د هغه د سخت دریځ له امله پیژندل شوی) سربیره، آی ایس آی د افغانستان له ټولو سترو سیاسي لوبغاړو سره چې اوس په جلاوطنۍ کې دي، تماس لري. هغه وویل چې دوی حتی له صالح سره خبرو ته چمتو دي. داسې ښکاري چې د پاکستان ستراتیژي دا ده چې طالبان تر فشار لاندې وساتي، ترڅو دوی په لیکه کې وساتي.

لکه څنګه چې مخکې په کتاب کې بحث وشو، د طالبانو بېلابېلې ډلې واقعاً د یو بل سره د یوځای کېدو لپاره مبارزه کوي. د پاکستان استخبارات په دې باور دي چې هغه سخت دریځي چې دوی یې "دود پرست" بولي لا هم په دې ډله کې تر ټولو پیاوړي دي، خو ځوان نسل په سیمه او نړۍ کې د لا زیاتو ارتباطاتو سره د ښه ژوند لپاره ډیر انګیزه او هیله لري. د اوس لپاره، پاکستان نه غواړي چې د منو کارټ خپه کړي او غواړي چې د طالبانو لوړ پوړي مشران خپل ایډيالوژیکي اهداف تعقیب کړي. دوی اکثراً دوی ته د مالي سرچینو د راجلبولو لپاره ستراتیژیکي مشورې ورکوي مګر د مذهب او حتی د جنجالي مسلو لکه د نجونو د زده کړې په اړه بحث کولو څخه ډډه کوي. په هرصورت، د پاکستان د جګپوړو دیني عالمانو یوه ډله چې مشري یې د یو مشهور دیوبندي عالم مفتي تقی عثمانی په غاړه وه، د ۲۰۲۲ کال د جولای په میاشت کې د طالبانو له مشرانو سره د لیدو لپاره افغانستان ته سفر وکړ. طالبانو له هغوی سره مېلمه پالنه وکړه او د اسلامي ارزښتونو په لا اغېزمنه توګه د خبروایي په برخه کې یې له هغوی څخه د ملاتړ غوښتنه وکړه. راغلي پلاوي له طالبانو سره د اسلام په تبلیغ کې د ګډون بلنه نه درلوده. دوی ته په سختۍ سره د خپلو افکارو د شریکولو فرصت ورکړل شو ځکه چې طالبان اټکل کولی شي چې دوی د ځینو ناغوښتل شویو وړاندیزونو د وړاندې کولو لپاره راغلي دي. تقی عثمانی څو میاشتې وړاندې د طالبانو مشر ملا هیبت الله ته یو لیک لیکلی و

متحددين او دښمنان د طالبانو

مخکي له دې له رسنيو سره شريکه شوي وه، چې په ډير احتياط سره د نجونو د زده کړې پر اړتيا ټينگار کوي:

د نجونو زده کړه اوس مهال يوه مهمه مسئله ده د اسلامي امارت دښمن د تبليغاتي وسيلې په توگه کار اخيستی دی. موږ د اسلامي امارت هغه عاقلانه او د زړه له تله اقداماتو قدر کوو چې تر اوسه يې کړي دي. خو موږ په دې نظر يو چې د نجونو د زده کړې لپاره د شريعت سره سم مناسب ترتيبات ضروري دي. ٢٥

دغه پلاوي د ټي ټي پي له غړو سره هم وکتل، چا چې په بنسټيزه توگه هغوی ته د ناممکنو غوښتنو يو لېست په سپارلو سره ودراره، چې په کې د فاتا د پاکستان په مرکزي سيوري کې د انضمام په گډون شامل دي. ٢٦ د ټي ټي پي زروړتيا ښيي چې افغان طالبانو احتمالاً دوی ته ويلې چې دوی به د دوی تر څنگ ولاړ وي، که څه هم وي.

د پاکستان د سيمه ايزو سيالانو په اړه چې هڅه کوي له طالبانو سره ښکېل شي، يو پاکستاني جنرال ادعا وکړه چې "قطر هغه څه نشي کولی چې پاکستان يې کولی شي." دوی البته له امريکا او اروپايانو غواړي چې له طالبانو سره يوازې د پاکستان له لارې خبرې وکړي. د ايران په اړه هغه استدلال وکړ چې پر طالبانو د ايران نفوذ محدود دی او دوی اوس هم په غير طالب افغانانو پانگونه کوي. هغه زياته کړه، ايران د افغانستان لپاره نوی ځانگړی استازی ټاکلی، چې نوم يې حسن کاظمي قومي دی، چې په سوريه کې د افغان هزاره گانو/ شيعه گانو په گډون د فاطميون لوا ترڅنگ جنگېدلی او له هغوی سره ښې اړيکې لري. هغه زياته کړه چې ايرانيان په دې وروستيو کې هڅه کوي چې د پاکستان له استخباراتو سره دوستي وکړي، خو آی ايس آی له هند سره د ايران د اړيکو له امله شکمنه ده. هغه دا هم شريکه کړه چې دوی په بشپړ ډول په عکس کې دي

بېرته راستنېدنه د طالبانو

هند ځنگه هڅه وکړه چې د ايران د IRCG (نړيوال انقلابي گارډ قول اردو) له لارې د سراج حقاني کشر ورور انس حقاني ته لاسرسی ومومي. پاکستان په دې باور دی چې ټي ټي پي د دې حقيقت له امله خپل غاښونه گړندي کړي چې د امريکا لخوا د افغان امنيتي ځواکونو لپاره پاتې شوي وسلې په ځانگړي توگه د شپې ليد تجهيزاتو په برخه کې لاس لري. برسېره پر دې، د TTP د سپکاوي وړتياوې د پام وړ وده کړې - د پاکستان لپاره يو لوی تروريزم گواښ دی. د پاکستان د پوځ لومړی ځواب دا دی چې د امکان تر حده په افغانستان کې په ازاد بازار کې موجود پوځي تجهيزات واخلي، ترڅو ډاډ تر لاسه شي چې د ISK او TTP په څېر ډلې به ورته لاسرسی ونلري.

يو بل چارواکي چې ما ورسره خبرې وکړې بيا يې وويل چې لويديځ بايد پوه شي چې دوی بايد د هغو شپيانو په اړه خپلې هيلې کمې کړي چې دوی يې په منظمه توگه له طالبانو سره راوړي، لکه ټول شموله، بشري حقونه او د ښځو حقونه. په هماغه ځواک چې هغه يې گومارلی و، ما شاته د نجونو د زده کړې لپاره يوه قضيه جوړه کړه، او څرگنده يې کړه چې دا د ښه نظر او اساسي بشري حق په توگه د طالبانو لپاره د PR او د باور جوړونې يو ښه فرصت دی. هغه بې باوره او يو څه حيران ښکارېده، استدلال يې وکړ چې طالبان لومړی ثبات او کنټرول ته اړتيا لري.

له يوه تجربه کاره پاکستاني ديپلومات سره د خبرو پر مهال اوس هم له طالبانو سره ښکېل يم، ما پوښتل چې ايا موږ شاهدان يو؟ "نوي طالبان" د هغه ځواب په منفي کې و، ساتل دا چې نن ورځ د طالبانو د کابينې ډيری وزيرانو هم د 1990 لسيزې په زړې کابينه کې دنده ترسره کوله او د دوی ايډيالوژيکي ليدنه دی بدل شوی - مگر د عمر په تيريدو سره دوی لږ هوښيار او حتی لږ سخت دي. "کلونه جگړه او ستړيا لري

متحدین او دښمنان د طالبانو

دوی ډیر عملي کړي، "هغه لار. هغه په دوحه او متحده اماراتو کې له ډېرو سره له لیدو وروسته وویل: "د دوی ماشومان تعلیم یافته دي، له لویديځ سره اشنا دي - او په دوی باندې خورا لوی تاثیر لري." هغه ټینګار وکړ: "دوی خپل درسونه زده کړل." هغه په ډاګه کړه، د هغه په وینا، د طالبانو ځوان افراطي، په پرتله، د دوی ساحوي قوماندانانو ته ډیر وفادار دي، او دا د لوړ رتبه رتبه لپاره خورا ویره ده. وروستی ټکی هغه زما لپاره نوی و کله چې ما د 2022 په نیمایي کې له هغه سره خبرې وکړې. ما دا خبره د غني د کابینې د یوه پخواني غړي په ګډون له ډېرو نورو افغانانو سره مطرح کړه چې طالبان ښه پېژني او هغه له دې ارزونې سره په کلکه موافقه وکړه. که ریښتیا وي، نو کیدای شي د طالبانو له زاړه نسل څخه د ځوان نسل په پرتله، په ځانګړې توګه د هغو کسانو څخه چې د جګړې په ډګر کې یې په فعاله توګه برخه اخیستې، ډیرې هیلې ولري.

په دې ټولو کې، د لوبې تر ټولو سخت حقیقت دا دی چې له وېش څخه ۷۵ کاله وروسته، د هند او پاکستان رقابت د سویلي اسیا د امنیت له تحرک سره مخ دی. که څه هم پاکستان د خپلې خوښې په سر کې تر لاسه کولو او هند له افغانستان څخه د ایستلو په برخه کې بریالی شو، دوی احساس کوي چې ننگونه د دوی لپاره پای ته نه ده رسیدلي. پاکستان په بشپړه توګه په دې باور دی چې هند په افغانستان کې د پاکستان د نفوذ د محدودولو او د بلوڅو یاغیانو په څیر د پاکستان ضد ډلو ته د مرستې د ورکولو لپاره د تیر حکومت د واکمنۍ پرمهال کابل ته د خپل لاس رسي څخه کار اخیستی و. په دې پس منظر کې، دا له لوی حیرانتیا څخه کم نه دی چې پاکستان له هند سره د طالبانو ډیپلوماتیکې اړیکې لاسلیک کړي. د افغانستان د بهرنیو چارو وزیر متقي مخکې له دې چې د پاکستان د پوځ له مشر باجوه سره وګوري، له هند څخه د خپلو ډیپلوماتانو او تخنیکي ځواکونو د بېرته لېږلو غوښتنه وکړي.

بېرته راستنيدنه د طالبانو

کارکونکي په افغانستان کې د هند سفارت ته. د پوهیدو وړ ده، لکه څنگه چې نږدې هر بل سیمه ایز هیواد په کابل کې شتون لري، او هند به هیڅکله نه غواړي چې په دې برخه کې بهرنی وي. له دې سره سره، دا له پاکستان پرته نه شو کېدلی. او پاکستان دا کار ځکه وکړ چې ښايي په افغانستان کې د طالبانو لپاره د ځینو مرستو امکانات پرانيزي. پاکستان هم د طالبانو په څېر د هیواد د چلولو لپاره د مالي ملاتړ په برخه کې نا امید دی. د هند استخباراتي خدماتو، RAW، د 2021-22 په اوږدو کې د حقاني ډلې ته د لاسرسي لپاره اضافي وخت کار کاوه ترڅو ځینې دروازي خلاصې کړي. د طالبانو ځینې مشران لکه عباس ستانکزی چې د طالبانو د بهرنیو چارو وزارت مرستیال دی، په دې باور دی چې پاکستان د هند لپاره نرم دریځ لري.

اسلامي دولت په خراسان کې

پس منظر

داعش هغه وخت نړۍ حیرانه کړه کله چې دوی په 2014 کال کې د عراق او سوريې ځینې برخې په وحشي توګه وچاري کړې، د عصري ترهګرو لخوا ترسره شوي ترټولو ناوړه تاوتریخوالی ترسره کړ. پداسې حال کې چې دوی په ځواک کې یو څه کم شوي دي، له بده مرغه دوی په پراخه سیمه کې ژوند کوي، د خپل وحشي میراث او سخت نفرت، د کرکې د سونګ بنسټ پالنې په لور روان دي. د دوی د مخ په زیاتیدونکي ایډیالوژیکي پراختیا او د تجربه لرونکو اورپکو ادې (د طالبانو په ګډون د مختلفو سیمه ایزو اورپکو ډلو څخه راټولول) سره، ISK په افغانستان کې ډیر وژونکي کيږي، چې طالبان یې په پرتله معتدل ښکاري. د امریکا د وتلو پر مهال د کابل پر هوايي ډګر د داعش برید یوازې امریکایان په نښه نه کړل؛ دا هم پر طالبانو برید وو. د دوی غوسه د

متحددين او دښمنان د طالبانو

طالبان او په دې توگه د بريد انگيزه د اختلاف له څو مرکزي نقطو څخه سرچينه اخلي.

لومړی، د صوفيانو او شيعه گانو (او نورو لږکيو) په وړاندې د ISK خورا نه زغمونکی چلند پدې معنی دی چې د تاريخي پلوه پسمانده خلکو ته د طالبانو وروستي نرم چلند ته د ايډيالوژۍ سره د خيانت په سترگه کتل کيږي. د مثال په توگه، د عاشورا په ورځ، د پيغمبر د لمسي امام حسين د شهادت د لمانځلو مذهبي رخصتي هر کال د مسلمانانو، په ځانگړې توگه شيعه او صوفيانو لخوا لمانځل کيږي، طالبانو (په 2021 او 2022 کي) د هر ډول افراطيت په مخنيوي سره د شيعه ضد خپل شهرت مات کړ. د لږکيو په هدف اقدام. عاشورا د اوږدې مودې راهيسي د افراطيانو لپاره هدف و چې د فرقه ايز نفرت لخوا هڅول شوي، او 2022 هېڅ استثنا نه وه. په هر صورت، هغه تاوتریخوالی چې رامنځ ته شوی د طالبانو لخوا نه دی پيل شوی، بلکې داعش، چې په وروستيو کلونو کي يې د شيعه گانو په گاونډ او جوماتونو باندې د ډيری بريدونو مسؤليت په غاړه اخيستی دی. د بشري حقونو د څار سازمان په وينا، د 2021 کال د اگست او 2022 تر سپتمبر پوري، د هزاره گانو په نښه کولو لپاره 13 لوی ترهگريز بريدونه د 700 څخه زيات د مړيني لامل شوي.²⁷ په افغانستان کې د بشري حقونو په برخه کې د ملگرو ملتونو ځانگړی استازی رېچارد بينيټ وايي:

بريدونه په ځانگړې توگه د هزاره، شيعه گانو غږي په نښه کوي او صوفي ټولني په زياتيدونکي توگه د نظام په لور روان دي په طبيعت کې atic او د سازماني پالیسی عناصر منعکس کوي، پدې توگه د انسانيت پر وړاندې د جرمونو نښه نښه کوي.²⁸

د داعش لپاره، د طالبانو گومان د لږکيو په وړاندې نرمښت دوی له عقیدې څخه گمراه کوي، د نامکمل عقیدې مجرم دي. دوی د دوی د بريد کولو هڅو ته د الهی لارښوونو په توگه گوري

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د پاکولو هڅه دا وه چې افغانستان او لویه سیمه د دوی د خلافت تر چتر لاندې جوړه کړي.

د مذهبي تفسیر مسلو هاخوا، که څه هم، دوی د غوره کولو لپاره نور هڅو کي لري. د متحده ایالاتو سره د طالبانو معامله د ISK په نظر کې د دوی د هویت له مخې د مشروع کولو ځواک په توګه عمل کوي - له وروستي دښمن سره کار کول یو جدي نه دی. خوشبختانه د دوی لپاره، دوی د جلا شوي ورته فکر لرونکي لوبغاړو پراخه شبکه لري چې په کلکه د ورته لارې په لټه کې دي. د هغو افراطیانو لپاره چې لسیزې یې خپل ژوند د لویدیځ ضد سخت تاوتریخوالی ته وقف کړی - هغه څوک چې یو وخت د TTP، القاعدې او طالبانو سره تړاو لري - ISK یو نوی کور او ژوند لیک وړاندې کوي. لکه څنګه چې دوی د بمونو او وینو تویولو له لارې سیاسي منظري ته لاره پیدا کړې، داعش د سیمې د وروستي وحشي په توګه طالبان له واکه ګوښه کړل. دوی د یو ډیر جدي ګواښ استازیتوب کوي او د دوامداره سیمه ایزې بې ثباتۍ او د پاکستان او افغانستان د تروریسم ضد سیاستونو سره د مخ په وړاندې تګ لاره له خنډونو ډکه ده.

د ISK پیدایښت او وده

د ډلې د منشاء په اړه یو څو اساسي حقایق د لارښوونې وړ دي. په خراسان کې د اسلامي دولت د بنسټ ډبره د ۲۰۱۴ کال په اکتوبر کې کېښودل شوه کله چې د فاطما د اورکزو ایجنسۍ د TTP یو قوماندان حافظ سعید خان چې د افغان طالبانو لپاره یې کار کاوه، له داعش سره بیعت وکړ. ۲۹ کله چې د ISK تاسیس په رسمي توګه اعلان شو څو میاشتې وروسته، د ۲۰۱۵ په جنوري کې، حافظ سعید خان د هغه د لومړي مشر (امیر) په توګه وټاکل شو. د استخدام لومړۍ څپې

متحدین او دښمنان د طالبانو

د پاکستانی طالبانو له ناراضه عناصرو څخه جوړ شوی و ځکه چې نوي مشر د دې ډلې شبکې ډیټابیس ته لاسرسی درلود.^{۳۰} د استخدام دویمه طبقه اکثره د پاکستان د پنجاب صوبې څخه غیر پښتانه وو، چې په عمده توګه د ورک شوي اورپکو ډلو غړي وو چې په کشمیر او د شیعې ضد فرقه ایزو ترهګرو لکه لشکر طیبه باندې متمرکز وو. دا د پنجابي طالبانو په نوم هم د خپلو ریښو د اسانه پیژندلو په خاطر پیژندل شوي.^{۳۱} د القاعدې نهه پخواني غړي هم له دې ډلې سره یوځای شوي دي.^{۳۲} په ورته وخت کې د استخدام یو کمپاین د ازبکستان اسلامي غورځنګ او د ترکستان اسلامي ګوند غړي په نښه کول، چې د اویغور وسله‌واله ډله وه، چې داعش ته یې د افغانستان د ګاونډ په اړه نوي تخصص او پراخه جغرافیه وړاندې کړه.^{۳۳} دا تګلاره، په وینامشهور کارپوه عبدالصید، د مختلفو قومونو وسله‌وال د عملي او ایديالوژیکي دلایلو لپاره د بیعت کولو لپاره جذب کړل.^{۳۴}

د ډلې لومړنۍ اډه په سویل کې د کوچنیو مرکزونو یوه جوړه وښکاره کړه چې ولسموالی په دره کې د خپل اصلي مرکز سره. کله چې افغان او متحده ایالاتو امنیتي ځواکونو په دې ډله کې د پام وړ وده پیل کړه ISK نشي کولی د خپل لومړني ودې بڼه وساتي. د ۲۰۱۶ څخه تر ۲۰۱۹ پورې، د پوهاند امیرا جدون په وینا، "د دولت په مشرۍ عملیاتو په افغانستان او پاکستان کې په ګډه د سل زرو څخه ډیر د دې ډلې پورې تړلي غړي نیولي، وژلي او یا یې تسلیمولو ته اړ ایستلي، په شمول د سلګونو لوړ پوړو او ټیټ پوړو مشرتابه." د پام وړ حد ته د ډلې بې ثباته کول.^{۳۵} د ISK ژوندي پاتې کړونه سیمې ته لارل ګاونډي کنړ ولایت او ښاري مرکزون ته ټیټ دي. په زړه پورې خبره دا ده چې کونړ هم په افغانستان کې د تحریک طالبان پاکستان د قوماندې مرکز و. کمزوري ISK بیا راژوندي کول پیل کړل

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

پخپله په 2020-21 کي، د امريکا-طالبانو له خبرونو وروسته په دوحه کي خبري اترې دا د هغو معلوماتو له لاري منعکس کيږي چي پخپله خبري کوي: د 2020 له جون څخه، په افغانستان کي د داعش بريدونه په تدريجي ډول د 2021 په مياشت کي په مياشت کي زياتيدل پيل شوي، د 2020 په جون کي يوازي له دريو بريدونو څخه د 2021 په جون کي 41 ته رسيدلي.^{۳۶}

په افغانستان کي د ISK ستراتيژي

په دې کي شک نشته چي نن ورځ طالبان مخامخ دي په افغانستان کي جدي سيالي، برعکس په کابل کي د دوی د پخواني حکومت دوره. ISK، نوی گډوډ کونکی وسله وال ځواک، په ځينو لارو کي د طالبانو يا حتی القاعدې په پرتله ډير تيريدونکی او هوښيار ښکاري. د طالبانو په خلاف، چي په لومړي سر کي يې د هيواد له کليوالي سويلي او ختيځو ولايتونو څخه پښتانه استخدام کړي، ISK د جگړې په ډگر کي د تجربه لرونکو اورپکو له يوې ستري ډلې څخه په ځانگړي توگه د ناخوښو طالب عناصرو او د افغان امنيتي ځواکونو د گوښه کيدو څخه گټه پورته کوي چي په غلط لوري روان دي. طالبان د داعش د ايډيالوژيکي پراختيا په توگه، ISK د افغان او پاکستاني طالبانو له خورا سخت دريځو کدرونو څخه په ځانگړي توگه هغه کسان چي وهابي او سلفي تمايل لري. په منځنۍ اسيا کي د ISK نوي استخدام کمپاين هم په وروستيو مياشتو کي چټک شوی دی. د هغې سيمه ايز او نړيوال شبکې ته په پام سره - لږترلږه په ايډيالوژيکي ساحه کي - دا د نوي ايتلافونو جوړولو او د تروريستي فعاليتونو ستراتيژيک کولو لپاره کافي ځای لري. داعش هم د ځينو کتونکو لخوا نن ورځ د نوي طالبانو او د يوې ياغي ډلې په توگه ښودل کيږي. دا پرتله کول ممکن ډير مناسب نه وي ځکه چي ISK يوه قوي توکميزه حوزه نلري.

د يادولو وړ ده، چي واک ته د طالبانو له راستنېدو وروسته په لومړيو پنځو مياشتو کي داعش وسله والي ډلې د دغې پېښې مسووليت په غاړه واخيست.

متحدین او دښمنان د طالبانو

په افغانستان کې 127 بریدونه شوي، چې نږدې 80 سلنه یې طالبان په نښه کړي، په ځانګړې توګه د هغوی نوي پوستې، امنیتي کاروانونه او د طالبانو پرسونل سربیره هغه کسان چې د داعش پر ضد یې خبرې کړي دي.^{۳۷} په ټولیز ډول، د اګست 2021 څخه تر اګست پورې 2022، د طالبانو د واکمنۍ لومړۍ کال، داعش په ټول افغانستان کې د 262 بریدونو ادعا وکړه. دا خطرناک رجحان د ۲۰۲۲ کال د می په لومړیو کې په واشنگټن ډي سي کې د پاکستان د آی ایس آی د مشر لیفټیننټ جنرال ندیم انجم او د سي آی آی د مشر ویلیم برنز ترمنځ د خبرو اترو د اجنډا یوه مهمه موضوع وه. په پاکستانی پلاوي کې د آی ایس آی پخوانی مشر فیض حمید هم شامل دی. برنز دوی ته وویل چې د ودې په دې سرعت سره به داعش د ۲۰۲۳ کال تر نیمایي پورې د افغانستان ۲۰ سلنه خاوره تر خپل کنټرول لاندې راولي. په ځواب کې، انجم د ISK د لوړ پوړو مشرتابه په نښه کولو په اړتیا ټینګار وکړ او د دې لپاره یې امریکا ته سپارښتنه وکړه چې د افغان طالبانو سره اړونده استخباراتي معلومات شریک کړي. دواړه خواوې هم په زړه پورې نتیجې ته رسېدلي – که د خبرو د پاکستانی نسخې په اړه باور وشي: افغان طالبان نور د امریکا او د افغانستان د ګاونډیو هېوادونو ملي امنیت ته لومړنۍ ګواښ نه دی.^{۳۸}

د افغانستان د کورنیو چارو پخوانی وزیر او یو باعزته افغان-امریکایي پوه پوهاند علي جلالی ما دوه نورو اړخونو ته خبرداری ورکړ چې په پراخه کچه بحث نه کيږي.^{۳۹} لومړی، طالبان احتمالاً داعش ته مبالغه کوي د هغه په نظر ګواښ، لکه څنګه چې دا د دوی سره مناسب دی د دې بدنامي ډلې سره د مبارزې په نوم خواخوږي او ملاتړ ترلاسه کول. هغه استدلال وکړ، "د طالبانو لپاره، داعش یو نعمت دی." دوهم، طالبان خپل ډیری مخالفین او منتقدین د داعش ترهګر په نوم په نښه کوي او له منځه وړي. دوی په هیڅ صورت کې لومړی نه دي چې دا کار وکړي ځکه چې ډیری سویلي آسیا او مینځني ختیځ هیوادونو د "جګړې په جریان کې دا تګلاره غوره کړې.

ب‌ر ته ر‌اس‌تن‌د‌ن‌د طالبانو

ډار "کلونه د اختلاف د مخنيوي او د منتقدینو او دښمنانو د خاموشه کولو لپاره تر ټولو اسانه او موثره لاره دا وه چې هغوی تر هر کار اعلان کړي. د ISK لپاره، په کابل کې د طالبانو د واکمنۍ لومړنۍ میاشتې خدمت وکړ په افغانستان کې د خپلو استخدام، تمویل راتلولو او د ځمکنیو کنټرول د پیاوړي کولو لپاره د گډوډ شوي او بوختو طالبانو څخه د گټې اخیستنې په توګه. ۴۰ د متحده ایالاتو د خزاني وزارت د راپور له مخې، "ISIS-K په ابتدایي توګه د محلي بسپنه، ماليې، غصب او د داعش-کور څخه ځینې مالي ملاتړ له لرې پیسې راټولوي." ۴۱ د غني حکومت د گډوډۍ د سقوط پر مهال د زندان ماتولو له لارې ځواکمن شوی، داعش په چټکۍ سره خپل صفونه تنظیم کړل. د هغه سخت او تجربه لرونکي لاسونه د پیاده عسکرو په پرتله ښه ستراتیژي کولی شي. دا په زړه پورې ده چې ولې طالبان د داعش د مشهورو بنديانو ځایونه له نږدې نه تعقیبوي. دوی د القاعدې برعکس، چې له طالبانو سره، په ځانګړې توګه د حقاني ډلې سره یې ښې او فعالې اړیکې درلودې، خپل اصلي دښمنان وو.

بله ستراتیژي چې ISK له هغه راهیسې کار کوي کابل ته راستانه شوي طالبان د خپل پروفایل د لوړولو لپاره د حکومت په وړاندې لوی بریدونه ترسره کوي، چې په پایله کې یې د نړیوالو او سیمه ایزو سلفي سرچینو څخه ډیرې پیسې جذبوي. په دې وخت کې دا ستونزمنه ده چې ISK څنګه خپله کورنۍ اجندا د خپلو سیمه ایزو او نړیوالو هیلو سره انډول کړي، مګر احتمال لري چې دا به لومړی په افغانستان کې د خوندي پټنځایونو په جوړولو تمرکز وکړي او بیا به سیمه ایز مرکزونه په ښه کړي. دا کولی شي کشش ومومي: لکه د پاکستان کراچی او د هند لوري ته کشمیر. دا کیدای شي د لویدیځ په اهدافو تمرکز وکړي. دا ټول په موازي او په ورته وخت کې تعقیب کیدی شي، مګر اوس مهال

متحدین او دښمنان د طالبانو

ISK په څو لارښوونو کې د کار کولو لپاره سرچینې او تخصص نلري. لومړی او سمدستي ماموریت به په بشپړ ډول په افغانستان کې دوام ومومي او موخه به یې دا وي چې طالبان په دفاعي حالت کې وساتي. ISK احتمال لري چې خپله انرژي د طالب مشرانو په نښه کولو او وژلو متمرکز کړي، په دې توګه د طالبانو ټوله پروژه ګډوډې کړي. د ISK سره د مقابلي لپاره، طالبان باید د خپل ایډیالوژیکي اساس څخه خبر وي، او ممکن د داعش د جذب د کمولو لپاره بیرته خپلو افراطي فعالیتونو ته راستانه شي. په توسعه سره، که د طالبانو مشران په خپل چلند کې ډیر "اعتدال" غږول پیل کړي، دا هغه سخت درېځي جنګیالي دي چې د ISK کډونو ته به په ماتې ورکولو او تقویه کولو پیل وکړي. دا هغه کړکېچ دی چې نن ورځ طالبان ورسره مخ دي.

د طالبانو کړکېچ او اختیارونه

د افغان طالبانو له یوه مشاور سره په خبرو کې ما پوهیده چې د طالبانو په حلقو کې اوس په ښکاره او منظمه توګه د بحث یوه مهمه پوښتنه دا ده چې د «اسلامي دولت» څرنگوالی څه شی دی. کله چې دوی صحنې ته راغلل، داعش دا پوښتنه په لوړ او تاوتریخوالي سره راپورته کړه او هرڅوک یې دې ته اړ کړل چې فکر وکړي چې یو حکومت چې د "اسلامي دولت" لیل ادعا کوي څنګه کار کوي. د داسې یو دولت لپاره معیارونه څه دي او تر ټولو مهم، موږ څنګه له یو سره ښکیل شو؟ له دې پرته، د بحث بله مهمه موضوع، هغه وویل، د اسلامي حکومت په دننه کې سلسله ده. دا ډول بحثونه که د هغو کارپوهانو له خوا چې د داعش په فلسفه پوهېږي، نه ترسره کېږي، کېدای شي د طالبانو په لیکو کې د داعش – او د ISK په پراخولو سره د نړۍ لید ته د لایات ملاتړ لامل شي. دا د طالبانو د علماوو لپاره یو ډول نوی فکري ننگونه ده.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

هغه ننگونه چې د داعش لخوا طالبانو ته په ایډیالوژیکي لحاظ راپیدا شوي ده نو د پام وړ ده. دا ازمايښت د یوې افسانې له لارې غوره څرگند شوی. په اکوړه کې د مرحوم دیني مشر او د دارالعلوم حقاني د مشر سمیع الحق – چې د طالبانو د پلار په نوم هم پیژندل کیږي – او یونس خالص – چې د مجاهدینو د غورځنگ یو له بنسټ اېښودونکو څخه گڼل کیږي او هغه څوک چې طالبان یې هڅولي – ترمنځ خبرې اترې. خټک په دې ډول وویل: حق ته د وینا پر مهال، خلیس له هغه وپوښتل چې څنگه باید له افراطیانو سره لکه د داعش او/یا پاکستانی طالبانو سره یو ځای چلند وکړي. حق ځواب ورکړ چې دا سړي د "آگ کی شلوار" سره پرتله کړي – چې د "سوځول شوي پتلون" په توگه ژباړل شوي. د هغه څه مطلب دا و، که تاسو یې واغوندئ، دوی تاسو سوځوي – که تاسو یې لرې کړئ، تاسو برېښد یاست. په اصل کې، تاسو بند پاتې یاست. دا مهمه نه ده چې منځلارې غړي په غوسه دي، هغه څه چې د سختو عناصرو خپگان لامل کیږي. دا د افراطي ډلو د فشار شدت و. د قطبي کېدو جگړه د هیچا لپاره اسانه نه ده او طالبان هم ترې مستثنی نه دي. په همدې حال کې طالبانو په ټول افغانستان کې د سلفي مدرسو (د داعش لپاره د استخدام مرکز په توگه لیدل کیږي) په نښه کول پیل کړي او یو څو نامتو سلفي عالمان (د شیخ ابو عبیدالله متوکل په گډون) تېښتول شوي او له منځه وړل شوي دي، چې حتی په پاکستان کې د مختلفو سلفي ډلو لخوا د لاریونونو لامل شوي. طالبانو په دې کمپاینونو کې یو څه زیاتې کړې دي.

بیا هم، طالبان کولی شي له دې حقیقت څخه باور ترلاسه کړي چې ISK به ونه شي کولی د طالبانو د بغاوت ماډل اوزار کټ څخه پور واخلي ځکه چې دا هغه مهم عناصر نلري چې له طالبانو سره یې مرسته کړي، لکه د پام وړ کلیوالي پښتون توکمیز بنسټ او په ټول هیواد کې د مدرسو پراخې شبکې. د داعش سلفي

متحدین او دښمنان د طالبانو

ایډیالوژي په افغانستان کې محدوده حوزه لري، او د لږکیو ټولنو په پرله پسې توګه په نښه کول به په زیاتیدونکې توګه ډیری افغانان له ځانه ګوښه کړي. د پاکستانی طالبانو په اړه، اسلام اباد په وار وار هڅه کړې چې له خپل نفوذ څخه په استفادې له افغان طالبانو سره لاس په کار شي، خو افغان طالبانو یوازې په نیمه زړه منله، په عمده توګه دا چې دوی نه شي کولی له هغو پاکستانی طالبانو سره خپلې اړیکې پرې کړي چې کوربه یې وو. دوی له کلونو راهیسې د پاکستان په قبایلي سیمو کې دي او ښایي په راتلونکې کې هم د دوی لپاره ګټور وي. د 2022 په وروستیو کې د اسلام آباد په هڅولو کې، ملا هېب الله په پاکستان کې د TTP تاوتریخوالی "غیر اسلامي" وباله، مګر په ورته وخت کې افغان طالبانو شکایت وکړ چې پاکستان د پاکستان څخه افغانستان ته د داعش اورپکو د تګ راتګ د مخنیوي لپاره کافي کار نه کوي. ۴۲ هلته په پوله کې دا عجیب مثلث متحرک شتون لري، چې کیدای شي سیمه ناامنه وساتي او د پخوا په څیر، مجرمینو او اورپکو ته اجازه ورکړي چې دا سیمه د پټنځای په توګه وکاروي. دا په سیمه کې د سولې د امکاناتو لپاره ناوړه نښه ده.

TTP، د خپل هوښیار مشر نور ولي محسود په مشرۍ هڅه کوي چې ځان د یوې ترهګرې ډلې څخه په بغاوت بدل کړي او یو نوی داستان - په ایډیالوژیکي او سیاسي برخو کې - وړاندیز کړي. د پاکستان دولت د مشروع کولو له لارې او د فساد او سختو مالي ننګونو (د اقلیم د بدلون د اغیزو له امله زیات شوي) سره د عامو خلکو د ناامیدۍ غړولو له لارې، هڅه کوي چې خپل ځان بیرته راولي. د دې په نښه کولو ښه هم په ورته ډول بدله شوې، اوس د ملکي تلفاتو مخه نیسي، او یوازې په پولیسو او اردو تمرکز کوي. دغه ستراتیژیک بدلون د هیب الله ټول خلک متاثره کړل، د TTP لاس یې پیاوړی کړ او د سیمه ایز امنیت متحرکات یې نور هم پیچلي کړل.

د طالبانو نړيوالې اړيکې

افغانستان د مهمو دهليزونو په جوړولو کې ستر رول لوبولی شي. موږ غواړو چې د بدخشان ولايت د جيوستراتيژيک موقعيت له لارې له چين سره وصل شو افغانستان کولی شي د سيمي او بهر د گاونډيو هيوادونو په اړيکو کې د مثبت رول ولوبوي.

- عبدالسلام حنفي، د طالبانو د لومړي وزير مرستيال¹

د 2021 اگست نړيواله ټولنه په يوه طوفان کې رانښکته کړه چې هيڅکله يې نه و ليدلې. يو دا چې شايد دوی د وړاندوينې وړ وي، هو، مگر په هرصورت يو هغه چې خورا ناڅاپه او خورا ډير په شدت سره راغلی. له هغه وخت راهيسې، اخلاقي او سياسي کړکيچ په نړيوال ډگر کې يو تياره، تياره سيوري ده. له دوو لسيزو له امريکايي ځواکونو سره تر جگړې وروسته، طالبان په حيرانونکي سرعت واک ته ورسېدل. د جيو پوليټيکل بدلونونو په دې څپو کې چې په افغانستان کې راوتلي، ملتونه ځانونه په يوه دوره کې موندلي دي: د طالبانو د واکمنۍ په ننګولو کې هم زړه نازړه دي او د ملاتړ لپاره يې زړه نازړه دي.

نړيوالې اړيکې د طالبانو

په داسې حال کې نړيوالو قدرتونو په ښکاره توگه د طالبانو خبره ومنلېږه افغانستان کې بريا، دوی له نړيوالې ټولنې سره د طالبانو اړيکې او ښکېلتيا کمه ارزوله. طالبانو ته په دوديز ډول د هيوادونو لخوا د يوې غير منسجمې ډلې په سترگه کتل کيده چې د بيوروکراتيک ملاتړ او د هيواد د چلولو لپاره مالي وسايل نلري. په هر صورت، په دې وروستيو کې د آلمان، چين، روسيې، هند او نورو هيوادونو د بهرنيو چارو وزارتونو سره د دوی رسمي اړيکو چينلونو نړيواله ټولنه حيرانه کړې ده. دا محور، چې دوه لسيزې وړاندې د دوی دريځ ته په پام سره، کله چې د ملا عمر په څېر مشرانو حتی له بهرنيو استازو سره له ليدو ډډه کوله، حيرانوونکې دی.

زه استدلال کوم چې د طالبانو بې سيمه بين المللي ښکېلتيا، کومه نوې يا وروستۍ پدیده نه ده. د 2012 راهيسې، دوحې په فعاله توگه په نړيوالو فورمونو کې په مختلفو دوه اړخيزو او څو اړخيزو غونډو کې د ډلې گټو ته په فعاله توگه کوربه توب کړی. دا په 2015 کې د روسيې دولسمشر ولاديمير پوتين او په 2014 کې د چين د بهرنيو چارو وزير وانگ یی په څير د نړۍ له مشرانو سره د طالبانو ښکېلتيا ته اشاره کيدی شي.

نو، دا د حيرانتيا خبره نه ده چې د کلونو رسمي خبرو اترو طالبان دې ته چمتو کړي چې له نړيوالې ټولنې سره خپلې اړيکې ښې کړي. د يو نيم کال په اوږدو کې د پراخو ديپلوماتيکو مصروفيتونو په ترڅ کې طالبانو وښوده چې دوی د پخوا په پرتله د ښه کار کولو وسيله لري.

د طالبانو د کابينې په غړو کې هغه کسان هم شامل دي چې لا هم تروريستان بلل کيږي او د ملگرو ملتونو له خوا پرې بنديزونه لگول شوي دي. دا ډول غړي د القاعدې او نورو نړيوالو وسله والو سازمانونو سره نږدې اړيکې لري، چې د سويلي آسيا او د هغې د گاونډيو هيوادونو لپاره دوامداره امنيتي گواښ دی.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په هر صورت، د 2021 د اګست راهیسې بنګیلتیا د طالبانو په وړاندې د نړیوالې ټولنې ګډ غبرګون په ګوته کوي. د حکومت په بدل کې د یاغي ډلې سره د بنګیلتیا په اړه د دوی شک د دې لامل شوی چې د طالبانو په وړاندې محتاط او محاسبه چلند وشي.

د هغه څه څخه چې موږ تر اوسه لیدلي، طالبان په ښکاره توګه د خلکو تر ټولو اسانه ډله نه ده ورسره کار وکړه. بنګیلتیا له دې امله د دوی سره ډیری اړخونه لري، په عمده توګه د جیو پوليټیکل پرمختګونو او راتلونکو اړیکو په اړه اړیکه. دلته اړینه ده چې د بنګیلتیا او تایید ترمنځ توپیر ومني. بنګیلتیا یو تاکتیک دی چې د ګوندونو ګټو او کړنو په اړه ژور پوهاوی چمتو کولو کې مرسته کوي. په هر صورت، دا د باورونو دوه اړخیز سمون معنی نلري. له بلې خوا د طالبانو ملاتړ د دوی په افکارو باور او نړیوالې ټولنې ته د هغوی ملاتړ او تبلیغاتو ته اړتیا لري. له دې ډلې سره د هیوادونو د بنګیلتیا په اړه اوسنی بحث په غلطه توګه د طالبانو د کړنو په رسمیت پېژندلو او تاییدولو سره په ټکر کې دی. که طالبان د یوه اغېزمن حکومت په توګه پر مخ ولاړ شي او افغان ولس ته چې سخت کړکېچن دي، ښه امکانات وړاندې کړي، نړیواله ټولنه باید په جدي توګه له هغوی سره پر بنګیلتیا غور وکړي. او دې ته باید د هغوی د ملاتړ په سترګه ونه کتل شي. طالبان په دوامداره توګه د بشري حقونو په وړاندې خورا جدي ننګونې رامینځته کوي، مګر یوازې د ورته هڅونو سره د تخليقي بنګیلتیا له لارې په اغېزمنه توګه اغېزمن کیدی شي.

په داسې حال کې چې روسیې، چین، ترکیې، هند او یو شمېر نورو هېوادونو په دوامداره توګه له طالبانو سره په زیربنايي او پرمختیايي پروژو کې مرسته کړې او بشري مرستې یې هم کړې دي.

ن‌ر‌ي‌وال‌ي ا‌ر‌ي‌ک‌ي د‌طالبان‌و

او مال‌ي مرستي، د‌و‌ي لاهم د‌ي پ‌ل‌ي ته د‌ رسمي پ‌يژندلو څخه ډډه ک‌وي. په داس‌ي حال ک‌ي چ‌ي په فعاله توگه د‌ طالبانو سره بن‌کيل د‌ي چارواک‌ي، د‌و‌ي د‌ د‌و‌ي د‌ تاييد يا مشروعي‌ت په ردولو ک‌ي ثابت د‌ي. داس‌ي بن‌کاري چ‌ي د‌و‌ي د‌ اړيکو درلودلو ته ليواله د‌ي، مگر په د‌ي باند‌ي ليل لگولو ک‌ي ډير شرم لري. دا به تر کومه وخته دوام وک‌ړي او طالبان به ي‌ي تر کومه وخته زغمي، لا څرگنده نه ده.

د‌ طالبانو د‌ پ‌يژندگل‌و‌ي او ارتباط د‌ ا‌رتيا تر شا انگيزه

د‌ طالبانو د‌ پ‌يژندگل‌و‌ي په اړه ښه پوهيدل‌ي شي د‌و‌ي اقتصادي، ټولنيز، سياسي او رواني ا‌رتياوو ته په کتلو سره. کله چ‌ي د‌و‌ي په رسمي توگه د‌ حکومت په توگه وپ‌يژندل شي، نو د‌ د‌و‌ي لپاره به ډيري نو‌ي لار‌ي خلاص‌ي شي، د‌ د‌و‌ي د‌ حکومت کولو دنده به اسانه ک‌ړي. پراخه ډيپلوماټيک مصروفيتونه، د‌ گټورو سوداگريزو معاملو ته ننوتل، او په نړيواله ټولنه ک‌ي د‌ شامليدو ټولنيز منل، او همدارنگه قانوني وسيلو ته ا‌رس‌ي، ټول هغه گټ‌ي د‌ي چ‌ي د‌و‌ي به ي‌ي په بالقوه توگه تر لاسه ک‌ړي. طالبان په د‌ي پوه د‌ي چ‌ي له رسمي مشروعي‌ت پرته به د‌ افغان ولس د‌ ملاتړ د‌ گټلو لپاره په اغيزمنه توگه هڅ‌ي ونه ک‌ړي او نه به هم له نورو ملتونو سره د‌ همکار‌ي قانوني تړونونه جوړ ک‌ړي. د‌ د‌و‌ي اوسني اقتصادي بحرانو ته په پام سره، دا پ‌يژندنه به د‌و‌ي ته اجازه ورک‌ړي چ‌ي د‌ نړيوال بانک‌ي موسسو څخه مال‌ي مرستي تر لاسه ک‌ړي، کوم چ‌ي په د‌ي وخت ک‌ي سخته ا‌رتيا ده.

په مختلفو هيوادونو ک‌ي د‌ خپل ځان د‌ يو ډير مثبت، ټول شموله انځور د‌ راښکته کولو لپاره، طالبانو د‌ عصري عصر تر ټولو غوره وسيله: ټولنيزي رسن‌ي، او په ځانگړ‌ي توگه، توپټر ته مخه ک‌ړ‌ي. د‌ ۲۰۲۱ کال له اگست مياشت‌ي راهيس‌ي د‌ طالبانو د‌ کابين‌ي هر غړ‌ي په ميليونونو رسمي توپټر اکاونټ لري

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

بېروان د يو پرانيستي، د لاسرسي وړ پليټ فارم په توگه، ټويټر دوى ته اجازه ورکوي چې کورني او نړيوالو ليدونکو ته ښودل شوي معلوماتي چاپيريال حاکم او کنټرول کړي. په پښتو او انگليسي دواړو کې د انځورونو او ټويټونو انتخاب د دوى پرمختگ په ټيکنالوژۍ او رسنيو کې په گوته کوي؛ دوى د پراخې لويديځې ټولنې سره د خبرو اترو لپاره د ښکيلتيا مختلف چينلونه پوهيږي، او په دې لار کې هڅې کوي.

که څه هم طالبان د ښځو د حقونو او حکومتدارۍ د ساتنې په اړه په خپلو لومړنيو ژمنو عمل نه کوي، خو له نړيوالې ټولنې سره د دوى ډيپلوماتيکې اړيکې له دوى سره کار کولو ته لېوالتيا ښيي. دا لېوالتيا د دوو لويو انديښنو څخه سرچينه اخلي: امنيت، او اقتصاد. په نهايت کې، هيڅوک نه غواړي چې د طالبانو افغانستان د تروريستانو د روزلو ځاى شي، سيمه ايز او نړيوال امنيت گډوډ کړي. هر هغه څه چې د دوى گاونډيانو ته اړتيا لري، موږ يې ليدل پيل کوو - دوى به يې وکړي.

د دوى د اړيکو سيستماتيک پراختيا او له قطر څخه بهر د خپلو سياسي دفترونو د پراخولو هڅو طالبانو ته دا اجازه ورکړې چې د نړۍ له گوټ گوټ څخه د مشرانو سره اړيکه ونيسي. ورو ورو څو خامخا طالبان دا ثابتوي چې ډيپلوماسۍ نور د دوى هيلې نه دي. په هرصورت، نړيواله ټولنه بايد هير نکړي چې په داسې حال کې چې طالبان د تنظيمي بدلون په حال کې دي، د ايډيالوژيکي بدلون ادعا کول خورا پېچلي دي. په ځمکه کې د دوى کرنې، لکه د نجونو د زده کړې په اړه د دوى مات شوي ژمنې، له بده مرغه - مگر په حيرانتيا سره - د دوى د سخت ايډيالوژۍ اصولو ته ريښتيني دي. پداسې حال کې چې ځينې ايډيالوژيکي بدلونونه يقينا د نوي نسل سره د کار په حال کې دي،

نړيوالې اړيکې د طالبانو

له دوی څخه د بدلون هر ډول تمه کول ناپاک دي - يا لږترلږه د راتلونکي لپاره يو څه. په هر صورت، دا د شک وړ نه ده چې د دې ډلې بنسټ په تاريخي توگه د افراطيت او بشري حقونو ته په ښکاره بې پامۍ ولاړ دی. د دوی هغه انځور چې موږ ټول پېژنو او ويره لرو د دوی د قربانيانو په وینو رنگ شوی. د دې هېرول يا له هغې هاخوا بيا رغول شوي عکس ته تلل به اسانه نه وي — يا شايد حتی ممکن وي.

چين

د چين کمونست گوند (سي سي پي) په نړيوال ډگر کې اجنبی نه دی. او د نړۍ د يو خورا پياوړي لوبغاړي په توگه، دوی په يوه يا بل وخت کې په افغانستان کې ښکېل وو. په هر صورت، د دوی نږدېوالی اسانتيا د دوی رول خورا مهم کوي. د ثبات او امنيت، ځمکنۍ حاکميت، ملي امنيت، او د خپلو ستراتيژيکو پانگونو د ساتنې په نظرونو کې مصرف شوي چې د ځينو لخوا د پور جال ډيپلوماسۍ په نوم يادېږي، CCP هيڅ اسانه دوست يا دښمن نه دی. د چين يوه ځانگړي استازي په ۲۰۰۰ کال کې په کندهار کې له ملا عمر سره د مخابراتي چينل پرانسته وکړه. شيان بيا بدمرغه شول او لينک مات شو. که څه هم له ۲۰۱۴ کال راهيسې له طالبانو سره د چين تدريجي اړيکې جوړول د يوه بې ثباته افغانستان په اړه د چين د لوړې کچې امنيتي اندېښنو ته اشاره کوي او د چين لپاره د هر ډول تخريب اغيزې څه معنی لري.² CCP په دې باور دی چې کنټرول او امنيت په گډه سره راځي - او د طالبانو په افغانستان کې د کنټرول سره به د دوی امنيت په اسانۍ سره ورکړل شي.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

له ۲۰۱۴ کال راهیسي د طالبانو مشرانو او چينايي چارواکو په څو اړخيزو غونډو کې گډون کړی دی³ په دوحه، بيجينگ او کابل کې، چې طالبانو ته يې د نړيوالې ټولنې له خوا د عامه پېژندگلوی او اعتراف لپاره لارې پرانيستلې. په 2015 کې، د خپلو امنيتي انديښنو د حل کولو لپاره، چين حتی د طالبانو او پخواني افغان حکومت ترمنځ د خبرو اترو زمینه برابره کړه ترڅو طالبان د ختيځ ترکستان اسلامي غورځنگ (ETIM) سره د يوځای کيدو مخه ونيسي.⁴

د ولسمشر شي جين پينگ په مشرۍ د سي سي پي گوند د افغانستان کورني سياست او د افغانستان د سولې د راتلونکي په اړه هم عملي بڼه خپله کړه او د منځنۍ اسيا د سياست په راتلونکي کې يې خپل واک درک کړ. سربيره پردې، د ۲۰۲۱ کال د جون په مياشت کې د چين – پاکستان – افغانستان په څلورمه درې اړخيزه خبرو کې، د چين د بهرنيو چارو وزير، وانگ يی د سياست اصلي جريان ته د طالبانو د راتگ ستاينه وکړه.⁵ دا د دې څرگندونه کوي چې CCP په 2021 کې په افغانستان کې د طالبانو واک ته د رسيدو لپاره چمتو او بڼه چمتووالی لري. سربيره پردې، د اوړي له وروستي واک څخه مخکې، د طالبانو وياند، سهيل شاهين، په عامه توگه د دواړو هيوادونو ترمنځ د نوې ملگرتيا اعلان وکړ، او ژمنې تبادله شوې.⁶

د دې تمایلاتو په تحليل سره څرگنده شوه چې چين پوهيده چې د خپلو اقتصادي گټو او ثبات د تامين لپاره بايد له طالبانو سره دوامداره سياسي اړيکي ولري. په ورته وخت کې، دا د طالبانو د بڼه والي څرگندونه هم کوي چې چين ته اجازه ورکوي چې د ډيرو اختلافاتو په پام کې نيولو سره له دوی سره اړيکي او اړيکي جوړې کړي.

په افغانستان کې د چين گټې شفافې دي سيال: د واخان دهليز له لارې د اوغور اوړيکي او بېلتونپالني له گواښ سره د مبارزې لپاره – د خاورې يوه برخه

نړيوالې اړيکې د طالبانو

د افغانستان سره د سنکيانگ نېنلول – او په پرمختيايي پروژو کې د هغې اقتصادي پانگونې خوندي کول. د چين تر ټولو لويه ويره په سينکيانگ ولايت کې د اويغور مسلمانانو له لږکيو څخه د کورني ثبات لپاره کوم احتمالي گواښ دی چې حکومت يې په نسل وژنې تورن دی..7

د چين اقتصادي گټو ته په کتو، په منځنۍ اسيا کې د افغانستان جيوستراتيژيک موقعيت، د مس عينک د مسو کان د ۳ تريليون ډالرو په ارزښت منرالونه او د اورگادي پټلۍ او د بريښنا بندونه چې د يو کمربند او يوې لارې د نوبت له لارې جوړ شوي، په سيمه کې د چين پراخو گټو ته خدمت کوي.^۸ د مس عينک د مسو کان، چې د نړۍ د مسو دويم ستر کان بلل کيږي، د چين تاريخي تاريخ اوس له طالبانو سره د اړيکو له لارې له سره ورغول شي. چين هم غواړي چې افغانستان د چين – پاکستان اقتصادي دهليز (CPEC) کې شامل کړي، کوم چې د شانگهای د همکارۍ سازمان (SCO) د عملياتي برخې لپاره د روزنې ځای کيدی شي.

له بلې خوا، په افغانستان کې د چين په ښکېلتيا کې د طالبانو گټې څو اړخيزې دي. د يو ناکام دولت په توگه چې له اقتصادي او بشري ناورينونو او نړيوال انزوا سره مخ دی، د طالبانو د تسليمۍ، مشروعيت او اقتصادي مرستې غوښتنه يې تر ټولو عاجل لومړيتوب دی.

يو همغري او فعال سياسي اقتصاد د افغانستان لپاره اړين دی چې ځان د يو کاري هيواد په توگه رامېنځته کړي او په نړيواله ټولنه کې وپېژني. د لويديځ له بي ساري بنديزونو او پر اوکراين د روسيې له يرغل سره، طالبان په زياتيدونکې توگه د افغانستان د بيارغونې لپاره چين ته سترگې په لار دي. د 2021 کال د جولای راهيسې، د

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د سي سي پي او طالبانو تر منځ د ډيپلوماتيکو انرژيو تبادله د پام وړ ده. د لوېديځ له خوا د تشي د ډکولو لپاره د چين د چمتوالي په اړه د خلکو د ازادي د پوځ د لوړپوړي ډگروال ژو بو له څرگندونو څخه، له طالبانو سره د بهرنيو چارو د وزير وانگ يي له دوه اړخيزو ناستو او د چين د پانگوني د هڅوني په اړه — دلته وده کونکي اړيکې په ښکاره ډول دوه اړخيزي دي.⁹

نو دا د حيرانتيا خبره نه ده چې چين نه يوازې خپل سفارت پرانيستی دی بلکې د طالبانو د نوي دريځ هرکلی يې هم کړی دی. سربېره پردې، دې د ملگرو ملتونو د امنيت شورا څخه وغوښتل چې د افغانستان بسپنې غير کنگل کړي او دوی ته په لومړي سر کې د 31 مليون ډالرو بشري مرستې چمتو کولو کې يو گام نور هم لار. 10 دغو ستراتيژيکو اقداماتو له چين سره مرسته وکړه چې دا داستان رامېنځته کړي چې هغه بريالۍ کيدی شي چيرې چې متحده ايالات ناکام شوي وي. دا د متحده ايالاتو د پريښودو هيوادونو په اړه خپله وړاندوينه هم روښانه کوي.

طالبان د پخوا په پرتله چين ته د اميد په سترگه گوري. د ۲۰۲۲ کال په اکتوبر مياشت کې د طالبانو وياند ذبيح الله مجاهد د کابينې يوې غونډې ته په اشارې سره اعلان وکړ چې:

ټاکل شوي چې د ورېښمو لار چې افغانستان له چين سره ونښلوي بايد جوړ شي. دغه تاريخي سرک د هيواد په اقتصاد کې ستر رول لوبولی شي. دا يو ښه فرصت دی، موږ ښه امنيت لرو او همدا د سترو اقتصادي پروژو د پيل وخت دی.¹¹

بيجينگ په خپله برخه کې لا هم داسې ښکاري چې له طالبانو سره په خپلو اړيکو کې ورو او محتاطانه حرکت کوي. په پاکستان کې د داعش او بلوڅو لخوا د چينايي اتباعو په ښه کول

نړيوالې اړيکې د طالبانو

ياغيانو په خپلو سيمه ايزو مصروفيتونو کې ډير محتاط کړی دی. 12 په وروستيو مياشتو کې په کابل کې چينايي اتباع هم د داعش له خوا په نښه شوي دي. طالبان له چين څخه ډيرې هيلې لري او که چيرې پروژې يې گټې پاتې شي او سرچينې يې په کار واچول شي، بنيايي ژر نا اميده شي. په جنوبي اسيا کې له اوسني سياسي او اقتصادي کرکېچ او همدا راز په اوکراين کې د روسيې د جگړې له پايلو سره، د چين او طالبانو ترمنځ د دوستانه اړيکو پراختيا لا تر اوسه نه ده ازمويل شوې. او چين بنيايي په افغانستان کې د لويو خطرونو له اخیستو ډډه وکړي، د دې پر ځای چې د پاکستان له لارې په دغه هېواد کې خپلې گټې خوندي کړي.

ايران

بل گاونډی گاونډی ايران د افغانستان د پرله پسې کرکېچونو له امله دوهم ډير اغيزمن شوی هېواد دی. له پاکستان وروسته، ايران د ډيرو افغان کډوالو کوربه دی، او د افغانستان د دويم لوی سوداگريز شريک په توگه کار کوي - او د 572 ميل گډ سرحد سره، دواړه د يو څخه په ډيرو لارو سره تړلي دي، که دوی يې خوښوي يا نه. په ۲۰۲۱ کال کې واک ته د طالبانو له راتگ وروسته، ايران د هغو هېوادونو په ډله کې و چې په کابل کې يې خپل سفارتونه پرانيستي وو او په غير مستقيم ډول يې له نوي حکومت سره د کار کولو لېوالتيا اعلان کړه. پداسې حال کې چې دا کيدای شي د حيرانتيا په توگه راشي چې دواړه هېوادونه د دوی فرقه ايز هویت سره د ژورې، متضاد تړاو پراساس دي - دا د سياست طبيعت دی. دوی يو بل ته د خالص جيو پوليټيکل لينز له لارې گوري، نه فرقه ايزه - او په حقيقت کې، دوی د دې کولو پرته بله چاره نه لري. د هېوادونو گډ کلتوري، مالي او فزيکي منظرې پدې معنی دي چې ښکېلتيا ناشوني ده - که څه هم د روان حالت سره سره

بېر ته راستنېدنه د طالبانو

د خبرو پر مهال ايران تر اوسه د طالبانو د نوي حكومت په رسميت پېژندلو دډه كړې ده.

په داسې حال كې چې ايران او افغانستان نن ورځ په گډه كار كوي، او له كلونو راهيسې دا كار كوي، تل داسې نه وه. د دوی تاريخ ډير اوږد دی؛ د يادونې وړ ده چې له طالبانو سره اړيکې په ۱۹۹۰ لسيزه کې پيل شوې. په ځانگړي توگه، د ملا عمر په مشرۍ ايران او افغانستان په ۱۹۹۸ کال کې په مزارشريف کې د طالب اورپکو له خوا د ايراني ډيپلوماتانو له وژل کېدو وروسته نږدې له يو بل سره جگړې ته اړ شول. که څه هم، د امريکا له بريد وروسته، د صحنې بدلون پيل شو. په پيل کې، ايران د طالبانو په وړاندې د متحده ايالاتو د پوځي اقدام ملاتړی و، مگر د ولسمشر جورج لخوا د "شری محور" کتگوری کې شامل شو.

ډبليو بوش په ناڅاپي ډول دا پړاو پای ته ورساوه. يوازي يوه لسيزه وروسته، د 2000 لسيزې په نيمايي کې، تهران او طالبانو يو له بل سره خبرې پيل کړې او په ځينو مواردو کې يې همکاري پيل کړه کله چې طالبانو د بغاوت په مرحله کې د ځينو سيمو کنټرول پيل کړ. دا خبرې تر ډېره د خلکو له سترگو پټې وې، ځکه چې تهران په کابل کې د کرزي او غني له حکومتونو سره معقولي اړيکې درلودې. تهران په حقيقت کې په فعاله توگه د طالب ياغيانو ملاتړ کوي، په دې باور وو چې امريکا چې د دوی لوی دښمن دی، په پای کې به له سيمې ووځي او طالبان به کابل ته راستانه شي. په دې توگه يوه نوې اړيکه ټينگه شوه - يو پيچلی، ډاډمن، مگر د دواړو خواوو لپاره گټور. دا هم په زړه پورې ده چې يادونه وکړو چې دې کار د ځينو طالب مشرانو د کورنيو د تگ پيل په نښه کړ چې ايران ته تلل، دا يو رجحان چې موږ بيا په 2020-21 کې وليدل. نن ورځ، نه يوازې په کابل کې د ايران سفارت لاهم ولاړ دی (او متحرک)، بلکې طالبان په حقيقت کې په مشهد کې قونسلگري لري (د افغان شيعه حاجيانو د اسانتيا لپاره) او ايراني پلاوي په منظم ډول کابل او مزارشريف ته سفر کوي.

نړيوالې اړيکې د طالبانو

ډيری اړخونه شتون لري چې نن ورځ ملتونه سره يوځای کوي او د تهران او طالبانو ترمنځ اړيکې پرمخ وړي. د دوی په منځ کې، په ځانگړې توگه، په ايران کې د افغان کډوالو لوی نفوس دی - د مختلفو دليلونو لپاره د دواړو هيوادونو لپاره د لوی فشار سرچينه ده. په افغانستان کې د اوسني بشري ناورين په زياتيدو او په ايران کې د مهاجرو له سخت وضعیت سره سره، تهران غواړي د دغې ننگونې د زياتيدو مخه ونيسي. په واقعيت کې، هر کال، ايران د افراطيت او اقتصادي فشار له ويرې لوی شمير کډوال بيرته افغانستان ته استوي. په دې اساس، له طالبانو سره خبرې اترې، او د اضافي کډوالو د مخنيوي او د احتمالي امنيتي اندېښنو د پراختيا ډاډمنول، د تهران د کارونو په ليست کې لوړ دي. برسیره پردې، په داسې حال کې چې افغانستان د شيعه گانو ډير نفوس لري، دا د دواړو هيوادونو ترمنځ فرقه ييز مشترکات نه دي چې د ايران گټې هڅوي. په داسې حال کې چې ايران د طالبانو تر مشرۍ لاندې د يو ټول شموله حکومت غوښتنه کړې، د هزاره گانو خورول شوي مرستې ته پام نه دی شوی - په حقيقت کې، هزاره گان او نور افغانان په ايران کې د مهاجرينو په توگه له سخت تعصبي تبعيض سره مخ دي.

نن ورځ، د هر يو هيواد ننگونې په ډيری مواردو کې د گاونډيو ترمنځ شريکې دي. د بېلگې په توگه د داعش له خوا رامنځته شوی گواښ د افغانستان لپاره همدموره جدي دی لکه د ايران لپاره. د تهران لپاره چې د داسې گډ دښمن سره د مبارزې لپاره له طالبانو سره بنکيل نه شي دا به يوه جدي، شايد وژونکې تېروتنه وي - او دوی په دې پوره پوهيږي. له همدې امله، تهران د خپل ملي امنيت د تامينولو لپاره له طالبانو سره د بنکيلتيا لپاره خپله برخه ترسره کړې. سربيره پردې، د اقليم د بحران په اړه، د سرچينو د شريکولو مسلې او په ځانگړې توگه د اوبو کمښت، بيرني خبرو اترو ته اړتيا لري. لکه څنگه چې د اقليم بدلون

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د افغانستان د منابعو بحران مخ په زیاتیدو دی، له ایران سره د اوبو پر سر تاریخي کړکيچ یو ځل بیا د پام وړ دی. په یو بل یادښت کې، د افغانستان له لاري ایران ته د مخدره توکو د قاچاق مسئله په پخوانیو باندې لوی بار اچوي - پرته له کوم روښانه حل سره. د لږ تر لږه ویلو لپاره، دواړه هیوادونه د کار کولو لپاره ډیر څه لري.

د پوهیدو وړ ده، تهران خپلو نویو ګاونډیانو ته د رسمي پیژندلو په اړه خپل شکونه لري. په نهایت کې، دا د ګټو انسجام دی چې د دوی ترمنځ توپیرونه له منځه وړي. البته دوی له مسلو سره مخ دي، او طالبان د پام وړ فرقه یي تعصب لري — خو د ډیپلوماتیکو اړیکو د نه لرلو سیاسي عواقب دواړه هیوادونه په رسمیت پېژني. ایران هم په طالبانو باندې د پام وړ نفوذ ته دوام ورکوي، لکه څنګه چې مخکې په څپرکي کې یادونه وشوه، د لوړ پوړو طالب مشرانو د مالي او شخصي ژوند په اړه - بې له شکه ګټه اخیستل کيږي. له طالبانو سره کار کول د ایران د امنیت لپاره هم ناگزیر او اړین دي، خو لا تر اوسه یخ په بشپړه توګه نه دی غوړېدلی. دا چې دواړه به له دې ځایه چیرته ځي روښانه نه ده، مګر یو شی ډاډمن دی: هر څه چې د دوی توپیرونه دي، دوی یو له بل سره تړلي دي.

قطر

طالبان به د دوی تر ټولو د پام وړ - او خورا حیرانتیا له مرستې پرته نن په هغه ځای کې نه و.

- سپانسر او ګټه اخیستونکی: قطر. په اړه ډیری نظرونه شتون لري په حقیقت کې دوی په دې موقف کې څنګه موندلي، مګر دوه شیان باید په یاد ولری. لومړی، د متحده عربي اماراتو او سعودي عربستان په څیر، قطر - پداسې حال کې چې بډایه او د منابعو بډایه دی - د لید او وقار له مخې نور نړیوال قد نلري. دا ټول د بدلون سره پیل شول، په هر صورت

ن‌ړيوالې اړيکي د طالبانو

د قطر د ځوان امير شيخ تميم بن حمد آل ثاني مور شيخه موزه ته پورته شوه. هغې د خپل ميره شيخ حمد بن خليفه آل سره مرسته وکړه طاني، د قطر بيا تعريف او اصلاح کول او په فعاله توگه د قطر د عامه ترانسپورت د عصري کولو هڅو څخه نيولې د لوړو زده کړو سيستم اصلاح کولو، د غير مسلم عامه عبادت ځايونو جوړولو، او د دوحې فورم له لارې د عامه بحثونو سپانسر کولو پورې په فعاله توگه بنکيلتيا ته دوام ورکوي. 13

د عصري زيربناوو د جوړولو لپاره د منابعو سره، قطر غوښتل چې د سيمه ايزو لوبغاړو سره سيالي وکړي - او دوی دا په خپل طرز ترسره کړل. قطر په لبنان، يمن او سوډان کې د منځگړيتوب تاريخ لري. دا د وخت په تيريدو سره ډير زړه راښکونکې شو. د اخوان المسلمین د قوي تړاو سره، قطر پريکړه وکړه چې د راتلونکي پانگونې په توگه په طالبانو کې ونډه واخلي. په ۱۹۹۹ کال کې قطر د اسلامي نړۍ يو مشهور تلويزيون کوربه يوسف القرضاوي ته واستاوه چې د طالبانو له بنسټگر ملا عمر او نورو طالب مشرانو سره خبرې وکړي تر څو په باميانو کې د بودا د لرغونو مجسمو د ويجاړولو مخه ونيسي. دا هڅه ناکامه شوه، مگر دا بيلگه د سيمه ايزو ننګونو په حل کې د رول لوبولو لپاره د دوی د ودې ليوالتيا په ګوته کوي. 14

دوه لسيزې وروسته به د دوی ستراتيژيک فکر پای ته ورسيري. دا موږ عصري دور ته رسوي، کله چې قطر (له 2012 راهيسې) له امريکا سره د طالبانو د سياسي خبرو اترو کوربه شو، د 2020 د فبرورۍ په معاملي کې پای ته ورسيد چې کابل ته د طالبانو بيرته راستنيدل ځواکمن کړل. 15 د پام وړ، همدارنګه، دوی مرسته وکړه د پام وړ په ډله ايزو ويستلو کې چې د 2021 په اګست کې د طالبانو له واک څخه سمدلاسه وروسته ترسره شول، د کابل هوايي ډګر پرانيستی ساتل او د زرګونو افغانانو ليريدول په کوم کې چې يو له لويو انسانانو څخه و.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په تاریخ کې تخریب. نن ورځ، دوی د بیرنیو مرستو، او حتی د افغان محصلینو لپاره د بورسونو په بڼه بشري مرستو ته دوام ورکوي.

قطر عموماً د طالبانو له اصلي ایډیالوژۍ څخه د لیرې پاتې کیدو په حال کې د مذاکراتو په بریا خوښ و. لکه څنګه چې دوی په نړیواله کچه د خپل عصري او د رخصتۍ د عالي تاسیساتو لپاره مشهور شو، او لکه څنګه چې عمان په اروپا کې د سویس په لیکو کې د پام وړ بې طرفه ځای شو - قطر د پوهنتونونو د جوړولو لپاره خپل ځای وړاندیز کړ او خپل نړیوال قدیمي په بریالیتوب سره کوربه توب وکړ. په 2022 کې د فیفا نړیوال جام. طالبان یوازې یوه بله پانګه شوه چې تادیه یې وکړه، او شاید د دوی ترټولو مهم جیوسټراتیژیک نوښت. حتی د 2015 په پیل کې، د قطر مشرانو نږدې ډاډه و چې طالبان به بالاخره کابل ته راستانه شي.¹⁶ په هر صورت، د طالبانو کوربه توب له خطرونو پرته نه و. دا په یقین سره سیمه ایزو سیالیو کې اضافه شوي. د مثال په توګه متحده عرب امارات په ریښتیا په غوسه وو، ځکه چې دوی د طالبانو د ګټلو په لټه کې وو او دوی ته یې د خبرو اترو لپاره د ځای وړاندیز کړی و. په حقیقت کې، دوی حتی د قطر هڅې کمزوري کړې چې امریکا ته شکایت کوي چې ابوظبی باید د دې هدف لپاره د امریکا لومړی انتخاب وي - او په امریکا کې د دې سفیر حتی په رسنیو کې د حماس په شمول د اسلامي افراطي ډلو سره د قطر نږدې والی وغندلو. طالبان او اخوان المسلمین.¹⁷ د دې ټولو سره سره، او د رول لوبولو په پام کې نیولو پرته

د منځګړیتوب او په اصل کې د طالبانو لپاره د هڅه تړون د ترلاسه کولو لپاره لاره هواره کړه چې دوی یې کړي، دوی لا تر اوسه په رسمي توګه د طالبانو نوی حکومت په رسمیت نه دی پیژندلی. قطر خوښ دی چې په خپله خاوره کې د طالبانو دایمي سیاسي دفتر فعالیت کوي

ن‌ر‌ي‌و‌ال‌ي ا‌ر‌ي‌ک‌ي د‌ ط‌ال‌ب‌ان‌و

د دوی د سیاسي پناه په توګه، بیا هم په عامه توګه د خپل نوي رول منلو څخه ډډه کوي. په دې صورت کې د امریکا سره د قطر نږدې اتحاد له پامه نه غورځول کیدی: دا په منځني ختیځ کې د متحده ایالاتو تر ټولو لوی نظامي اډه ده. بنایي د طالبانو د حکومت په رسمیت پېژندلو مخکې به د واشنګټن ډي سي له لوري د شنه څراغ انتظار وي، خو له دې وړه خوا، قطر له طالبانو سره په فعاله توګه ښکېل دی، په داسې حال کې چې له لوېدیځ څخه غواړي چې له کابل سره خپلې اړیکې ګړندی کړي تر څو افغانستان له ګډوډۍ او افراطیت څخه وژغوري.^{۱۸} د دې د دوامداره مهم رول ثبوت د ۲۰۲۲ په اکتوبر کې د CIA مرستیال ډیویډ کوهن او د طالبانو د استخباراتو مشر عبدالحق وثیق تر منځ د یوې مهمې غونډې کوربه توب دی چې د ترهګرۍ ضد روانې همکارۍ په ځانګړي توګه د ISK په وړاندې خبرې وکړي.^{۱۹}

روسیه

دا په ګوته کول چې تاریخي ګډوډي له کوم ځایه پیل شوې هیڅکله اسانه یا په بشپړ ډول دقیق نه ده، مګر د افغانستان په قضیه کې دا لږې نه ده چې ووايو دا په ۱۹۸۰ لسیزه کې د شوروي اتحاد له یرغل سره پیل شو. خو تر دې وړاندې شوروي اتحاد په حقیقت کې لومړنی هېواد و چې په ۱۹۱۹ کې یې په افغانستان کې ډیپلوماتیک ماموریت پیل کړ. ۲۰ شپږ لسیزې په چټکۍ سره مخ په وړاندې لاړ، او ناکام یرغل د دوی د اړیکو مخ په پراخه توګه بدل کړ، یو طوفان یې رامینځته کړ چې نن ورځ هم روان دی. لکه څنګه چې تاریخ پیل شو، کرملین بالاخره د افغانستان په اړه خپله پالیسي بدله کړه او د ۲۰۰۰ لسیزې په اوږدو کې یې د طالبانو په وړاندې په جګړه ایزو عملیاتو کې د متحده ایالاتو ملاتړ ته پراختیا ورکړه.

په هر صورت، د ۲۰۱۵ وروسته، د روسیې د افغانستان محاسبه او ستراتیژي د پام وړ بدل شوی. د کرملین او طالبانو دوه اړخیزه هیله چې د داعش او په منځنۍ اسیا کې د هغې د مخ پر ودې افراطي نفوذ سره مبارزه وکړي دوی د دې لامل شول چې لاسونه سره یو کړي او کار وکړي.

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

يوځای د امريکا ضد گډو احساساتو پر بنسټ، روسيې په مختلفو نړيوالو فورمونو کې له طالبانو سره د اړيکو فعاله چينلونه جوړ کړل، داسې ښکاريده چې يوه پاکه ټوټه جوړه شوې وه.

روسيه چې د چين، هند او د منځنۍ اسيا له نورو هېوادونو سره په گډه د شانگهای د همکارۍ سازمان فعال غړی دی، په افغانستان کې د ترهگرو ډلو د اغېزو د له منځه وړلو لپاره له دغه پلټ فارم څخه کار اخيستی دی. دا د دې لامل شو چې شانگهای سازمان په 2005 کې د افغانستان د تماس ډله (ACG) جوړه کړه ترڅو د مخدره توکو او جرمونو د خپرېدو په وړاندې مبارزه کې له افغانستان سره مرسته وکړي.²¹ شانگهای همکارۍ سازمان د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د خبرو اترو په اسانه کولو کې هم مهم رول لوبولی، په ځانگړې توگه په 2016 کال کې د ناټو ځواکونو د وتلو پر مهال.

په حقيقت کې د 2017 کال په مارچ مياشت کې د افغانستان لپاره د ولسمشر پوټين ځانگړي استازي ضمير کابلوف د طالبانو د تحريک ستاينه وکړه او له افغانستانه يې د امريکايي ځواکونو د وتلو غوښتنه وکړه.²² د 2018 په پيل کې، کرملين طالبانو ته په مسکو کې د سولې د څو پړاوونو لپاره بلنه ورکړه،²³ چې له چارواکو سره يې مرسته وکړه چې د طالبانو په اصلي گټو پوه شي. دې کار طالبانو ته دا فرصت هم ورکړ چې يو څه نړيوال افشا کړي او خپل داستان او اړيکې په ښه رڼا کې بيا تنظيم کړي.

روسيې له 2017 څخه تر 2019 کال پورې د مسکو د سولې د سيمه ييزو مشورتي او غير رسمي بين الافغاني خبرو کوربه توب هم کړی او طالبانو ته يې په منظم ډول د گډون بلنه ورکړې او کوربه توب يې کړی.²⁴ په ښکاره ډول، دغو مصروفيتونو طالبان په تاکتيکي او ستراتيژيک ډول برخو کې د سياسي مشرانو د ماهيت درک کولو لپاره چمتو کړل.

له همدې امله، دا خوندي ده چې پايله يې وکړو چې روسيه ښه چمتو شوې وه د طالبانو تر واک لاندې افغانستان لپاره. د هغې په جوړولو پيل وکړ

ن‌ر‌ي‌وال‌ي ا‌ر‌ي‌ک‌ي د‌طالبانو

پلونه او اړيکي يوه لسيزه مخکي په روسيه باندې د افغانستان د بي ثباتۍ د اغيزو د کمولو لپاره. د واک تر اخيستو مخکي، د طالبانو پلاوی هم د ۲۰۲۱ کال په جولای کي مسکو ته بلل شوی و، خو ډاډ تر لاسه کړي چې په منځني اسيا کې به د تاوتریخوالي د زیاتېدو لامل د روسيې لپاره ننګونې نه وي. ۲۵

د طالبانو په وړاندې د روسيې د چلند د چلوونکو د پوهېدو لپاره، د روسيې لویه امنیتي اندېښنه باید ومنل شي: په منځني اسيا کې سیمه ییزه بي ثباتي، او د ترياکو اکمالات، يعنی د مخدره موادو قاچاق. افغانستان له اوږدې مودې راهيسې د ترياکو ستر توليدونکی او عرضه کوونکی هېواد دی، چې د روسيې د کورنيو سياستونو او ملي امنیت لپاره يې زیاتونه اړولي دي. ۲۶

سیمه کې د مخدره توکو د خپرېدو سره مبارزه د روسيې لپاره خورا مهم دی. په همدې ډول، د منظمو افراطي ډلو ګواښ چې منځني اسيا په نښه کوي، په روسيه کې به هم پراخې اغيزې ولري. په همدې اساس، روسانو د يوه بي ثباته افغانستان سره د تړلو خطرونو د کمولو لپاره د ستراتيژیو په پلي کولو پيل وکړ.

د ۲۰۲۱ کال په اګست میاشت کې د امریکا په ملاتړ د افغان حکومت له نسکورېدو سره، روسيې د خپل لوبيځ ضد دریځ او هغه اطمینان چې د امریکا د دولت جوړونې د هڅو له ناکامۍ څخه يې تر لاسه کړی و، په عامه توګه له شریکولو څخه ډډه وکړه. ۲۷ دې کار روسيې ته فرصت ورکړ چې د خپلو امنیتي اړتیاوو د خوندي کولو لپاره له طالبانو سره خپلې اړیکې زیاتې کړي.

له هغه وخت راهيسې، روسي چارواکو، د بهرنیو چارو وزیر سرګي لاوروف او د طالبانو استازو د بشري مرستو، بشري حقونو او د افغانستان د راتلونکي اقتصادي بیا رغونې په اړه د دوه اړخیزو او څو اړخیزو غونډو اته دورې ترسره کړي دي. پوتین د افغانستان د داخلي امنیت د ټینګښت لپاره حتی د نړیوالو تروریستي سازمانونو له لیست څخه د طالبانو د ایستلو وړاندیز هم کړی دی. ۲۸

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د افغانستان په اړه د مسکو عملي او نرم چلند د نوي واقعیت د منلو نښه ده. د تروریستي سازمانونو له لست څخه د طالبانو د ایستلو لپاره د بشري او مالي مرستو له برابرولو څخه، مسکو دا مني چې دوی نه له پامه غورځول کیدی شي او نه هم منزوي کیدلی شي. سربېره پر دې، روسي چارواکو هم په کابل کې خپل سفارت د طالبانو په واکمنۍ کې د خپل متقابل اعتماد او باور ښکارندويي کوله.^{۲۹} په ټوله کې، روسیه د طالبانو او د هغوی راتلونکي ته خوشبیننه ښکاري، هغوی د یو ځواکمن ځواک او سالم فکر لرونکي خلک بولي.^{۳۰} په هر صورت، د روسیې اصلي او دايمي گټې خوندي دي د دوی خپلې اقتصادي او امنیتي گټې به تل لومړی وي.

طالبان، چې له روسیې سره یې له تاریخي اړیکو هم هاخوا حرکت کړی، د مسکو له ښکېلتیا سره یې لېوالتیا تازه کړې ده. طالبان روسیې ته د کرنې او انرژۍ په پروژو کې د پانگوني اقتصادي گټې او همدارنګه د یو کمربند او یوې لارې نوښت برابروي چې په سیمه کې د اکمالاتو لړۍ ښه کوي. د روسیې د LPG (د مایع پټرولیم ګاز) صادرات په افغانستان کې د ګازو د پروسس فابریکه او د ټرانس-افغان اورګاډي له لارې صادريږي.^{۳۱} په سیمه کې د روسیې د نفوذ لپاره د لوی بنسټ په توګه کار کوي. د دغو پروژو د ښه پرمخ بیولو لپاره سیمه ایز امنیت اړین دی.

په اوکراین باندې د روسیې له یرغل سره، د پوتین ناوړه کرنې طالبان د روسیې د باوري شریک په اړه یو څه محتاط کوي، په دې توګه په سیمه کې د دوی نفوذ محدودوي. په زړه پورې خبره دا ده چې طالبانو روسیې ته سپارښتنه کړې چې د یوه سوله ییز حل لپاره کار وکړي او پر اوکراین خپل یرغل پای ته ورسوي. اوس مهال روسیه په افغانستان کې د پانگوني لپاره هېڅ منابع نه لري

نړيوالې اړيکې د طالبانو

اقتصادي وده. په جيوپوليتيک چاپيريال کې د دې متحرک بدلون سره، د طالبانو او روسيې د بنکيلتيا ماهيت به بدل شي ځکه چې طالبان د روسيې د ارادې په اړه اندېښمن کيږي.

لکه څنگه چې تاريخ موږ ته يادونه کوي، دا هغه مجاهدين وو، چې لږ يا لږ وروسته طالبان شول، چې روسيه يې (د شمالي ټلوالې په مرسته) وشرله او په زرگونو شوروي خلک يې ووژل. ځيني حتی استدلال کوي چې دا د شوروي سوسياليستي جمهوريتونو د ماتولو ټکي څخه وو. يقينا دا د تاريخ له لاسه يو حقيقت نه دی، په ځانگړې توگه د پوتين په څير مشر ته. روسيه، سره له دې چې په خپله دسيسه کې بنکېله ده، تر هر څه زيات بنيادي دا ډاډ ترلاسه کړي چې نوی افغانستان بيا د امريکا تر نفوذ لاندې نه راځي. د سترو قدرتونو تر منځ سيالي او سيالي هېڅکله نه ختميږي.

هند

د 2021 تر اگست پورې، هند او طالبانو له يو بل سره دښمني اړيکې درلودې، چې په 1999 کې د هند د هوايي شرکت د الوتکې IC-814 د تېښتولو له امله رامېنځته شوې. ۳۲ د ۱۹۹۰ لسيزې په اوږدو کې د افغانستان او په ځانگړې توگه د طالبانو په وړاندې د هند چلند د ايران او روسيې د گټو له مخې جوړ شو. درې اړخيزې اړيکې د طالبانو پر وړاندې د جگړې لپاره د شمالي ټلوالې ملاتړ برابر کړ. له ۲۰۰۱ کال وروسته، هند په پرله پسې توگه له کرزي او بيا د غني له حکومت سره مرسته وکړه چې د افغانستان د هغه وخت شخړې ته سوله ييز حل لاره پيدا کړي.

د دې د "گاونډی لومړی" پاليسي تعقيب، ۳۳ د هند حکومت د افغانستان د بيارغونې په دوره کې په جنوبي اسيا کې يو له سترو سيمه ييزو مرسته کوونکو څخه و

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

په 2000 کی. نوي ډيلي د 2002-21 کلونو په اوږدو کې د پراختیا او زیربناوو پروژو له لارې د افغانستان په اقتصاد کې نږدې 5 ملیارد ډالر پانگونه کړي.^{۳۴} د سلما بند په نامه د ۳۰۰ میلیونه ډالرو په ارزښت د افغان-هند د دوستۍ د بند له جوړېدو څخه نیولې بیا په ۲۰۱۵ کال کې د افغانستان د پارلمان ودانۍ ته د ۹۰ میلیونو ډالرو په ارزښت او د کووید-۱۹ ناروغۍ پر مهال د دې سخاوتمندانه بشري مرستو له لارې، هند خان د یو باوري ګاونډی په توګه ثابت کړ. افغانستان.

د هند لومړي وزیر نریندرا مودي هم په افغانستان کې د ډیموکراسۍ د ستاینې په توګه دغه ملاتړ څرګند کړ.^{۳۵} په داسې حال کې چې هند "د افغانانو په مشرۍ، د افغانانو په مالکیت او د افغانانو تر کنټرول لاندې پروسې" لپاره ریښې لري.^{۳۶} نوي ډيلي او طالبان یو باور لري کسر، لکه څنګه چې هند د 2020 د دوحې له تړون او د مسکو د سولې خبرو اترو څخه خارج شوی و.^{۳۷}

د 2021 اګست راهیسې، د هند حکومت اخلاقي او سیاسي کرکېچ سره مخ دی څو اړخیزه ده. د هند مستقیم امنیت د دوی په سرحدونو کې د خلکو اندېښنې د افغانستان په پرتله د پاکستان او چین څخه ډیرې دي. په هر صورت، افغانستان د طالبانو د واکمنۍ په لومړۍ دوره کې د پاکستان د جیش محمد (JeM) په څیر د ترهګرو ډلو په پناه ځای بدل شو. دې سناریو ته هر ډول راستنیدل د هند لپاره خورا خطرناک کیدلی شي، چې وروستی هدف یې د خپل ځمکنۍ حاکمیت ساتنه او د تروریستي سازمانونو سره مبارزه ده، لکه د هند برصغیر کې القاعدې (AQIS) - چې ممکن د کشمیر هندي اړخ په نښه کړي.^{۳۸} له همدې امله، هند نه غواړي چې طالبان د هند ضد احساساتو ته وده ورکړي ترڅو په هیواد کې د ترهګرۍ ګواښ راکم کړي.

د هند شک هم د حقاني شبکې له امله دی چې د پاکستان له استخباراتي ادارو سره یې ژورې اړیکې لري. د حقاني شبکې له دې وړاندې هم څو ځلې عملیات کړي دي

نړيوالې اړيکې د طالبانو

په افغانستان کې د هند د گټو پر ضد بريدونه، په ۲۰۰۸ کال کې په کابل او په ۲۰۱۴ کال کې په هرات کې د هند پر ډيپلوماتيکو ماموريتونو د بريدونو په گډون. ۳۹

هند هم د خپلو اقتصادي گټو لپاره په سيمه کې د افغانستان ستراتيژيک موقعيت مني. د 218 کيلومتره زرنج - دلارام لويې لارې په اوږدو کې د سوداگرۍ صادراتو او وارداتو سره د هغې پخوانۍ پانگونه او له ازبکستان څخه د 202 کيلومتره بريښنا ليرد لښوونو کېښودل په سيمه کې د اقتصادي نفوذ ساتلو لپاره خورا مهم دي. ۴۰

د روسيې او چين برعکس هند له افغانستان سره خپلې ډيپلوماتيکې اړيکې پرې کړي او د واک د نيولو پر مهال يې خپل سفارتونه وتړل. له متحده ايالاتو سره يې ستراتيژيکې ملگرتيا او د پخواني غني حکومت سره نږدې اړيکې د هغې د لومړنۍ ډيپلوماتيکې نه شتون لوی لاملونه وو. په هرصورت، هند اوس په جدي توگه خپل دريځ بيا ارزوي او د "توازن عمل" په لور حرکت کوي ترڅو له طالبانو سره ښکېل شي او د افغانستان په ثبات کې مرسته وکړي.

د طالبانو سره د روسيې او چين د ډير ليوالتيا سره، او د خپل او هند ترمنځ د حقيقي کنټرول په کرښه (LAC) کې د چين مخ په زياتيدونکي يرغلز دريځ سره، هند د 2022 په جون کې د طالبانو سره د اړيکو لومړنۍ رسمي دوه اړخيزه کرښه پرانيستله. ۴۱ د يوه کال په اوږدو کې د خبرو اترو د پيل لپاره اوږده لاره له طالبانو سره د هر ډول ښکېلتيا په اړه د نوي ډيلي د سخت انديښنې نښه ده.

د طالبانو هيله‌ساده دی - نړيوال مشروعيت او پېژندنه. د هيواد د بيارغونې او ژوندي کولو لپاره لويه بهرنۍ پانگه اچونه اړينه ده. طالبان په دې پوهېږي چې له افغانستان سره د هند اقتصادي اړيکې په افغانستان کې روانې دي

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

تبر کولی شي په راتلونکي کې د اوږدې مودې پانګونې لپاره لاره هواره کړي، د مشروعیت لپاره د دوی په لټون کې مرسته وکړي. په جنوبي اسیا او هند- پاسیفیک کې د هند د زیاتېدونکې اهمیت سره، د طالبانو لپاره اړینه ده چې په دوی کې یو پیاوړی ګاونډی ولري.

په کابل کې د هند سفارت د واک د اخیستو پر مهال بې اغیزې نه و، چې د هند له حکومت سره د بیا خبرو لپاره د طالبانو کلک هوډ په ډاګه کوي. همدا راز طالبانو هم پر پاکستان فشار راوړی چې د هند غنم د پاکستان له لارې افغانستان ته د تګ اجازه ورکړي. په کابل کې د هند لپاره د خپل سفارت د پرانستلو لپاره د طالبانو پرله پسې غوښتنې هم د دوی له نظره د اړیکو د عادي کولو لپاره بیرنۍ اړتیا په ګوته کوي. ۴۲

په داسې حال کې چې طالبانو په پرله پسې ډول هڅه کړې چې د هند د باور وړ وګرځي د امنیتي اندېښنو سره سره، نوی ډیلی محتاط او په کلکه خبر دی چې د طالبانو چلند کېدلی شي بدلون ومومي کله چې دوی د کنټرول احساس وکړي. د طالبانو او پاکستان نږدېوالی یو حقیقت دی چې هند یې خوروي.

پوښتنه دا ده چې آیا هند رښتیا هم طالبانو ته مشروعیت ورکول غواړي او که داسې وي نو څنګه؟ په سیمه کې د خپل نفوذ د زیاتولو لپاره د چین له نویو هڅو سره، نوی ډیلی په روښانه توګه پوهیږي چې باید له طالبانو سره د خپلو اړیکو له جوړولو څخه ډډه وکړي. دا به هند ته اجازه ورکړي چې د ځمکې پر مخ د واقعیتونو په اړه ښه پوه شي، او دا توان ورکوي چې له طالبانو سره خپل ښکیلتیا ستراتیژیک کړي. د دې لپاره چې هند په افغانستان کې حیاتي ونډه ولري، په هیواد کې دننه ډیپلوماتیک شتون مهم دی. همدا احساس وو چې د ۲۰۲۲ کال د اګست په میاشت کې افغانستان ته د هند د یوې کوچنۍ ډیپلوماتیکې ډلې د راستنیدو لامل شو.

ن‌ر‌ي‌و‌ال‌ي ا‌ر‌ي‌ک‌ي د‌ ط‌ال‌ب‌ان‌و

"دا د خبرو کولو لپاره يو پرانيستی قمار دی، په ځينو لارو کې تاسو بيرته په لوبې کې ياست." ۴۳

ترکيه

ترکيه له افغانستان سره د عثماني امپراتورۍ له وخته د پام وړ تاريخ لري. د 1900 لسيزې له پيل راهيسې، دواړو هيوادونو خپل دوه اړخيز تجارت ته د پام وړ اهميت منسوب کړی او د ملت جوړونې لپاره يې د بيلوماتيکې اړيکې جوړې کړې. ترکيې له افغانستان سره د خپل لومړني اساسي قانون په مسوده کې د پوځي، تعليمي او مالي مرستو په برابرولو کې له افغانستان سره خپله «هر وخت دوستي» ثابته کړې ده.

ترکيه چې په ناټو کې تر ټولو لوی مسلمان اکثريت لرونکی هيواد دی (يوازينی بل يې البانيا دی) په ۲۰۰۰ لسيزه کې د افغانستان د بيارغونې په دوره کې د افغانستان په سياست کې د برخه اخيستو وړتيا درلوده. د افغانستان د کورنيو چارو او بيلوماتيکو مصروفيتونو په اړه يې بې پرېتوب د افغان حکومت او طالبانو ترمنځ د خبرو اترو په لاره اچولو کې مرسته کړې وه. دې په 2003 کې د نړيوالو سوله ساتو ځواکونو (ايساف) قومانده هم په غاړه درلوده ۴۴ او په افغانستان کې د ترکيې د همکارۍ او همغږۍ ادارې (TIKA) دفتر تاسيس کړ. ۴۵ په افغانستان کې د ترکي ژبې اقليت هم په دغه هيواد کې د ترکيې کلتوري بنسکيلتيا گړندی کړه. دې ټولو عواملو د ترکيې د افغانستان سره د وروړگلۍ اړيکې جوړې کړې. طالبان لا هم په افغانستان کې د ترکيې د اهدافو په اړه شکمن وو.

ترکيې د پوځ د برابرولو وړانديز وکړ او د ۲۰۲۱ کال د جون په مياشت کې د کابل په هوايي ډگر کې امنيتي مرستې د نړيوالې ټولنې لپاره د حيرانتيا په توگه راغلي. ۴۶ که څه هم ناکامه، محور

بېرته راستنېدنه د طالبانو

بڼې چې ترکيه چمتو وه چې طالبان د افغانستان د اصلي واکمن په توگه په رسميت وپېژني. ترکيه په دې باور وه چې په افغانستان کې د امريکا د سترگو او غوړونو دغه ستراتيژيک اقدام کولای شي د دوه اړخيزو اړيکو په ښه کولو کې مرسته وکړي، په داسې حال کې چې امريکا پر ترکيې د روسيې د S-400 توغنديو د اخيستو او له دې هېواده د سرغړونې له امله بنديزونه ولگول. د بنديزونو قانون (CAATSA) له لارې د امريکا د مخالفينو سره مقابله د دوی په اړيکو کې د پام وړ خرابوالی لامل شوی. ^{۴۷} ترکيه هم د قطر ترڅنگ د کابل د هوايي ډگر د گډو عملياتو له لارې د اوږد مهاله جيو پوليټيکل گټې اخيستنې په لټه کې ده، چې په دې توگه د قطر او طالبانو له اړيکې څخه گټه پورته کړي. په هرصورت، دا په دې جگړه کې د متحده عربي اماراتو له سختې سيالۍ سره مخ دی چې ډيری بدلونونه او بدلونونه يې اخيستي دي.

په هرصورت، د نورو سيمه ايزو قدرتونو په څير، د افغانستان په اړه د ترکيې پاليسي تر ټولو غوره ده. له طالبانو څخه د «اشغال د ختمولو» غوښتنه ^{۴۸} په اړه خوشبينه اوسېله ډلې سره همکاري، ^{۴۹} ترکيې د اوبو ازمايښت کړی دی. په خپلو ډيپلوماتيکو مصروفيتونو کې په هوښيارۍ سره، په افغانستان کې د نوي واکمن ځواک د ملاتړ لپاره پرانيستي خبرې اترې روانې دي. د انقري په پاليسيو کې ناڅاپه بدلون او په افغانستان کې د بدلون منل د ډيپلوماتيکو، اقتصادي او بشري گټو له مخې جوړېږي. له طالبانو سره د ترکيې ښکېلتيا په افغانستان او منځنۍ اسيا کې د يوه مهم سيمه ييز نفوذ په لور روانه ده.

د نورو په څير، ترکيه په معامله کې ځينې امنيتي اندېښنې لري که څه هم له افغانستان څخه ترهگري او افراطيت له منځه ځي، خو اقتصادي گټې يې لومړيتوب لري. پدې کې د ترکيې د صنعتکارانو او سوداگرو د ټولنې (MUSIAD) لخوا په هيواد کې خصوصي پانگونه شامله ده. ⁵⁰ او د افغان – ترک سوداگريزه ټولنه. ^{۵۱} دا

ن‌ريوالې اړيکي د طالبانو

همکاري د بريننا، انرژي او گازو په برخو کې په پراختيايي پروژو کې د پانگوني لپاره قوي شراکتونه رامينځته کوي. د ترکيې له خوا په کابل کې د کجکي د بريننا د توليد د دستگاه د جوړولو له پيله مخکې هم انقري په افغانستان کې پانگوني ته لېوالتيا ښودلې وه.^{۵۲} ستراتيژيک لاپيس لازولي ترانزيتي دهليز چې له افغانستان څخه ترکيې ته د منځني اسيا د نورو هيوادونو له لارې تيريري، په منځني اسيا کې به د پام وړ سوداگري او ترانزيت ته وده ورکړي.^{۵۳} دا به طالبانو ته فرصت ورکړي چې له نورو هيوادونو سره قوي دوه اړخيزې اړيکي جوړې کړي او د دوی د امنيتي اندښنو د حل لپاره خپل مشروع هڅې وښيي. طالبان د اقتصادي بيارغونې لپاره له ترکيې څخه د پانگوني تمه لري، چې ښايي د سيمي نور هېوادونه هم ورته کار ته متوجه شي. په هرصورت، هر هيواد غواړي چې د افغانستان د معدني زيرمو څخه اقتصادي گټه پورته کړي. په خواشيني سره، حتی د بشردوستانه مرستو غزول - د انساني همدردۍ - بايد د سوداگري په توگه راشي.

ترکيې انقري ته د طالبانو د پلاوي په بلنه، له ديني بنسټونو او علماوو سره د کتنو د زميني برابرولو او حتی د کابل له زلزلې وروسته د بشري مرستو په برابرولو سره د نرم ځواک ډيپلوماسۍ څخه په کلکه استفاده کړې ده. ترکيې په کابل کې د خپلو اوسنيو عملياتو ترڅنگ، په لويو ښارونو لکه مزار شريف کې خپل قونسلگري خدمات بيا پرانيستي دي.^{۵۴} د همکاري او رامينځته کولو قوي اراده ښودلو لپاره د کراس شبکې تعليمي ادارې. سربېره پر دې، د طالبانو (اوس پخواني) د پوهنې وزير عبدالباقي حقاني د ۲۰۲۲ کال په مارچ مياشت کې د ترکيې له سفير سره د ديني او عصري علومو د نصاب د جوړولو په موخه وکتل.^{۵۵} ټول دا مثالونه د ترکيې سره د اړيکو جوړولو لپاره د طالبانو د پام وړ هڅې په گوته کوي - دوی له دې حقيقت څخه ناخبره نه دي چې ترکيه د دوی لپاره د ننوتلو مهم ټکی کيدی شي.

بېر ته راستنيدنه د طالبانو

نړيوال مشروعت تر لاسه کول. د ناټو د لوی مسلمان غړي په توگه، د طالبانو سره د ترکيې سياسي بنکيلتيا د دې واک لري چې د ناټو د نورو غړو چلند بدل کړي.

پداسې حال کې چې دا هيله خوشبينه ده، ترکيه به هوښيار وي چې له طالبانو سره د خپل بنکيلتيا په اړه په ريښتيني توگه فکر وکړي ځکه چې دا د خپل کورني امنيت لپاره ريښتيني ستونزې رامېنځته کوي. ترکيه لا دمخه په نړۍ کې د کډوالو تر ټولو لوی نفوس کوربه کوي - لکه څنگه چې دا غمجنه ده، د ډيرو منلو منل د دې اقتصاد، کورني ثبات او په بالقوه توگه، ملي امنيت ته يو اصلي ننگونه ده. حکومت لا دمخه له طالبانو سره د بنکيلتيا له امله د کورنيو خلکو لخوا له ډيرو نيوکو سره مخ دی. ^{۵۶} د سوريې د کډوالو د خطرونو په اړه د وروستيو غمجنو يادونو او د دوی د خلکو چلند ته په پام سره، شايد ترکيه د ډيرو پناه غوښتونکو او کډوالو کوربه توب په پام کې نيولو سره ډير محتاط چلند وکړي.

لکه څنگه چې ترکيه غواړي له خپلو اړيکو گټه پورته کړي او په منځنۍ اسيا کې خپل ځان پياوړی کړي، په افغانستان کې د هغه لاسوهنه به بې گټې شي. ولسمشر اردوغان په داسې حال کې چې د افغانستان د يووالي لپاره هر ډول مرستې ته چمتو دی، وويل: «ترکيه د افغانستان د يووالي لپاره هر ډول مرستې ته تياره ده خو په ډير احتياط سره به لازمه هواره کړي.» ^{۵۷}

د طالبانو د بهرني تگلارې راپورته کېدل

طالبانو خپل ځان په يوه بې سابقه حالت کې اچولی دی - هغه څه چې دوی يې د ويجاړولو هڅه کوله. په داسې حال کې چې د دوی ټول ژوند د داسې خلکو په وړاندې د دوی په هڅو تعريف شوی دی، دوی د سياستوالو بوټان اچولي، د واليانو دنده يې پر غاړه اخيستې ده. هغوی ..لري دوی..لري

ن‌ړيوالې اړيکې د طالبانو

د اوږدې مودې لپاره يې دا خوب ليدلې، مگر کله چې بالاخره يو خوب په واقعيت بدل شي، د ويښيدو وخت دی - ايا دوی کولی شي په واک کې د ژوند واقعيت سره معامله وکړي؟ يو غورځنگ چې د عملياتو تاريخي بڼه يې بغاوت وه اوس په ژورو اوبو کې د ډوبيدو ملت بشپړ کنټرول کې دی. افغانستان نن ورځ ماتيدونکې بنسټونه لري، د نړۍ له ځينو بدو بشري بحرانونو سره مخ دی او د بې شميره ننگونو په منځ کې له سخت اقتصادي کړکېچ سره مخ دی. سربېره پر دې، د طالبانو دننه وېش د دې لامل شوی چې د دوی په کړنو او کورنيو پاليسيو کې د همغږۍ نشتوالی د دې ډلې نوې دننه نوره هم سخته کړي. په داسې حال کې چې نړيواله ټولنه په حکومتولۍ کې د لا زياتې شموليت او بشري حقونو ته د درناوي غوښتنه کوي، دا ډول تمې بې ځايه دي. دوی په خپل پليټ کې کافي اندازه لري — د ډيرو وسيلو اضافه کولو لپاره په بالقوه توگه د ډيريډونکي گډوډي رامېنځته کولو لپاره.

د طالبانو د راتلونکې په اړه هر ډول وړاندوينې جوړول په واک کې، د دوی د حکومتدارۍ فعاليت بايد په دوامداره توگه و ارزول شي. افغانستان يو رسمي، تاسيس شوي، قانوني اقتصاد ته اړتيا لري - او د دې لپاره امکانات، د دوی اوسني اقتصادي وضعيت ته په کتو سره، تياره ښکاري.

د دې موقعيت ستراتيژيک ماهيت، د خپلو سرچينو څخه د گټې اخيستنې په زړه پورې غوښتنې سره، د افغانستان برخليک د سيالي کونکو هيوادونو لپاره د غوښتل شوي انعام په توگه مهر کوي. د چين، ايران، ترکيې، قطر، متحده عربي اماراتو، پاکستان، هند او روسيې د گټو او د منځنۍ اسيا د نورو دولتونو ترڅنگ، د رقابت له امله بې ثباتي کولای شي افغانستان له ستونزو سره مخ کړي. د داعش په شاليد کې، او د نورو اورپکو ډلو د بيا راژوندي کيدو احتمال سره، طالبان نشي کولی د اسانه سفر تمه وکړي.

لکه څنگه چې لويديځ په افغانستان کې خپل انتخابونه ورنوي، ډيري گاونډي هيوادونه هم د انتظار او ليد په حالت کې دي. په

بیرته راستنیدنه د طالبانو

لنډمهاله، ډیپلوماتیک بنکیلتیا د دوی د امنیتي گټو د ساتنې لپاره کلیدي دي. دوی یقیناً کولی شي دا کار وکړي پداسې حال کې چې د غوره لپاره هیله لري. په داسې حال کې چې ملتونه د طالبانو په رسمیت پیژندلو کې خپل وخت تیروي، یو ډله ایز ستراتیژیک موقعیت د طالبانو سره په اغیزمنه توګه د بنکیلتیا ډیر احتمال لري.

ډیجیټل پوهنتون پریس

پايښه

د طالبانو راتلونکی

د مرستو د شتونو په اړه د لويديځ ستراتيژي – له طالبانو څخه يې غوښتي چې د مرستو په بدل کې د بنځو د حقونو او نورو مسلو په اړه خپل چلند اعتدال کړي – په ښکاره ډول ناکامه شوي ده. دا د لويديځ لپاره اړينه ده چې داسې ميکانيزمونه رامېنځته کړي چې د طالبانو د نيولو لپاره د افغانانو د مجازاتو مخه ونيسي. . .

- حامد حکيمي او گيرت قيمت، چتم هاوس¹

د طالبانو واقعيت زموږ په وړاندې په هر حال کې پروت دی. مگر اوس، پوښتنه پاتې ده: موږ له دې ځای څخه چيرته ځو، کله چې لاره پرته له کوم څه روښانه وي؟ دوی تر دې دمه تر ټولو سختې ننگونې سره مخ دي چې څنگه په نړيواله کچه غندل شوي ياغيټوب څخه يو پيژندل شوي سياسي سازمان ته د افغانستان د حکومت کولو مسوليت په غاړه واخلي. له دې هاخوا، دوی بايد د دوی په شبکه کې د ټولو مختلف ليدونو ستونزه حل کړي. په ساده او نرمه توگه، که دوی غواړي واک ته دوام ورکړي، دوی بايد ډاډ تر لاسه کړي چې د دوی ټول تيم غړي په ورته پاڼه کې دي. ستونزه د طالبانو د رتبې او دوسيه ده

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

د لویدیځ ضد، عصري ضد چلند پر بنسټ د ایډیالونو د یوې ټولګې لخوا هڅول شوي. له هغو سره همکاري وکړي ډیر عناصر، طالبان باید اوس یو کنسرت وکړي د دوی د نړۍ لید بیا تنظیمولو او لومړۍ یې د داخلي کولو هڅه کوي. او په نهایت کې، د نوي دولت د مسؤل مدیرانو په توګه، د دوی د یو بل مهارت سیټ او چلند ته اړتیا لري له هغه څخه چې دوی ورته عادت شوي دي. د دوی د سیاسي فلسفې دا ډول بیا رغونه به هم دومره ساده نه وي. ایا دوی په دوی کې دا لري، یوازې وخت به ووايي. که دوی وکولای شي په راتلونکو دریو څخه تر پنځو کلونو کې دا لیردونه ترسره کړي، د دوی پروژه به د اعتبار تر لاسه کولو پیل پیل کړي. ټول هغه څه چې دوی یې باید وکړي یوازې دومره ښه حکومت وکړي چې د تروریزم هڅول ګډوډي کمه کړي، جرمي شبکې غیر فعال کړي او بشري بحرانونه اداره کړي چې د دوی دروازي ټکوي. که دوی وکولای شي له دې کاره لاس واخلي، یا لږ تر لږه په دې برخه کې د ریښتیني هڅو په توګه وګڼل شي، شاید نه یوازې د دوی ګاونډیان بلکې ټوله نړیواله ټولنه به د دوی واقعیت سره سمون پیل کړي. دا په حقیقت کې یو اوږد امر دی مګر ناممکن ندی.

د کتاب په اوږدو کې هغه لومړني مسایل چې طالبان ورسره مخ دي او دوام لري په تفصیل سره څیړل شوي دي. که څه هم د دوی مشرانو په مکرر ډول ښودلې، لکه څنګه چې د دوحې په خبرو اترو کې وه، چې دوی کولی شي له لویدیځ سره جوړجاړی وکړي او ښکیل شي - په ځمکه کې د دوی سړي، پیاده سرتیري، په ځانګړې توګه هغه کسان چې د کلیوالو سیمو څخه دي. ډیر سخت پلورل شی. وروستی شی چې په کابل کې مشران ورته اړتیا لري دا دی چې په ټول هیواد کې د دوی شبکې څخه جلا شي. که دوی د همغږۍ څخه بهر وي، د ډلې احتمال په مختلفو ډلو ویشل کیږي خورا ریښتیني. په هرصورت، دا سمه نده چې دا فرض کړئ چې ټول هغه د کلیوالي سیمو څخه دي، یا ټول

پايښله

د ټيټ رتبه غړي، د داسي ذهنيټ لرونکي دي. له دې سيمو څخه هم ډير غړي شته چې له افغانستان څخه بهر نړۍ ته د پام وړ توجه لري او د دوی نوم ته تعليمي اسناد لري چې دا به د توازن په رامینځته کولو کې ډلې ته ګټه ورسوي.

يو بل پيچلی فکتور دا دی چې څنگه په صادقانه توګه د طالبانو وړتيا او اندازه کول دي. زما موندنې، چې په دې اړه له طالبانو سره د خبرو اترو پر بنسټ دي، دا ده چې په سلو کې له 30 څخه تر 40 سلنې پورې - په نظريه کې ايډيالوژيکي دي، پاتې نور يوازي د دوی خپلوان، خواخوږي او ملګري دي چې يا يې د طالبانو په توګه ليدلي يا ورته کتل کيږي. په ټولنيز مفهوم کې که نظامي نه وي. بله ډله چې ګومان کوي د طالبانو نوم اخلي، خو غله او جنايتکاران دي. کوچني محلي جنگسالاران هم بايد په دې کې فکتور وي - بالاخره، ډيری يې د پيسو ګټلو فرصت کاروي. دوی به څومره وخت طالبانو ته وفادار پاتې شي، په اقتصادي فرصتونو او د جرم په فرصتونو پورې اړه لري چې دوی به يې ترلاسه کړي.

د طالبانو په منځ کې، حتی نن ورځ، تر ټولو مهم اعتبار د ديني يا ملا دريځ دی. د کتاب په نظر کې نيولو سره، ديني پوهه ستاسو مقام او شهرت ټاکي. حتی که په اختلاف کې وي، د مشر مذهبي اعتبار تر بل هر څه مهم دی، او په نهايت کې د ټرمپ سياسي اړيکې. په افغانستان کې د ناتو او امريکا تګلارې ډيرې نيمګړتياوې درلودې او ډيرې لويې غلطې محاسبې يې وکړې، هو، خو بيا يې تر ټولو مرکزي د دوی د نه پوهېدنې له امله رابنځته شي چې د طالبانو د ليکو د جوړښت په اړه څه ډول کار کوي. دا، دوی په جګړه کې د # 1 اصول تعقيبولو کې پاتې راغلي: خپل دښمن وپيژنی! په دوحه کې د امريکا ټيم په دې تمه وو چې ملا برادر به په کابل کې د طالبانو د بيرته راګرځيدو په صورت کې د ملا برادر د ټاکلو لپاره د هغه ځای ته ورسېږي.

بېرته راستنېدنه د طالبانو

درجه په سمه توگه د هغې سره سمون نه درلود. نړۍ د طالبانو د بريا شاهده وه، خو دا چې څنگه يې اداره کوله، اوس هم له موږ ټولو تېښتي. په هغه خبرو کې چې ما د طالبانو له يوه مهم ايډيالوژيک سره درلوده، هغه په پاکستان کې د طالبانو د مشرانو د وخت په اړه په زړه پورې نظرونه شريک کړل. کله چې ما دا گومان وکړ چې هېت الله او ځينې نور لوړپوړي مشران په پاکستان کې اوسېږي، نو په حقيقت کې يې تر اغېز لاندې راغلي دي، هغه ماته يو په زړه پورې حقيقت وويل. هغه وويل چې دا مشران د افغانستان په ورو ورو عکسونو کې ژوند کوي چې په ټول هيواد کې د کوچني کيمپونو څخه جوړ شوي، د خيبرپښتونخوا څخه تر پنجابه تر کويټې پورې. دوی هرچيرې چې لارل په پاکستان کې دننه يو کوچنی افغانستان جوړ کړ - او دا چې د دوی باور په اصل کې يوازې افغانانو ته و، نو دوی حتی د دوی له کمپونو څخه بهر له خلکو سره اړيکه ونيسې. دا په ځانگړې توگه د طالبانو د منځني او لوړ پوړو کارکونکو لپاره قضيه ده چې په پاکستان کې ژوند کوي. دلته خبره دا ده چې د طالبانو هغه داستانونه چې د طالبانو د لوړپوړو مشرانو له خوا تصويب شوي، د طالبانو د کدرونو په منځ کې بې تفاوته او د مختلفو ترتيباتو او چاپيريالونو له امله له گډوډېدو پرته تدریس او پلي کېدل. هغه چاپېريال چې د طالبانو منځني او لوړ پوړي چارواکي په کې فعاليت کوي، که په افغانستان کې دننه او يا بهر، د امکان تر حده تر کنټرول لاندې وي.

په نهايت کې، د "زاره" طالبانو - چې موږ يې په تير و دېرشو کلونو کې ليدلي - او د طالبانو نوي نسل تر منځ د واک مبارزه درک کول او وړاندوينه کول، د دې تحليل اساس دی. د دې لپاره چې د خپلو تير و تېروتنو مخه ونیول شي، موږ بايد په ژوره توگه بيا وڅيړو او د بيا نومول شوي طالبانو واقعيت - د دوی ډيموگرافيک، ارواپوهنه، ميراث او حتی نور هغه عوامل تحليل کړو.

پايله

د دوی اوسني حالت ته لاره هواره کړې، د بهرنيو لوبغاړو څخه تر داخلي مسلو پورې. د دې کولو په کولو سره، د کتاب موخه دا ده چې په يوه معنی کې، اوسنی ليد نه يوازې د ډير پام وړ بلکې يو څه خوشيني هم ځای په ځای کړي. موخه دا ده چې د طالبانو د اوسني نسل روحيه وپيژني او ورسره کار وکړي. برسیره پردې، په سيمه کې د نويو گواښونو په پيژندلو کې، لکه د ISK په څير، او د ځواک د راتلونکو جگړو تحليل، موږ کولی شو د سيمي متحرکات او د هغې امنيت راتلونکی نور هم ونيسو.

راځئ چې د پخوانيو او "نوي" طالبانو تر منځ ځينې کليدي توپيرونه وڅيرو، ځکه چې د طالبانو معاصر نسخه ليل کولو لپاره د بلې کلمې نشتوالی. لومړی، له ۱۹۹۶ څخه تر ۱۹۹۹ پورې اصلي ډله په بده مرغه د خپل ځان په دننه کې د يو مترقي واقعيت په ساتلو کې راحته وه، په داسې حال کې چې د نن ورځې طالبان د نړيوالو اړيکو يو ثابت او مخکښ احساس لري. دوی د انزوا پالونکو په توگه د خپل شهرت څخه تير شوي او د بنکيلتيا په اړه د نړيوال ليد سره د خوښې متقابل عمل کونکي کيږي. په ورته مخ کې، پخوانيو د ملگرو ملتونو په څير د پرمختيايي ادارو سره کار کولو کې خورا لږ دلچسپي درلوده. نن ورځ، د نويو بنسټونو او زيربنا په ځای کې (او کريډيټ بايد په کوم ځای کې ورکړل شي: امريکا او د هغې د ناټو متحدينو)، معاصر طالبان په حتماً پوه شوي چې دوی نشي کولی د ۱۹۹۰ لسيزې په څير د خپلو پخوانيو په څير پرمخ ولاړ شي. د عصري عصر د ځانگړتياوو پرته د ژوند کولو لپاره، د تيز رفتار انټرنيت آسانتيا او نور ټول د دوی لپاره حقيقي ندي. نو دوی يې له هغه ځای څخه واخيستل چې دوی يې تر لاسه کولی شي. د بيلگې په توگه، د دوی بريښنا د ازبکستان او تاجکستان لخوا چمتو کيږي - او دوی په دوامداره توگه د دوی سره پرته له کوم خنډ پرته د بريښنا رسولو لپاره خبرې اترې کوي.² د طالبانو مشران څخه هم غوښتنې شوي دي

بیرته راستنیدنه د طالبانو

دغه دواړه د منځنۍ اسیا هغه چورلکي او الوتکي چې د ۲۰۲۱ کال د اگست په میاشت کې له افغانستان څخه د تېښتې پر مهال د افغان امنیتي ځواکونو د پخوانیو غړو له خوا هلته الوتنې شوې وې بیرته راستانه شوي دي. ویل کېږي چې ۴۶ الوتکي یې د ازبکستان او ۱۸ یې د تاجکستان په واک کې دي. ۳. که څه هم د طالبانو د دفاع وزیر ملا یعقوب دواړو هېوادونو ته خبرداری ورکړی چې د طالبانو صبر دې نه ازمويي او غچ اخیستو ته دې مجبور کړي. ۴. تر اوسه طالبانو یوازې دیپلوماتیکي لارې تعقیب کړي دي. د تاجکستان او طالبانو ترمنځ پوله تاوتریخوالی د طالبانو لپاره یوه بله سخته ننگونه ده. دواړه خواوې د یو بل دښمنان ځای پر ځای کوي، او په هر حالت کې د دوی ۸۰۰ مېله پوله څارنه او اداره کول گران دي. ۵. دواړه لوري یو بل تورنوي چې د پولې په اوږدو کې د بې ثباتۍ لامل ګرځي. دا ټول د طالبانو له اټکل سره مخ دي چې ولې دوی نه شي کولی له خپل ګاونډ څخه لیرې پاتې شي او همدارنګه د دوی اندېښنو او ویره. طالبان ۱.۰ به په دې فکر کې په وحشت کې دوب شي، ځکه چې دوی بهرنیان د جاسوس یا منفي نفوذ په توګه ویني. د دوی د کار میوه لیدل دومره لږې حرکت کوي چې په نورو باور کول به د دوی لپاره خورا ناخوښه وي. برسیره پردې، د رسنیو په اړه، پخوانی ډله د رسنیو ازادۍ ته د رسېدو په وخت کې خورا محافظه کاره وه. په نوي افغانستان کې د لویدیځو خبریالانو د فعالیت اجازه ورکول یو ستر بدلون دی، ځکه چې اوس هم زیات شمېر نړیوالې او په ځانګړې توګه سیمه ییزې خبري شبکې شته چې خپل پوښښ په کې لري. البته، دلته لویې ستونزې شتون لري، چې د کنټرول زیاتوالي ټینګار کوي، او ښځې د نارینه وو په څیر ورته فرصتونه نلري، او په دولتي رسنیو کې د داستانونو فلټر کولو کې تدریجي زیاتوالی، مګر بالاخره، د رسنیو نړۍ لاهم فعاله ده. دا یو

پايله

د نوي وخت محصول چې د طالبانو د پوهي او معلوماتو د كنټرول تر كچي پوري به خورا لوی تاثير ولري، او دا د ټولنيزو رسنيو له لاري هم پېښيري - يو څه چې موږ دمخه د دوی د ټويټر او فيسبوک کارولو سره گورو. د طالبانو د رسنيو آزادۍ د غربي معيارونو سره پرتله کول به خورا غير عادلانه وي. د منځني ختيځ او منځني اسيا ځيني هيوادونه چې لويديځ ورسره په خوښۍ سره ورځ په ورځ بوخت وي د پرتله کولو موخو لپاره غوره مثالونه وړاندې کوي.

سربېره پر دې، د ۱۹۹۰ لسيزې طالبانو يوه خطرناکه مذهبي وسله واله اجندا درلوده چې دواړه سيمه ييز او نړيوال ځايونه يې په نښه کول - په پای کې دوی د افغان مجاهدينو اولادونه وو، چې ډيری يې د نړۍ له بېلابېلو هېوادونو څخه راغلي وو: له اندونيزيا او ماليزيا څخه. له بلې خوا مصر او سوډان ته، او په منځ کې هر ځای. موږ په کافي اندازه پوهيږو چې د القاعدې - طالبانو د اسانتيا واده څنگه تروريزم رامېنځته کړ. په داسې حال کې چې طالبان په ځانگړې توگه د حقاني ډله لا هم له القاعدې سره يو څه خواخوږي لري، لکه څنگه چې په کابل کې د القاعدې د مشر ايمن الظواهري په کوربه توب ښکاره شوه، نن د طالبانو نوی نسل پخوانيو نړيوالو مجاهدينو ته لاس رسی نه لري. د دورې شبکه، د افغانانو په توگه د دوی هويت ته ډيره پاملرنه کوي. نشنلېزم اوس د يو نړيوال مذهبي ماموريت څخه ډير د هويت مهم نښه نښه ده.

برسيره پردې، زاړه طالبان په فرقه پالني باندې ډير متمرکز وو، يو څه د القاعدې د نفوذ او د عربو اورپکو له امله چې فرقه يي وېشونه، په ځانگړي توگه د شيعه په مقابل کې سني، مهم وو. هزاره شيعه گان چې د هيواد د نفوس يو پر پنځمه برخه تشکيلوي، د بېلگې په توگه، د ۱۹۹۰ لسيزې په وروستيو کې د خلکو له خوا له قتل عام سره مخ شول.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

طالبان. که څه هم هزاره گان اوس هم له تبعیض او تاوتریخوالي سره مخ دي، خو نن ورځ طالبانو هڅه کړې چې په کابل او د هېواد په شمالي سیمو کې هزاره شیعې گانو ته ځان ورسوي. 6 ما ته د یوې مرکې په ترڅ کې ویل شوي وو چې د پاکستان شیعې مشر ساجد نقوي پاکستان ته د خپل سفر په ترڅ کې د ملا برادر پیغام تر لاسه کړی و چې په کې یې ټینګار کړی و چې طالبان له هزاره شیعې گانو سره اړیکې لري. 7 هغه غوښتل دا پیغام د پاکستان شیعې مشرانو ته هم ورسوي – تر څو هغوی ته خبر ورکړی چې په افغانستان کې د فرقه پالنې په اړه اندېښنه ونلری – او د خپلو چپلونو له لارې افغان شیعې گانو ته هم ورسوي. یو څوک نشي کولی دا ډول پوهاوی د ارزښت په نظر کې ونیسي مګر سره له دې چې د دې ځوریدلي مسلمان او توکمیز اقلیت ډلې سره د همکارۍ او ملاتړ لپاره دا هڅې د پالیسۍ یو مهم بدلون ښیي – یا شاید د جوړولو په حال کې. په افغانستان کې هم ډیری غیر هزاره شیعې ټولنې شتون لري، چې په عمومي توګه د طالبانو ضد ځواکونو سره یوځای شوي، نو دا په سیاسي شرایطو کې د طالبانو لپاره کومه اسانه پریکړه نه ده.

د دې مذهب په اړه، زه طالبان، د دوی د دیوبندي-حنفي رېښو سره، په افغانستان کې واکمن مذهبي ډلې وي، مګر دوی د القاعدې د سلفي روایتونو څخه د قوي مداخلې شاهدان وو. پایله یې د دیوبندیت یوه سخته وسله واله بڼه وه چې د اصلي تعلیماتو سره سمون نه درلود، لکه څنګه چې مخکې په کتاب کې بحث شوی. له هغه وخته چې په افغانستان کې د یاغیتوب له پیله، تر ډېره په خپله، که څه هم د مخدره موادو د مافیا او همدارنګه د پاکستان له خوا مرسته او ملاتړ کېږي، خو نن ورځ طالبان په خپل مذهبي فکر کې نسبتاً خپلواک دي. د نولسمې پېړۍ د دیوبندي رېښو ته د ډول ډول بیرته راستنیدل، چې په تاریخي توګه حتی د صوفي ډلو لپاره هم ځای درلود.

پايله

په افغانستان کې، د داعش سره د طالبانو مخ په زياتيدونکي کړکيچ هم تشرېح کوي. اوس دوی له يوې داسې ډلې سره مخامخ دي چې نه يوازې دا چې سخت دريځي ده، بلکې په حقيقت کې – له مذهبي اړخه – په خپل نظر کې د ديوبندي سخت ضد ده. ISK حتی په افغانستان او پاکستان کې د عامه خپرولو لپاره کتابچه هم خپره کړې چې په مستقيم ډول د ديوبندي مکتب ننگوي. دا ويل چې دوی مخالفين دي په بشپړ ډول سم ندي - دوی قسم خوري دښمنان دي.

په پای کې، پخواني طالبان په زړه کې يو جنګي خوځښت و. اوسنی طالبان په ټول هيواد کې د سيوري حکومتونو له چلولو څخه ګټه پورته کوي، چې ډېری غړي يې په منظم ترتيب کې فعاليت کوي. د افغان طالبانو له يوه غړي سره زما په خبرو کې راته ويل شوي وو چې طالبان د دغو لسګونو وسلو لرونکي اشخاصو له ننگونو سره مخ دي چې ادعا کوي دوی طالبان دي.^۸ دوی د دې کار اجازه نه لري خو طالبان د پلي کولو تدابير نه لري. په هرصورت، دوی په فعاله توګه د ښه حکومت کولو لپاره د ځان په تنظيم کولو بوخت دي او مختلفې ډلې او کدرونه يې ټاکلي چې ځانګړي يونيفورم اغوندي. د طالبانو يوه جګپوري چارواکي د ۲۰۲۲ کال په اګست مياشت کې ماته وويل چې دوی به ډېر ژر د هغو کسانو نيول پيل کړي چې په کابل کې په پوستو او لويو لارو کې وسلې ګرځوي. دا لږ تر لږه د بنسټيز کولو يوه تدريجي هڅه ده - د طالبانو د پخوانيو ټاکتيکونو څخه يو بشپړ توپير دی. بېلابېل وزارتونه او دولتي دفترونه آباديږي؛ يو جوړښت په خپل ځای دی او طالبان هڅه کوي چې هغه څه چې په تېرو دوو لسيزو کې جوړ شوي، دوام ورکړي. ښه، د رولونو ډکول اسانه دي - مګر د اداري او اداري جوړښت سره موافقت کول چې دوی ورسره بلد نه دي د دوی لپاره يوه نوي سيمه ده، او يقينا يو داسې ځای دی چې دوی نوي ځای ماتوي.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

ورو ورو، موږ د پخوانیو طالبانو د پوستکي د توپېدو په حال کې یو او ښایي په هغه څه بدل شي چې مخکې نه وو لیدل شوي.

د طالبانو یوه ملا چې د نوي نسل د منځنیو پورو طالب مشرانو ډیری برخه یې ښوولي او روزلي یې راته وویل چې د طالبانو هغه پیاده عسکر چې د هغوی لپاره یې جگړه کړې او بالاخره یې جگړه کتلې ده، لومړیتوب لري چې په دولتي پوستونو کې ځای پرځای شي. هغه زیاته کړه، د کابینې د پوستونو لپاره، "مرکزي معیار دا و چې د طالبانو اصلي ارزښتونو او ایډیالوژۍ ته د یو چا تقوی او وفاداري څومره ژوره وه." ^۹ هغه ټینګار وکړ دا چې ځوان نسل خلاص ذهن لري کله چې د ښکیلتیا او تعاملاتو خبره راځي، حتی د هغه چا سره چې دوی ورسره موافق نه دي. په عین حال کې، دوی ډیر محافظه کار دي او د قبیلوي فکرونو سره مخ دي. کله چې ما وپوښتل چې څنګه د مختلفو توکمونو او قومي شالیدونو لرونکي طالبان تمه کيږي چې د افغانستان د پرمختګ او ثبات لپاره د ګډ هدف لپاره کار وکړي، هغه اعتراف وکړ چې د نوي مشرانو تر ټولو لویه ننگونه د ښاري او کلیوالي ویش سره مخ ده. په داسې حال کې چې ډیری مشران په افغانستان، پاکستان او قطر کې په ښاري مرکزونو کې د ژوند تجربه لري، د دوی ډیری پیاده سرتیري د کلیوالي شالید څخه راځي - نو د دوی لپاره، د کابل په څیر ښاري مرکزونو یوه نوې نړۍ ده. دا هغه نارینه دي چې پرده (پرده) یو اساسي اسلامي دود دی چې هیڅ ډول جوړجاړی نشي کولی او دوی د ښځو په اړه د پلرني نظریاتو تر اغیز لاندې دي. دوی نشي کولی په ښاري ترتیب کې نسبتاً ازاده ټولنه ومني، چیرې چې نارینه او ښځینه په ګډه کار کوي. د طالبانو د هغو مشرانو لپاره چې په نړیواله کچه یې باور درلود، دا سخته ده چې خپل کدرونه بیا وروزل شي، حتی که دوی رښتیا هم وغواړي - له همدې امله دا د دوی د لویدیځ لپاره خورا مهم دی.

پايله

او سيمه ايزو خبرو اترو ته د حساسو مسلو په اړه د پاليسي بياناتو د خپرولو په وخت کې دا ستونزه په ياد ولرئ. دا اعلانونه، په هر حالت کې، ډيرى يې د محلي لويديځ ليدونکو ته لارښوونه کيږي. په حقيقت کې، په دې ډگر کې د طالبانو معنى لرونکي پرمختگ خورا اوږده لاره ده.

زما سپارښتنه - په دې ښه پوهيدل چې دا به جنجالي وي - له طالبانو سره د ښکيلتيا زياتول دي. په حقيقت کې، له دوى سره د هغه څه په اړه په خبرو اترو کې ښکيلتيا چې نړيواله ټولنه ورته اړتيا لري ترڅو دوى په رسمي توگه وپيژندل شي شايد په هغه گډوډ واقعيت کې چې موږ يې اوس لرو يوازينى لار ده. زما استدلال دا دى چې د دوى سره هر ډول مؤثره، دوامداره او معنى لرونکي ښکيلتيا د دوى په منځ کې د نسبتاً عملي او اعتدال عناصرو د پياوړي کولو حقيقي ظرفيت لري. ښکيلتيا نه کول د سخت دريځو د نظر ملاتړ کوي چې نړى د دوى پر وړاندې ده - او په پايله کې به دوى په سازمان کې نور هم وده وکړي. د طالبانو پخوانى نسل، د ملا عمر ملگري، په راتلونکو پنځو کلونو کې د وتلو په حال کې دي. نوي طالبان، د ټولنيزو رسنيو او نړى ته د دوى ډيجيټل لاسرسى له مخې، هغه څوک دي چې په افغانستان کې به حرکت کوونکي او ټکان ورکوونکي وي. موږ کولى شو دوى ته اجازه ورکړو چې په تياره کې شاوخوا حرکت وکړي، يا دوى ته د وتلو لاره وړاندې کړي. په افغانستان کې د لسگونو مليار دالرو پانگوني يوه زيربنا جوړه کړه چې اوس د طالبانو په واک کې دي، او موږ نشو کولى له پامه غورځوو. دوى به ښکيلتيا، غوره مهارتونو، او د ظرفيت لوړولو ته اړتيا ولري ترڅو دا وکاروي او حکومت پرمخ بوځي. دا به حتماً دوى دې ته اړ کړي چې په افغانستان کې د بېلا بېلو نظريو او توکمونو له خلکو سره ښکيل شي. او دا ممکن د يو متنوع حکومت لامل شي. د دې کرښې په اوږدو کې د لويديځ "غوښتنې" په کابه غوږونو کېدې، مگر طالبان به وي

ب‌ر ته راس‌تن‌دنه‌د طالبانو

كله چي د حكومتدارۍ له عملي ننگونو سره مخ شي نو مجبور دي چي دا په پام كې ونيسي - او دا پېښيري. دا يو خوشبين اټكل دى، كه څه هم، زه بايد اعتراف وكړم.

طالبانو ته د يو څه مشروعت وړانديز د هغوى د نيمگړتياوو د منلو سره برابر نه دى - چي ډيرى يې شتون لري. د يادولو وړ ده چي د نړۍ په كچه يو زيات شمير هيوادونه شتون لري چي د بشري حقونو ناوړه ريكارډونه د نړيوالې ټولنې لخوا پېژندل شوي. څه شى د افغانستان لپاره د پام وړ گرځي؟ او ايا دا دومره خراب دى چي فرض كړئ - اميد كول - چي دوى كولى شي د ښه لپاره بدل شي؟ كه هر څه وي، د افغانانو په خاطر، چي په دې ټولو كي دومره ناوړه چلند شوى، ايا موږ د دوى د يو څه رڼا كولو هڅه هم نه كوو؟ د امريكا له يوه پخواني لوړ پوري چارواكي سره د خبرو پر مهال چي د افغانستان كركېچ له نږدې څاري او د افغانستان په گډون له جنوبي اسيا سره په ډيپلوماتيكو اړيكو كي ښكېل و، د ارزونې په سر كي مي ټكان وخوړ: “موږ افغانانو ته په زړه پورې ډول وښوده موږ د افغانستان په اړه هيڅ شى نه وركوو. طالبان زموږ په څېر نه دي، نه د پاليسيو او ارزښتونو له مخي، خو موږ هم پوهيږو چي د ښځو د حقونو او اخلاقو په اړه زموږ د ليكچرونو په اورېدو ناروغه دي. دوى موږ ته وايي هو - موږ تاسو ته د هغه څه په اړه درس نه وركوو چي موږ فكر كوو تاسو غلط كوئ. زموږ داستان يوازې د دوى لپاره ځورونكى او بې گټي دى. ¹⁰ دې كس بيا هم د افغانستان د مشروع حكومت په توگه د طالبانو په رسميت پېژندلو وړانديز نه دى كړى - او په دې باور وو چي د بايډن له ادارې څخه دا تمه كول ناممكن دي چي دا لاره غوره كړي. په ټوله نړۍ كي د سياسي قطبي كولو او افراطيت رجحاناتو ته په پام سره، دا د نړيوالې ټولنې او په ځانگړي توگه د لويديځ لپاره خورا منافقانه ده چي له طالبانو څخه تمه لري چي د اصلاحاتو اجندا تعقيب كړي چي دوى ورته د اجنبى په سترگه گوري.

پاي‌له

سربيره پردې، راځي چې د دې ټولو گړندي پلانونو سره د يوې شيبې لپاره ودريرو او دا ومنو چې موږ د افغانستان په اړه د متحده ايالاتو له اوسني تگلاري سره هيڅ ځای نه څو. موږ طالبانو ته د "کارو لیست" په ورکولو سره هيڅ شی نه ترلاسه کوو چې دوی ورسره موافق نه وي - دا باید یادونه ونه کړو چې دوی حتی په عامه توګه د متحده ايالاتو چارواکو سره لیدل کیدی نشي. د نړیوالو ګټو د ترویج او ساتنې لپاره، په افغانستان کې د ثبات د ټینګښت او د دې لپاره چې دا هېواد بیا د ترهګرۍ په مرکز بدل نه شي، تر ټولو ښه لاره د اخلاقي لیکو په لغوه کولو پیل کول دي. بیا د جوړښتي ښکیلتیا سره پرمخ بوځي چې په کابل او کندهار دواړو کې د طالبانو له مشرانو سره مستقیم تماس لري. ملا برادر او عباس ستانګزی لکه څومره چې مهارت لري، نن د افغانستان د پالیسي تصمیم نیونکي نه دي. هېت الله او سراج حقاني تر اوسه پورې له دوی سره مستقیم تماس نه لري، په ځانګړې توګه هېیت الله.

د دوی د ضعف او سختو داخلي رقابتونو سره سره، د طالبانو واک په سټیرینګ ویل کې ډیر ژر د ماتیدو په حال کې نه دی. دوی به اوس او د تل لپاره ځان ته یوازې د دوی د وروستي بریا د لینز له لارې وګوري - دوی عالي دیوید دي چې په شیطاني ګولیات باندې بریالي شو، او له همدې امله د ځان دا احساس به د تل لپاره د دوی په حافظه کې پاتې وي. دوی د هغه څه ترلاسه کولو لپاره اوږد انتظار وکړ چې اوس یې لري، او دوی به اجازه ورنکړي چې هیڅ څوک یا هیڅ شی - په ځانګړې توګه د دوی خپل توپيرونه یا متحرکات - د دې په لاره کې خنډ نشي. د دوی د یووالي ظاهري وړاندوینه او د هېت الله د امرونو تعقیب - د داخلي اختلافاتو د ډیریدو سره سره - د دوی ځواک، د دوی پټه وسله ده. د دوی ژمنتیا، او د دوی د توپيرونو څخه د سترګې پټولو وړتیا - پرته له دې چې په شخصي توګه څومره ناخوښه وي - د دوی لپاره، څه کوي.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

دوی ډیر ځانگړي. نو که د هغه لوړپوړي مشر خبرې واورئ چې په کندهار کې د یو څو سخت دریځو دیني عالمانو لارښونه کوي، د دوی په خوله کې بد خوند پاتې شي، دوی به یې په خوښۍ سره ومني ځکه چې دوی د دې لامل شوي چې کابل ته راستون شي - او دوی نه کوي. غواړم دا بیا خالي کړم. که څه هم ترېخ حقیقت دا دی چې هغه مقاومت چې دوی اوس د سیالانو لکه ISK سره مخ دي د دوی د ژوند ملاتړ هم دی. دا یوازې دوی پیاوړې کوي، پدې پوهیدل چې داسې خلک شتون لري چې د دوی واک ته د دیني او سیاسي ننګونو سره مخ کوي - دا دوی ټول د دې څخه ډیر لري، او محافظت کوي. دا د دوی د لا نظامي کولو لپاره وژونکي ظرفیت لري او په راتلونکي کې د تاوتریخوالي نوې څپې ته وده ورکوي.

د پرمختګ لپاره، موږ باید سخت حقایق ومنو. د دوحې مذاکراتو وښودله چې له طالبانو سره ښکېلتیا ممکنه ده، چې هغوی نه یوازې د منطقي خبرو وړتیا ولري، بلکې په ورکولو او اخیستلو هم باور لري. څو لسیزې وړاندې د ملا عمر عکس ته غاړه ایښودل یوازې په دې مانا دي چې په هغه انکار کې پاتې کیدل چې زموږ په وړاندې یو نوی حقیقت دی. طالبان اوس له ملګرو ملتونو سره لاس او ګریوان دي، د پیسو غوښتنه کوي او له یوې خوا له چین او هند څخه نیولې تر اروپایي ټولنې او له بلې خوا له امریکا سره د همکارۍ په لټه کې دي. دوی په ښکاره ډول هڅه کوي. البته، هغه کسان چې په کندهار کې دي، د نړیوال نظم له حقیقت څخه بې خبره دي، او سراج حقاني د ایمن الظواهرې په پټه کوربه توب په داسې حال کې نیول شوی، چې په پټه بې خپل پټلونونه ښکته کړي وو. ډیری یې په کابل کې د زده کړې په حالت کې دي. دوی نیول کيږي، او د طالبانو په مشرتابه کې هغه کسان چې اوس هم په دوحه کې ځای پر ځای دي اړتیا لري چې له خپلو کورنیو سره بیرته کابل ته راشي او د لیرېد په بهیر کې مرسته وکړي. لویديځ، په خپله برخه کې، اړتیا لري چې واقعیت ومني او د خپل غم وروستي پړاو ته لاړ شي: منل.

پايله

په پايله کې، طالبان اوږده لاره په مخ کې لري د دوی څخه، د دوی د خپل سختی او تعصب له امله، تر بل هر څه ډیر. د دوی په پراخه شبکه کې تغیرات د دوی حرکت ته خورا مهم ننگونه رامینځته کوي. دا یوازې د وخت خبره ده چې د واک سیاست د دوی په یووالي اغیزه وکړي. که دا لاندې راشي، دا ممکن د دوی کریپتونایت وي. سربیره پردې، د ISK لخوا رامینځته شوي خطرоне هره ورځ وده کوي. گواښ په حقیقت کې خورا جدي دی، مگر شتون نلري. دوی به په خپل ظاهري لید کې یو بد نظر پاتې شي، چېرته چې دوی کولی شي ترهگري رامینځته کړي او د خپل ټول توان سره سم طالبان خپه کړي. هلته تاوتریخوالی، او د پاکستان او پاکستانی طالبانو سره د بېچلو اړیکو اضافه فشار، د سیمه ایز امنیت په برخه کې د دوی لپاره په زړه پورې، مگر فشارناک، راتلونکی جوړوي. د پاکستانی استخباراتو د ښه نیت له لاسه ورکول د دوی لپاره وژونکي کیدی شي، مگر د دوی د ملاتړ (او د پاکستان د پراکسي په توګه د دوی عکس) د ساتلو هڅه کول د افغانستان قومي تحرک ته په پام سره له سیاسي پلوه بې ثباته کیدی شي.

په نهایت کې، تر ټولو مهم عامل: د طالبانو نوی نسل — یا د طالبانو نسل Z — چې لا دمخه د طالبانو اکثریت کدرونه جوړوي، احتمال لري چې د طالبانو په پالیسي جوړونه کې خورا لوی نفوذ ولري. د نړیوالو خوځښتونو په اړه د دوی پوهاوی، د ټیکنالوژۍ پوه طبیعت او خوبونه چې د مذهبي عقیدې په پرتله د لویې نړۍ لخوا ډیر اغیزمن شوي، بې له شکه د ډلې طبیعت بدلوي لکه څنګه چې موږ پوهیږو. د مذهب په اړه، د عقیدې په برخه کې د لویو ویشونو سره سره، د افغانستان د بډایه عقیدې تاریخي میراثونه لاهم ولاړ دي. طالبان به په نهایت کې اصلاح ته اړ شي، د دوی مذهبي شمولیت او ځای په ځای کولو کې وده وکړي که دوی غواړي د عامو خلکو لخوا جدي ونیول شي.

بیر ته راستنیدنه د طالبانو

افغان ولس. د طالبانو بریا یقینا په ټوله نړۍ کې نورې ډلې الهام بخښلې دي او دوی ټول له نږدې څاري. که طالبان غواړي چې د یوه باثباته او خپلواک افغانستان په جوړولو کې بریالي شي، نو باید له سخت دریځې، توجیه او د ظالمو وسیلو په استفادې سره خپلې لارې بېلې کړي.

پېسې د نړۍ په گوټ گوټ کې گرځي — د طالبانو مالي مدیریت به د دوی په بریا یا ناکامۍ کې لوی رول ولوبوي. که دوی خلکو ته ووايي چې اندېښنه مه کوئ، دوی باید دوی ته دلایل ورکړي چې د نه کولو لپاره - خلک یو څه ثبوت ته اړتیا لري چې دوی د خونديتوب احساس کولی شي. که دوی د عامو افغانانو سره د پای ته رسولو په برخه کې مرسته ونکړي، عامه لاریونونه به ناگزیر شي او ځمکه به نوره هم ولږزوي. تر ټولو ښه سناریو دا ده چې طالبان په سمه توګه د هغه نسبي سولې پر بنسټ ولاړ دي چې په افغانستان کې د تیرو کلونو په پرتله منځ ته راغلي دي او د دوی منځ کې منځلارې سر ته رسېږي. د دوی څخه ځینې به په پای کې د اصالحاتو لپاره فشار راوړي، په شمول په دیني ډګر کې، که نه نو، د دوی ځواک به لنډمهاله وي، لکه څنګه چې ټول منځلارې پوهیږي. له بلې خوا تر ټولو بده صحنه دا ده چې د هبت الله او قاضي القضاات حکیم په څېرو کې چې موږ یې نښې نښانې لیدلي دي، د سختۍ دوام دی. او که د دوی داخلي اختلافات د تاوتریخوالي او ویشلو لامل شي، نو دا احتمال په خطرناکه توګه واقع کیږي، په ځانګړې توګه که طالبان د خپل وخت څخه غوره ګټه پورته کولو کې خنډ وکړي. طالبانو به اکثره ویل: تاسو ساعتونه لرئ خو وخت لرو. ټول هغه څه چې موږ یې اوس کولی شو دا وګورو چې دوی د هغه وخت سره څه کوي چې دوی لري او امید لري، د انسانیت لپاره، چې تر ټولو غوره قضیه سناریو بریا تر لاسه کوي.

په نهایت کې، شاید که هغه کسان چې د افغانستان د برخلیک په ټاکلو کې یې دنده ترسره کوله، ډیر رحم او نور

پايښله

فکر کول، شيان به نن ورځ توپیر ولري. له بده مرغه، داسې نه ده. خو د لیکلو لپاره نورې پاڼې هم شته، تقدیر لا هم پاتې دی. یوازې وخت به ووايي چې د نوي برخلیک جوړونکي به په خپلو قلمونو څه وکړي - یو څوک یوازې دا امید کولی شي چې دوی به د سولې او شعر په ژبه لیکي، نه د پرونیو لاسونو د کفر، شخړو او غمونو. شاید مسئله په زړه کې زموږ ناپاک خوشبیني وه. آیا بهرنۍ مداخلې په خطرناکه توګه د استعماري هڅو په یادولو سره اغیزمنې ثابتې شوې؟ که په قطعي ډول د ویلو لپاره څه وي، هغه دا دي چې افغان ولس د ښه والي مستحق و، او دا هیله له لاسه نه ورکوي. موږ باید بیا فکر وکړو چې نن ورځ طالبان څه او څوک دي. د یادولو وړ ده چې د توپک او هدیرې څخه د یوې احتمالي او سولې په لور د عینکو لیرېدل د افغانستان د خلکو یو سوږ ارمان او له اوږده انتظار څخه تیر شوی حق دی. د شاعرانو، عرفان او سرودونو په خاوره کې سوله ناشوني نه ده او نه هم ناشوني ده.

ضمیمه I

د کليدي مرستيالانو، د رياستونو د رئيسانو، واليانو او نظامي قوماندانانو ليست

شير محمد عباس ستانکزی، د بهرنیو چارو وزارت مرستيال ذبیح الله مجاهد، د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت مرستيال

خپرونه

د دفاع وزارت مرستيال ملا محمد فاضل مظلوم اخند

مولوي محمد قاسم فرید، د دفاع وزارت مرستيال (پالیسي او پلان)

د کورنیو چارو وزارت مرستيال ابراهيم صدر

د کورنیو چارو وزارت (پوهنې او پرسونل) مرستيال مولوي نور جلال

د کرنې وزارت مرستيال سردار اعظم حقاني

عبدالله خان، د کورنیو چارو وزارت له نشه یي توکو سره د مبارزې معین

د کورنیو چارو وزارت (پالیسي او ستراتیژي) مرستيال مولوي شمس

الدین منصور

محمد بشیر، د سوداګرۍ وزارت مرستيال عظیم سلطان، د

سوداګرۍ وزارت مرستيال

د شهیدانو او معلولينو وزارت مرستيال شیخ مولوی عبدالحکیم

د پوهنې وزارت مرستيال مولوي سعید احمد شهید خېل

ضمیمه

د کلیو د بیارغونې او پراختیا وزارت مرستیال مولوي عبدالرحمن حلیم
 د اطلاعاتو او کلتور وزارت مالي او اداري مرستیال مولوي عتیق الله عزیزی
 د اطلاعاتو او کلتور وزارت د ځوانانو چارو مرستیال ملا فیض الله اخند
 د اطلاعاتو او کلتور وزارت مرستیال ملا سعدالدین اخند
 د مالي وزارت مرستیال ملا ناصر اخند
 مولوي عارف الله عارف، د انرژۍ او اوبو وزارت مرستیال
 مجیب الرحمن، د انرژۍ او اوبو وزارت مرستیال مولوي سیف الدین طیب، د
 مخابراتو وزارت مرستیال حاجي ملا محمد عیسی اخند
 منرالونه او پټرولیم
 د طبیعي پېښو پر وړاندې د مبارزې وزارت مرستیال مولوي شرف الدین
 د طبیعي پېښو پر وړاندې د مبارزې وزارت دویم مرستیال عنایت الله شجاع
 حقاني
 مولوي حمدالله زاهد، د تدارکاتو رئیس شیخ عبدالرحیم، د تدارکاتو
 مرستیال
 د ملي امنیت ریاست مرستیال ملا رحمت الله نجیب
 تاجمیر جواد، مرستیال د استخباراتو مشر
 مولوي محمد زندانو رییس یوسف مستري، د زندانونو مرستیال ملا حبیب
 الله فضلي
 مولوی کرامت الله اخندزاده سر د د
 اداري اصلاحاتو او ملکي خدمتونو کمیسیون د سرحدونو او قبايلو چارو
 وزارت مرستیال مولوي احمد طه
 چاري

ضمیمه زه

انجینر نجیب الله، د اتومي انرژۍ د ادارې رئیس مولوي فتح الله منصور، د کندهار د هوايي ډگر رئیس محمد اسماعیل، د نظامي ځواکونو اجرایه رییس محکمه

د سره صلیب مرستیال مولوي عصمت الله عاصم، د سره صلیب مرستیال مولوي رحیم الله محمود

په کندهار کې د البدر قول اردو

په هلمند کې د عظیم قول اردو مرستیال مولوي عبدالصمد

د دیني احکامو د صادرولو د دفتر رئیس نورالله منیر

عبدالقیوم ذاکر، په پنجشیر کې د پخواني حکومت سره د مخالفو ځواکونو سره د مقابلي لپاره نظامي قوماندان (مخکې، په لنډ وخت کې د دفاع وزارت د مرستیال په توګه دنده ترسره کوله لکه څنګه چې د 2021 په سپتمبر کې اعلان شوی).

د کلیو د بېارغوني او پراختیا وزارت مرستیال مفتي سعید احمد مستقیم

د لوړو زده کړو وزارت مالي او اداري مرستیال مولوي حسیب الله حامد

د عامي روغتیا وزارت مرستیال ډاکټر حسن غیاثي، د اقتصاد

وزارت مرستیال عبداللطیف نظري

عبدالباري عمر، د خوراکي توکو او درملو ادارې رییس عطاء الله عمري، د

دفاع وزارت پخوانی مرستیال

نولوژي او لوژستیک، اوس د اګست 2022 راهیسې د کرنې وزیر په

توګه دنده ترسره کوي

علم گل حقاني، د پاسپورت ریاست مشر مولوي مخدوم عبدالسلام سعادت،

مرستیال وزیر

د کار او ټولنیزو چارو

شیخ سید رسول د تفتیش عالي ادارې رییس امیرخان حقاني، د ۲۰۹ اتل قول

اردو قومندان

ضمیمه

ملا بری گل اخند د ۲۰۵ اتل قول اردو د ۲۰۵ قول اردو درستیزوال
 مل پاسوال عبدالرزاق اخند د الفاروق ۲۰۷ قول اردو درستیزوال
 د ۲۰۳ تندر قول اردو درستیزوال مولوي حزب الله
 حاجي مالي خان (د سراج الدين حقاني تره) د لوگر والي
 عبدالغني فايق، د بدخشان والي قدرت الله ابو حمزه، د بلخ والي اسحاق
 اخندزاده، د غزني والي.
 مولوي عبدالاحد طالب، د هلمند والي نور اسلامجر، د هرات والي.
 نثار احمد نصرت، د کندوز والي داوود مزمل، د ننگرهار والي
 مولوي قاسم خالد، د کنړ والي.
 محمد اسماعيل ترکمن، د تخار والي حفيظ الله پهلوان، د فارياب والي
 بختيار معاذ، د بغلان والي.
 قاري احسان الله بريال، د کابل والي محمد يوسف وفا، د کندهار والي

سرچينې: د طالبانو دولتي ويب پاني او رسمي اعلانونه

ضمیمه II

د دارالعلوم حقانيه فارغین په افغانستان کې لوړ رتبه مقامونه لري

امیر خان متقي، د بهرنیو چارو وزیر عبدالحکیم
 اخندزاده، لوی څارنوال
 د افغانستان د مرکزي بانک مرستیال عبدالقدیر حقاني
 د خوست والي محمد نبي عمري، د پکتیکا والي عبدالله مختار
 په سیاسي چارو کې د لومړي وزیر مرستیال مولوي عبدالکبیر
 شهاب الدین دلاور، د کانونو او پټرولیم وزیر او په بهر کې د افغانانو سره د
 اړیکو د کمیسیون مشر
 عبدالباقي حقاني، د لوړو زده کړو پخوانی وزیر
 د ارشاد، حج او اوقافو وزیر نور محمد ثاقب حقاني
 د مخابراتو وزیر نجیب الله حقاني
 عبداللطیف منصور حقاني، د اوبو او انرژۍ وزیر عبدالسلام حنفي صاحب، د
 لومړي وزیر مرستیال
 د کورنیو چارو وزارت مرستیال نور جلال حقاني
 د کرنې وزارت مرستیال سردار اعظم حقاني

ضمیمه II

د سرحدونو او قبایلو چارو وزارت مرستیال احمد طه حقاني
د افغانستان د طبیعي پېښو پر وړاندې د مبارزې د ادارې مرستیال عنایت الله
شجاع حقاني

علم گل حقاني، د پاسپورت رئیس عبدالحکیم شري، د عدلي وزیر

سرچینه: د دارالعلوم حقاني رسمي

د ډیجیټل پوهنتون پریس

ضمیمه III

د "ښځو د حقونو په اړه د امیرالمومنین فرمان" متن، د دسمبر 3، 2021

د الله په نوم چې ډېر زیات مهربان او ډېر مهربان دی ساینټ

د اسلامي امارت مشرتابه ټولو اړوندو ارګانونو، علماوو کرامو او قومي مشرانو ته لارښوونه کوي چې د ښځو د حقونو د تامین لپاره جدي اقدام وکړي.

1. د نکاح/نکاح په وخت کې د بالغې ښځې رضایت اړین دی (که څه هم دواړه باید مساوي وي او د فتنې خطر نه وي).
2. هېڅوک نشي کولای چې ښځې په زور او جبر سره واده ته اړ کړي.
3. ښځه مال نه دی، بلکې یوه پاکه او ازاده انسانه ده، چې هېڅوک یې د سولې او یا د دښمنۍ د ختمولو په بدل کې نه شي ورکولای.
3. د مېړه له مړینې وروسته چې "شرعي عدت" (خلور میاشتي او لس شپې یا حمل) تېرېږي، هېڅوک نشي کولی چې له کونډې سره د خپلوانو په ګډون په زور واده وکړي. یوه کونډه

ضمیمه III

- حق لري چې واده وکړي او يا خپله راتلونکي وټاکي. (که څه هم د مساوات اصول او د فتنې مخنيوی بايد په پام کې ونیول شي).
4. دا د کونډې شرعي حق دی چې د خپل نوي ميره څخه "مهر" تر لاسه کړي.
5. کونډه د خپل ميره، اولاد، پلار او نورو خپلوانو په ملکیتونو کې د ميراث حق او ثابته برخه لري. هيڅوک نشي کولی يوه کونډه له حقه محرومه کړي.
6. هغه کسان چې څو ودونه لري (له يوې څخه زیاتې ميرمنې) مکلف دي چې د شريعت له مخې ټولو ښځو ته حقوق ورکړي او د دوی ترمنځ عدالت وساتي.

د دغه فرمان د سم تطبيق لپاره اړوندو ارگانونو ته لارښوونه کېږي چې لاندې کړنې ترسره کړي:

1. د ارشاد، حج او اوقافو وزارت ته لارښوونه شوې، چې علماوو ته دې د خپلو مکتوبونو او تبليغاتو له لارې د ښځو د حقونو په اړه خلکو ته پوهاوی ورکړي، چې له ښځو سره ظلم او د هغوی د حقونو نه ورکول د الله تعالی د ناراضۍ او د هغه د عذاب او غضب لامل کېږي.
2. د اطلاعاتو او فرهنگ وزارت ته لارښوونه شوې چې د ښځو د حقوقو په اړوند مقالې په لیکلي او غریزو وسیلو کې خپرې کړي او دغه راز لیکوالان او فعالان دې وهڅوي چې د ښځو د حقوقو په باب ګټورې مقالې خپرې کړي ترڅو د ښځو د شرعي حقوقو په باب د علماو او خلکو پام ځانته راواړوي. تر څو د روان ظلم مخه ونیول شي.
3. ستره محکمه باید ټولو محکمو ته لارښوونه وکړي چې په ځانګړې توګه د ښځو د حقونو لپاره غوښتنلیکونه وځيري

ضمیمه III

د کونډو حقونه او د هغوی مظلومیت په سمه او اصولي ډول تر څو ښځې له ظلم څخه د خلاصون او د خپلو شرعي حقوقو د تر لاسه کولو څخه نا امید نه شي.

4. ولسوالان او ولسوالان باید د دغه فرمان په تطبیق کې له نومول شویو وزارتونو او ستري محکمې سره هر اړخیزه همکاري وکړي.

د اسلامي امارت د رهبري دفتر

۱۴۴۳/۰۴/۲۸ هجري قمري

1400/08/12 هجري شمسي

2021/12/03 گريگوريان

سرچینه: <https://www.alemarahenglish.af/special-decree>

د امير المومنين له خوا د ښځو د حقوقو په اړه صادر شوی

يادښتونه

پيژندنه: تاريخ خپل ځان تکراروي

1. د افغانستان د کورنيو چارو له يوه پخواني وزير سره چې د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر په مياشت کې د ولسمشر کرزي او ولسمشر غني دواړو نږدې همکار پاتې شوی و مرکه وکړه. "د طالبانو دوه بېلابېلې ډلې له دوو بېلابېلو لورو سره نږدې شوي وي،" او "د دوی تر منځ د يوې پراخې جگړې امکان چې د پنځه ميليونو ښارگوټي ويجاړ او خلکو ته به يې زيانونه واورول خورا لوی وو." د جزياتو لپاره، وگورئ: <https://www.bbc.com/news/world-asia-59807737>
2. حسيبه اټکپال وايي: «د غني ټيم تماس درلود د ۲۰۱۴ کال په ټولپوښتنه کې له حقاني شبکې سره: نښل،» طلوع نيوز، د ۲۰۱۹ کال د سپتمبر ۵، په: <https://tolonews.com> د افغانستان/غني-ډلې-د-حقاني-شبکه-2014-ټاکنو-نښل-سره-تماس درلود
3. د آی ايس آی له يوه پخواني جگپوړي پوځي افسر سره چې مستقيماً يې مرکه کړې وه هغه استدلال وکړ چې دا د پاکستان يوه هڅه وه چې له کابل سره اړيکې ښي کړي او په راتلونکي کې د پاکستان او افغانستان د ښو اړيکو لپاره د امريکا د خوښې وړ نوماند (د دوی په نظر) ملاتړ وکړي.
4. مرکه د يوه څيړونکي لخوا د 2021 کال د اگست په مياشت کې د 2022 کال د جولای په مياشت کې د ولسمشرۍ په مانۍ کې د يوه افغان چارواکي سره ترسره شوه.
5. محمد مدي، احمد خالد او سيد عبدالله نظامي، "گډوډۍ او گډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه،" د بي بي سي نيوز، د سپتمبر په ۸، ۲۰۲۱ کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58477131>
6. د جينييفر هينسلر او کايلي اتود په حواله راغلي، "لوړ افغان چارواکي تور لگوي د

- افغان حکومت د "مشروعیت" کولو لپاره د متحده ایالاتو استازی، "CNN، د مارچ په 14، 2019 کي:
<https://www.cnn.com/2019/03/14/politics/mohib-khalilzad-index.html/afghanistan-قطار>
7. مادی او نور، "گېوډي او گېوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه."
 8. Ibid.
9. کیتی گنن، "افغان ولسمشر جلاوطنی ته له تګ مخکي جلا شوی و،" AP خبرونه
<https://apnews.com/article/race-and-ethnicity-2901e54d6268341d3caf936fef6313db>

يادښتونمتر 7-18 مخ پوري

10. مرکه، واشنگتن ډي سي، د اگست ۱۵مه، ۲۰۲۱.
11. د ولسمشر بايډن د وينا متن، د اگست په 16، 2021
کي: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2021/08/16/remarks-by-president> - بايډن پر افغانستان
12. حسن عباس وگورئ، د طالبانو بيا ژوندی کول: د پاکستان - افغانستان په سرحد
کي تاوتریخوالی او افراطیت، د بيل پوهنتون پريس، 2015.
13. رويترز، د ۲۰۲۱ کال د جون په ۷مه: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/afghan> - سرتيري-
خپل شوي-په ټکان ورکونکي-لور تلفات-تاوتریخوالی-07-06-2021
14. سوسنه جورج، "د امريکا د څار اداري د افغان امنيتي ځواکونو د سقوط جزئيات
ورکړي" د واشنگتن پوسټد ۲۰۲۲ کال د می ۱۸مه: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/05/18/us-watchdog-tweets-afghan-security-collapse/>
15. په نتاشا ترک، ايگيل نگ او امندا ماکياس کي حواله شوي، " استخبارات د لور
نظم ناکامي - څنگه افغانستان دومره ژر د طالبانو لاس ته ولوېد، " CNBC، د
اگست په 16، 2021 کي: <https://www.cnn.com/2021/08/16/afghanistan-taliban/index.html>
16. سهيل شاهين وگورئ ټويتر حساب: <https://twitter.com/suhailshaheen1>
17. د ذبيح الله مجاهد ټويتر اکاونټ وگورئ: https://twitter.com/zabehulah_m33
18. کريگ ټيمبرگ او کريستيانو ليماء، "د نن ورځي طالبان د ټولنيزو رسنيو پيچلي کرني
کاروي چي په ندرت سره د مقرر اتو څخه سر غرونه کوي، " واشنگتن پوسټ، اگست
18، په 2021 کي: <https://www.washingtonpost.com/technology/2021/08/18/taliban-tolniz-midiya-bria/>
19. کاترين توربيک، "څرنگه چي طالبان په لويديځ کي د مشروعيت د تر لاسه کولو
لپاره ټولنيز رسنی کاروي، په کور کي گډوډي کړي، " ABC نيوز، د اگست
19، 2021، په: <https://abcnews.go.com/Technology/taliban-social-media-seek-legitimacy-west-sow-chaos/story?id=79500632>
20. کلپټن توماس، "افغانستان: شاليد او د متحده ايالاتو پالیسي: په لنډه توگه،" د
کانگرس تحقیقاتي خدمت، د اگست په 26، 2022 کي تازه شوی، مخ. 2-3، په:
<https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45122>
21. سوسنه جورج، "د افغانستان پوځي سقوط: غیر قانوني معاملی او ډله ايزې ليري
کول، " واشنگتن پوسټ، د اگست په 15، 2021 کي: <https://www.washingtonpost.com/world/2021/08/15/afghanistan-military-collapse-taliban/>
22. ډيويد زوجينو وگورئ، "نښت او فتح: د طالبانو ستراتيژي چي افغانستان يي
نيولی، " نيويارک ټايمز، د اگست په 18، 2021 کي: <https://www.nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy->

afghanistan. html

23. یاروسلاو تروفیموف او مارگیریتا ستانکاتی، "د طالبانو پټو فعالانو کابل او نور افغان ښارونه له دننه څخه ونيول"، وال سټریټ ژورنال، د نومبر په 28، 2021 کي: <https://www.wsj.com/articles/taliban-covert-opera> - نیول شوي-د-کابل-نور-افغان-ښار-څخه-د-11638095401 څخه
24. د کامران بخاري سره تلیفوني مرکه، جولای ۲۰۲۲.
25. د جزیاتو لپاره، وگورئ حسن عباس، د پاکستان اتومي بم: د دفاع کیسه، مخنیوی او انحراف، د اکسفورډ پوهنتون پریس، 2018، 172-174 مخونه.
26. حسن عباس، "په پاکستان کي د افراطیت او ترهگری رجحانات" CTC Sentinel, vol. 14، نه. 2 (فیروري 2021): 44-53، په: <https://ctc.usma.edu/extremism> - او-د-ترهگری-چلند-په-پاکستان-کي-بدلون-متحرک-او-نوي-ننگوني/

يادښتونه 23-32 مخ ته

27. راجر فشر او ويليم ايل اوري، هو ته رسيدل: خبرې اترېد ورکولو پرته تړون، پينگوين، دوهم چاپ، 1991.
28. عبدالحکيم حقاني، الاماره الاسلاميه نظامه [اسلامي امارت او د هغه نظام]، مکتبه دارالعلوم الشريعه، ۲۰۲۲.

1 د کابل لاره: پټه معامله، نوي طالبان او يود کارتونو کور

1. د اياز گل په حواله، "امريکا او طالبانو د افغان سولي تاريخي تړون لاسليک کړ"، VOA، د فبروري په 29، 2020 کي: https://www.voanews.com/a/south-central-asia_us-taliban-history-6185026.html
2. د سټيو کول او ادم انتوس په حواله، "په افغانستان کي د متحده ايالاتو د ديپلوماتيکو ناکامي پټ تاريخ"، نيويارکر، د دسمبر په 20، 2021 کي: <https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-taliban-diplomacy>
3. د لومړنيو ننګونو په اړه د جزياتو لپاره، د کرکيج نړيواله ډله وگورئ، د سولي په اړه د طالبانو د نظرياتو راټولول، راپور شميره 11، د اگست 11، 2020، په دې ځای کي: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/311-taking-stock>
4. ماتيو ايکينز، "د کابل د سقوط دننه"، نيويارک ټايمز د ۲۰۲۱ کال د دسمبر ۱۰ مه: <https://www.nytimes.com/2021/12/10/magazine/fall-of-kabul-afghanistan.html>
5. طاهر خان، "د طالبانو مشر ملا عمر په 2013 کي د کراچي په يوه روغتون کي مړ شو، افغانستان"، ايکسپريس تريبيون (پاکستان)، د جولای په 19، 2015 کي: <https://tribune.com.pk/story/928571/afghan-taliban-leader-mullah-omar>
6. د جزياتو لپاره، کيټ کلارک وگورئ، "د ملا برادر خوشي کول: د څه لپاره مذاکرات؟" د افغانستان د تحليلگرانو شبکه، د ۲۰۱۳ کال د سپتمبر ۲۱، په: <https://www.afghanistan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-leader-mullah-omar-was-a-war-crime-victim/>
7. مارک مازيتي او جين پرليز، "سي آی اي او پاکستان په گډه کار کوي، مگر دا کار په احتياط سره کوي"، نيويارک ټايمز، د فبروري په 25، 2010 کي: <https://www.nytimes.com/2010/02/25/world/asia/25intel.html?ref=todayspaper>
8. "ISI د ملا عمر د مړيني خبر پټ کړی: د پښاگون پخوانی چارواکی"، اکنامک ټايمز (انډيا)، د اگست په 16، 2015 کي: <https://economictimes.indiatimes.com:pentagon-xbirona-nriywal-nriywal-official/articleshow/48500725.cms?from=mdr>
9. سمیع یوسفزی، "نوی مشر د طالبانو په منځ کي معتدله څېره ده؟" CBS نيوز، د سپتمبر 10، 2015، په: <https://www.cbsnews.com/news/taliban>

- مشر-ملا اختر-منصور-اروپا-افغانستان-د سولي خبرې/
 10. وگورئ "د امنيت شورا د 1988 بنديزونو كمېټه د بنديزونو په لست كې يو نوم
 تعديل كوي"، د ملگرو ملتونو مطبوعاتي اعالميه، د دسمبر 23، 2016، په
 كې: <https://www.un.org/press/en/2016/sc12656.doc.htm>
 11. اويس جعفر، "د افغان طالبانو مشر په مكرر ډول دوبي ته سفر كاوه" خبرونه
 ۲۰۱۶ كال د می ۲۳مه:
<https://www.thenews.com.pk/latest/122118>-افغان- د طالبانو-
 مشر-ملا منصور-په مكرر ډول-دوبي ته سفر كوي
 12. مركه په واشنگټن ډي سي كې، اگست ۲۰۲۲.

يادښتونه 32-40 مخ ته

13. عبدالباسط "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکي" د تروريزم سره د مبارزې رجحانات او تحليلونه، vol. 7، نه. 10 (نومبر 2015): 9-13.
14. حقيقت د رحيم الله يوسفزي په ليکنه کې راغلی دی: «بي اتفاقي د ماتې په پرتله، خبرونه، د اګست 9، 2015، په: <https://www.thenews.com.pk/tns/detail/559174> اتفاقي-بلکې ماتې
15. د جزياتو لپاره، د رحيم الله يوسفزي "د طالبانو د اختلافاتو د حل لپاره د منځګړيتوب هڅې" وګورئ، خبرونه، د اګست په 6، 2015 کې: <https://www.thenews.com.pk/> چاپ-55083-د-طالبانو-د-منځګړيتوب-د-حل-کولو-پر-هڅه-کوښښ
16. باسط، "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکي"، مخ. 10.
17. جوزف ګولډسټين، "د طالبانو نوی مشر د توطيې او د جګړې په ډګر کې د بريالۍ سره خپل واک پياوړی کوي"، نيويارک ټايمز، د اکتوبر 4، 2015.
18. د ملا منصور د پېژندګلوۍ او د هغه د مرستېالانو د انتخاب لپاره، ايم الياس خان وګورئ، "پروفایل: د طالبانو مشر ملا اختر منصور"، د بي بي سي نيوز، د مې په ۲۲، ۲۰۱۶ کې: <https://www.bbc.com/news/world-asia-34405035>. د اډميرل مولن د اقتباس لپاره، وګورئ "د متحده ايالاتو ايډمرل: حقاني د پاکستان د آی ايس آی ريښتيني لاس دی"، د بي بي سي نيوز، د سپټمبر 22، 2011 په: <https://www.bbc.com/news/av/world-us-canada-15026909>
19. عبدالحی مطمین، ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان، افغان خپرنډويه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۷، مخ. ۳۳۸.
20. د جزياتو لپاره، نیک رابرتسن او جيمي کرافورډ وګورئ، "اوباما: د طالبانو د مشر مړينه د 'ملی ډبره' نښه ده"، CNN، د مې 23، 2016، په کې: <https://www.cnn.com/2016/05/21/politics/us-conducted-airstrike-against-taliban-leader-mullah-mansour/index.html>
21. د جون بون او سن اينجل راسموسن په حواله، "په پاکستان کې د امريکا د بي پيلوټه الوتکې بريد د طالبانو مشر ملا منصور ووژه"، ګارډين، د مې په 22، 2016 کې: <https://www.theguardian.com/world/2016/may/21/us-airstrike-taliban-mansour>
22. "د افغان طالبانو جلا شوي ډلي ملا رسول د مشر په توګه ونوماوه"، بي بي سي نيوز، د ۲۰۱۵ کال د نومبر په ۴مه: <https://www.bbc.com/news/world-asia-34719314>
23. رابرتسن او کرافورډ، "اوباما: د طالبانو د مشر مړينه د يو مهم پړاو نښه ده."
24. پروفایل: د طالبانو نوی مشر مولوي هبت الله اخنډزاده" د بي بي سي خبريال، د ۲۰۱۶ کال د مې ۲۶مه: <https://www.bbc.com/news/world-asia-36377008>
25. "هېيت الله اخنډزاده: د طالبانو سيوري لاندې ستر مشر چې زوی يې خانمرګی بريدګر و"، رويټرز، د سپټمبر په ۷، ۲۰۲۱ کې: <https://www.reuters.com/> نړۍ/هېيت الله-اخنډزاده-سيوري-طالبان-

- لوی-مشر-د چا- زوی بي خان وژنه- ۲۰۲۱-۰۹-۰۷ /
26. د جزیاتو لپاره، شیرینه قاضي وگورئ، "د طالبانو نوی مشر ملا هیبت الله څوک دی اخونزاده؟" الجزیره، د می ۲۶، ۲۰۱۶، په: <https://www.aljazeera.com/news/2016/5/26> -د-طالبانو-مشر- ملا-هبت الله-اخونزاده-څوک دی
27. "پیژندنه: د طالبانو نوی مشر مولوي هبت الله اخنډزاده"، د بي بي سي خبر.
28. د قانون پلي کونکو چارواکو سره خبرې اترې چې د پاکستان په کوټه کې یې دنده ترسره کوله او د هغه فعالیتونه یې تعقیب کړل.
29. کارتر ملکاسبان، په افغانستان کې د امریکا جگړه: تاریخ، د اکسفورډ پوهنتون پریس، ۲۰۲۱ مخ. ۴۰۵.
30. Ibid، مخ. ۴۰۸.
31. Ibid.

يادښتونه 41-49 مخ ته

32. د يوې مفصلي ارزونې لپاره، اتل احمدزي وگورئ، "د ژوند کولو لپاره مړينه: د امرګ سره مينه کيسه چې د طالبانو د ځان وژونکو بريدونو چلوي،" د تروريزم په اړه ليد، توک. 15، نه. 1 (فبروري 2021): 38-17.
33. ملکاسيان، په افغانستان کې د امريکا جگړه، مخ. 417.
34. ضياء الرحمن، د کراچي - افغانستان لينک افشا کول، د ناروي د سولي جوړونې د سرچينو مرکز راپور، دسمبر 2013 کې: <https://www.files.ethz.ch/isn/175236/62255901a49df8d77e0e33b4611a4270.pdf>; هم وگورئ جيف ستين، "راپور: د پاکستان جاسوسي ادارې ملا عمر روغتون ته رسولی،" واشنگتن پوسټ، د جنوري په 18، 2011 کې: http://voices.washingtonpost.com/spy-talk/2011/01/mullah_omar_treated_for_heart.html
35. لين اوډونيل او ميرويس خان، "د طالبانو مشرتابه د سولي د خبرو په څنډه کې په گډوډۍ کې دی،" فارن پاليسي، د مې په 29، 2020 کې: <https://foreignpolicy.com/2020/05/29/> د طالبانو-مشرتب-بي نظامي-کورونا-کوويډ-د سولي خبرې/
36. داود اعظمي، "قطر څنگه د طالبانو کوربه توب وکړ،" د بي بي سي نيوز، د جون 22، په 2013 کې: <https://www.bbc.com/news/world-asia-23007401>
37. نظر محمد مطمین، د طالبانو له مشرانو سره شپږ ورځې، د ډنمارک خپرنډويه ټولنه (کابل)، 2019 مخ. 173، لکه څنگه چې په ملکاسيان کې په تفصيل سره تشرېح شوي، په افغانستان کې د امريکا جگړه، مخونه 307-309.
38. عبدالحی مطمین، طالبان: له دننه څخه يو نازک تاريخ، د اليکس لخوا ايډيټ شوی سټريک وان لينشوتين، سبا امتياز اوفيلکس کوهن، لومړی مسوده خپرونه، 2019، مخونه 261-263.
39. ميمفيس بارکر او جولین بورګر وگورئ، "طالبانو يو ليک خپور کړ چې په کې يې له امريکا څخه د افغان سولي د خبرو د پيل غوښتنه کړې ده،" گارډين، د فبروري په 14، 2018 کې: www.theguardian.com/world/2018/feb/14/taliban-publish-letter-calling-US-Start-Afghan د سولي خبرې
40. Ibid. د ټرمپ ستراتيژۍ په هغه وخت کې د متحده ايالاتو نظامي قوماندانانو ته ډير واک وړانديز وکړ چې د طالبانو قوي مرکزونو په نښه کولو لپاره نظامي ځواک وکاروي.
41. Ibid.
42. ډينيل بايمن او سټيوان سايمن وگورئ، "په افغانستان کې د ټرمپ زياتوالی،" بهرنيو چارو، سپټمبر 2017، دلته: <https://www.foreignaffairs.com/articles/afghanistan/2017-09-18/ټرمپ-سرچ-افغانستان>
43. کيوان پونيا وگورئ، "په افغانستان کې د ټرمپ د هوايي جگړې لګښت حساب کول،" د بي بي سي خبرونه 2018 کال د جون 7 مه: <https://www.bbc.com/news/world-asia-44282098>
44. ملکاسيان، په افغانستان کې د امريکا جگړه، مخونه 408-410.
45. شيرينه قاضي: "افغانستان: طالبان د اختر له اوربند سره سم جگړه بيا

- پيلوي "الجزيره" ۲۰۱۸ کال د جون
 ۱۸ مه: <https://www.aljazeera.com/news/2018/6/18/> په افغانستان
 کې-طالبانو-د جگړې بيا پيل-د اختر-اوربند-پای ته ورسېد
 46. ملکاسيان، په افغانستان کې د امريکا جگړه، مخونه 424-425.
 47. Ibid.
 48. مجيب مشعل او تيمور شاه، "طالبان وړانديز کوي چې له امريکا سره تر معاملي
 مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړي"، "نيويارک ټايمز"، د جنوري په
 ۱۶، ۲۰۲۰
<https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanista-n-taliban.html>
 49. د مثال په توگه، د اندريو واټکينز "د طالبانو ټوټه کېدل: ستاسو د تصور يوه
 انځور؟" وگورئ. د راکز پر جگړه، د ۲۰۱۹ کال د سپټمبر ۴ مه: <https://warontherocks.com/2019/09/taliban-fragmentation-a-figment-of-your-til/>
 50. ملکاسيان، په افغانستان کې د امريکا جگړه، مخ. ۴۲۷.

يادښتونه 49-61 مخ ته

51. سوسنه جورج، "سياسي سياستوال، عالمان او د شوروي د دوري جنگيالي: د طالبانو تيم د سولي خبرې اترې کوي"، واشنګټن پوسټ، د سپټمبر په 20، 2020
https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/afghan-taliban-peace-talks/2020/09/30/a5333540-f859-11ea-85f7--5941188a98cd_story.html
52. د شېر محمد عباس ستانکزي پېژندنه، وگورئ: http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=2486&task=view&total=39&w&w=34 او توکي = 2
53. سمرين سرور، "شير محمد څوک دی؟ عباس ستانکزی، د طالبانو مشر چې په دهرادون کې يې په IMA کې روزنه کړې ده،" د چاپ، د اګست په ۲۹، ۲۰۲۱
[https:// theprint.in/world/who-is-sheer-mohammad-abbas-stanikzai-the-taliban-meshr-ji-rozl-shuy-pe-dheradon-ki-pe-ayma-ki/724264/](https://theprint.in/world/who-is-sheer-mohammad-abbas-stanikzai-the-taliban-meshr-ji-rozl-shuy-pe-dheradon-ki-pe-ayma-ki/724264/)
54. له يوه امريکايي چارواکي سره مرکه چې د خبرو اترو سره اشنا ده، واشنګټن ډي سي، د جون ۱۳مه، ۲۰۲۲.
55. ملګاسيان، په افغانستان کې د امريکا جګړه، مخ. ۴۲۶.
56. مشعل او شاه، "طالبانو وړانديز وکړله امريکا سره تر هوکړې مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړو
57. مرکه په اسلام اباد کې، سپټمبر ۲۰۲۲.
58. ملګاسيان، په افغانستان کې د امريکا جګړه، مخ. ۴۳۱.
59. Ibid.
60. کريک ويټ لاک، د افغانستان کاغذونه: د جګړې پټ تاريخ، سايمن او شسټر، 2021، مخ. ۲۷۲.
61. مجيب مشعل، "يو وخت په گوانتانامو کې زنداني وو، اوس پنځه طالبان د سولي په خبرو کې له امريکا سره مخامخ دي"، نيويارک ټايمز، د مارچ په ۲۶، ۲۰۱۹
<https://www.nytimes.com/2019/03/26/world/asia/taliban-guantanamo-afghanistan-peace-talks.html>
62. Ibid.
63. ملګاسيان، په افغانستان کې د امريکا جګړه، مخ. ۴۳۵.
64. مرکه، لندن، اکتوبر ۲۰۲۰.
65. ملګاسيان، په افغانستان کې د امريکا جګړه، مخ. 409.
66. د جزياتو لپاره، جونان شروين وگورئ، "د افغانستان د امنيتي ځواکونو له سقوط څخه درسونه"، CTC Sentinel، vol. 14، نه. 8 (اکتوبر 2021): 45-61، په: [https:// ctc.westpoint.edu/lessons-from-the-collapse-of-afghanistans-security-forces](https://ctc.westpoint.edu/lessons-from-the-collapse-of-afghanistans-security-forces)
67. اياز گل، "طالبانو د سياسي پخلاينې لپاره د غني غوښتنه رد کړه"، VOA، د اپريل په 16، 2018 کې: <https://www.voanews.com/a/taliban-rejects-ghani-call-for-political-reconciliation/4349927.html>
68. مجيب مشعل، "ولسمشر، سفير او طالب: درې ژوندونه د جګړې له لارې جوړ شوي او په بهر کې زده کړې کوي"، نيويارک ټايمز، د فبروري په 16، 2019
<https://> کې:

- www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad-stanekzai.html
- .Ibid. 69.
70. د غونډې جزئيات په لوك موگلن كې ذكر شوي،نيوياركر، د ۲۰۱۹ كال د اكتوبر په ۲۱مه: <https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/the-shattered-afghan-dream-of-peace>
71. ويټ لاک، د افغانستان کاغذونه، مخ. ۲۷۲.
72. لينډسي گراهام او جېک کيېن، "مور نشو کولی خپل امنيت هېچا ته په ځانگړي توگه طالبانو ته وسپارو"، واشنگتن پوسټ، د اگست په 28، 2019 کي: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/28/afghan-war-must-not-talibans/?noredirect=on>
73. موگلن، "مات شوی افغان د سولي خوب."

يادښتونه 62-75 مخونو ته

74. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۳۷.
75. Ibid، مخ. ۴۴۰.
۷۶. Ibid، مخ. ۴۴۶.
77. د DC میشته د سولې آسیا د کارپوه سره مرکه چې د خبرو اترو په اړه یې د 2022 په جولای کې له خلیلزاد سره څو ځله مرکه کړې.
78. ملکاسیان، په افغانستان کې د امریکا جګړه، مخ. ۴۵۸.
79. د امریکا د بهرنیو چارو وزارت په ویب پاڼه کې د تړون د بشپړ متن لپاره، وګورئ: <https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/02/Agreement.pdf> 02.29.20 لپاره.
80. سټیو کول او ادم اینټوس، "په پاکستان کې د متحده ایالاتو د ډیپلوماتیکو ناکامی پټ تاریخ"، نیویارکر، د دسمبر په 10، 2021 کې: <https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-the-us> ډیپلوماتیک-ناکامی-په افغانستان کې
81. فرود بیزان: طالبانو ولې د بین الافغاني خبرو لپاره یو سخت دریځه مرکچي وټاکه؟ د ازادي اروپا رادیو، د ۲۰۲۰ کال د سېپتمبر ۱۰مه: <https://www.rferl.org/a/why-did-the-taliban-appoint-a-hard-line-chief-negotiator> 30832252.html
82. شهزاده ذوالفقار، "طالبان بمقابله اسلامي دولت"، د خبرونهد ۲۰۲۰ کال د جنوري ۱۹مه: <https://www.thenews.com.pk/tns/detail/599989-taliban-vs-islamic-state>
83. په ایکنز کې راغلي دي: "د کابل د سقوط دننه".
84. "په افغانستان کې د متحده ایالاتو د ځواکونو د وتلو په اړه د ولسمشر بایدن څرګندونې"، سپېنه مانی، د جولای په 8، 2021 کې: <https://www.whitehouse.gov/> د لنډې کوتي/واقعي-تبصرې/08/07/2021 د ولسمشر لخوا- بایدن-په-افغانستان-کې-د-امریکا-ځواکونو-ځواکونه/
85. ویب لاک، د افغانستان کاغذونه، مخ. ۲۷۴.
86. "په مطبوعاتي کنفرانس کې د ولسمشر بایدن څرګندونې"، سپېنه مانی، د جنوري په 19، 2022 کې: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/> 2022/01/19 د-ولسمشر-بایدن-په-مطبوعاتي-کنفرانس-کې-6/تبصرې
87. پیټر برگن، "نظر: له افغانستان څخه د بایدن د وتلو پریکړه نوره هم خرابه ښکاري یو کال وروسته"، CNN، د اګست په 12، 2022 کې: <https://bti-project.org/en/reports/country-report/AFG>

2 له بغاوت څخه تر حکومتوالۍ پورې: نن په افغانستان کې څوک دي

1. د عايشه تنظيم او اياز گل په حواله، "راپورونه: طالبان کابل ته ننوتې"، VOA،

د اگست په 15، 2021 کې: https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_reports-taliban-enter-kabul/6209594.html

2. جېم سکیوټو، زاګري کوهن او کایلي اتوډ، "د افغانستان په اړه د متحده ایالاتو استخباراتي ارزونې په هیواد کې د طالبانو د نیولو د 'چټک سرعت' خبرداری ورکوي"، CNN، د جولای 16، 2021، په: <https://www.cnn.com/2021/07/16/politics/us-intel-kabul-taliban/index.html>

3. رويټرز، د اگست په 10، 2021 کې د "بایدن په وینا افغان مشران باید د خپل ملت لپاره جګړه وکړي" لکه څنګه چې د طالبانو لاسته راوړنې: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/> د طالبانو کنټرول-د-افغان-شمال-اوسیدونکي-د وزن-اختیارونه-2021-08-10/

4. د جزیاتو لپاره، ډیویډ زوچینو او فهمیم عابد وګورئ، "د افغانستان په لویو لارو کې، حتی پولیس د طالبانو د ماليې راټولونکو څخه ویره لري"، نیویارک ټایمز، د نومبر 1،

يادښتونه 75-85 مخونو ته

- په 2020 کي:
<https://www.nytimes.com/2020/11/01/world/asia/afghanistan-taliban-bribery.html>
5. د طالبانو د نيولو او په پايله کي د گډوډۍ د انځورونو لپاره، "کابل د طالبانو له نيولو يوه ورځ وروسته" وگورئ، الجزيره، د اگست په 16، 2021 کي:
<https://www.aljazeera.com/gallery/2021/8/16/in-pictures-kabul-the-day-after-the>
6. رويترز، د 2021 کال د اگست 16 مه: «د کابل په هوايي ډگر کي د ويروني کي صحنې په داسي حال کي چي افغانان هڅه کوي له طالبانو وتښتي»
<https://www.reuters.com/world/asia-pacific/frantic-kabul-hoiaii-ډگر-افغان-د-تښتني-طالبان-16-08-2021/>
7. د حسن عباس په حواله، "په پاکستان کي سياسي تمايلات او د کابل-طالبانو له خبرو اترو څخه څه تمه لري: د جنوبي اسيا له پوه ډاکټر مارون وينام سره خبري"، د ستراتيژيکو مطالعاتو لپاره د ختيځ سويلي اسيا مرکز ته نږدې د مرکي لمړۍ، اکتوبر 2020 کي:
<https://nesa-center.org/political-trends-in-kabul-taliban-mذاکراتو-له-پاکستان-او-څه-توقع-کوي-خبري-اتري-سره-د-جنوبي-اسيا-پوهان-ډاکټر-مارون-وينام/>
8. حمزه محمد او رامي اللهم، "طالبان د غني له تښتني وروسته د افغانستان ولسمشرۍ ماني ته ننوتي"، الجزيره، د اگست په 15، 2021 کي:
<https://www.aljazeera.com/news/2021/8/15/taliban-continues-advances-captures-key>
9. Ibid.
10. ايکنز، "د کابل د سقوط دننه".
11. Ibid.
12. نويد صديقي: "'انديښنه مه کوئ، هرڅه به سم شي" د آی ايس آی مشر د کابل ليدنه"، ډان، د سپټمبر په 4، 2021 کي:
<https://www.dawn.com/news/1644463>
13. حبيب اکرم، هم، طالبان او افغانستان، AKS خپرونه، 2022، مخونه 229-230.
14. Ibid، مخ. 234.
15. Ibid، مخ. 233.
16. Ibid.
17. د جون لی اندرسن په حواله، "طالبان د قدرت له واقعيتونو سره مخامخ دي"، نيويارکر، د فبروري په 28، 2022 کي:
<https://www.newyorker.com/magazine/2022/02/28/the-taliban-confront-the-realities-of-power-afghanistan>
18. جان هډسن، "د CIA مشر ويليم برنز په کابل کي د طالبانو له مشر عبدالغني برادر سره پټه ناسته وکړه"، واشنگټن پوسټ، د اگست په 24، 2021 کي:
https://www.washingtonpost.com/national-security/turns-afghanistan-baradar-biden/2021/08/24/c96bee5c-04ba-11ec-ba15-9c4f59a60478_story.html
19. الجزيره، د اگست په 17 مه، "طالبانو 'بخښنه اعلان کړه'، بنځو ته رسېږي." په

- 2021 کي: <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/taliban-announces> - بخښنه-غوښتنه-بنځو-د-دولت-دولت-يوځای کېدل
20. د جورج رايټ په حواله، "افغانستان: د طالبانو پراسرار وياند په پای کې خپل مخ ښکاره کوي"، د بي بي سي نيوز، د اگست په 17، 2021 کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58250607>
21. "په کابل کې د طالبانو د لومړي خبري کنفرانس نقل"، الجزيره، اگست په 17، 2021 کي: <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/17/transcript-of-taliban-lomri-priis-konfrans-kabil>
22. Ibid.

يادښتونه ۸۶-۹۲ مخ ته

23. احمد الهامي، پيټريشيا زينجرل او مايکل مارتينا، "د کابل بريدونو سخت مخالف اسلامي دولت بېرته د متحده ايالاتو ليدونو ته ورساوه"، الجزيره، د اگست په 26، 2021 کي: <https://www.reuters.com/world/islamic-state-claims-responsibility> /۲۶-۰۸-۲۰۲۱
24. اندرسن، "طالبان د قدرت له واقعيتونو سره مخامخ شئ." ۲۶-۰۸-۲۰۲۱
25. ليز دوکت وگورئ، "سخت دريځي د طالبانو په نوي حکومت کي کليدي پوستونه تر لاسه کوي"، د بي بي سي نيوز، د سپتمبر 7، 2021، په دې ځای کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58479750>
26. "پروفایل: محمد حسن اخوند، د طالبانو د حکومت مشر"، الجزيره، د ۲۰۲۱ کال د سپتمبر ۷ مه: <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/7/محمد-حسن-اخوند-د-طالبانو-دولت-مشر>
27. له محمد اسرار مدني سره مرکه، د ۲۰۲۱ کال د دسمبر په مياشت کي. دا هم وگورئ: "حقيقت باکس: محمد حسن اخوند: د طالبانو پخوانی مشر د افغانستان سرپرست صدراعظم شو"، رويترز، د سپتمبر په ۷، ۲۰۲۱ کي: <https://www.reuters.com/world-mشر-شوی-سرپرست-افغان-2021-09-07/>
28. پلوبي مونسي، "د طالبانو پټ معتدل"، OZY، ورځنی خوراک، د سپتمبر 11، 2019، وگورئ: <https://www.ozy.com/news-and-politics/is-the-man-چا-د-نجونو-تعليم-د-طالبانو-اعتدال-96449/>
29. د فرود بيزان په حواله، "د طالبانو د نوي نظامي مشر ملا يعقوب راڅرگندېدل"، د ازادۍ اروپا راڼيو، د اگست په 27، 2020 کي: <https://www.rferl.org/a-ملا-يعقوب-د-د-طالبانو-نوي-پوځي-مشر-30805362.html>
30. Ibid.
31. عبدالصيد، "طالبان څنگه تنظيم شوي"، VOA، د سپتمبر په 5، 2021 کي: <https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-how-are-taliban-organized/6219266.html>
32. اندريو واټيکنز، "د طالبانو د سرپرست حکومت په اړه پنځه پوښتنې"، USIP، د سپتمبر په 9، 2021 کي: <https://www.usip.org/publications/2021/09-څارگر-حکومت>
33. وگورئ <https://twitter.com/ImranKhanPTI/status/1439158625243648002>
34. د لومړي ځل لپاره د کابينې پر احوالو وگورئ "طالبانو د مرستيالانو نومونه، د ټولو نارينه کابينې دوه چنده کم کړي، الجزيره، د سپتمبر 21، 2021، په دې ځای کي: <https://www.aljazeera.com/news/2021/9/21/taliban-name-deputy-ministers-double> name-deputy-ministers-double-ټول نارينه کابينه؛ د جزياتو لپاره 23 نومبر 2021 د دوهم تمدد په اړه، وگورئ: "طالبانو لنډمهاله کابينه پراخه کړه، 27 نوي غړي يې نومول شوي"، WION، د نومبر 23، 2021، په: <https://www.wionews.com/south-asia-کابينه-27-نوي-غړي-نومونه-431429>
35. "د افغانستان د سرپرستو طالبانو کابينې لومړی غونډه وکړه"، د آزادې اروپا

راډيو - ازادۍ راډيو، د اکتوبر په ۴، ۲۰۲۱ کي:
<https://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-taliban-first-cabinet-meeting/31492503.html>

36. د ډاکټر عبداللطيف نظري ژوندليک په دې ځای کي: http://www.afghan-bios.info/index.php?option=com_afghanbios&id=5145&task=view&total=8start=536&Itemid=2&09

37. ضيا الرحمن: "د افغانستان نوي طالب مشران چيرته بنوونځي ته تلل" نيويارک ټايمز، د ۲۰۲۱ کال د نومبر ۲۵ مه: <https://www.nytimes.com/world/asia/pakistan-taliban-afghanistan-25/11/2021>

<https://www.nytimes.com/world/asia/pakistan-taliban-afghanistan-25/11/2021>
 38. "حقيقت چيک: لومړی وزير عمران غلط دی. حقاني په افغانستان کي کومه قبيله نه ده

د جمعې ورځد ۲۰۲۱ کال د سپتمبر ۱۵ مه:
[/https://www.thefridaytimes.com](https://www.thefridaytimes.com)

يادښتونه 92-108 مخ ته

- 15/09/2021 fac-تي-چيک-پي ايم-عمران-غلط-حقاني-دۍ-په قوم-کي-نه دۍ-افغانستان/
39. د عبدالحکيم شريري پروفایل دلته وگورئ: <https://moj.gov.af/en/brief-biography-jalal-talabani> -جلال‌تلماب-شيخ-الحديث-مولوی-عبدالحکيم-شريک-عدالت-وزير
40. د جزياتو لپاره، شفيق احمد وگورئ، "څوک د طالبانو په موقت حکومت کې"، AA، د سپتمبر 9، 2021، په دې ځای کې: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/2360424> /څوک-څوک-طالبان-موقت-حکومت/د لندن پروفایلونو لپاره، وگورئ: <https://www.aa.com.tr/en/asia-pacific/key-leaders-of-taliban-the-students-of-warfare/2338048>
41. "د افغانستان د کرکټ بورډ مشر له دندې گوښه شو"، ډان، سپتمبر 22، 2021، په: <https://www.dawn.com/news/1647685>
42. د انتونيو گيوسنوزي د مفصلو نظرونو لپاره، وگورئ "په افغانستان کې شخړه: د سيمه ايز امنيت يوه نوې نقشه او د طالبانو له واک څخه د دولت جوړونې اغيزې"، د IISS پيښي وډيو، د مۍ 11، 2022، په کې: <https://www.iiss.org/events/2022/05/conflict-in-afghanistan>
43. د افغان بيرغونو د تاريخ لپاره، اليا چغتۍ او حشمت مصلح وگورئ، "انفوگرافیک: د کلونو په اوږدو کې د افغانستان بيرغونه"، الجزيره، د اگست 19، 2021، په دې ځای کې: <https://www.aljazeera.com/news/2021/8/19/infographic-what-d-afghanistan-new-bergh-enkar-likh-maqabil-eml>
44. د کتاب د عمومي کتنې لپاره د جواد برهاني «اسلامي امارت» ته مراجعه وکړئ او سيستمونه: د طالبانو د دولت منشور ته يوه کتنه، "جون 2022، په: <https://reporterly.net/latest-stories/the-islamic-emirate-and-systems-an-d-taliban-d-dol-mnshor-p-h-خبرنه-1/>
45. "د عبدالحکيم حقاني کتاب ته يوه کتنه، د انسټيټوت لپارمختيخ سټراټيژيک مطالعات، ايران، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۶مه: <https://www.iess.ir/en/analysis/3149>
46. احمد مختار، "طالبان بنځي د کالج د داخلي په ازموينو کې په هغو مضامينو کې منع کوي چې 'ډير ستونزمن' گڼل کېږي"، CBS نيوز، د اکتوبر 14، 2022، په: <https://www.cbsnews.com/news/taliban-blocks-women-college-entrance-exams>

3 طالبان: سياستونه، سياستونه او داخلي رقابتونه

1. د جزياتو لپاره، "د امنيت لپاره اړين" وگورئ: د طالبانو تجربه لرونکي پلي کونکي وايي د گاردين، سپتمبر 24، 2021، به بيا پيل شي: <https://www.theguardian.com/world/2021/sep/24/afghanistan-taliban-enforcer> -اي-ماتول-به-بيا پيل شي
2. Ibid.
3. "د تاشکند غونډه: متقي له نړۍ څخه وغوښتل چې IEA د نوي حکومت په

توگه وپېژني، " آريانا نيوز، د جولای 26، 2022،
په: <https://www.ariananews.af/tashkent-summit>-
متقي-د-نړۍ-

غوښتنه-کوي-د-نوي-حکومت-په توگه-پېژني/

4. سافورا سمیت، "د افغانستان د حساب په شېبه کې، طالبان رهبري کوي د ژمنې
څخه سخت کریک ډاؤن، "NBC نيوز، د سپتمبر 23، 2021، په:

[https://www.nbcnews.com/news/world/afghanistan-s-](https://www.nbcnews.com/news/world/afghanistan-s-moment-reckoning)
moment-reckoning- طالبانو-مشر-سخت-ژمنه-کریک ډاؤن-
n1279862

5. دیا حدید ته وگوره، «طالبان بنځو ته امر کوي چې له سر څخه تر پښو پورې

جامي واغوندي په عامه توگه، "NPR، ټول شیان په پام کې نیول شوي، د می

7، 2022، په: <https://www.npr.org/2022/05/07/1097382550/taliban-women-burqa-decree>

یادبنتونه 108-115 مخونوته

6. طالبان وايي ټولې افغاني جنوبي ديدې مارچ په مياشت کې به بيرته ښوونځي ته راشي، "الجزيره"، د جنوري په 17، 2022 کې: <https://www.aljazeera.com/news/2022/1/17/taliban-tol-heboud-ki-d-najonol-lipare-tol-ebnouxi-pranizri>
7. وگورئ "د نارینه خپلوانو پرته د ښځو لپاره د اوږد واټن سفر نشته: طالبان"، الجزيره، د دسمبر 26، 2021، په کې: <https://www.aljazeera.com/news/2021/12/26-lari-sf-r-ebnouxi-pr-r-d-nar-rne-sf-r- طالبان>
8. ايشلي جکسن، "د زړو نجونو پر زده کړو بنديز: د طالبانو محافظه کاران او د گډوډۍ په لور رهبري"، د افغانستان د تحليلگرانو شبکه، د ۲۰۲۲ کال د مارچ ۲۹.
9. د جزياتو وگورئ: <https://www.nytimes.com/2022/03/23/world/asia/afghan-istan-girls-schools-taliban.html>
10. له بې سره مرکه، فبروري ۲۰۲۲
11. VOA، د اپريل په 15، 2022 کې، "د نجونو د زده کړې بنديز د طالبانو په منځ کې ژور اختلافات څرگندوي" <https://www.voanews.com/a/girls-education-ban-reveals-deep-rifts-within-taliban/6532038.html>
12. په فرانسه کې 24، اپريل 15، 2022، "د نجونو د زده کړې بنديز د طالبانو په منځ کې ژور اختلافات څرگندوي" کې حواله شوي: <https://www.france24.com/en/live-news/20220415-najonol-tel-rim-bendir-d-طالبانو دننه ژوري درزونه څرگندوي>
13. د جزياتو لپاره، فضل من الله قاضي زې او ديا حديد وگورئ، "افغانان چې غواړي ښوونځي ته ستنې شوي تنکي جنوبي نوي ملگري لري: په طالبانو پورې تړلي ديني عالمان، NPR"، د مې 5، 2022، په: <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2022/05/05/1096634192-افغان-څوک-څوک-غواړي-ځواني-نوجوي-په-ښوونځي-کې-لري-نوي-لري-متحدين-طالبان-تړون-cl>
14. "طالبانو په افغانستان کې د اجباري ودونو د پای ته رسولو فرمان ورکړ"، نيويارک ټايمز، د دسمبر په 3، 2021 کې: <https://www.nytimes.com/2021/12/03/world/asia/taliban-women-marriage.html>
15. د جزياتو لپاره، وگورئ محمد حسين حسرت، "له يوې پيړۍ څخه زيات د ځورونې: په افغانستان کې د هزاره گانو په وړاندې د بشري حقونو پراخه سرغړونې"، د فبروري 2019، په دې ځای کې: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Racism/SRmhhasrat.pdf> ووهئ
16. فرخنده اکبري، "هغه خطرونه چې هزاره گان د طالبانو تر واکمنۍ لاندې افغانستان سره مخامخ دي"، د افراطيت په اړه د جورج واشنگتن پوهنتون پروگرام، د مارچ په ۷، ۲۰۲۲ کې: <https://extremism.gwu.edu/risks-facing->

hazaras-taliban-ruled-afghanistan

17. "د بې باوري سره سره، افغان شيعه گان د طالبانو ساتنه غواړي"، VOA، د ۲۰۲۱ کال د نومبر ۱۶مه: <https://www.voanews.com/a/despite-mistrust-afghan-shiites-seek-taliban-protection-html.6315097/>
18. "افغانستان: طالبان په زوره شيعه لږکي شړلي"، بشري د حقوقو څارې، ۲۰۲۱ کال د اکتوبر ۲۲مه: <https://www.hrw.org/news/2021/10/22/afghanistan-zore-shir-afliit-shiie>
19. ستاره محمدي او سجاد عسکري "ولي هزاره خلک په افغانستان کې د نسل وژنې څخه ويره لري"، الجزيره، د اکتوبر په ۲۷، ۲۰۲۱ کي: <https://www.aljazeera.com/opinions/2021/10/27/why-the-hazara-people-fear-genocide-in-afghanistan>
20. زرین تاج وگورئ، "امريکا د افغان ميرمنو په وړاندې اخلاقي مکلفيت لري"، ميرمن مجله، د دسمبر په ۱۳، ۲۰۲۱ کي: <https://msmagazine.com/2021/12/13/benkhine-afghanistan-hazare/>
21. د S، اگست ۲۰۲۲ سره مرکه.

يادښتونه 119-127 مخونو ته

22. د انډرسن په حواله ليکي: «طالبان د قدرت له واقعيتونو سره مخامخ دي.»
23. شارلېټ گرينفيلډ، "افغانستان د ډېرو سکرو بڼه پورته کړه ځکه چې گاونډي پاکستان ته صادرات وده کوي"، رويټرز، د جولای په 6، 2022 کي: <https://www.reuters.com/article/afghanistan-tariffs-boosting-pakistan-boom-idUSL4N2YN2MF>
24. د جزياتو لپاره، ډيويد مينسفيلډ وگوري، "د لويې اصول بدلول: څنگه طالبانو د پولې هاخوا تجارت تنظيم کړ او د افغانستان سياسي اقتصاد يې لوړ کړ"، XCEPT، د جولای 25، 2022، په دې ځای کي: <https://xcept-research.org/publication> د لويې-دقوانين-بدلون-څنگه-د-طالبانو-د-سرحد-سرحد-د-افغانستان-سياسي-اقتصاد/ Ibid.
25. ويليم بايرډ، "يو کال وروسته، طالبان ونه توانيدل چې د افغانستان اقتصادي زوال بيرته راولي"، USIP، د اگست په 8، 2022 کي: <https://www.usip.org/tuanbil-pr-sha-afghanistan-اقتصادی زوال>
27. "افغانستان: نږدې 20 مليونه له لوري سره مخ دي"، د ملگرو ملتونو خبرونه، د مې 9، 2022 کي: <https://news.un.org/en/story/2022/05/1117812>
28. "د طالبانو حکومت د پيسو په راټولولو کي په حيرانيا سره ښه ثابت شوی"، دی اکاډميسټ، د جون په 8، 2022 کي: <https://www.economist.com/asia/2022/06/08:د-طالبانو-حکومت-ثابت-شوی-په-حیرانیا-د-پیسو-په-راټولولو-کي-ښه>
29. بين فارمر او سايمن ټاونسلي، "د منځنۍ طبقې افغانان د لوري سره مخ دي ځکه چې مرستې پای ته رسيږي"، ټيليگراف، د جون په 4، 2022 کي: <https://www.telegraph.co.uk/global-health/climate-and-people/middle-class-afghans-facing-لور-مرسته-چلول/>
30. اين وينوت کمار، "جگړه ختم به شي . . . خو ما وليدل چې قيمت يې چا ورکړ: د دروېش شعر خپور شو، "فدرال، د مارچ 3، 2022، په: <https://thefederal.com/news/the-com/news/the-جگړه-به-پای-خو-دا-څوک-څوک-د-درويشانو-تادي-ه-شعر-ويرل-کيږي/>
31. سټيو کول، "د کابل له سقوط يو کال وروسته"، نيو يارکر، د اگست 27، 2022، په: <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/a-year-after-the-fall>
32. "د افغانانو لپاره يو ډاډ: طالبان او ماليات"، د آزادې اروپا راډيو — ازادي راډيو، د جون په 16، 2022 کي: <https://gandhara.rferl.org/a/afghanistan-taliban-taxes-revenue-services/31901313.html>
33. "د طالبانو حکومت د پيسو په راټولولو کي په حيرانيا سره ښه ثابت شوی دی" د اقتصاد پوه 2022 کال د جون 8 مه. Ibid.
34. "خپرنه: افغانستان" نړيوال بانک 2022 کال د اکتوبر 7 مه: <https://www.worldbank.org/en/country/afghanistan/overview>

36. ليک شتون لري: <https://static1.squarespace.com/static/1660/62f3e3153ff7460c4ec1e97e/t/5f32f67de5c10461a46e0ce0/150549225-08-2022>
37. ويليم بايرډ وگورئ، "د افغانستان د مرکزي بانک د زيرمو د سمدستي بيرته ستنديدو غوښتنې بشپړ انځور له لاسه ورکوي"، USIP، د اگست په 15، 2022 کي: <https://www.usip.org/publications/2022/08/demands-prompt-return-afghan-central-bank> - زيرمي - له لاسه - بشپړ انځور
38. په واشنگټن کې له يوه امريکايي چارواکي سره مرکه DC، اگست 2022
39. Ibid.

يادښتونه تر 127-144 مخ پوري

40. مرکېه اسلام اباد کي، د سپټمبر په ۱۵، ۲۰۲۲.
41. خدای نور ناصر، "افغانستان: د طالبانو مشران د شنډولو په حال کي دي په ولسمشرۍ مانۍ کي، سرچيني وايي، "BBC، د سپټمبر په 15، 2021 کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58560923>
42. سټيو انسکېپ او فضل الله قاضي زی، "موړ د طالبانو د يوه مشر له کور څخه ليدنه وکړه چې د افغانستان لپاره د هغه ليد معاینه کړي،" NPR، د اگست په 5، 2022 کي: <https://www.npr.org/2022/08/05/1115388675/taliban-afghanistan-leader> زموږ سره اړیکه
43. د جزياتو لپاره، وگورئ، "خانگري: امان پور د طالبانو له مرستيال سره خبري کوي،" CNN، د مۍ په 16، 2021 کي: <https://www.cnn.com/videos/world/2022/05/16/intl-vpx.cnn-1> الدين-حقاني-مرکه-برخه-
44. اندريو واتکينز، "د طالبانو ټوټه ټوټه کول: حقيقت، افسانه او راتلونکي،" USIP، د سولي کار، نه. 160 (مارچ 2020)، په: https://www.usip.org/sites/default/files/pw_160-2020-03/pw.pdf طالبان تقسيم حقيقت افسانه او راتلونکي-2022.
45. ليو سيندز، "رحيم الله حقاني: افغان ديني عالم په مصنوعي پښه کي د پټ شوي بم په واسطه وژل شوی - راپورونه،" بي بي سي، د اگست په 11، 2022 کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-62508070>
47. اوبېکر صديق، "بي مثال اختلافات": په طالبانو کي درزونپه خلاص کي راشي، "راډيو د آزادۍ اروپا - راډيو ليبرتي، د جون 2، 2022. <https://gandhara.rferl.org/a/taliban-rifts-exposed-afghanistan/31880018.html>
48. سيکندر کرمانی وگورئ، "د طالبانو مشر پلازمېنې کابل ته لومړی سفر کوي،" بي بي سي، د جولای په 1، 2022 کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-62015606>; "د طالبانو ستر مشر په کابل کي يوې لويې غونډې ته وينا کوي" جزيړه ۲۰۲۲ کال د جولای په لومړی نېټه: <https://www.aljazeera.com/news/2022/7/1/taliban:> د ستر مشر خطاب
49. د ملا هېت الله د بشپړې وينا آډيو له انگليسي فرعي سرليکونو سره، د جولای په لومړی، ۲۰۲۲ کي: <https://www.youtube.com/watch?v=Ft5ap4FDE7Y>
50. د تفصيلي تحليل لپاره د فضل امين الله قاضي زي وگورئ، "د اوس لپاره ايډيالوژي ترمپ په افغانستان کي عملیتنوي لاین مجله ۲۰۲۲ کال د جولای ۱۳مه: <https://newlinesmag.com/newsletter/for-now-ideology-trumps-pragmatism-in-afghanistan/>
51. د وينا د محتوا د مفصل تحليل او په انگليسي کي د بشپړ نقل لپاره، وگورئ سارا حکيمي او سي کریستين فيئر، "د طالبانو امير په افغانستان کي د بریا په اړه،"

- هډسن انسټيټيوټ، د سپټمبر په 12، 2022 کي: <https://www.hudson.org/research/18180-the-taliban-s-amir-on-the-victory-in-afghanistan>
52. د کيټي گانن سره مرکه، پوسټن، د دسمبر 1، 2022.
53. اکرم، هم، طالبان او افغانستان، مخونه 258-259.
- Ibid، مخ. 260-261.
55. له Z سره مرکه په تاشکند، ازبکستان، دسمبر 2022 کي.
56. Ibid.
57. نوبهور اماموا وايي: "ازبکستان هڅه کوي چي له طالبانو سره له جلاوالي پرته بشکېل شي لويديځ، "VOA"، د می 4، 2022، <https://www.voanews.com/a/uzbekistan-seeks-to-engage-taliban-without-alienating-west/6557338.html> په:
58. د غونډې د انځورونو لپاره، وگورئ: <https://twitter.com/navbahor/status/1553167869826957313>

یادښتونه تر 144-154 مخ پورې

59. د مثال په توګه، وګورئ: "د متحده ایالاتو پلاوي د طالبانو له استازو سره لیدنه وکړه"، د جولای په 1، 2022 کې: <https://www.state.gov/us-delegation-meeting-with-taliban-استازي-۲/>
60. مایکل روبین وګورئ، "ایا پاکستان ایمن الطواهي د پیسو په بدل کې پریښود؟" <https://www.aei.org/op-eds/did-ایمن-طواهي-د-نغو-پیسو-لپاره-د-پاکستان-پر-پښودل-19fortyfive.com>، د اګست 2، 2022، په: <https://www.aei.org/op-eds/did-ایمن-طواهي-د-نغو-پیسو-لپاره-د-پاکستان-پر-پښودل-19fortyfive.com>
61. د ایریک شمیت په حواله، "امریکا وایي چې القاعده په افغانستان کې نه ده منظمه شوې"، نیویارک ټایمز، د اګست په 13، 2022 کې: <https://www.nytimes.com/2022/08/13/us/politics/al-qaeda-afghanistan.html>
62. د تاشکند غونډه: منقېله نړۍ څخه غواړي چې IEA د نوي حکومت په توګه وپېژني، "آریانا نیوز، د جولای په 26، 2022 کې: <https://www.ariananews.af/tashkent-summit:متقي-د-نړۍ-غوښتنه-کوي-د-نوي-حکومت-په-توګه-پېژني/>

4 دیوبندیت، اسلام او د طالبانو مذهبي روایات

1. اولیور رای، "ایا اسلامیت په افغانستان کې راتلونکی لري؟" په ویلم میلی (ایډ.) کې، بنسټپالنه بیا زېږېدلي ده؟ افغانستان او طالبان، NYU پریس، 1998، مخ: ۲۱۱.
2. د جزیاتو لپاره، باربرا ډي میتکالف وګورئ، په برتانوي هند کې اسلامي احیا: دیوبند، 1860-1900، د پرستن پوهنتون پریس، 1982.
3. د جزیاتو لپاره، "د دیوبندي مطالعاتو د لوستلو لیست" وګورئ: <https://attahawi.com/2020/04/30/a-reading-list-on-deoband-studies>
4. د دې دوه بنسټ اېښودونکي: مکتب فکر محمد قاسم نانوتوي او رشید احمد گنګوہي دي. د جزیاتو لپاره، کامران بخاري وګورئ، "په جنوبي اسیا کې د دیوبندیز اوږد سیوري"، نیو لاین مجله، د نومبر په 23، 2021 کې: <https://newlinesmag.com/essays/the-long-shadow-of-deobandism-په-جنوبي-اسیا-کې/>

5. د <https://www.britannica.com/topic/Hanafiyah> تعریف حنفي

6. لورین فریر، «د طالبانو نظریه حیرانوونکي دهریتني د برتانوي تر واکمنۍ لاندې هند کې، "NPR"، د سپتمبر په 8، 2021 کې: <https://www.npr.org/2021/09/08/1034754547/طالبان-نظریه-روئس-دیوبندي-اسلام-هند>

7. Barbara D. Metcalf، "دودپاله" اسلامي فعالیت: دیوبند، تبلیغي، او طالبان، د ټولنیزو علومو د څیړنې شورا، د نومبر 1، 2001، په: <https://items.ssrc.org/after-september-11/traditionalist-islamic-activism-deoband-طالبان/>

8. د پښتونولي په اړه د جزیاتو لپاره، د لوټز رزاق، "پښتونوالی — د پښتنو تر منځ قومي ژوند او چلندونه" وګورئ، د افغانستان تحلیلگرانو شبکه، د مارچ په

9. میتکالف، "دودپاله" اسلامي فعالیت: دیوبند، تبلیغیان او طالبان.
10. د جزیاتو لپاره، سلیمان ولفگنگ فوج وگوری، "انقلاب ته مستقیم الوتته: مودودی، الهی حاکمیت، او په ایران کې د 1979 شیبې، "د شاهي آسیا ژورنال ټولنه. vol. 32، نه. 2 (2022): 333-354، په: <https://www.cambridge.org/flight-to-of-the-royal-asiatic-society/article/direct--> اصلې ژورنالونه/جرنل-
469B-flight-to-انقلاب-مودودی-الهی-حاکمیت-او-1979-لغشه-په ایران/ E06D4D083FB575608BB909C40EB7
11. بخاري ته وگوره: اوږده سیوري په جنوبي اسیا کې دیوبندیز.

يادښتونه 156-182 مخونو ته

12. د بېلگې په توگه، د عمير جمال، "ضياء الحق او د پاکستان د عامه پوهنتونونو اسلام کول" وگورئ، د ډيپلومات، د مارچ په 28، 2017 کې: <https://the-diplomat.com/2017/03/zia-ul-haq> او د-اسلام-پاکستان- عامه پوهنتونونه؛ مريم ابو ذهاب، پاکستان: يو کليدوسکوپ هم وگورئ د اسلامد اکسفورډ پوهنتون پريس، 2020.
13. برانن ډي انگرام، له لاندې څخه بيا ژوندی کول: د ديو بند غورځنگ او نړيوال اسلام، د کاليفورنيا پوهنتون پريس، 2018.
14. د مثال په توگه، "الشکر جهنگوي"، DNI وگورئ: <https://www.dni.gov/nctc/lj.html> گروپونه.
15. جاويد احمد، "د افغانستان لپاره د طالبانو مذهبي لار نقشه"، د منځني ختيځ انسټيټيوټ، د جنوري په 26، 2022 کې: <https://www.mei.edu/publications> طالبان-دينې-رود ميپ-افغانستان.
16. داوود اعظمي، "د صوفيانو کور: د افغان صوفيانو رول او ونډه او په پښتو شعر کې د مينې او زغم صوفيانه پيغام"، په محمود مسايېلي او ريکو سنيلر (ايډز). کې، مذهبي تروريزم ته د تصوف ځوابونه: تصوف او هاخوا، گومپيل او سواسينا، 2020، مخ. ۸۵.
17. Ibid، مخ.
18. Ibid، مخ.
100. مخ.
19. د تعريف لپاره، "نوي مذهبي حرکت"، بریتانیکا، وگورئ: <https://www.britannica.com/topic/new-religious-movement>
20. رويل ميچر، نړيوال سلفيزم: نوی اسلام مذهبي غورځنگ، د اکسفورډ پوهنتون پريس، 2014.
21. فرخ سليم، "نوی افغانستان"، خبرونه، د ۲۰۲۱ کال د اگست ۲۲ مه: <https://www.thenews.com.pk/print/881206-new-afghanistan>
22. براين آر ويلسن، د فرقه ايزي ټولنيزي ابعاد: فرقي او نوي مذهبي خوځښتونه، کلينډن پريس، 1990.

5 د طالبانو متحدین او دښمنان: پاکستاني طالبان او اسلامي د خراسان ايالت (ISK)

1. افتخار اے خان، "د افغان طالبانو له بریا وروسته په پاکستان کې ترهگریز بریدونه 51 فیصده زیات شوي"، ډان، د اکتوبر په 20، 2022 کې: <https://www.dawn.com> خبر/۱۷۱۵۹۲۷
2. "د ویني ټویولو غږ" ډان، د نومبر په 30، 2022 کې: <https://www.dawn.com/news/1723943/a-call-for-bloodshed>
3. د جزیاتو لپاره، سټیو کول وگورئ، د شیطان جنگونه: د سي آی اي پټ تاریخ، افغانستان، او بن لادن، د شوروي يرغل څخه تر سپتمبر 10، 2001، پينگوين، 2004.
4. "پاکستان القاعده ډلې ته پيسې ورکوي پور، د بي بي سي نيوز، د فبروري 9، 2005، په: http://news.bbc.co.uk/2/hi/south_asia/4249525.stm
5. د جزیاتو لپاره، وگورئ عباس، د طالبانو بيا ژوندی کول: د پاکستان – افغانستان

- په سرحد کي تاوتریخوالی او افراطیت، 108-116 مخ.
6. اسد منیر، "فاتا څنگه طالبانو وگټله،" ایکسپریس تربیون (پاکستان)، د جون په 21، 2010 کی: <https://tribune.com.pk/story/22601/how-fata> - د طالبانو لخوا وگټل شو
7. د شالید لپاره، حسن عباس وگورئ، "د تحریک طالبان پاکستان پروفایل،" CTC Sentinel, vol. 1، نه. 2 (2008)، په: <https://ctc.usma.edu/a-profile-of> - تحریک طالبان پاکستان/

يادښتونه 183-188 مخونو ته

8. وگورئ حسن عباس، "د پنجابي طالبانو د شبکې تعريف"، CTC Sentinel، vol. 2، نه. 4 (2009)، په: <https://ctc.westpoint.edu/defining-the-punjabi> -د طالبانو شبکه/
9. د دې برخې برخې له حسن عباس څخه اخيستل شوي دي، "په پاکستان کې د افراطيت او ترهگرۍ رجحانات: د بدلون تحرک او نوي ننگونې"، CTC Sentinel، vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 44-53، په: <https://ctc.usma.edu> / افراطيت-او-تروريزم-په پاکستان کې-د-بدلون-محرک-او-نوي ننگونې/
10. د امريکا د بي پيلوټه الوتکو د کمپاين د پراخو اغيزو په اړه د بحث لپاره، حسن عباس وگورئ، "ايا درون بريدونه ترهگر وژني يا دوی رامينځته کوي؟" اتلانتيک، د مارچ ۳۱، ۲۰۱۳.
11. د ملگرو ملتونو د امنيت شورا د داعش او القاعدې د بنديزونو کميټې په وينا، دا بريد د طارق گدر ډلې (TGG) له خوا له القاعدې سره په ملگرتيا او د جماعت الاحرار، TTP او لشکر طيبه سره په گډه يا په گډه ترسره شوی. ای جهنگوی وگورئ <https://www.un.org> / امنيت شورا/منځپانگه/طارق-گيدار-گروپ-tgg
12. سيد رضا حسن، "هند او افغانستان له پاکستاني طالبانو سره مرسته وکړه، د دې ډلې پخوانی وياند وايي"، رويترز، د اپريل په 26، 2017 کي: <https://www.reuters.com> / مقاله/امريکا-پاکستان-اورپکو/هند-افغانستان-پاکستاني-ته-مرسته-ورکړه-طالبان-ويلي-ډلې-پخوانی-ترجمان-idUSKBN17S1VN
13. "د شمالي وزيرستان د جهادي تنظيمونو د دوو مشهورو مشرانو بيعت، مولوي سليم خان او کمانډر غازي عمر اعظم، د TTP مشر مفتي نور ولي محسود ته، "عمر ميډيا وډيو، د نومبر په 27، 2020. د دې پرمختگ د تفصيلي ارزونې لپاره، عبدالصيد وگورئ، "د وزيرستان د وسله والو مشر سليم خان استاد په تحريک کې شامل شو. ای-طالبان، د ملېشو د رهبري څارونکي، توک. 11، نه. 12 (2021)، په: <https://jamestown.org/brief/waziristan> -وسله وال-مشر-سليم-خان-استاد-تحريک-طالبانو سره يو ځای شو
14. د جزياتو لپاره، وگورئ: د ملگرو ملتونو امنيت شورا، د تحليلي ملاتړ او بنديزونو د څارنې ټيم دېرشم راپور، د جولای 15، <https://www.ecoi.net/en/file/local/2075689/N2239429.pdf>
15. داود خټک، "چې پاکستاني طالبان: د وروستيو رجحاناتو يوه ارزونه"، نوي امريکا، د اگست په ۳۱ مه، ۲۰۲۰ کي: <https://www.newamerica.org> / نړيوال-امنيت/بلاگ-whither-pakistani-طالبان-ارزوني-وروستی-رجحانات/
16. په افغانستان کې د TTP د جشنونو په اړه، عبدالصيد، "د تحريک طالبان پاکستان تحول او راتلونکي" وگورئ، د نړيوالې سولې لپاره کارنېکي انډوومنټ، د دسمبر په 21، 2021 کي: <https://carnegieendowment.org/2021/12/21> تحريک-طالبان-پاکستان-پې-86051-تقسيم-او-راتلونکی
17. اسماعيل خان "اسلام آباد، تي تي پي په غير معين اوربند موافقه وکړه،" ډان، د

می په 31، 2022

کې: -[https://www.dawn.com/news/1692383/islamabad-ttp-](https://www.dawn.com/news/1692383/islamabad-ttp-agree-on)

agree-on-ناڅرگند اوربند

18. د لیکوال مرکه، امتیاز علی، دسمبر 2020. د خیبرپښتونخوا صوبې سره د

انضمام له لارې د فاتېا په قانوني حالت کې د بدلون په اړه د جزیاتو لپاره، امتیاز

علی وگورئ، "د پاکستان د فدرالي انتظامي قبایلي سیمو اصلي جریان: د

اصلاحاتو نوښتونه او خنډونه" د USIP ځانګړي راپور 421، مارچ 2018

په: <https://>

[www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming-](https://www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming-pakistans-federally)

pakistans-federally-قبایلي سیمې

يادښتونه 189-201 مخ ته

19. "ريډيو پاک ادعا کوي چې د ايم اين ايز داور، وزير د افغانستان له لاري د هند اجندا پوره کوي"، ډان، د مارچ 10، 2020، په: <https://www.dawn.com/1539808> خبر/
20. د علي وزير په حواله، "د پښتون ژغورنې غورځنگ څه غواړي؟" ډيپلومات، د اپريل په 27، 2018 کي: <https://thedi diplomat.com/2018/04/what-d-pښتون-تحفظ-تحريک-غواړي/>
21. صفي الله پادشاه، کريستينا گولډبام او احسان الله تڼيو محسود، "د پاکستان په هوايي بريدونو کي د وژل شويو شمير ۴۵ ته ورسيد، افغان چارواکي وايي"، نيويارک ټايمز، د ۲۰۲۲ کال د اپريل په ۱۷ مه: <https://www.nytimes.com/2022/04/17/world/asia/afghanistan-airstrikes-pakistan.html>
22. Ibid.
23. Ibid.
24. اسفنديار مير، "د پاکستان د طالبانو دوه اړخيزه ستونزه"، USIP، د می په 4، 2022 کي: <https://www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem>
25. طاهر خان، "د طالبانو مشر ته په ليک کي، مفتي تقی عثمانی د نجونو د ښوونځيو د بيا پرانستلو غوښتنه وکړه"، ډان، د اپريل په 21، 2022 کي: <https://www.dawn.com/news/1686106>
26. شهاب الله يوسفزی، "پاکستاني علما د کابل په غونډو کي د TTP په نرمولو کي پاتي راغلي"، ايکسپريس تربیون (پاکستان)، د جولای په 27، 2022 کي: <https://tribune.com.pk/2367953> کيسه-پاکستاني-علماء-ناکامه-د-نرم-تي-تي-پی-په-کابل-غونده کي
27. "افغانستان: داعش ډله مذهبي اقليتونه په نښه کوي" د بشري حقونو د څار اداره د ۲۰۲۲ کال د سپتمبر ۶ مه: <https://www.hrw.org/news/2022/09/06/afghanistan-dacsh> داعش-ډلې-هدف-مذهبي-اقلیتونو
28. په کابل کي د ملگرو ملتونو کارپوه وايي، "افغانستان د بشري حقونو له جدي ننګونو سره مخ دی"، په کابل کي د OHCHR، د می په 26، 2022 کي: <https://www.ohchr.org/en/facing-05/2022/crossroads-say-un-afghanistan-critical-human-rights-challenges>
29. عدنان عامر، "په پاکستان کي د اسلامي دولت ناڅرګند برخليک"، ژباړونکی، نومبر په 7، 2019 کي: <https://ctc.westpoint.edu/the-revival-of-the-pakistani-taliban/>
30. د جزياتو لپاره، وګورئ عبدالصید او تور هيمينګ، "د پاکستانی طالبانو بيا ژوندی کول"، CTC Sentinel، vol. 14، نه. ۴ (اپريل/می ۲۰۲۱): ۲۸-۳۸، په: <https://ctc.westpoint.edu/the-revival-of-the-pakistani-taliban/>
31. د جزياتو لپاره، عباس وګورئ، "د پنجابي طالبانو تعريف شېکه."
32. ډان راسلر، "د خراسان د اسلامي دولت د راڅرګندېدو په حال کي،" CTC

8 vol. Sentinel، نه. 3 (مارچ 2015)،
په: <https://ctc.usma.edu/situating>-
د-خراسان-د-اسلامي-دولت-
جوړېدل-

33. باربرا کلیمن، "څنگه په افغانستان کې د اسلامي دولت خراسان وده د اویغور
اورپکې ته وده ورکوي،" ډیپلومات، د فبروري په 17، 2022 کې: [https://](https://thediplomat.com/2022/02/how-the-rise-of-islamic-state-khorasan-in-afghanistan-feeds/)
thediplomat.com/2022/02/how-the-rise-of-islamic-state-
khorasan-in-afghanistan-feeds/

34. سید او هیمینګ، "د پاکستان بیا ژوندي کول طالبان."»
35. امیرا جډون، عبدالسید او انډریو ماینز، "د طالبانو په افغانستان کې د اسلامي دولت
گواښ: د اسلامي دولت خراسان د بیا راژوندي کېدو تعقیب،" CTC سینټینیل،
vol. 15، نه. 1 (جنوري 2022): 33-45، په: <https://ctc.westpoint.edu>
د-اسلامي-دولت-گواښ-په-طالبانو-افغانستان-کې-د-بیا راژوندي-پیدا کول- د-
اسلامي-دولت-خراسان/

يادښتونه 202-215 مخونو ته

Ibid .36

37. Ibid. د 2021-22 ارقامو لپاره، کريستينا گولديام وگورئ، "په افغانستان کې د روسيې پر سفارت خانمرگي بريد، د 2 کارمندانو وژل،" نيوپارک ټايمز، د سپتمبر 5، 2022، په دې خاى کې: <https://www.nytimes.com/2022/09/05/world/asia/kabul/russian-embassy-suicide-attack.html>
38. مرکه، ابو ظبي، جون 2022.
39. مرکه، ټامپا، د جولای 21، 2022.
40. جوشوا وايټ، "د طالبانو په افغانستان کې غير دولتي گواښونه،" بروکينگز، د فبروري 1، 2022 کې: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2022/02/01/> خطرونه/amp
41. "د دفاع وزارت لپاره يادداشت: د تروريستي تمويل او فعاليتونو سره د مبارزې لپاره د خزاني وزارت پروگرامونه چې د عراق او سوريې د اسلامي دولت (ISIS) تمويل گډوډوي،" د جنوري 4، 2021، په: <https://oig.treasury.gov/sites/oig/files/2021-01/OIG-CA-21-012.pdf>
42. عمر چيمه او اعزاز سيد، "د #افغانستان او #پاکستان ترمنځ د وروستي ښکېلتيا داخلي کيسه،" ټک شاک، د دسمبر په 20، 2022 کې: <https://youtu.be/RUmoWpyvbJ0>

6 د طالبانو نړيوالې اړيکې

1. لاس انجلس ټايمز، د 2022 کال د اکتوبر 12مه، د «طالبانو په وينا افغانستان د لويو پروژو لپاره کافي خوندي دی،» کې نقل شوی: <https://www.latimes.com/world/wa-fi-afghanistan-xon-di-kafi-lu-y-pro-z/> ملت/کيسه/12-10-2022/طالبان-
2. گلوبل ټايمز ليکي، فاروق يوسف، "غني د چين د سفر له لارې توازن غواړي." د 2011 کال د نومبر په: <https://www.globaltimes.cn/content/889773.shtml>
3. "HPC، طالبان او منځگړي په دوحه کې غونډه کوي،" طلوع نيوز، د مۍ 2، 2015 په: <https://tolonews.com/afghanistan/hpc-taliban-and-mediators-set> دوحه
4. حامد شاليزي، "افغانانو چينايي اويغوريان نيولي ترڅو د طالبانو سره د خبرو اترو په برخه کې مرسته وکړي: چارواکي،" روينيز، د فبروري په 20، 2015 کې: <https://www.reuters.com/article/china-afghan-nioul-shui-chinai-yi-oi-guor-t-h-mer-st-h-d-taliban-m-da-kr-at-o-idUSKBN0LO18020150220> داوطلبې-چارواکي-
5. د چين د ولسي جمهوريت د بهرنيو چارو وزارت، "وانگ ي: د چين، افغانستان او پاکستان د بهرنيو چارو وزيران په اتو ټکو توافق ته ورسيدل،" د جون په 4، 2021 کې: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/gjhdq_6654

t2021060/202106/663522_2759/663518_2757/665437_2675/35
html.9168735_4

6. اېمې چيو، "چين په افغانستان کې د بيارغونې لپاره 'ښه راغلاست ملګري' دی:
د طالبانو وياند،" ساوت چين مارننگ پوسټ، د جولای په 9، 2021
کې: -www.scmp.com/week-asia/politics/article/3140399/china-welcome-friend
https://asia/politics/article/3140399/china-welcome-friend
افغانستان-طالبان

7. جويل گونتر، "چين د اويغورانو په وړاندې نسل وژنه کړې، د خپلواکي محکمې
مقررات،" د بي بي سي نيوز، د دسمبر په 9، 2021 کې:
https://www.bbc.com/news/world-asia-china-59595952

8. فرانز جي مارتې، "د افغانستان د مسو د سترو زيرمو د استخراج پروژه په تپه
ولاره ده،" د چين ديالوګ، د اپريل 25،
/https://chinadialogue.net/en/2018

یادبستونه 215-223 مخ ته

ب10577/usiness-پروژه-د استخراج-افغانستان-s-د-د مسو-ډېرو-ستری
کپړی/

9. ژبو، "په افغانستان کې، چین چمتو دی چې باطل ته لار شي"، نیویارک تایمز، د اګست په 20، 2021 <https://www.nytimes.com/2021/08/20/view/china-afghanistan-taliban.html>

10. د چین د ولسي جمهوریت د بهرنیو چارو وزارت د بهرنیو چارو وزارت ویاند وانگ ونین د ۲۰۲۲ کال د فبرورۍ په ۲۵مه نېټه په رسمي خبري ناسته کې وویل: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_s2510_665401/2511_665403/202202/t20220225_10/665399.html. 645705

11. لاس انجلس ټايمز، د ۲۰۲۲ کال د اکتوبر ۱۲مه، د «طالبانو په وينا افغانستان د لويو پروژو لپاره کافي خوندي دی» کې نقل شوی: <https://www.latimes.com/world-nation/story/2022-10-12/taliban-wants-afghanistan-safe-for-big-projects> /کيسه/2022-10-12/طالبان-وايي-افغانستان-خوندي-د-لويو-پروژو-لپاره

12. گل یوسفزی وایي: «د چینايي اتباعو په هېف ځانمرګي برید دوه تنه ووژل پاکستان، رویترز، د اګست ۲۰، ۲۰۲۱، په: <https://www.reuters.com/world/asia/> - ارام سمندر/دوه ووژل شوي ځانمرګي بمبارونه په نښه کول-چینايي-ملګري- سویل لویدیځ- پاکستان-20-08-2021/ دا هم وګورئ "د کراچۍ په پوهنتون کې د کنفیوئس انسټیټیوټ په پوه وین باندې د ترهګریز برید په اړه د بهرنیو چارو وزارت د ویاند څرګندونې" د اپریل په 27، 2022 کې: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/xwfw_s2510_665401/2535_665405/202204/t20220427_1067/665399

پروژو د جنجالي اړخونو په اړه، ایس خان وگورئ، "ولي دچين پانگونه د پاکستان په بلوچستان ايالت کې غوسه راپاروي"، دوچه ويله، د جولای په 15، 2020 کې: <https://www.dw.com/en/why-chinese:-پانگونه-د-پاکستان-بلوچستان-صوبه/a-54188705>-کې۔ غصہ۔غصہ ده

13. دینا هارمن، "بیاکستوری: هغه شاهي جوړه چې قطر یې په نقشه کې ځای پر ځای کړ"، کرسچن ساینس مانیټر، د مارچ په 5، 2077 کې: <https://www.csmonitor.com/2007/0305/p20s01-wome.html>

14. د جزياتو لپاره، مونږ يو چټکي وگورئ، "په باميان کې د بودا مجسمو ساتنه او د افغان کلتوري ميراثونو دوامداره ساتنه"، په مسانوري ناکوګوا (اډ) کې، د باميان د بودا مجسمو راتلونکي، پسرلي، 2020.

15. دانيا اکاډ وگورئ، "څنگه قطر د متحده ايالاتو - طالبانو منځگړيتوب شو - او بيا څه پيښيرې"، "Middle East Eye"، د سېپتمبر 13، 2021، کي: <https://www.Middleeasteye.net/news/qatar-us-taliban-how-becam-meadator-thats>

16. د 2015 په اگست کې د مرحوم رابرټ ډی کرین سره مرکه چې په هغه وخت کې یه دوحه کې میشته وه د قطر حکومت ته مشوره ورکول او یه دوحه کې د

- اسلامي افكارو او مسلمانو ټولنو د مطالعې مركز تاسيس كول.
17. دېويډ ډي كرېنټريک، "د فارس خليج سيالانو سيالي وکړه د طالبانو د کوربه توب لپاره، افشا شوي ايميلونه بنيي"، نيويارک ټايمز، د جولای په 31، 2017 کي: <https://www.nytimes.com/2017/07/31/world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html>
18. انډريو انگلينډ او بنيامين پارکين، "قطر له لويديځ څخه غوښتي چې په افغانستان کي د کرکيچ د مخنيوي لپاره له طالبانو سره بنکيل شي"، فايننشيل ټايمز، د می په 29، 2022 کي: <https://www.ft.com/content/0a9f41c3-b3ab-4c2d-81a2-c7b40169683d>
19. د جزياتو لپاره، اليکس مارکوارډټ وگورئ، "لومړی په CNN کي: لور پورو امريکايي چارواکو له طالبانو سره د لومړي ځل لپاره په شخصي توگه ليدنه وکړه وروسته له هغي چې امريکا د جولای په مياشت کي د القاعدې مشر وواژه"، CNN، د اکتوبر 8، 2022 په: <https://www.cnn.com/2022/10/08/politics/> امريکا-طالبان-مذاکرات-واسيق-قطر

يادښتونه 223-227 مخونو ته

20. سوزان مګګي، "ولې شوروي اتحاد پر افغانستان یرغل وکړ"، History.com، ۲۰۲۲ کال د مارچ په ۴مه: <https://www.history.com/news/1979-soviet-invasion-afghanistan>
21. ماریا اومیلیچوا، "د شانګهای د همکارۍ سازمان او افغانستان: پخوانۍ وېرې، د تروریسم ضد همکارۍ په وړاندې زاړه خنډونه"، د نړیوالو سیاسي مطالعاتو لپاره د ایټالیا انسټیټیوټ، د اګست په ۲۶، ۲۰۲۱ کې: <https://www.ispionline.it/en/pubblicazione/shanghai-cooperation-organization> او-افغانستان-زاړه-زور-دېرې-زاړه-خنډونه-د ترهګرۍ-ضد-همکاري-
شوی، اجنډا 20% د 20% د 20SCO% 20% د In% 202005% 2C% 20% 20SCO% 20%:~:#31398 textتاسیس
22. هنري مایر، "روسیه د بهرنیو ځواکونو د وتلو لپاره د افغان طالبانو د غوښتنې ملاتړ کوي"، بلومبرګ، د مارچ په ۳۱، ۲۰۱۷ کې: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-03-31/afghan-taliban-aid> مقالې/ 31-03-2017/روسیه-ملاتړ-افغان-طالبان-غوښتنه-د وتلو-بهرني ځواکونه#xj4y7vzkg
23. ناتن هوج، "په مسکو کې د طالبانو استازي د روسیې د ډیپلوماتیک نفوذ د زیاتیدو نښه کوي"، CNN، د نومبر په ۹، ۲۰۱۸ کې: <https://www.cnn.com/2018/11/09/europe/russia-taliban-talks-intl/index.html>
24. شیخ شېبر کولګامي، "د ماسکو بڼه: په سم لوري کې یوه هڅه"، جیوپولیتیکس، د نومبر ۱۹، ۲۰۱۸، په: <https://thegeopolitics.com/moscow/> بڼه-یوه-کوښښ-په-بڼې-لوري/
25. ولادیمیر عیسیچنیکوف ویل، «طالبان مسکو ته د دې لپاره راغلي چې ووايي د دوی بريا له ګواښ سره مخ نه کړي روسیه»، AP نیوز، د جولای ۸، ۲۰۲۱، په: <https://apnews.com/article/taliban-51327432f1455020352826281c6c4e73> مسکو-اروپا-روسیه-
26. مارک ګیلیوتي، "نشه یي توکي او ملتپالنه: د روسیې د مخدره توکو پالیسي او راتلونکي"، بروکینګز، جولای ۲۰۱۶، په: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/07/galeotti-russia-final.pdf>
27. جولیا یامپولسکایا، "زیرینوفسکي متحده ایالاتو ته مشوره ورکړه چې د نړۍ له تولو هیوادونو څخه 'دوزخ ویاسي'، Lenta.ru، د اګست په ۱۷، ۲۰۲۱ کې: <https://lenta.ru/news/2021/08/17/predrek/>
28. "پوتین وایي روسیه د افراطي ډلو له لیست څخه د طالبانو د ایستلو په اړه فکر کوي"، رویترز، د اکتوبر په ۲۰، ۲۰۲۱ کې: <https://www.reuters.com/world/leapst-d-afراطي-پرېښودو-ګډون-کوي-ګروپونه-21-10-2021/> اروپا/پوتین-وايي-روسیه-د-طالبانو-
29. "روسیه وایي د سفارت د ایستلو پلان نه لري"، مسکو ټایمز، د اګست په ۱۶، ۲۰۲۱ په: <https://www.themoscowtimes.com/2021/08/15/russia-says-no-plan-to-evacuate> سفارت-کابل-74793a

30. مسکو ټایمز، د ۲۰۲۱ کال د جولای ۲۳ مه: «روسیه طالبان 'منطق' بولي، افغان حکومت یې د خبرو په مخنیوي تورنوي. 07/23/2021/ <https://www.themoscowtimes.com> د-طالبانو-عقل-بلنه-د-افغان-حکومت-د-بندولو-لپاره-بلنه کوي- خبرې اترې- a74599

31. "د افغانستان د اورگادي پټلۍ"، RailFreight.com، دلته:

/ <https://www.railfreight.com/tag/trans-afghan-railway-line>
32. د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت، "د هند د هوايي چلند د الوتکې - IC 814 د تېښتولو په اړه په پارلمان کې د بهرنیو چارو د وزیر لخوا Suo Motu بیان"، د مارچ 1، 2000، په: <https://mea.gov.in/in-focus-article.htm?5471/Suo+Motu+Statement+by> د-پارلمان-کې-د-هند-ایرلاین-پرواز-د-هند-ایرلاینز-برمه کول

يادښتونه 227-230 مخونو ته

33. د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت، "هند او ګاونډیان"، د 2012 کال د دسمبر 12، په: <https://mea.gov.in/india-and-neighbours.htm>
34. "هند وایي افغانستان ته بې پرمختیایي پروژې راوړي، نړۍ پوهیږي چې پاکستان څه راوړي"، اکنامک ټایمز، د جون په ۲۴، ۲۰۲۱ <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/india-says-it-brought-development-projects-from-mdr-cms.83813171> -د افغانستان نړۍ پوهیږي - څه پاکستان رارل شوي/مضمون
35. "په زړه پورې شو چې نوی افغان پارلمان اتل بلاک لري: لومړی وزیر مودي"، ټایمز آف انډیا، د دسمبر په 25، 2015 <https://timesofindia.indiatimes.com/articleshow/50321446.cms> -د اتل-بلاک-PM-مودي/
36. "سوله پروسه باید وي رهبري ملکیت او کنټرول شوی لخوا افغان: هند طالبانو او افغانستان تر منځ د تاریخي خبرو اترو په اړه، هندوستان ټایمز، د سپتمبر 12، 2020 کی: <https://www.hindustantimes.com/india-news/د-طالبانو-او-افغانستان-ترمنځ-تاریخي-مذاکرات-بشپړ-بیان-دلته-ولولئ/کیسه-3Ew8ip6HxysvHUBkNDLuzI.html>
37. HS Panag، "طالبانو هند د خپل مننه له لیست څخه ایستلی: ډیلي باید د افغانستان نوي واقعیتونو سره مخ شي"، چاپ، د مارچ 5، 2020، په: <https://theprint.in/opinion/taliban-dropped-india-from-its-thank-you-list-delhi> -باید-نوی-افغانستان-حقیقتونو-376000/2/ سره مخامخ شې
38. ونیت خیر، "افغانستان: طالبان وایي چې د کشمیر د مسلمانانو لپاره به غږ پورته کوي"، د بي بي سي نیوز، د سپتمبر په ۳، ۲۰۲۱ کی: <https://www.bbc.com/news/world-asia-India-58419719>
39. د بهرنیو چارو وزارت — د هند حکومت، "په کابل کې د هند په سفارت باندې د بمې برید په اړه د رسمي ویناند لخوا بیان، د جولای 7، 2008، دلته: <https://mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/3340> په+کابل+کې+د+هند+سفارت+پر+بم+برید+کې+د+رسمي+ویناند+بیا ن؛ همدارنګه د بهرنیو چارو وزارت - د هند حکومت وګورئ، "Q. په هرات، افغانستان کې پر قونسلګرۍ د ۱۷۱۳ برید شمېره،» د پارلمان پوښتنې او ځواب، د ۲۰۱۴ کال د جولای ۲۴، په دې ځای کې: <https://www.mea.gov.in/rajya-sabha.htm?dtl/23725/Q+NO1713+ATTACK> په+قونسلګرۍ+کې+هرات+افغانستان
40. د بهرنیو چارو وزارت — د هند حکومت، د بهرنۍ تبلیغاتو څانګه، "هند او افغانستان—یوه پراختیایي ملګرتیا"، مخ. 17، په: https://mea.gov.in/Uploads/PublicationDocs/176_india-and-afghanistan-a-development-partnership.pdf
41. سنیهیش الیکس فیلیپ، "د LAC په اوږدو کې د چین د فشار تاکتیکونه دوام لري، موخه یې دا ده چې د پوټکي تودوخه وساتي"، چاپ، د جولای 25، 2022، په: <https://theprint.in> دفاع/چین-د فشار-تاکتیک-سره-لکه-

دوامداره-هدف-د-پاتي-د ساتلو لپاره- جوش کول/1054168؛ او د بهرنيو
چارو وزارت - د هند حکومت، "د رسمي وياند لخوا د اوونيزې ميډيا بریفنگ
نقل،" د جون په 3، 2022 کې: <https://www.mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/35383>

/د اوونيزې ميډيا خبرتيا د د رسمي وياند له خوا جون 02_2022
42. سوهاسيني حيدر، "هند په کابل کې خپل سفارت بيا پرانستل،" دی هندو، د جون
په ۲۴، ۲۰۲۲

کې: <https://www.thehindu.com/news/national/india-reopens-embassy-in-kabul/article65558557.ece>

يادښتونه 231-234 مخ ته

43. د انجانا پاسريچا په حواله، "هند افغانستان ته د کوچني ديپلومات سره راستون شو.ماتيک شتون، "VOA"، د جولای 7، 2022، په: <https://www.voanews.com/a/india-small-deplomatic-presence/6648776.html>
44. "ترکيه د ايساف قوماندې په غاړه اخلي"، نوی بشري، د فبروري 14، 2005، په: <https://www.thenewhumanitarian.org/news/2005/02/14/turkey-y-d-aisaf-qomandeh-phe-gaare-ahli>
45. TIKA، "بهرنی دفترونه"، د ترکيې جمهوريت د کلتور او ګرځندوی وزارت - د ترکيې د همکارۍ او همغږۍ اداره، په دې ځای کې: <https://www.tika.gov.tr/en/overseasoffices>
46. "اردوغان وايي ترکيه لا هم د کابل د هوايي ډګر د امنيت ساتلو په لټه کې ده." د ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۸مه: <https://www.reuters.com/world/asia-pacific/erdogan-18-08-2021>
47. امريکا پر ترکيې د روسيې د وسلو بنديزونه ولګول بي بي سي خبرونه، دسمبر 14، 2020، په: <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-55311099>
48. "د ترکيې ولسمشر وايي طالبان بايد په افغانستان کې 'اشغال' ختم کړي" رويټرز، د ۲۰۲۱ کال د جولای ۱۹مه: <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkeys-east-19-07-2021>
49. ترکيه د طالبانو د څرګندونو هرکلی کوي په افغانستان کې د دوی د نيولو راهيسې، "رويټرز"، د اګست په 17، 2021 کې: <https://www.reuters.com/world/middle-east-17-08-2021>
50. د MÜSIAD کور پايښ، د صنعتکارانو او سوداګرو خپلواکه ټولنه، په دې کې: <https://www.musiad.org.tr/en/>
51. "په ترکيه کې د افغان سوداګرو ټولنه (AIAD)"، د افغانستان د سوداګرۍ او صنايعو خونه، دلته: <https://aiadtr.com/>
52. "د کجکي 100 ميګاواټه د اوبو د بريښنا پلان د پانګونې پروژه"، 77INSAAT، په: <https://www.77insaat.com/projects/commercial/energy-investment>
53. اوګلګوزيل ريچيپووا، "اېپس لازولي دهليز — له افغانستان څخه اروپا ته لويه سوداګريزه لار"، سوداګريز ترکمنستان، د می په ۱۷، ۲۰۲۱، په: <https://business.com.tm/post/7064/lapis-lazuli-corridor-major-trade-route-from-afghanistan-xxe-tr-aropaa>
54. نجيب الله علزی، "ترکيه به په کابل او مزار شريف کې د ويزې ورکول بيا پيل کړي"، خامه پريس خبري اژانس، د فبروري په 10، 2022 کې:

- <https://www.khaama.com/turkey-to-resume-visa-issuance-in-kابل-او-مزار-ای-شريف-۷۶۷۷۵۷۶۵/>
55. هارون یو زیلین، "ترکیه د طالبانو د امارت په رسمیت پېژندلو غوښتنه کوي،" د نږدې ختیځ پالیسي لپاره د واشنگتن انستیتیوت، د مارچ په 17، 2022 کې: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-calls-recognition-talibans> - اسلامي امارتسوزان هم وگورئ فریزر او کیتی گنن، "د لور پورو خبرو اترو لپاره په ترکیه کې د افغان طالبانو پلاوی،" AP News، د اکتوبر په 14، 2021 کې: <https://apnews.com/article/afghanistan-recep-tayyip-erdogan-qatar-doha-Europe-union-0c783ad346fc408aa5256fa62134bc7a>
56. اکمل داوي: ترکیي زرگونه کسان د طالبانو تر کنترول لاندې افغانستان ته شړلي دي. VOA د ۲۰۲۲ کال د جون ۱۶مه: <https://www.voanews.com/a/turkey-deports-talibano-کنترول-افغانستان/6620683.html>
57. تام بیټمن، "افغانستان: قطر او ترکیه بهرنی نړۍ ته د طالبانو د ژوند لیکه ګرځیدلې،" BBC، د سپتمبر 2، 2021، په: <https://www.bbc.com/news> نړۍ-منځنۍ ختیځ-58394438

يادښتونه 237-248 مخ ته

پايله

1. حميد حڪيمي او گيرت قيمت، افغانستان: د طالبانو د واکمنۍ يو کال، "چتم هوس، د اگست په ۱۵، ۲۰۲۲ کي: <https://www.chathamhouse.org/2022/08/afghanistan-yo-klan-talib-hukumat>
2. جونا ليليس وگورۍ، "افغانستان ازبکستان ته د بريښنا پورونه ورکوي خو بيا هم د تاجکستان پوروري دي"، يوريشيانت، د اگست په 2، 2022 کي: <https://eurasianet.org/afghanistan-azbikistan-te-d-brishna-pore> پوره-تاديه کوي-خو-تاجکستان-ته-پخوا-پوره کوي
3. کاترين پوتز، "طالبان يو ځل بيا په منځنۍ اسيا کي د افغان الوتکو د بيرته ستنيدو غوښتنه کوي"، ديبلمات، د سپتمبر په لومړۍ نيټه، ۲۰۲۲ کي: <https://thediplomat.com/2022/09/afghan-planes-returned-to-afghanistan/> الوتکو-په-مرکز-ي-اسيا-کي-راگرځول
4. Ibid.
5. د جزياتو لپاره، ويني کاورا، "د طالبانو سره د تاجکستان پراختيايي اړيکي 2.0" وگورۍ، د منځني ختيځ انسټيټيوټ، د دسمبر 1، 2021 کي: <https://www.mei.edu/afghanistan-tajikistan-division-taliban-20>
6. د جزياتو لپاره، وگورۍ "طالبان د شيعه هزاره اقليت سره اړيکه نيسي، د يووالي او ايران اړيکو په لټه کي دي"، وال سټريټ ژورنال، د سپتمبر په 2، 2021 کي: <https://www.wsj.com/articles/taliban-reach-out-to-shiite-11630599286-hazara-minority-seking>
7. مرکه، جون ۲۰۲۲.
8. مرکه، فبروري ۲۰۲۲.
9. Ibid.
10. مرکه، واشنگټن ډي سي، د جولای ۱۲، ۲۰۲۲.

Bibliography غوره کړی

- عباس، حسن، "په پاکستان کې د افراطیت او ترهگری رجحانات: د بدلون تحرک او نوي ننگوني"، CTC Sentinel، vol. 14، نه. 2 (فبروري 2021): 44-53،
 په: <https://ctc.usma.edu/extremism-and-terrorism-trends-in-pakistan-changing>
 افراطیت ته د پاکستان تګ: الله، پوځ او د امریکا جګړه‌ترور، ME شارپ،
 2004.
- د طالبانو بیا را ژوندی کول: تاوتریخوالی او افراطیت په پاکستان – افغانستان
 کې سرحدید بیل پوهنتون پریس، 2015.
- احمد، جاوید، "د افغانستان لپاره د طالبانو مذهبي لار نقشه"، د منځني ختیځ
 انسټیټیوټ، د جنوري په 26، 2022
 کې: <https://www.mei.edu/publications/talibans-afghanistan> - مذهبي-رود میپ-
 افغانستان
- احمدزی، اتل، "د ژوند کولو لپاره مړینه: د 'مرگ سره مینه' کیسه چې د طالبانو د
 ځانمرګو بریدونو چلول"، د تروریزم په اړه لید، توک. 15، نه. 1 (فبروري
 2021): 17-38.
- Aikins، Mathieu، "د کابل د سقوط دننه"، نیویارک ټایمز، د دسمبر 10، 2021،
 په: <https://www.nytimes.com/2021/12/10/magazine/fall-of-kabul-afghanistan.html>
- اکبري، فرخنده، "هغه خطرونه چې هزاره ګان د طالبانو په واکمنۍ کې افغانستان
 سره مخ دي"، د افراطیت په اړه د جورج واشنگتن پوهنتون پروګرام، د مارچ په
 7، 2022 کې: <https://extremism.gwu.edu/risks-facing-hazaras-taliban-ruled-afghanistan>
- علي، امتیاز، "د پاکستان د فدرالي ادارې تر کنترول لاندې قبایلي سیمو اصلي
 جریان: د اصلاحاتو نوښتونه او د سرکونو خنډونه"، د USIP ځانګړی راپور،

مارچ ۲۰۱۸، په
 کي: <https://www.usip.org/publications/2018/03/mainstreaming-pakistans>
 پاکستان - د فدرالي تر ادارې لاندې قبایلي سیمې
 اټکپال، حسیه، "د غني ټیم د ۲۰۱۴ کال په ټاکنو کې له حقاني شبکې سره تماس
 درلود: نبیل،" طلوع نیوز، د ۲۰۱۹ کال د سپتمبر ۵،
 په: <https://tolonews.com/> د افغانستان/غني-دلي-د-حقاني-شبکه-2014-
 ټاکنو-نبیل-سر-تماس درلود
 اعظمي، داود، "د صوفيانو کور: د افغان صوفيانو رول او ونډه او په پښتو شعر کې
 د مینې او زغم صوفيانه پیغام،" په محمود مسایلي او ریکو سنیلر (ایډز). کې،
 مذهبي تروریزم ته د تصوف ځوابونه: تصوف او هاخوا، گومپیل او سواسینا،
 ۲۰۲۰، مخونه ۸۵-۱۳۵.

بائبل‌گراف‌ي غوره کړئ

بارفيلډ، توماس، افغانستان: يو کلتوري او سياسي تاريخ، د پرستن پوهنتون پريس، 2010.

باسط، عبدل، "د ملا اختر منصور په مشرۍ د افغان طالبانو راتلونکي"، د ترهگرۍ ضد رجحانات او تحليلونه، ټوک 7، نه 10 (نومبر 2015): 13-9. برگن، پيټر او کاترين ټيډيمن (ايډز)، طالبان: مذاکرات سرحدونه ترهگرۍ، سياست او مذهب تر منځ اکسفورډ پوهنتون پريس، 2013. بخاري، کامران، "په جنوبي اسيا کې د ديو بنديز اوږده سيوري"، نوي کرښې مجله 2021 کال د نومبر 23 مه: <https://newlinesmag.com/essays/the-long-phe-soyili-asia-ki-d-dyobndit-syori/>

برږد، وليم، "د افغانستان د مرکزي بانک د زيرمو د سمدستي بيرته ستنديو غوښتنې بشپړ انځور له لاسه ورکوي"، USIP، د اگست په 15، 2022 کې: <https://www.usip.org/xprony/08/2022-demands-prompt-return-afghan-central-bank-zirmy-le-lase-bshpr-anghor>

طالباڼ-نه توانېدل-د افغانستان اقتصادي زوال
بیرته راگرځوي، "USIP، د اگست په 8، 2022 کې: <https://www.usip.org/publications/2022/08/>

طالباڼ-نه توانېدل-د افغانستان اقتصادي زوال
کلارک، کيټ، "د ملا برادر خوشي کول: د خبرو اترو لپاره نور څه دي؟" د افغانستان د تحليلگرانو شبکه، د 2013 کال د سپتمبر 13، په: <https://www.afghani-stan-analysts.org/en/reports/war-and-peace/the-release-of-mullah-baradar-whats-next-for-kul-sitio/>، "د کابل له سقوط يو کال وروسته"، نيوياکر، د اگست په 27، 2022 کې: <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/a-year-after-the-fall-of>

د غلو جنګونه: د سي آی اي، افغانستان او بن لادن پټ تاريخ، له شوروي يرغل څخه تر سپتمبر 10، 2001 پورې، د پينګوين کتابونه، 2004. کول، سټيو او ادم انتوس، "په افغانستان کې د متحده ايالاتو د ديپلوماتيکو ناکامۍ پټ تاريخ"، دی نيوياکر د 2021 کال د دسمبر 20 مه: <https://www.newyorker.com/magazine/2021/12/20/the-secret-history-of-the-us-deplomatic-failure-in-afghanistan>

کریل، جورج، چارلي ولسن جګړه: غیر معمولي کیسه چې څومره وحشي سړی په کانګرس کې او د CIA یو بدمعاش اجنټ زموږ د وخت تاريخ بدل کړ، Grove پريس، 2003.

د اقتصاد پوه، "د طالبانو حکومت د پیسو په راټولولو کې په حیرانتیا سره ښه ثابت شوی دی"، د جون په 8، 2022 کې: <https://www.economist.com/asia/2022/06/08/> حکومت-ثابت شوی-په-حیرانتیا-د-پیسو په راټولولو-کې-ښه اډوارډز، ډیویډ. ب.، د طالبانو څخه مخکې: د افغان جهاد نسب، پوهنتون د کالیفورنیا پريس، 2002.

کروندګر، بین او سایمن تاونسلي، "د منځنۍ طبقې افغانان د لوړې سره مخ دي ځکه چې مرستې پای ته رسیري"، ټیلیګراف، د جون 4، 2022،

په: <https://www.telegraph.co.uk/global/> - روغتيا/اقليم- او- خلک/منځنۍ طبقه-
افغانان- له- لوړې سره- مخامخ- مرسته- چلونې/ فریزر، سوزان او کیتی گنن، "د لوړ
پوړو خبرو اترو لپاره په ترکیه کې د افغان طالبانو پلاوی، " AP نیوز، د اکتوبر
14، 2021، په: <https://apnews.com/> مقاله/افغانستان- رجب- طیب- اردوغان-
قطر- دوه- اروپايي- اتحاد-

0c783ad346fc408aa5256fa62134bc7a

فوکس، سایمن ډبلیو، "انقلاب ته مستقیم الوتنه: مودودي، الهی حاکمیت، او په ایران
کې د 1979 شېبه،" د شاهي آسیایي ټولنې ژورنال، vol. 32، نه. 2 (2021):
333-354، په: [https://www.cambridge.org/core/journals/journal-](https://www.cambridge.org/core/journals/journal-of-shahi-asia)
of-شاهي-آسیایي-ټولنه/مضمون/مستقیم-پرواز-انقلاب-مودودي-الهی-

بائبل‌گرافي غوره کړئ

حاکمیت-او-د-1979 لحظه‌په ایران/ 469BE06D4D083FB575608BB90 9C40EB7

گنن، کیتی، "افغان ولسمشر جلاوطني ته له تللو مخکې جلا شوی و"، د AP نیوز، د اګست په 15، 2021 کي: <https://apnews.com/article/race-and-ethnicity-2901e54d6268341d3caf936fef6313db>

زده د کافر لپاره يم: له سپېڅلي جگړې څخه تر سپېڅلي ترور پورې په افغانستان کي، عامه‌چاري، ۲۰۰۵.

جورج، سوسنه، "د افغانستان پوځي سقوط: غیرقانوني معاملي او ډله ایز دریز-," tions, the واشنگتن پوسټد ۲۰۲۱ کال د اګست ۱۵مه: <https://www.washingtonpost.com/world/2021/08/15/afghanistan-military-collapse-taliban/>

_____, "د امریکا څارگره اداره د افغان امنیتي ځواکونو د سقوط جزیات ورکوي," واشنگتن پوسټد ۲۰۲۲ کال د می

۱۸مه: <https://www.washingtonpost.com/world/2022/05/18/afghanistan-collapse-taliban/>

امریکا-څارونکي-تفصیلات-د سقوط-افغان-امنيتي-ځواکونه/ کیوستوزي، انټونیو (ا.د)، د نوي طالبانو ډیکوډ کول: د افغانانو څخه بصیرت‌ډګر، د کولمبیا پوهنتون پریس، 2009.

ګراهام، لینډسي او جیک کین، "مور نشو کولی خپل امنیت هیچا ته وسپارو -په ځانگړې توګه طالبان،" واشنگتن پوسټ، د اګست په ۲۸، ۲۰۱۹ کي: <https://www.washingtonpost.com/opinions/2019/08/28/afghan-war-must-end-our-strategy-taliban/>

_____, "must-end-our strategy-taliban? شرايطه-طالبان/noredirect=on? حکیم، عبد، الامارة الاسلاميه و نظامه [اسلامي امارت اود هغه سیستم)، مکتبه دارالعلوم الشریعه، ۲۰۲۲.

حکیمي، حمید او گیرت پرائس، "افغانستان: د طالبانو د واکمنۍ یو کال،" چټم هاوس، د اګست په ۱۵، ۲۰۲۲ کي: <https://www.chathamhouse.org/2022/08/taliban-in-afghanistan>

طالب-حکومت هینسler، جینیفر او کایلی اتوډ، "لور افغان چارواکي د متحده ایالاتو سفیر تورن کړد افغان حکومت 'غیر مشروع کول'، CNN، د مارچ 14، 2019، <https://www.cnn.com/2019/03/14/politics/mohib-khalilzad-afghanistan-row/index.html>

په: افغان-row/index.html هارون، ثناء، د عقیدې سرحد: اسلام د هند-افغان سرحد، کولمبیا کي د پوهنتون مطبوعات، ۲۰۰۷.

هیومن رایټس واک، "افغانستان: طالبان په زوره شیعہ اقلیت شړلي،" هیومن رایټس واک، د اکتوبر په 22، 2022 کي: <https://www.hrw.org/news/2021/10/22/afghanistan-taliban-force-shiite-repression>

22/10 افغانستان-طالبان-په زوره-د لږکیو-شیعه ویستل حسین، مجاهد، پنجابي طالبان: په پاکستان کي د افراطیت چلولپنټاګون پریس، ۲۰۱۲.

انگرام، برنون D، له لاندې څخه احیا: د دیوبند غورځنګ او نړیوال اسلام، د کالیفورنیا پوهنتون پریس، 2018.

د کریکیچ نړیواله ډله، د سولې په اړه د طالبانو د لیدلوری څیرنه، راپور شمیره 113،

اگست ۱۱، ۲۰۲۰، په: <https://www.crisisgroup.org/asia/south-asia/afghanistan/311-taking-stock-talibans-perspectives-peace>

جدون، اميرا، عبدالسيد او انډريو ماين، "په افغانستان كي د طالبانو د اسلامي دولت گواښ: د اسلامي دولت خراسان د بيا راژوندي كيدو تعقيب"، CTC Sentinel، vol. 15، نه. 1 (جنوري 2022): په 45-33 بجو: <https://ctc.westpoint.edu/the-gwaish-d-piژندنې-d-bia راژوندي-پيدا كول- اسلامي دولت-خراسان/> جمال، عمير، ضياءالحق او د پاكستان د عامه پوهنتونونو "اسلامي كول"، دى ډيپلومات، د مارچ په ۲۸، ۲۰۱۷ كي: <https://thediplomat.com/2017/03/ضياءالحق-او-د-پاكستان-د-عوامي-پوهنتونونو-اسلامي كول/>

بائبلگرافي غوره کړئ

ختک، داود، "پاکستاني طالبان چيرته دي: د وروستيو رجحاناتو ارزونه"، نوي امريکا، د ۲۰۲۰ کال د اگست

۳۱ مه: <https://www.newamerica.org/international:>

امنيت/بلاگ/whither-pakistani-taliban-ارزوني-وروستی-چلندونه/

کرکيټريک، ډيويد ډي، "د فارس خليج سيالانو د طالبانو د کوربه توب لپاره سيالي وکړه، د برينناليکونو ليک شو،" يارک ټايمز، د جولای په 31، 2017

کي: <https://www.nytimes.com/2017/>

[world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html/31/07](https://www.nytimes.com/2017/world/middleeast/uae-qatar-taliban-emails.html/31/07)

مدي، محمد، احمد خالد او سيد ای نظامي، "گډوډي او گډوډي: د افغان حکومت جنون وروستي ساعتونه"، د بي بي سي خبرونه، د سپتمبر په ۸، ۲۰۲۱

کي: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58477131>

ملکاسيان، کارتر، په افغانستان کې د امريکا جگړه: يو تاريخ، د اکسفورډ پوهنتون پريس، ۲۰۲۱.

مشعل، مجيب، "ولسمشر، سفير او طالب: درې ژوندونه د جگړې له لارې جوړ شوي او په بهر کې زده کړې کوي"، نيويارک ټايمز، فبروري 16، 2019،

په: [https://www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad-](https://www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad-stanekzai.html)

[stanekzai.html](https://www.nytimes.com/2019/02/16/world/asia/afghanistan-ghani-khalilzad-stanekzai.html)

مشعل، مجيب او تيمور شاه، "طالبان وړانديز کوي چې له امريکا سره تر معاملي مخکې په افغانستان کې تاوتریخوالی کم کړي"، نيويارک ټايمز، د جنوري په ۱۶،

۲۰۲۰. کي: [https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-](https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-agreement.html)

[agreement.html](https://www.nytimes.com/2020/01/16/world/asia/afghanistan-taliban-agreement.html)

متين الدين، کمال، د طالبانو پديد: افغانستان 1994-1997، اکسفورډ پوهنتون مطبوعات، ۱۹۹۹.

ميجر، رول، نړيوال سلفيزم: د اسلام نوی مذهب حرکت د اکسفورډ پوهنتون مطبوعات، 2014.

ميټکالف باربر ډي، په برتانوي هند کې اسلامي بيا رغونه: ديويند، 1860-1900، پرستن پوهنتون پريس، 1982.

____ "عنوني اسلامي فعاليت: ديويند، تبليغيان او طالبان، ټولنيز د ساينسي څيړنو شورا، نومبر 1، 2001 په: <https://items.ssrc.org/after> - سپتمبر -

۱۱/روايتپال-اسلامي-فعاليت-ديويند-تبليغ-او-طالبان/

مير، اسفنديار، "د پاکستان د طالبانو دوه اړخيزه ستونزه"، USIP، د می په 4، 2022 کي: [https://www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-](https://www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem)

[taliban-problem](https://www.usip.org/publications/2022/05/pakistans-twin-taliban-problem)

موگلن، لوک، "د سولې په اړه د افغانانو مات شوی خوب"، نيويارکر، د اکتوبر په ۲۱، ۲۰۱۹

کي: <https://www.newyorker.com/magazine/2019/10/28/> -د افغان-

د-سولې-له منځه تللي خوب

مطمین، عبدالحمید، ملا محمد عمر، طالبان او افغانستان، افغان څيړندويه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۷.

_____ طالبان: له دننه څخه يوه نازکه تاريخ، د اليکس سټريک وان لينشوتين، صبا امتياز او فيلکس کوهن لخوا ايډيټ شوی، د لومړۍ مسودې خپرونه، ۲۰۱۹. مطمین، نظر م. شپږ ورځې له طالب مشرانو سره، دانش خپرنډويه ټولنه (کابل)، ۲۰۱۹.

نصر، ولی، د توزيع کيدونکي ملت: د امريکا بهرنۍ پاليسي په اعتکاف کې، لنډر، ۲۰۱۳.

اودونيل، لين او ميرويس خان، "د طالبانو مشرتابه د سولې د خبرو په څنډه کې په گډوډۍ کې دی"، فارن پاليسي، د می په 29، 2020 کې: <https://foreignpolicy.com/2020/05/29/> د طالبانو-مشرتب-بي نظمۍ-کورونا-کوويډ-د سولې خبرې/

قاضي، شيرينه، "افغانستان: طالبانو د اختر د اوربند په پای ته رسيدو سره جگړه بيا پيل کړه"، الجزيره، د جون ۱۸مه، ۲۰۱۸، په: <https://www.aljazeera.com/news/2018/6/18/> په افغانستان کې-طالبانو-د جگړې بيا پيل-د اختر-اوربند-پای ته ورسېد

قاضي، فضل ايم او ديا حديد، "افغانان چې تنکي خوانان غواړي ښوونځي ته ستنېدونکي نجوني نوي ملگري لري: د طالبانو سره تړلي ديني عالمان، NPR"، د می په 5، 2022 کې: <https://npr.org>

بائيلگرافي غوره کړئ

- newlinesmag.com/newsletter/for-now-ideology-trumps-pragmatism-in-افغانستان/
- رحمان، ضياء الرحمن، "د افغانستان نوي طالب مشران چيرته ښوونځي ته تلل"، نيويارک ټايمز، د نومبر په 25، 2021
<https://www.nytimes.com/2021/11/25/world/asia/pakistan-taliban-afghanistan-madrasa.html>
- رای اوليور، "آيا په افغانستان کې اسلاميت راتلونکې لري؟" په وليم ميلي (ايد). کې، بنسټپالنه بيا زيريدلي ده؟ افغانستان او طالبان، NYU پريس، 1998، 199-211 مخونه.
- سيد عبدل: طالبان څنگه تنظيم شوي؟ VOA، د سپتمبر 5، 2021،
https://www.voanews.com/a/us-afghanistan-troop-withdrawal_analysis-how-are-taliban-organized/6219266.html
- _____ "د تحريک طالبان پاکستان تحول او راتلونکې"، کارنيگي انډومنت فار انټرنیشنل پيس، د دسمبر په 21، 2021 کې: <https://carnegieendowment.org/2021/12/21/evolution-and-future-of-tehrik-e-taliban-pakistan-pb-86051>
- سيد، عبدل او تور هيمينگ، "د پاکستاني طالبانو بيا ژوندی کول"، CTC Sentinel، vol. 14، نه. 4 (می 2021): 28-38
 په: <https://ctc.westpoint.edu/the> -د پاکستاني طالبانو بيا ژوندي کول/
 شروين، جونان، "د افغانستان د امنيتي ځواکونو له سقوط څخه درسونه"، CTC Sentinel، vol. 14، نه. 8 (اکتوبر 2021): 45-61
 په: <https://ctc.westpoint.edu> -د افغانستان د-امنيت-ځواکونو-له-ښت-څخه-ښوونه/درسونه/
- سکيوټو، جيم، زاكري کوهن او کابلي اتوډ، "د افغانستان په اړه د متحده ايالاتو استخباراتي ارزونې په هيواد کې د طالبانو د نيولو د 'چټک سرعت' خبردارۍ ورکوي"، CNN، د جولای په 16، 2021
 کې: <https://www.cnn.com/2021/07/16/politics/us-intel-kabul-taliban/index.html>
- ستانکاتي، مارگريتا او احسان الله اميري، "طالبان د شيعه هزاره اقليت سره د يووالي او ايران اړيکو په لټه کې دي"، وال سټريټ ژورنال، د سپتمبر 2، 2021. توماس، کليټن، "افغانستان: شاليد او د متحده ايالاتو پاليسي: په لنډه توگه"، د کانگرس څيړنيز خدمت، د اگست په 26، 2021 کې: <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45122>
- ټيمبرگ، کریک او کریستيانو لېما، "د نن ورځې طالبان د ټولنيزو رسنيو پېچلي کړنې کاروي چې په ندرت سره له مقرراتو څخه سرغړونه کوي"، واشنگټن پوسټ، د اگست په 18، 2021
 کې: <https://www.washingtonpost.com/technology/2021/08/18/taliban-aliban/> -ټولنيز-مېډيا-بريا/
- تروفيموف، باروسلاو او مارگريتا ستانکاتي، "طالبان پټو فعالانو کابل او نور افغان ښارونه له دننه څخه ونيول"، وال سټريټ ژورنال، د نومبر په 28، 2021

کې: -seized-kabul - نور -افغان-ښارونه-له-دنده- 11638095401
 واکييز، اندريو، "د طالبانو د سرپرست حکومت په اړه پنځه پوښتني"، USIP، د
 سپتمبر په 9، 2021
 کې: -https://www.usip.org/publications/2021/09/five- طالبان-څارونکي-حکومت-
 د "د طالبانو ټوټه کېدل: ستاسو د تصور يوه انځور؟" د راکز پر جگړه، د
 ۲۰۱۹ کال د سپتمبر
 ۴مه: -https://warontherocks.com/2019/09/taliban- ټوټه ټوټه کول
 ستاسو د تصور يوه انځور/
 د "د طالبانو ټوټه کېدل: حقيقت، افسانه، او راتلونکي"، USIP، د سولي
 کار، نه. 160 (مارچ 2020)،
 په: pw_160 -https://www.usip.org/sites/default/files/2020-03/
 طالبان_تخريب_حقيقت_افسانه_او_راتلونکي-pw.pdf

بائبلگرافي غوره کړئ

ويټ لاک، کريگ، د افغانستان کاغذونه: د جگړې پټ تاريخ، سايمن او شوسټر، ۲۰۲۱. وېلسن، براين آر، د فرقه ايزې ټولنيز ابعاد: فرقي او نوي مذهبي حرکتونه، کلرينډن پريس، ۱۹۹۰.

ذهاب، مريم الف، پاکستان: د اسلام کليدوسکوپ، د اکسفورډ پوهنتون پريس، ۲۰۲۰. زيلين، هارون وائي، "ترکيه د طالبانو د امارت په رسميت پېژندلو غوښتنه کوي"، د نږدې ختيځ پاليسي لپاره د واشنگټن انسټيټيوټ، د مارچ په ۱۷، ۲۰۲۲ کي: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkey-calls-recognition-talibans>

اسلامي امارت زوچينو، ديويد، "مات او فتحه: د طالبانو ستراتيژي چې افغانستان يې ونيول"، نيويارک ټايمز، د اگست په ۱۸، ۲۰۲۱ کي: <https://www.nytimes.com/2021/08/18/world/asia/taliban-victory-strategy-afghanistan.html>

ډیجیټل پوهنتون پریس

اعترافونه

دا کتاب د اوږدې مودې لپاره د جوړولو په حال کې و که څه هم د لیکلو موده نسبتاً لنډه وه. کله چې د 2021 په اګست کې طالبان په افغانستان کې واک ته راستانه شول، د پیل پوهنتون په مطبوعاتو کې هېډر مک‌کلم له ما څخه وپوښتل چې ایا زه به زما د مخکیني کار د طالبانو بیا رغونه (2014) ته یو نوی قسط ولیکم، لکه څنګه چې د وروستي پرمختګونو په اړه د کتاب غوښتنه وه. ما وویل چې زه به غوره نه کړم چې خپل پخوانی کار تازه کړم مګر شاید زه یو بل کتاب ولیکم - هغې سمدستي موافقه وکړه او ما یو بل تکره ایډیټر، جونا ګودفري ته معرفي کړه، چا چې واقعیا د دې کتاب د مفکورې پراختیا ته لاره هواره کړه او تل شتون درلود. ملاتړ او ارزښتناکه فیډبیک وړاندې کړی.

په پیل کې ما له خپلو دریو پخوانیو پروفیسورانو سره اړیکه ونیوله - پروفیسوران ریچارد شولتز او اندریو هیس د تفتس پوهنتون د فلیچر ښوونځي او پروفیسور جیسیکا سټرن چې اوس په بوستن پوهنتون کې دي - د دې لپاره چې زما په ذهن کې څه وو او د دې کار لپاره لنډمهاله سرلیک شریک کړم. : نوي طالبان. دا داسې وه چې زه یو ځل بیا زده کونکی وم، زما مقاله دوی ته وړاندې کړه، او بالاخره، د دوی انتقاد او هڅونې زه دې ته قانع کړم چې هغه کیسه بشپړه کړم چې ما یوه لسیزه دمخه لیکل پیل کړي وو. شولتز ما بیرته د فلیچر ښوونځي ته بلنه ورکړه چې د نړیوالو امنیتي مطالعاتو برنامې په فورم کې د خبرو په ورکولو سره زما مقاله ازموینه وکړم، کوم چې خورا ګټور ثابت شو، ځکه چې هلته زده کونکو له ما څخه په زړه پوري پوښتنې وکړې، ما د دې لامل شو چې د سرلیک او اصلي نظرونو په اړه بیا غور وکړم. د کتاب. زه د خپلو پخوانیو پروفیسورانو څخه منندوی یم چې ما سره یې د مفکورې په ښه کولو کې مرسته وکړه، او ما هڅولي او احتیاط یې وکړ. د داسې شخصیتونو درلودل څومره برکت دی چې ستاسو د مسلک په اوږدو کې تاسو ته لارښوونه کوي.

زه د خپلې ښکلي میرمن بینش او دریو لونیو څخه په زړه پورې منندوی یم چې

تل يې ملاتړي او خورا صبر کوي کله چې زه له يو کتاب څخه بل کتاب ته ځم!
 دريم، زه بايد په واشنگټن ډي سي کې د ملي دفاع په پوهنتون کې د ختيځ سويلي
 آسيا د سټراټيژيکو مطالعاتو مرکز (NESA) له کارمند څخه مننه وکړم، چېرې چې
 زما همکاران او د مرکز مشران زما د څيړنې هڅو خورا ملاتړ کوي. NESA ماته
 د نړۍ په کچه د سفر کولو عالي فرصتونه وړاندې کړل، تدریس،

اعترا فو نه

د سیمینارونو څیړنه او تنظیم کول چې ما ته اجازه راکړه چې زده کړه وکړم او له هر ځای څخه ډیری خلکو سره لیدنه وکړم. د NESA انټرنټونو او همدارنګه د سویلي آسیا څخه د فلبر ایټ پوهانو زما د څیړنې په مختلفو اړخونو کې مرسته وکړه او زه په ځانګړې توګه د کریسټوفر ملز، ګبریل بلیس، تیوډور بېنیټ، میسم عالم او سمران شرمه څخه مننه کوم. بیا د فلچر ښوونځي زده کوونکي (اوس الماس) سیمرن د "طالبانو نړیوالې اړیکې" څپرکي د څیړنې او لیکلو په برخه کې د پام وړ وخت تیر کړ.

زه د ډیرو ژورنالیستانو، پوهانو او متخصصینو څخه هم ډیره مننه کوم چې ما سره د طالبانو د ټولو شیانو په اړه ډیری خبرې اترې وکړې او په مهرباني سره یې زما سره خپل بصیرت او حکمت شریک کړ. په دې کې کیتی ګنن، داوود اعظمي، کامران بخاري، اسفندیار میر، هارولډ انګرام، ګریټا هولټز، توماس ویسټ، میتیو ډیرینګ، توماس مارکس، رمیز عباس، کویټا نایر، علي جلالی، عبدالباسط، عمر داووزی، علي مصطفی، سید عدنان بخاري شامل دي. ، حسن احمدیان او رابین رافیل.

په پاکستان کې زه د اسلام اباد د سټراټیژیکو مطالعاتو په انسټیټیوټ کې د سفیر عزیز چوډري او په ځانګړې توګه له آمنه خان څخه منندوی یم چې د ۲۰۲۲ کال په سپټمبر کې یې زما لپاره د کتابونو ورکشاپ جوړ کړ، چې هلته مې له ډېرو متقاعدو ډیپلوماټانو، جنرالانو او کارپوهانو سره ګټورې خبرې وکړې چې له ما سره یې ښه مرسته وکړه. د افغانستان په اړه د پاکستان له نظره پوهېدل. نور پاکستانیان چې ما ور سره ارزښتناکه خبرې اترې کړې دي په هغو کې سناتور مشاهد حسین سید، سفیر محمد صادق، میجر جنرال (ر) اسفندیار پټودي، د پولیسو انسپکټر جنرل (ر) سید کلیم امام، محمد اسماعیل خان، قمر چیمه، عامر غوري، میجر جنرل (ر) طارق قنوس او عامر رانا. زه د لندن د سټراټیژیکو مطالعاتو له نړیوال انسټیټیوټ څخه هم مننه کوم چې د ځینو پروګرامونو له لارې یې د سویلي آسیا له کارپوهانو سره زما د څیړنیزو مصروفیتونو زمینه برابره کړه. له ځینو کسانو سره چې ما مرکه کړې، په ځانګړې توګه په افغانستان کې، د پوهیدو وړ امنیتي انډیښنو له امله غواړي چې خپل نوم پټ وساتي. د دوی بصیرت او زړورتیا ډیره ستاینه کېږي.

په پاکستان کې یو ملګری چې په سریزه کې یې هم یادونه شوې ده او له هغه سره مې د طالبانو د نړۍ لید په ډېرو اړخونو خبرې اترې کړې، هغه محمد اسرار مدنی دی. هغه په اکوړه خټک کې د دارالعلوم حقاني پخوانی ښوونکی او په پاکستان کې د افراطیت پر وړاندې د مبارزې یو درناوی کونکی دی. زه د هغه وخت او لارښود لپاره د هغه منندوی یم.

په پای کې زه د دې کتاب په اړه زما د څیړنیزې مرستیاوې زهرا حسن څخه د زړه له کومې مننه کوم چې د دیوبندي مکتب په باب یې پراخه څیړنه کړې او د تدوین په شمول یې د مختلفو دندو د غوښتنو په پوره کولو کې یې شمیره ساعتونه تیر کړي دي. هغه غوره ملاتړ چې ما د خپل مدیر او د YUP لندن دفتر کې د ملاتړ ټیم څخه تر لاسه کړی د ځانګړي یادولو وړ دی. د جونا ګوډفري مرسته ګټوره وه، او د راجیل لونسډیل، سوفي ریچموند، فریزر مارتین او لوسي بوچن په شمول نور هم تل مهربان او ډیر ملاتړي وو.

ټول څرګند شوي نظرونه یوازې زما خپل دي او زما د کار ګمارونکي نظرونه

یا نظرونہ نہ بیانوی.

شاخص

- يادونه: په ايتالو کې د پاني شميرې د کابينې په چارټونو کې ذکر شوي.
- بشري بحران 121-2125،
۲۱۶،۲۲۵
زيربنايي پروژې 106-7۲۲۶،
9۲۳۳-8228-227
نړيوال مالي ملاتړ 2-
3،۷،۳۷،۶۹،۷۰،۱۲۰
پښتونولي(د پښتنو کود عزت) ۴۴
- عبدالله، عبدالله ۱۸۸، ۹۹، ۷۵، ۲، ابو
منصور عاصم (نور ولی
محسود) ۱۸۴
فق هلي ۴۵
پوخ ۱۰۶
پوځي تجهيزات ۱۹۵، ۷۷،
افغان مدني ټولنه ۵۹
امنيتي ځواکونه
الوتکي په منځنۍ اسيا کې پاتي
شوي ۲۴۲ فساد او
ضعف ۵۵، ۸، ۶،
7-76
د بنديانو خوشي کول ۶۶، ۲۷،
تسليم کول ۱۲، 76-
د متحده ايالاتو روزنه او
ملاتړ ۶۹ د امريکا او طالبانو
تړون ۶۵-۶
افغانستان
اقتصاد 120-1۱۳۶
د انرژۍ سکتور 106-
۷۲۲۶، ۲۲۷، ۲۲۹،
۲۳۳
بيرغ ۹۹-۱۰۰
راتلونکي امکانات 141-6235-7

د راتلونکي لپاره
سپارښتنې 247-50
د اوبو سرچينې ۲۱۹
د افغانستان د تماس گروپ
(ACG) 4-223
اغا، حبيب الله ۹۵
اغا، سيد محمد طيب ۳۲، ۴۲
احمد،
جاويد ۱۵۹ اختر، من
صور، ملا
پس منظر 31-2
مرگ 33-5
پوځي عمليات 32-3
د طالبانو امير 32-3
دوبي ته سفرونه 35، ۳۱-
6 اخند، عبدل مجيد ۹۵
اخذ، محمد عباس، ملا
۹۵
اخذ، محمد حسن،
ملا 127، ۹۴، ۸۷-
8۱۳۰،
۱۳۱
اخذ، عبيدالله، ملا ۳۰ اخندزاده،
حميدالله، ملا ۹۵ اخندزاده، محمد يونس،
ملا ۹۵
اخونزاده، هيت
الله،
مرستيالان 41-2
د منصور مرستيال ۳۹، ۳۳
لومړنی مسلک ۳۸، ۳۳
د اختر اوربند (۲۰۱۸) ۷-۴۶

INDEX

- برادر، عبدالغني، ملا د لومړي
وزیر مرستیال ۸۷، ۹۴
د دوحې د سولې د ټیم
مشر ۵۳، ۴۲ اقتصادي او مالي
مسو لټونه ۱۲۲-۳۱۳۱
راتلونکي امکانات ۱۲۸
او د هلمند ډله ۱۴۰ د بغاوت
قوماندان ۳۰
- عبدالغفار ۱۲۳ بانگونه /
بانکداري
افغان د نړیوال سیستم سره
بن‌کیلتیا ۲۳
د افغانانو لخوا د پیسو اېستل ۱۲۰، ۷۶
د افغانستان شتمنی کنگل
شوي ۱۲۵، ۱۲۰، ۲۱۶
- د اجباري واده فرمان ۱۱۳ د
نجونو زده کړه ۱۱۰-۱۱
نظريه ۱۰۰، ۲۳-۱۱۰۴
اسلامي فقه پوه ۳۸، ۴۰ د کابل
پولیتخنیک وینا ۱۳۴،
۱۳۶-۷۱۴۲، ۱۳۶
مشرتابه ستایل ۱۳۰
د نورزي فرعي کلی ۱۳۴
- شخصیت او سیاست ۳۹، ۶۳-۴
۱۲۷
او ولایتي اداره ۹۹ له برادر سره
اړیکې ۶۳-۴ پرله پسې
سیالي ۱۲۹، ۱۲۸، ۱۲۷،
۱۶۸
ستر مشر ۳۸-۳۹، ۹۴، ۸۶، ۴۰، ۴۰،
۱۲۶-۷
د امریکا او طالبانو په اړه
سولې تړون ۲۶ او لويديځ ۲۴۹
اکرم، حبیب ۱۳۹
القاعده
د دوحې د سولې د خبرو اترو
عامل ۵۵، ۵۰
اصل ۱۸۰
په پاکستان کې ۱۸۵-۳۴، ۱۸۰
د بنديانو خوشې کول ۸۶، ۵۴
له طالبانو سره اړیکې ۲۴۳، ۵۴
د طالبانو استعفا ۵۵، ۵۰،
القاعده په هند برصغير کې
AQIS(۲۲۸)
د علي ابن ابي طالب قبر ۱۶۱-
۲ امان پور، کریستین ۱۳۰
امیر المومنین ۱۰۳، ۱۰۲، ۹۴، ۲۹ امجد
فاروقي ۱۸۵
انجم، ندیم ۲۰۳
ارین، ډاکټر ۹۶
عاصم، محمد اسحاق، مولوي ۹۵
اتکینز، ماتيو ۸۰
- بدري، هدايت الله (حاجی گل اغا
اسحاقزی) ۹۴، ۹۱
د بگرام هوایي
اډه ۸۶، ۷۰، ۶۶ باجوه، قمر،
جنرال ۹۱ بلخي،

- په پاکستان کې د آی ایس آی
نیول 1-30 او خلیل
حقاني ۱۲۸
د برنز (CIA مشر) سره لیدنه ۸۳
معتدل دریځ ۱۳۸، ۱۲۳
د سولي خبرې اترې 27
شخصیت او سیاست ۶۳، ۳۱-۴
په بهر کې شهرت 82-3122
۴۰-۲۳۹
او شيعه ټولنه ۲۴۴
د طالبانو د بریا په سرعت
حیرانتیا ۷۸
د امریکا او طالبانو تړون ۱۴۰، ۶۵
بریلوی 150-1۱۵۸
بشیر، محمد ۹۱
بیک، مارتین 80
بینیت، ریچارد ۱۹۹
Bergdahl، Bowe ۵۳
برگن، پیتر ۷۱
بایډن، جو ۶۹، ۷-۱۲۵، ۷۰۷۱
رنګول انټوني 3
بخاري، کامران 13
بودیجه
نړیوال مالي ملاتړ 2-
3، ۷، ۳۷، ۶۹، ۷۰، ۱۲۰
ملي عواید 123-4
برنز، ویلیم ۲۰۳، ۸۳
د کابینې وزیران او مرستیالان ۸۶-۹۸
7-۹۴، ۹۵، ۱۹۱، 254
چین 16-213
خوارخیزی غونډې 14-213
امنیتي اندېښنې ۲۱۳
د طالبانو بنګیلتیا 210، ۱۴۵-11 د
چین - پاکستان اقتصادي دهلیز
CPEC (۲۱۵)
CIA
هوایي بریدونه ۶۱
د برادر د نیولو عملیات 1-30 د ترهګرۍ
ضد همکارۍ ۲۲۳

INDEX

- د طالبانو هدف ۵۱
د سولي د خبرو په اړه د طالبانو
ليک ۴۲-3-طوسلي کيښ ۳۲،
۴۲
د طالبانو سياسي دفتر ۹-42، 3-طالبان
امريکا د وتلو خواب
ورانديز ۵۲
د طالبانو تگلاره 10-11
د طالبانو ډله 48-953-۸۷، 4۵۵-۸
امريکا د وتلو تړون 51-2
۶۵
د امريکا اهداف 50-1
د متحده ايالاتو سياسي او
نظامي تحفظات 60-
1
د متحده ايالاتو ټيم ۴۷-۸54-5
د امريکايي ځواکونو وتل ۶۰، ۴۲، ۲۷
او د آلمان او متحده ايالاتو
استخبارات ۴۳
د کابل حکومت په شا شو 52-3 د خليلزاد
ټاکل 47-8
د پاکستان لاس وهنه ۵۱ د امريکايي
ځواکونو لپاره خوندي لاره 60
طالبان اوربند ته زړه نه بڼه کوي ۶۲-۳
د داعش او القاعدې سره د مبارزې
لپاره ۶۰، 145، ۱۴۴-
201، 6۱۹۲-2۲۳
کرکت ۹۶
کريکشنک، پاول 24
CTC Sentinel 24
داعش د اسلامي دولت په سترگه
گوري د عراق او سوريې
(داعش)
دارالعلوم ديوبند ۱۴۹
دارالعلوم حقاني 91، ۶۸-2۹۳،
258-9
دارالعلوم جامعہ ۸۸
دارالعلوم شرعي ۶۷
دلاور، شهاب الدين، مولوی ۹۵، ۶۵
ديوبنديز
افراطي ډلې 158-9-
تاريخي شرايط 156-8-
د ISK ننګونه ۲۴۵
اسلامپالنه 156، ۱۵۵-7-
عصري نظامي تفسيرونه 152-5-
بیرته د نولسمې پيړۍ رېښو
ته 244-5
د سويلي اسيا اصليت 149-
51 دوحه مذاکرات

هم وگورهد امریکا او

طالبانو د سولي

تړون(فبروري

2020)

دوستم، عبدالرشیدد6 د

جامو کوډ، د بنځو

لپاره 107-8

112-13135، 246

د مخدره توکو قاچاق 225، 219، 31،

دراني، احمد، شاه 164، 160،

دراني قوم 134

ختیځ ترکستان

اسلامي حرکت 214

اقتصاد 120-1136

بنوونیز نظام

نظریه 104

دیني او عصري

علوم 233-4

د بنځو او نجونو زده

کره 108-13

د کالج د ننوتلو

ازمویني 105 لومړنۍ

ژمني 112، 108، 65،

اسلامي تعلیمات 111-12

د ملا حکیم تفسیر

4-103

اجماع نشته 135، 133

د پاکستان نظر 196، 195

خصوصي بنوونځي 119

د ثانوي بنوونځي

محدودیتونه 110 د سراج

حقاني نظر 129

احسان، احسان الله 185

بريښنا 106-7125، 231، 239

د انرژۍ سکتور 106-229، 227، 7226،

233

INDEX

فېسبوک ۱۱،۲۰،۱۶۹
فیضی، ملالی ۹۶
فصیح الدین، قاري ۹۴

لنډمهاله طبیعت ۷-۸۶
شور اغوندي ۱۳۰
هم وگوره د کوتي شورا

حکومت

اداري اصلاحات ۲۴۵ د کابيني
وزيران او مرستيالان
۷-۹۸۹۴،۹۵،۱۹۱،۲۵۴-۸۶
تعليمي پس منظر ۱-۹۰
پراخ شوی لیست ۱-۹۰

فاتا (د وفاق تر انتظام لاندې)
قبایلي سیمې ۸-۱۷۹، ۹۳۴-
۸۱۱۸۶

له افغانستان سره مالي او نړیوالې
مرستې ۲-۶۹، ۷۰، ۳۷، ۳،
۱۲۰

مالي بحران ۵-۱۲۰
فسر، راجر ۲۲
بیرغ ۹۹-۱۰۰
بهرنی پالیسي ۱۴۰، ۱۳۰، ۲۲-۱۲۰۹،
۴۴۹

هم وگور هنريوال تولنه نړیوالې
اړیکې

گنن، کیتی ۷-۱۳۷،
جیوپولیتیک ۲، ۲۱۷، ۲۰۸، ۱۶،
۳۳ غني، اشرف

د طالبانو ناگزیرتوب مني واک
اخیستل ۱-۲
د اختر اوربند ۴۶

په افغانستان کې وروستي
ساعتونه ۲-۷ ساعتونه عربي اماراتو ته
الوتنه ۷۱، ۶ د حقاني د ټاکنو تفاهم
۲، ۸، ۲

د سولې خبرې اترې ۲۷
د سولې خبرې اترې له پامه
غورځول ۵۵-۶۵۷
شخصیت ۵۸

د متحده ایالاتو د وتلو منلو څخه
انکار ۶۸ له طالبانو سره له خبرو
انکار ۶۷ له خلیزاد سره اړیکې ۵۷-۸
او طالبان ۵۶

ضعف ۷۰
غیاثي، حسن، ډاکټر ۹۱
نجوني د بنځو او نجونو لپاره تعلیم

ته گوري
نړیوال کول ۱۶۹-۷۰
حکومتداري ننګونې ۱۳-۱۵۹۹،
۲۳۵، ۱۳۹، ۱۰۰، ۲۵۱-۶۲۳۸

حکومتداري نظریه ۱۰۰-۴

- ترهگر د ملگرو ملتونو تر بنديزونو
لاندې دي ۹۰، 209-10
قبيلوي عدم توازن ۸۹-
۹۰ دولتي کارکوونکي
بخينه ۱۳۶، ۱۰۷، ۸۳
د طالبانو رشوت 12
روزنه ۱۹۱
گراهام، لينډسي 60-1 د گوانتانامو
زندانيان، دوحه
خبري اترې 53-4
گل بهادر TTP ډله ۱۸۵
حکيمي، حامد ۲۳۷
حميد، فيض، ډگر جنرال 80-
۱۱۸۷، ۱۹۰، ۲۰۳
حنفي، عبدالسلام، ملا ۸۷-۸
4۲۰۸-۹۴، ۱۲۳، 143
حنفي، محمد خالد ۱۱۱، ۹۵
حنفي مکتب ۱۵۱، ۱۴۸، ۱۰۲
حنيف، قاري دين محمد ۹۵ الحق،
سميع 206-7
حقاني شبکه
د کابل د نيولو گټه اخيستونکي ۷۹
په کابينه کې ۹۶
او دارالعلوم حقانيه مدرسه 91-2
د هند شک ۲۲۸
د کابل په ادارو کې دننه 12-13 له
پاکستان سره اړيکه استخبارات ۳۳،
۲۲۸
او پاکستانی طالبان ۱۸۲ حقاني،
عبدالباقي 233، ۹۵، ۹۲-4 حقاني،
عبدالحکيم (هم)
اسحاقزی عبدالحکيم ۲۳،
۸۹۴، ۱۱۱-۶۷
اسلامي امارت او نظام يې
4-100
حقاني، انس ۹۵
حقاني، جلال الدين ۱۸۲
حقاني، خليل الرحمن ۹۲، ۷۹، ۴،
۹۴، ۱۲۸
حقاني نقيب الله ۹۵
حقاني، رحيم الله 132-3
حقاني، سراج الدين
ارمان ۱۲۹

INDEX

زير بنايي پروڙي 8-227
9-228

جمو او کشمير ۱۸۰
او پاڪستان ۱۶-۱۹۷، ۱۷۵۱-۸
د طالبانو بنڪيلٽيا ۱۹۷-۸

د ڪورنيو چارو
وزير ۹۴، ۸۹، ۸۸، ۷۸،
۱۲۹، ۱۳۱
نريوال تر هگر ۸۸، ۶۴ پوڄي
قوماندان او
هيت الله مرستيال ۴۱

ايڊيالوڙي مذهبي ايڊيالوڙي

وگوري هند 227-30

د ديوبنديز زيرون 155-6
استعمار 149-50۱۵۶ د هند هوايي
شرڪت ٽينٽول ۲۲۷

پوڄي قومندان او د منصور
مرستيال ۳۳

نيويارڪ ٽايمز د نظر ٽوٽه ۶۴-۵
او پاڪستان ۹۲
شهرت ۱۹۱-۲
احتمالي مشر ۳۷
عمليت ۱۹۱ د غني
ملا ٽر ۲ او د امريڪا
ايريڪي ۱۳۰ او
لوڊيڇ ۲۴۹

د هيت الله د خاي ناستي په توگه
د يعقوب سيالي 127-
8۱۲۹، ۱۶۸

او الطواهي ۲۵۰، ۱۹۱، ۱۴۵ هزاره
ٽولنه

په لنډمهاله ڪابينه ڪي 90-1
او د ايران خانگري استازي ۱۹۵
انعطاف ۱۱۵
طالبان بدليري چلند ۱۱۸، 243-
4

د طالبانو او داعش ظلمونه ۹۳،
113-14114-15199-200
بنځي ۱۱۵

حجاب 12، ۱۰۹، ۲۴۶-13۱۳۵ د
هلمند ډله (کندهاري طالبان)
۱۴۰، ۱۴۱

هرات ۷۷، ۷۳
حزب ولايت اسلامي (گوند)
اسلامي محافظت ۸۹
هيت الله ملا اخونزاده، هيت الله

وگوري،
حکمتيار، گلبدین ۱۹۰
حزب الاحرار ۱۸۵
بشري بحران 12۱-۲۱۶، 2۱۲۵،
۲۲۵

د اوبو بريښنا 106-7۲۳۳

نډه‌هاز ن‌محړلادبعه م‌رابړ

9-11228-210
 انسټاګرام ۲۰۱۱،
 انټر سرويس انټليجنس
 (ISI) (پاکيستان)
 د بدری درملنه ۹۱
 د برادر د نيولو عمليات ۲۹-
 ۳۰ بایومتریک
 استخبارات ۱۱۵ د غني -
 حقاني ټاکنې
 تفاهم (2014) 2 د
 طالبانو پر حکومت اغېز
 تشکیل 1-80
 له امریکا سره معلومات شریک
 کرل ۱۴۵، ۳۵ د ستانکزي په اړه
 شکونه 50
 له طالبانو سره
 اړیکې ۹۷ له
 امریکا سره
 خبرې
 کوي ۲۰۳
 موقت حکومت ۸۶-
 ۷ هم وګورهد
 حکومت د نړیوالې
 ټولنې مرستې
 شرط ۲۳۷
 بشکيلتيا په مقابل کې
 تاييد 11-210
 د طالبانو د رژيم په رسميت
 پيژندل 210، ۱۴۶، ۱۳۶
 12-
 ۲۴۸
 د طالبانو بشکيلتيا تاريخ ۲۰۹ د
 افغاني کلتور او نورمونو په اړه
 غربي مفهوم ۱۳۸
 نړیوال اسلامي پوهنتون
 (اسلام آباد) ۹۳
 د چین نړیوالې
 اړیکې 213-
 16
 هند 30-227
 ايران 20-216
 قطر 3-220
 روسیه 7-223

ترکیه ۴-۲۳۰
 هم وګور هېرنی
 پالیسي انټرنیټ ۱۶۹
 هم وګور هټولنیز
 رسنۍ ایران 20-216
 افغان کښوال 19-۱۱۹، 218
 د افغانستان اړیکې ۶-۱۹۵
 د دیپلوماتانو وژنه ۲۱۸

INDEX

ترهگريز بريدونه او ځانمرگي
بريدونه ۶۱، ۶۷، ۸۵-۶
199، ۱۷۸، ۲۰۳، ۲۰۲، 200

او پاکستان ۱۹۵-۶
د طالبانو ايران پلوه کابينه ۹۷-
۸ گډه پوله ۱۱۷

د حقاني فتوا 132-3
د معلوماتو سرچيني 23-4
د کابل پر هوايي ډگر بريد 85-
۱۹۸-6-۹
اصل 200-1
گمارل ۲۰۱، ۲۰۲
بيا راژوندي کيدل 202-6

د طالبانو بنکيلتيا 118-19۲۲۰
د ايران انقلاب ۱۵۷، ۱۵۳ اسحاقزي،
عبدالاحکيم وگورنحقاني
عبدالاحکيم (هم اسحاقزي،
عبدالاحکيم)
اسحاقزي، حاجي گل اغا (اوس
هدايت الله بدری) ۱۴۰، ۹۱
ISI د انټر سرويس استخباراتو ته
گوري (ISI) (پاکستان)
داعش (داعش) ۱۹۸-9، 158، ۱۱۹-54،
7-206
داعش په خراسان کي اسلامي دولت
ويني (ISK)

اسلام

د علي ابن ابي طالب قبر 160-
2 عاشور ۱۹۹۱، ۱۱۸،
څلور ځليفه ۱۰۲
غلط بيانونه 110-12
د محرم غونډي 117-18
مراسمو ته د طالبانو چلند
18-117
اسلامي امارت 15-۸۴، 16-۵100-4
اسلامي حکومت، د طالبانو ماډل
۱۴۶، ۱۳۶
اسلامي قانون ۱۰۱
د ازبکستان اسلامي
غورځنگ ۲۰۱
اسلامي مدرسي ۶۷، ۴۰، ۱۷، ۱۶، ۹-۸
174، ۸۸-5
ديوبندي مدرسي 153-4
هم وگور هدار العلوم حقانيه د عراق
او شام اسلامي دولت (داعش)
داعش) 9-158، ۱۱۹-54،
7-۱۹۸، 206
اسلامي دولت په خراسان
کي (ISK) د افغانانو
درک ۲۰۷، ۱۱۹
د ديوبندي ضد نظر ۲۴۵
افراطيت ۲۰
تمويل راټولول ۲۰۴

- هزاره او شيعه ټولنې ته
 گواښ 199، ۱۱۴-200
 طالبانو ته گواښ 204، ۲۰۳-6
 د امريکا او طالبانو تر منځ د
 تروريزم ضد مبارزه
 همکاري ۱۹۲، ۱۴۴، ۶۰،
 201-2۲۴۳
 اسلامپالنه 156، ۱۵۵-7
- جکسن، ايشلي ۱۱۱
 جدون، اميره 23-4
 جېش محمد (JeM) ۲۲۸، ۱۵۸،
 جلالې، علي ۲۰۳
 جلالې، شاکر، ډاکټر ۹۴
 جماعت الاحرار ۱۸۵، ۱۸۴
 جماعت اسلامي ۱۵۷
- کبير، عبدل، مولوی ۱۳۱، ۹۴، ۹۰،
 کابل
- طالبان کمپاين کوي او واک ته
 راستننږي 11-13
 طالبانو نيول 71-274-5
 77-8
 د کابل هوايي ډگر
 بایومتریک ۱۱۶
 د امريکا له وتلو وروسته گڼوډي 74-
 6۸۳
 ويستل ۲۲۱
 مهاجرت او پوستي ۱۱۶ د داعش
 خاتمرگی برید 85-۱۹۸-6-۹ د
 سوداگريزو الوتنو بيا پيلول
 ۱۲۳
- د ترکيې مرسته 231-2
 د کابل پوليتخنيک پوهنتون
 غونډه (۲۰۲۲) 7۱۴۲-134
 کابلوف، ضمير ۲۲۴
 کجکي بند 106-7۲۳۳
 کندهار ۹۶، ۷۷، ۷۳، ۲۲
 کندهاري طالبان (هلمند
 ډله) ۱۴۱، ۱۴۰
 کراچی ۲۰۵، ۱۸۹، ۸۸، ۸۷، ۴۱، ۲۹
 کرزی، حامد ۱۹۰، ۹۹، ۷۵، ۶، ۲۰
 کرزی، ولی ۳۰
 کاظمي قمي، حسن ۱۹۵ کيښ،
 جیک، جنرال (متقاعد) 1-60 کيږي،
 334 جان ۳۴

INDEX

- 18۱۳۳ د ترکيې قونسلگرۍ خدمات ۲۳۳
- مظلوم، فاضل، ملا 4-53 رسنۍ
- بهرنۍ خبريالان ۲۴۲، ۱۲۳
- خپلواک خبريالان ۲۱
- هم وگور هټولنيز رسنۍ
- خير خواخېر الله، ملا ۵۴، ۹۴
- خالد، محمد، شيخ ۹۵
- خليلزاد، زلمی
- تعقيبې پلان نه دی عملي
- شوی 82-3 او بين الافغاني خبرې
- اترې ۶۸ د محب نظر 5
- او پاکستان ۵۱
- د سولې د استازي ټاکل 47-8 سولې
- خوړلې 50، ۴۹، ۲۷-1
- شخصيت ۵۸
- له غني سره اړيکې 57، ۲-8
- امريکا د عسکرو له وتلو سره موافقه
- وکړه 51-2 د امريکا-طالبانو تړون
- لاسليک شو ۶۵
- خليس، يونس 206-7
- خان، غفار ۱۸
- خان، حافظ سعيد 200-1
- خان، عمران 89-90۹۲
- خان، اسماعيل 6
- ختک، داود ۱۸۶
- د خيبر پښتونخوا (KPK)
- صوبه ۱۸۶، ۲۴، ۱۸
- کنډز ۷۳، ۳۳، ۱۲
- Lapis Lazuli ترانزيتي
- دهليز ۲۳۳ لشکر جهنگوي
- LeJ(۱۵۸، ۱۸۵)
- لشکر طيبه ۱۸۰
- ملکاسيان، کارتر، د امريکا جگړه پيه
- افغانستان کې: يو تاريخ ۲۳، ۶۵، ۶۲
- خوارخواکي ۱۲۲
- منصور، عبداللطيف، ملا ۹۵
- منصور، ملا اختر
- وگور منصور، ملا
- مودودي، ابوالاعلیٰ، مولانا ۱۵۷، ۱۵۳
- مزار شريف
- علي بن ابي طالب قبر 161-2 لولي
- هېڅ وژنه ۲۱۸ د محرم
- غونډې 117-8 لول
- پکې استخبارات ۱۱۶
- د طالبانو کنټرول 117، ۷۶، ۱۲-

نیهاز ن محر لادبع م رابڑ

د نورزي فرعي کلی ۱۳۴
نور، عطا محمد 81-2 نور،
خالد ۸۱

عمر، محمد، ملا
امير المومنين ((قومندان
وفادارانو" ۱۶۰

محسود، نور ولي (ابو منصور
عاصم) ۱۸۵

د مس عينک د مسو کان ۲۱۵
ملر، آستين ايس، جنرال 54-5
اقليتونه

د طالبانو بدلون چلند ۱۱۴،
200-18199-117

هم وگور ههزاره ټولنه؛
صوفيان/تصوف

مير، اسفنديار 23
گرځنده تليفونونه ۱۰۶
اعتدال عملېال 82، ۷۹، ۳۸۸-3،
43، ۱۳۸، ۱۳۱، ۹۸-۱۹۴،
4۱۹۱، ۱۹۴

2۲۵۱-241

مودي، نريندر ۲۲۸ محمد،
فقير، مولوی ۱۸۸ محمد،
نيک 1-180

محب، حمدالله 3-6 مهمند،
سيمين مشکين ۹۶ معتصم،
اغا جان ۱۳۳ متقي، امير
خان ۵۴ محمد (صلی الله
عليه وسلم)، جامي
1-160

مجاهد، ذبيح الله ۴۶، ۱۱-۷۸۴-۵،
۸۶، ۱۹۳، ۳۱۶

مجاهدين 153-226، ۱۷۹، ۱۷۴-5
منير، اسد ۱۸۱

مطمین، عبدالحی، طالبان: الفله
دنده څخه انتقادي

تاریخ 42، ۲۳-3

متقي، امير خان ۱۹۷، ۱۴۱، ۹۴، ۹۲-۸
متوکل، عبدالوکیل ۱۳۳

نبيل رحمت الله 2
نجيب الله، محمد ۷۱ ملي

مقاومت مخکی ۱۳۳
ملتپالنه ۲۴۳، ۱۵۹

ناټو، ترکیه د اړیکو په
توگه ۲۳۴، ۲۳۱ نظري،

عبداللطيف ۹۰

نور، عطا محمد 6

نوري، نور الله 53-

4۹۴

INDEX

- بريدونه 33-4181
د امريکا پاليسي 45
د الطواهي درون برید 145 د
پاکستان-افغان پوله 183-4186،
191، 193
پاکستاني طالبان (تحريک
طالبان)(TTP) 89-179
د افغانستان او هند د استخباراتو
تمويل 185
- د محمد صلي الله عليه وسلم
چادر 160-1
دوحه مذاکرات 41
پاکستاني طالبان 182
د مرگ په اړه محرميت 29-
41، 30-2 د بنسټ ايښودونکي
حيثيت 168
د طالبانو بيا راپورته
کيدل 29 عمري، محمد
نبي 55 د ضرب عضب
عمليات 184
ايبين 225
- پاکستان
د ډبرو سکرو
واردات 121، 120، 117،
ديوبندی فکر 158
فاتا (د وفاق تر انتظام لاندې قبایلي
سيمي) 8-179، 934-81
186
د فاتا اصلاحاتو بل
(2018) 188 او هدايت الله
بدری 91 او هند 16-
197، 175-8 استخباراتي
خدمتونه بين الافغاني گوري
د خدماتو استخبارات
(ISI) (پاکستان)
جيش محمد (JeM) (228، 158 خيبر
پښتونخوا (KPK)
ولايت 186، 18، 24
او غير طالب افغان مشران 193-
4
- د ضرب عضب عمليات 184 د
سولي د خبرو اترو تگلاره 51 له
طالبانو سره اړيکي 17-1819 له
طالبانو سره موقتي اړيکي
حکومت 91-139، 297-40
194-5
له امريکا سره اړيکي 145
د شکای تړون (2004) 1-180 په
ترخ کي د طالبانو پټنځای
بغاوت 8-240، 40، 37، 329
قومي بنسټونه 180-1
د امريکا د بي پيلوټه الوتکو

مطبوعاتي کنفرانس گوري، اگست
5-202183
قيمت، گيرت ۲۳۷

په افغانستان کي 185-1۹۲-6۳
پس منظر 179-82
د حميد په منځگړي توب د اوربند
تړون ۱۸۷
له پاکستانه غوښتنې ۱۹۵ د
ډلې پياوړي کول 184-5
نظريه ۱۸۳، ۱۸۲، ۱۵۲
پر ضد پوځي عمليات ۱۸۳، ۱۸۰
اصل ۱۸۳
له افغان طالبانو سره اړيکي 177-
186، ۱۸۲، 8۱۸۲-۲۰۷، 7۱۹۴
بيا راژوندی کيدل ۱۸۳، ۱۸۰
بنو کي د ترهگري ضد مرکز
محاصره ۱۸۷-۸
سرچينې 23-4
ترهگريز بريدونه 182، ۱۷۷، ۱۸۰-
3۱۸۴،
۱۸۶
د امريکا د بي پيلوټه الوتکو
بريدونه ۱۸۴ منظور پښتني ۱۸۸
پښتني سيمي 18-19
پښتني شعر او ژبه ۱۶۲، 164-5
د پښتون ژغورني غورځنگ
PTM(9-188)
پښتونستان ۱۷
پښتانه، په حکومت کي 89-90۹۷
پښتونولي(د پښتنو د عزت اخلاق) ۴۴
د سولي خبري اتري
بين الافغاني خبري ۲۷، ۲۶،
۵8-9۶۷-۸
مسکو خبري کوي ۲۲۸، ۲۲۴
هم وگور هډوچه مذاکرات؛ قومونه
طالبانو تړون؛ امريکا -
طالبان د سولي تړون (فبروري
2020)
پېښور ۱۸۹، ۱۸۵، ۱۸۴، ۱۷۷، ۹۵، ۸۰
پوليس
افغان پوليس ۷۴، ۵۵، ۴۶، ۱۵، ۸۰،
۱۰۶، ۸۸، ۷۷
پاکستان 24
د طالبانو اخلاقي پوليس ۱۵، ۹
سياسي برياليتوب
د لومړي وزير لپاره ۱۳۰
د ستر مشر لپاره 127-۱۶۸، ۱۲۹، 8۱۲۹
پومپيو، مايک 51-۶۵، 2۶۲
338 پر اگماتيستان د اعتدال پر اگماتيستانو

INDEX

طالبان نوي مذهبي غورځنگ 166-

72

د حکومتدارۍ نظريه 100-4

هم وگور هديو بنديز؛ اسلامي مدرسي؛

تصوف/تصوف

رايس، سوسن ۳۶

جنوبي اسيا 147-9

د طالبانو ابهام 151-2

لومړني ښوونځي ۱۱۰

د بنديانو خوشي کول

له گوانتانامو څخه 53-4

او ISK203-4

د کابل زندانونه ۸۶

د TTP مشران 186-7

د امريکا او طالبانو د سولي

ټرون ۸۶، ۶۶، ۲۷،

۸۶-۱۸۶

بنديان، پخواني، په موقت

حکومت کې ۹۷

د ولايتونو اداره ۸۹، ۹۹

د طالبانو معامله د ځايي قومونو

سر ۱۰، ۱۲، ۶۶، ۷۳،

پنجابي طالبان ۱۸، ۱۸۵، ۲۰۱

القرضاوي، يوسف ۲۲۱

قطر 220-3

او د بودا مجسمې ۲۲۱

او د طالبانو حکومت ۱۴۱، ۹۶،

3-222

او امريکا 222-3

هم وگور هد دوحې مذاکرات د

کويټي شور ۸۷-8۰، ۷۹، ۵۴، ۴۹، ۹۳،

100

رحيمي، سلام 4

راشد، عبدالرحمن، مولوی ۹۵

رسول، ملا ۳۷

کډوال

په ايران کې 119-218،

افراطيت ۱۷۵

په ترکيه کې ۲۳۴

مذهبي نظريه

بدلون امکان نلري (د طالبانو

چلند) 12-13

او معاصره اسلامي نړۍ 173-6

حنفي مکتب 101-۲۱۴۸

تاريخي پيچلتيا 174-5 د ديني اعتبار

اهميت

۴۰-۳۸، ۲۳۹

اسلامي امارت 15-۸۴، ۱۶-۵

1-100

بيا ژوندي خوځښتونه ۱۵۰

نجات 170-1

- سرکونه، سرکونه او
پوستي 5-74
رای، اولیویر ۱۴۸
روسیه 7-223
زیربنا او د انرژۍ پروژې ۲۲۶
امنیتي اندیښنې 5-224
د طالبانو بنکیلتیا 11-۱۴۵، 210
6-225
هم وگور هسوروی اتحاد
- صدر، ابراهیم ۸۹
سلفیزم ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۲، ۱۶۶، ۲۰۷، ۲۴۴
صالح، امرالله ۴-۱۹۴، 6
سمنگانی، انعام الله ۸۳
ثاقب، نور محمد ۹۲-۱۱۱، ۳۹۴
سعودي عربستان
د شوروي-افغان
جگړه ۱۵۳، ۱۵۷ او
طالبان 9-88
وهاييزم ۱۵۲، ۱۵۴
سید، عبدل ۲۰۱، ۲۴
بنوونځي ۱۱۰، ۱۱۹
هم وگور هتعلیم د بنځو او نجونو
لپاره
فرقه پالنه ۱۵۷، ۱۱۳، ۹۳
شاه، گیلاني ۱۶۰
شاهین، سهیل 143، ۱۱۹، ۱۱۱-4
۲۱۴
د شکای تړون (۲۰۰۴) 1-180
شانگهای د همکاری سازمان
SCO(4-223، ۲۱۵)
شرعي ۱۳۷
شیعه ټولنه
د علي ابن ابي طالب
قبر 161-2-ظلمونه ۹۳
د طالبانو د چلند بدلول 117-
۱۹۹، ۲۴۴ 18
د داعش بریدونه 199، ۱۱۴-200
د شورا غوندې ۱۳۰
هم وگور د کوتي شورا
ټولنیز رسنۍ ۱۹۳، ۱۶۸، ۱۲۳، ۲۰، ۱۱،
12-211

INDEX

د پوځ او پوځ ترمنځ بي باوري

شوروي اتحاد

يرغل 154، 153-179، 174، 157، 5157،
 226، 223-7
 د متحده ايالاتو ضد احساسات
 شريک کرل 223
 هم
 وگور وروسيه سپور
 ت 96
 ستانکزي، شير محمد عباس 49-
 143، 5067-4198
 ستيگلير، جوزف 124-5
 تصوف/تصوف 161-5
 د علي ابن ابي طالب قبر 161-
 ISK 2 عدم برداشت 99
 تصوف 161، 150-3
 شعر او ژبه 164، 162-5
 ديو بنديانو سره دېنمني 150-1 د
 طالبانو مخالف 165
 او بنخي 163
 سلطان، عزيز 91
 سنيزم 148
 تاجيکستان
 سرحدی تاوتریخوالی 242
 د امنيتي ځواکونو د الوتکو بېرته
 ستنيدل 242
 تاجک، په حکومت کې 89-909
 طالبان
 او افغان مدني ټولنه 59 پياده
 عسکر 14، 12، 9-1549،
 79-80238-9246
 حکومتداري ننګونې 13-1599،
 235، 139، 100-101، 251، 238، 6
 "اسلامي دولت" ننګونې 206-7 د
 غريټوب سلسله 239، 172
 ټولنيز-ډيموګرافيک 169، 167
 درې پړاوونه 8-
 د طالبانو ډلې
 د پاليسۍ د فلج لامل کيږي 21-2
 د امير انتخاب 37
 توپيرونه د زاره او "نوي" ترمنځ
 طالبان 241
 له کابل څخه راپورته کيږي واک

اخيستل 10 پنځه کټګوري 79-80
 نسلي توپيرونه 196-7
 سخت دريځي (دود پرست) 93،
 110-132، 131-12، 194، 3142
 هبت الله برادر متحرک 63-4
 او د منصور مشروعيت 32-3

نځه‌ز ن‌محرلادبعه‌ر اېژ

ترکستان اسلامي گوند ۲۰۱

ترکيه ۲۳۰-۴

سوداگريزي گټي ۲۳۳ له

افغانستان سره تاريخي اړيکي

1-230

دوچه دفتر 42-3 اعتدال

عمل پوهان (نوی)

نسل(82، ۷۹-۹۸، ۳۸۸،

143، ۱۳۸، ۱۳۱-241، ۱۹۱-2

۲۵۱

سيالۍ او سيالۍ 21-۹۷2-

33-6125-۹105

ښاري/کليوال ویش ۲۴۷د

طالبانو بغاوت

د 1990 کلونو ظلمونه 14، ۳

د بودا مجسمي ۲۲۱

تلفات ۴۵، ۵۹، ۶۹

دوام ۶۱

د اختر اوربند (۲۰۱۸) ۷-۴۶

په پاکستان کي د مشرانو

پټځايونه 8-9

۳۲، ۳۷، ۴۰، ۲۴۰

پوځي برياليتوبونه 27-932-3۶۱

ځانمرگي بريدونه او

وژني 40، ۳۹، ۱۰، ۱۴۵ د طالبانو

سياسي کميسيون ۳۲ طالبانيزم ۱۵۹

طارق گدر گروپ ۱۸۴

ماليه 123، ۱۱۷، 4-توريزم

طالبان د تروريستي سازمان په

توگه 209، ۹۰، ۶۴، ۱0۲۲۵-

هم وگور هتوريزم سره مبارزه د

عراق او سوريي اسلامي

دولت (داعش)(داعش) په

خراسان کي اسلامي دولت

(ISK)؛ پاکستاني طالبان

(تحريک طالبان) (TTP)؛

د طالبانو بغاوت

تجارت 12

1-0

قومونه

د کابينې عدم توازن ۸۹-۹۰

د طالبانو معامله ۷۳، ۶۶، ۱۲، ۱۰، ۱،

ټرمپ، ډونالډ ۶۰، ۵۲، ۴۷، ۴۵، ۴۴، ۲۷،

۶۲

TTP له پاکستاني طالبانو سره

گوري(تحريک طالبان)

(TTP)

ترابي، نور الدين، ملا ۱۰۶، ۹۵،

۱۳۹

INDEX

احكام ۶۵

پټ احكام ۶۵-۱۴۰، ۶۸۳ د ځواكونو

د وتلو تړون 2-51

۶۵

د امريكايي ځواكونو د وتلو شرايط

بي پريتوب ۲۳۱

كډوال ۲۳۴

د طالبانو بنسټلټيا ۱۴، ۱۴۱،

4-231

د متحده ايالاتو

اړيكي ۲۳۲

تويټر 211، ۱۹۳، ۱۶۸، ۱۲۳، ۲۰، ۱۱-12

متحده عربي امارات (متحده عرب

امارات) ۱۲۰، ۳۶،

۲۲۲

الدين، حاجي نور ۹۱، ۹۴

عمر عزام ۱۸۵

عمر رسنيو ۱۸۵ عمري،

عبدالمنان ۹۵

متحده عربي امارات

UAE(۱۲۰، ۳۶،

۲۲۲

د متحده ايالاتو انستيتيوټد

سولي (USIP) 23

امريكا

افغانستان پاليسي 9-248

د ترهگري ضد همكاري ۶۰،

145، ۱۴۴-201، 6۱۹۲-2۲۳

له افغانستان سره مالي ملاتړ 2-

۱۲۰، ۷۰، ۶۹، 3۰۷،

د افغانستان بانک منجمد

شوي شتمني ۱۲۵، ۱۲۰

پوځي لگښتونه ۴۷

د پاكستان

استخبارات شريكوول ۳۵،

۱۴۵

د افغانستان د بيارغوني لپاره د

امريكا ځانگړي سرمفتش

(سيگار) ۸، ۳۷،

د سولي د خبرو په اړه د طالبانو

ليک 42-3 له طالبانو سره

اړيكي 144، ۱۳۰-5

د ترهگري تور ليست ۹۰، ۶۴،

او تركيه ۲۳۲د

امريكا پوځ

هوايي بريدونه ۶۱

درون بريدونه 33-

۱۸۴، ۱۸۱، ۵۱۴۵

د قطر هوايي اډه ۲۲۲

260-2 (ڊسمبر ۲۰۲۱)

۲۷،۴۲،۶۰،۸۳

هم وگور هڊو حه

مذاڪرات د عثمان سيف

الله ڏله ۱۸۵ عثمانى،

تقى، مفتي ۱۹۴-۵ استاد

عليم خان ۱۸۵ اويغور

مسلمانان 15-214

ازبڪستان

د برينينا رسول ۲۴۱

د امنيتي خواكونو د الوتكو

ببرته سننيدل ۲۴۲

او طالبان ۱۴۳

ازبڪ، په حكومت كي ۸۹، ۸۸، ۹۰-

حجاب 109-10112-13۱۳۵،۲۴۶

ويديوگاني ۱۰۶

وهاييزم ۱۵۴، ۱۵۲

ولي، عبدل ۹۵

وانگ يي ۲۱۶، ۲۱۴، ۲۰۹

وردگ، نعيم، ڊاڪٽر ۹۳

واثق،

عبدالحق ۲۲۳، ۹۴، ۵۴

د اويو سرچيني ۲۱۹

واٽڪينز، انڊريو ۱۲۹، ۲۴

وزير، علي ۱۸۹

وينبام، مارون ۷۶

لويديج، توماس 144-5

ويب لاک، ڪريگ،

افغانستان کاغذونه 23

بنخي

اجباري واده ۱۱۳

د هزاره بنخو زبان ۱۱۵ حجاب 108-

10112-13۱۳۵،

۲

۴

۶

نه ليد ۱۰۳

د تعليم او ڪار حق ۶۵ په

تصوف كي ۱۶۳

د طالبانو لومړني بنڪيلٽيا ۸۳، ۵۹

د سفر محوڊيٽونه 108-10۱۳۵

د ڪونڊو ميراث ۱۱۳

هم وگور هتعليم بنخو او نجونو

لپاره

د بنخو حقوق، فرمان

INDEX

- ملا له يوسفزى ۱۷۷
يوٽيوب ۱۶۹، ۱۲۳، ۱۱
- خُدران قوم ۹۰
ضعيف، عبدالسلام، ملا 3-42
4-۱۳۳، 143
زلمى وگورى خليلزاد، زلمى
- ضرب عضب، عمليات ۱۸۴
الظواهرى، ايمن ۲۴۳، ۱۹۱، ۱۴۵، ۲۵۰
ضياء الحق، محمد ۱۵۸
- يعقوب، محمد، ملا ارمان ۱۲۹
پس منظر 2-41
دفاع وزير ۷۸، ۸۸، ۹۹۴، ۱۴۱
هبت الله مرستيال 2-41
او د امنيتي خواكونو
الوتكى ۲۴۲
- سراج حقاني د هبت الله د خاى
ناستي په توگه سيالي 127-
۸۱۲۹،
۱۶۸
او د امريكا اړيكي ۱۳۰

ډيډل يو هنتون پريس

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library